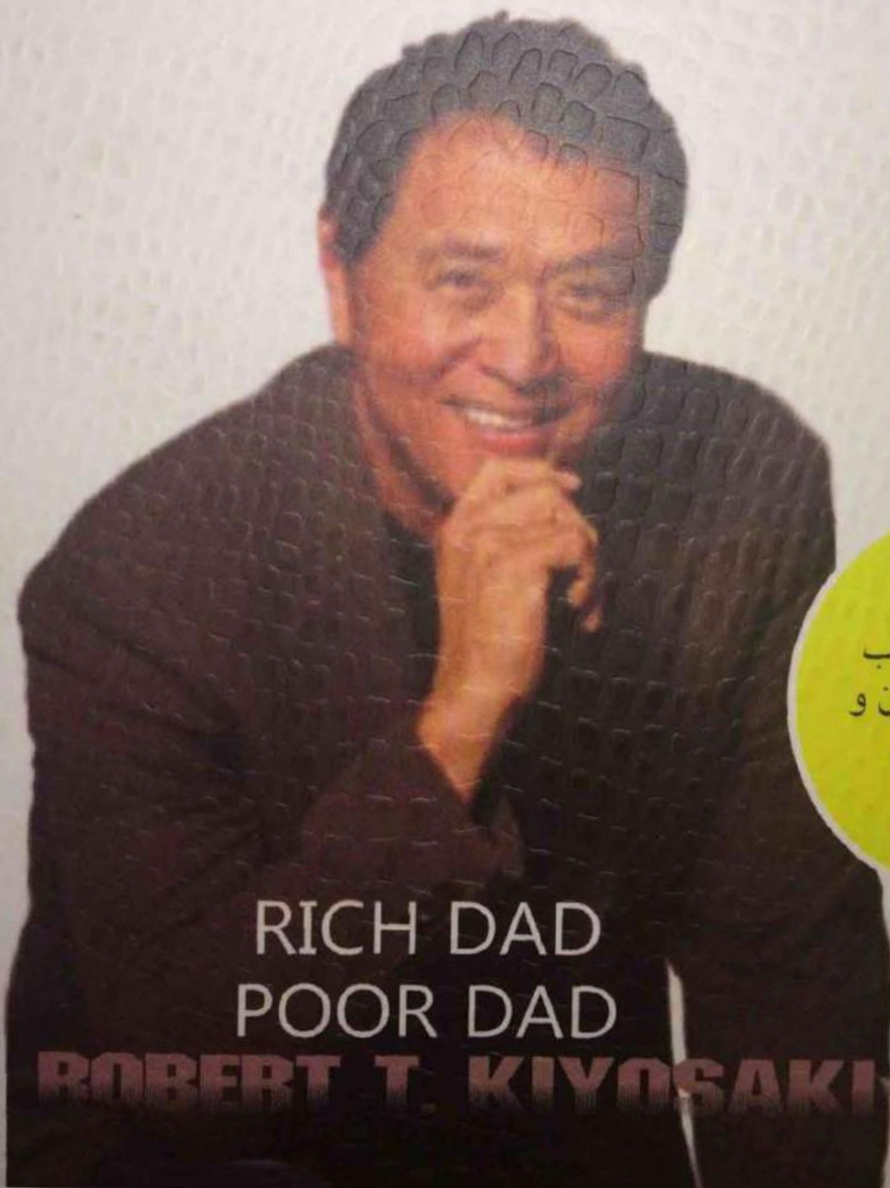
• ڕۆبێرت کیۆساکی

باوکی دەوڵەمەند و باوکی هەژار

وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە:
• هۆگر نەوزاد نوری

پرفرۆشترین کتێب لە لیستی ئەمازۆن و نیویورک تایمز

RICH DAD
POOR DAD
ROBERT T. KIYOSAKI

سایە

162 post | 11.8k followers | 5 following

Promote | Edit profile

پەڕەی فەرمی 📚 کتێبی PDF 📚

لێرە

باشترین و بەسودترین و پڕ خوێنەرترین کتێبەکان

بە خۆڕایی و بە شێوەی PDF داگرە

Ganjyna

لینکی کتێبەکان ⬇️ ئەم لینکە بکەرەوە بۆ داگرتنی کتێبەکان
drive.google.com/folderview?id=1gk8e3nSJGJLu36xcLUjwdbjgTSVsI
Hawraman, Slemani, As Sulaymaniyah, Iraq

Ktebi_PDF

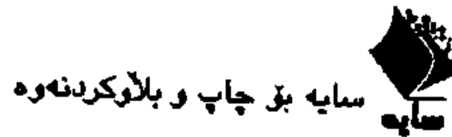

باوکی دەوڵەمەند
و
باوکی هەژار

ڕۆبێرت کیۆساکی

وەرگێڕان هۆگر نەوزاد نوری

چاپی یەکەم
2018

رۆبێرت کیۆساکی

ناوی کتێب: باوکی دەوڵەمەند و باوکی هەژار

نوسینی: رۆبێرت کیۆساکی

بابەت: رازی دەوڵەمەند بوون

وەرگێڕانی: هۆگر نەوزاد نوری

دیزاین: فازیل کەڵۆسی

چاپخانە: تاران

نۆرەی چاپ:چاپی یەکەم 2018

تیراژ:١٠٠٠ دانە

نرخ: ٥٠٠٠ دینار

لە بەڕێوبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان ژمارەی سپاردنی(1979) ساڵی ٢٠١٧ پێدراوە.

بۆدەسکەوتنی بڵاوکراوەکانی ناوەندی سایە بەتاکو کۆ..

ناونیشان: سلێمانی – شەقامی پیرەمێرد – بەرامبەر اعلاناتی شێرکۆ
Emil: nawandy.saya@yahoo.com 07512460583

پێڕست

بەشی شەشەم

وانەی پێنجەم

بەشی حەوتەم

وانەی شەش

بەشی هەشت

پێشەکی وەرگێڕ

بەناوی خودا، زۆر سوپاس بۆ خودا کە توانیم ئەم کتێبە بەنرخە لە زمانی ئنگلیزیەوە وەرگێڕمە سەر زمانی شیرین کوردی، خوێنەری بەڕێز کاتێ ئەم کتێبەم خوێندەوە زۆر سرنجی ڕاکێشام بۆیە بڕیارمدا کە وەریگێڕمە سەر زمانی کوردی، ناوەڕۆکی ئەم کتێبە باسی ئەوە دەکات کە چۆن بتوانی دەوڵەمەند بیت و ئەو ئامڕازانە چین کە وات لێدەکات زانیاریەکی باشمان نەبێت دەربارەی ئابووری، وەك دەزانن کە پارە و سامان کێشەی سەرەکی ئەمڕۆیە، یەکێ لەخەڵتەکانمان ئەوەیە کە ئێمە نازانی پارە پەیدابکەن یان ئەگەر پەیدایکەن نازانین سەرفیبکەین، لەم کتێبەدت باسی ئەوانە هەمووی کراوە زۆر بەباشی. لەم کتێبەدا باسی دوو باوك دەکات باوکە هەژارەکە باوکی ڕاستەقینەکەی نوسەرەکەیە واتا ڕۆبێرتە. باوکە دەوڵەمەندەکە کەسێکە کە یارمەتی ڕۆبێرت دەدا کە دەوڵەمەندبێت و زانیاریە ئابووریەکانی فێردەکات.

پێشەكی

پێویستیەك

ئایا قوتابخانە نەوەكانمان ئامادە دەكات بۆ جیهانی ئێستا؟

خێزانەكەم هەمیشە ئامۆژگاری دەكردم كە هەوڵبەم خوێندنەكەم تەواو بكەم و نمرەیەكی بەرز بەدەست بێنم بتوانم لە زانكۆ وەربگیرێم و ببمە خاوەن بڕوانامەی خۆم و كە لەرێگەیەوە بتوانم كارێكی باشم دەست كەوێت. ئامانجی خێزانەكەم لە ژیانیاندا بریتیبوو لە وەی من و خوشكەكەم زانكۆ تەواوكەین، سەرەڕای ئەوەیش كە ئێمە دەرفەتی لەوە زیاترمان هەبوو بۆ سەركەوتن لە ژیاندا، لە ساڵی ١٩٧٦ لە زانكۆیەك لە وڵاتی فلۆریدا توانیم زانكۆ تەواوبكەم، بڕوانامەیەك بەدەست بێنم و یەكێك بووم لە دە یەكەمەكە. بەڕایی خێزانەكەم ئامانجە ڕاستەقینەكەی ژیانیان بەدەست هاوردوە و بە دەسكەوتێكی گرنگی دادەنێن، بەگوێرەی ماستەر پلانەكەم من دامەزرام لە بەشی ژمێریاری لە كۆمپانیایی بیگ ئەیت، كاتێ كە بیرم دەكردەوە لە داهاتووی خۆم دەربارەی ئەم پیشەییەم هەروەها خانە نشینبوونم لە قۆناغێكی سەرەتای تەمەنم.

من و خێزانەكەم هەمان ڕێگەمان گرتبوە بەر، ئێمە هەردووكامان لە خێزانێكی مام ناوەندەوە هاتووین، مێشێل بەسەركەتوی زانكۆی تەواوكرد، واتا دووجار زانكۆی تەواوركرد لە بەشی ئەندازیاری و بەشی یاسا، ئەو زۆر بە زووی دامەزرا لە لە واشنتۆن. د س. واتا لە كۆمپانیایەك

دامەزرابوو کە هەموو مافە یاسایەکانی بۆ دابین کردبوو، واتا داهاتوویەکی ڕوونی هەبوو گەرەنتی خانەنشین بوونی بۆ دەکرا، کارێکی زۆر باشی دەستکەوتبوو، لەگەڵ ئەوشدا کە ئێمە سەرکەوتوو بووین لە کارەکەمان، بەڵام هەمان ئەنجامان نەبوو وەك ئەوەی چاوەڕێمان دەکرد، زۆربەی کات ئێمە شوێنمان دەگۆڕی. بەڵام ئەو بڕە پارەی وەرمان دەگرت تەنها بەبڕی کارکردنمانبوو، پاش خانە نشین بوونمان ئەو پارەییەی کە وەرمان دەگرت بەگوێرەی کارکردنمانبوو.

من و مێشێلی خێزانم لە هاوسەرگیریدا سەر کەتووبووین و خاوەنی سێ منداڵ بووین، لەکاتی نووسینی ئەم کتێبەدا دووانیان لە کۆلێج بوون. ئێمە سەرمایەکی زۆرمان سەرفکرد لە منداڵکانمانە بۆ ئەوەی دڵنیا بینەوە کە داهاتویەکی ڕونیان دەبێت.

ڕۆژێکیان لە ساڵی ١٩٩٦ یەکێ لە منداڵەکانم گەڕایەوە لە قوتابخانە، دیاربوو کە زۆر نیگەرانبوو، ئەو دەیگوت " من زۆر هیلاکم ناتوانم زۆر بخوێم". دەیگوت "بۆ چی من هەموو کاتەکانی ژیانم بە خوێندنەوەی بابەتێکەوە بەفیڕۆبدەم کە لە ژیای ڕاستەقینەما هەرگیز سودی لێوەر ناگرم"؟ من بەبێ بیرکردنەوە وەڵامم دایەوە، وتم "ئەگەر تۆ نمرەیەکی باش بەدەست نەهێنی ناتوانیت لە زانکۆ بخوێنیت"، لە وەڵمدا گوتی، "تۆ وای دابنێ کە من لە زانکۆ دەخوێنم ئایە من دەوڵەمەن دەبم" لە وەڵامدا بە غەمبارییەوە گوتم"ئەگەر تۆ زانکۆ تەواو نەکەیت ئیشێکی باشت دەست ناکەوێت"، ئەگەر تۆ کارێکی باشت دەست نەکەوێت چۆن دەتوانیت پلان دابنێیت بۆ ئەوەی کە دەوڵەمەند بیت؟ کوڕەکەم لە وەڵامدا بە بزەیەکەوە وتی "ئێمە پێشتر گفتوگۆمان کردوە

دەربارەی ئەم بابەتە، کوڕەکەم سەر دانەواندوو گوتی ئامۆژگارییە ژیرانەکەی دایکم دەڵێی بۆ بەردی دەکات".

زۆر بە گەشبینی و بەڕێزەوە گوتی "دایکە ئەگەر تۆ سەیرێکی چواردەوری خۆت بکەیت تێبینی کەسانی دەوڵەمەند بکەیت دەبینین کە ئەوان دەوڵەمەندنەبوون لە بەر ئەوەی کە خوێندنێکی باشیان هەبووە، بۆ نموونە (میشێل جۆردن، مادۆنا)، یان بیل گەیت کە زانکۆی هارڤارد بۆ تەواو نەکرا، توانی مایکرۆ سۆفت دابمەزرێنێت، کە ئێستا دەوڵەمەنترین کەسە لە ئەمەریکا سەرەڕای ئەوەیش کە تەمەنی لە خوارو ٣٠ ساڵەوەیە. لە یاری بەیس بۆڵ هاوێژەری تۆپەکە ساڵانە نزیکەی ٤ ملیۆن دۆلاری دەست دەکەوێت کە بە کەسێکی مێنتاڵ چاڵێنج لە قەڵەمدراوە، واتا کەسێکی سەرکێش.

بۆ ماوەیەکی زۆر بێدەنگبووین، من درکم بەوەکرد کە ئەو ئامۆژگارییە کە دەیکەم بۆ کوڕەکەم هەمان ئەوە ئامۆژگارییە کە خێزانەکەم بۆیان کردووم، واتا ئەو دنیاییەی ئێمە تێیدا دەژین گۆڕانکاری بەسەردا هاتووە بەڵام ئامۆژگارییەکان نەگۆڕاون. بەدەست هێنانی خوێندنێکی باش و نمرەیەکی بەرز سەرکەوتنێکی دڵنیای بەردەوامت پێنابەخشێ بۆ هیچ کەسێ تەنانەت بۆ منداڵەکانیشم. کوڕەکەم بەردەوامبوو لە قسەکانی گوتی "من نامەوێت ئەو کارە قورسەربکەم کە ئێوە ئەنجامتانداوە، ئێوە پارەیەکی زۆرتان بەدەست هێناوە و لە خانوویەکی گەورەدا دەژین. ئەگەر من ئامۆژگارییەکانی ئێوە جێبەجێبکەم ئەوا هەمان ژیانی ئێوەم دەبێت. کاری گران بکەم تەنها بۆ ئەوەی باجی زیادەبدەموو خۆم لە قەرزاری ڕزگاربکەم. هیچ جۆب سکویرەتیەك نیە، من دەزانم دەربارەی

کۆمپانیاکان کە کارمەند کەم دەکەنەوە بۆ کەم بوونی تێچون هەروەها بە پێچەوانەشەوە. هەروەها زانیاریشم هەیە دەربارەی تەواوکردنی زانکۆ کە ئەوت دەست ناکەوێت کە تێیدا خەرج دەکەیت، بۆ نموونە دکتۆریٚ کاتیٚ تەخەروج دەکات و دادەمەزریٚ ئەو پارەییە دەست ناکەوێت کە لە خوێندنا خەرجی کردوە. هەروەها دەشزانم کە ناتوانیت پشت بە پارەی کۆمپانیا ببەستی بۆ خانەنشینی. ئەو وەلاٚمێکی نوێم دەوێت. ئەو پێویستی بە وەلاٚمێکی نوێیە هەروەك خۆم.

ئامۆژگارێکانی خیزانەکەم لەوانایە بگونجیٚ بۆ ئەوانەی کە لە ساڵی ١٩٤٥ لە دایك بوون، بەلاٚم بۆ نەوەی ئێستا لە وانەیە نەگونجیٚ ئەو جۆرە ئامۆژگاریە چونکە ئێستا دنیا گۆڕانکاری زۆر بەسەرهاتووە. ئەوە زۆر نیە کە بەمنداڵەکانم دەڵێم بچن بۆ قوتابخانە و نمرەیەکی باش بەدەست بیهێنن پاشان بگەرێن بۆ ئەوەی کارێکی باش بەدەستبێنن.

من دەم زانی کە پێیووستبوو ئامۆژگاری منداڵکانم بکەم بە رێگەیەکی جیاواز و نویٚ دەربارەی خوێندن. لەگەڵ ئەوشدا من وەکو دایکێك کە ژمێریاربووم نیگەرانن بوبووم دەربارەی ئەوەی کە قوتابخان من منداڵەکانمان فێرناکات لە بەدەستهێنانی دارای و خەرجکردنی. ئەمڕۆ زۆرێك لە گەنجانی ئێمە کریت کاردیان هەیە پێش ئەوەی کە زانکۆ تەواوکەن بەلاٚن تائێستا کۆرسێکی پێگەیاندنیان نەبینیوە دەربارەی وەبەرهێنان و لایەنی دارای بابەتە ئابوریەکان. ئەوان تەنها کاریە کارتەکەیان دەکەن بێئەوەی هیچ زانیاریەکیان هەبێت دەربارەی زانستی ئابوری و بواری وەبەرهێنان. ئەوان نەوەکانمان ئامادەناکەن بۆ ئەم جیهانەی کەتێیدا دەژین. بەتایبەتی لە سەردەمی ئێستا کە جیهان زیاتر

پشت دەبەستێت بە پارە پاشەکەوت کردن. کاتێ کوڕە گەورەکەم بێ هێوابوبوو دەربارەی قەرزی کرێت کاردیان، بەلآم من ئەم دەوێست واز لە کارەکەی بهێنێت، بەڵکو دەمویست کە بەدوای پرۆگرامێکدا بگەڕێت بۆئەوی یارمەتیم بات لەوەی منداڵکانم هەم بخوێنن و زانیاریشین هەبێت دەربارەی لایەنی داری ئابوری پارە بەدەست هێنان.

سالی رابردوو رۆژێکیان، هاوسەرەکەم لە ئۆفیسەکەم پێی ڕاگەیاندم کەمن کەسێك دەناسم تۆ پێیوستە لەگەڵیا گفتوگۆبکەیت، کە ناوی رۆبێرت کیۆساکیە ئەوپیاوێکی بازرگانە و وەبەرهێنەرە داوای سیستەمی نویی کردوە بۆ خوێندنی بەرهەمهێنان، من پێم وابوو ئەوە ئەوەیە کە تۆ بەدوایدا دەگەڕێیت.

ئەوەچیە من تەنها بەدوایدا دەگەڕێم؟

هاوسەرەکەم کاریگەربوو بە بیرۆکەکانی رۆبێرت دەربارەی پەروەردەی بەرهەمهێنانی و کاش فلەوە، گەشە پیدان لەوبوارەدا. ئەمە بۆ من و خێزانەکەم نامۆبوو کە بەژداری بکەین لەم تاقیکردنەوە سەرەتایەدا لەبەر ئەوەی ئەمە وەك یاریکی پەروەردەی وابوو، سەرەڕای ئەوەش من داوام لە کچە تەمەن ١٩ ساڵکەم کرد بۆ ئەوەی بەژدار بێت لەگەڵمان کە لەقۆناغی سەرەتای زانکۆدابوو لە دوایدا ڕازی بوو.

لە تاقی کردنەوەکەدا نزیکەی ٥٠ کەس دەبووین کە دابەش ببووین بۆ سێ گروپ. مایك بیرۆکەکەی ڕاستبوو دەربارەی پەروەردەی بەرهەمهێنان کە پێشتر من بۆ بەدوایدا گەڕابووم. ئەم سیستەمەی رۆبێرت وەك ئەو یاریەوایە کە پێك هاتوە لە دووڕێگە ڕێگەیەکیان دەتبات بۆ

ناوەوە ئەوی تریش دەتبات بۆ دەرەوە جرجێ لە ناوەڕاستی تەختەكەیە ئەگەر بێت و جرجەكە خێراتر ڕاكات ئەوا ئەتوانێت بێتەدەرەوە ڕۆبێرت ئەم نموونەیە دەهێنێتوە بۆ لایەنی ئابوری مرۆڤایەتی واتا ئەوانەی كە لە ناو تەختەكە دەمێنەوە ناتوانن دەربازبن خەڵكە فەقیرەكەن ئەوانەی كە ئەتوانن بێنە دەرەوە ئەوانەن كە دەوڵەمەنن واتا ڕێگە خێراكە ناونراوە ڕاكە ڕاكی جرج. ژیانی تۆ لەڕوی خوێندن و كاركرنەوە هەرهەمان ڕێگایە كە لە یاریەكا بەكاریدەهێنین. پاش ئەوەی من داڵەكانمان لەدایك دەبن پاشان لە شەشساڵی دەنێرین بۆ قوتابخانە پاش ئەوەی نمرەیەكی باشی بەدەست هێنا و لە زانكۆ وەرگیرا دایك وباوكی شانازی پێوەدەكەن پاش تەواوكردنی زانكۆ لەوانەیە هەندێكیان بۆ قۆناغێكی بەرزتر بخوێنن وەك خوێندنی باڵا، هەندێكی تریشیان پاش تەواوكردنی زانكۆ لە وانەیە كارێكیان دەست بكەوێت وەك دكتۆری یان پارێزەر، بوون بە سەرباز، بوون بە فەرمانبەر، بەگشتی منداڵكامان هەوڵی بەدەست هێنانی پارە دەدەن لە وقۆناغەدا پاشان دوابەدوای ئەمە كارتی قەرزی دروست دەبێت، كڕین دەست پێدەكات.

بەنەبوونی ئەم كارتی قەرزە خەڵكی ڕێگەیەكی نوێیان دەگرتە بەر ئەوەش بریتیە لە خەرجكردنی پاراكانیان بە بەسەربردنی كاتەكانیان لەگەڵ هاوڕێكانیان، سەیران و گەشت و پاشان هاوسەرگیری كردن. ئێستا ژیان زۆر سرنجڕاكێشە چونكە ژن و پیاو هەردووكیان كاردەكەن، دوو دەستكەوتی باشیان دەبێت، داهاتویەكی ڕونیان دەبێت هەستێكی بەختەوەریان لا دروست دەبێت. پاش ئەوەی كە داهاتیان زیادی كرد خواستیان بەرزدەبێتەوە هەوڵدەدەن خانوو سەیارە و تەلەفیزۆن بگۆڕن

یان زیاتر گەشت بکەن یان منداڵی زیاتریان ببێت، خۆشییەکی زۆر رویانتێدەکات، خۆستیان زۆر زیاد دەکان، هەر لەبەر ئەم هۆکارە خێزانەکان هەوڵدەدەن کە کارێکی گرنگتربکەن و بە باشی ئەنجامی بدەن بۆ ئەوەی زیاتر داهاتیان زیادکات هەموو کات لە زیادبووندابێت، پاشان منداڵکانیشیان هەوڵدەدەن کە خانوی تایبەت بەخۆیان هەبێت بۆ ئەم مەبەستە زیاتر هەوڵدەدەن کاری نوێ دەدۆزنەوە بەشێوازێ زۆر زیاتر لەوەی کە ئامارەمان پێدا. پاشان دەگەڕێنەوە بۆ بواری خوێندن و هەوڵدەدەن کە لە بوارێکدا شارەزای پەیداکەن، بۆ ئەوەی زیاتر هەلی کاریان بۆ دەستەبەربێت و داهاتیان زیاتر بکات، بەڵام لەگەڵ زیادبوونی داهات و خانوبەرە و ئەرزو بەشەکانی تر باج زیادەکات، بۆنموونە باجی خانوبەرە ئەگەر پێشتر یەك خانووی هەبووبێت ئێستا لە یەکێ زیاتربێت ئەوا باجەکەی زیاد دەکات. لەم دۆخەدا پێدان پارە بە حوکمەت زیادەکات کاری گەریەکی زۆردەکاتە سەر داهاتمان بەرەو نزمبوونەوە دەڕوات.

لەرێگەی کارتی قەرزەکەیانەوە سامانەکەیان بەکاردەهێنن بۆ دابین کردنی پێداویستی رۆژانە. منداڵانی ئەم خێزانانە هەر لەتەمنی ٥بۆ٦ ساڵیەوە هەوڵیان بۆ دەدەن کە لە داهاتوودا لە کۆلێجێکی باش بخوێنن کارێکی باش بەدەست بێنن لەگەڵ خانە نشینیەکی باش لە دوای خانەنشین بوونیان. خێزانەکان بەبەردەوام بوونیان لە سەر ئەمکارە ژیانیان وەك یارییەکەی لێدێت کەباسمانکرد واتا ڕاکە ڕاکی مشك خولانەوە بەدەوری بازنەکەدا رۆژانە. واتا کاتێ کاردەکەن بۆ کۆمپانیا

دەبێت باج بدەنە بە حوکمەت و دانەوەی بڕی پارەی قەرزکراو بە بانك کە ڕێگەی بەکارهێنانی کارتی قەرز قەرزمان کردوە.

پاشان ئامۆژگاری منداڵکانیان دەکەن کە بەباشی بخوێنن نمرەیەکی باش بەدەست بهێنن بۆ ئەوەی لە کۆلێجێکی باش بخوێنن و شارەزای پەیداکە لە یەکێك لە بوارە ئەکادمییەکان، بۆ ئەوەی کارێکی باش بەدەست بهێنن، بەبێ ئەوەی شارەزابن لە بواری پارەدان لەوانەیە قازانجێکی کەم بکەن بەو کارە قورسەی ئەنجامی دەدەن لە ژیانیاندا. ئەم پرۆسەیە دوبارە دەبێتەوە بۆ نەوەی داهاتوو. ئەم دروست بوونی بارو دۆخە پێی دەگوترێت ڕات ڕیس واتا یاریەکی پێشوە کە باسمان کرد، بۆ ئەوەی توشی ئەم بارودۆخە نەبێت دەبێت زۆبەباشی لە دوو بواردا لێهاتووبێت وەك ژمێیاری و وەبەرهێنان، کاتێ یەکێ لە بەشی ژمێریاری لەکۆمپانیانی بیگ ئەیت ئەوا سەرسام دەبیت بەو کارەی کە ڕۆبێرت بانگەسشەی بۆ دەکات بەتایبەتی دەرەبارەی ئەم دوو بابەتە کە هەردووکیان هەستێکی بزاواندنوو سەرم لادروست دەکات. پرۆسەکە بەتەواوی دەگۆڕێ کاتێك ئێمە هەوڵدەدەین کە لەم بازنەیە بێینە دەرەوە واتا ڕت ڕەیس واتا ئەوە لەبیر دەکەین کە فێری بووین.

لە پاش نیوەڕۆدا لە کاتی تاقیکرنەوەکە ئە ئەنجامم دەدە دەر بارەی دەرچون لە ڕت ڕیس، لەگەڵ کچەکەما گفتوگۆماندەکرد دەربارەی ئەو چەمکانەی کە لە یارییەکەدایە و لێی تێنەدەگەیشت بەتایبەتی پێداویستیەکانی یاریەکە وەك داهاتەکان و بوجی هات و ڕۆشتو. من لەگروپەکە یەکەم کەس بووم کە تاقی کردنەوەم کرد بۆ ئەوەی لەو بازنەیە بێمەدەرەوە واتا ڕت ڕەیس کە نزیکەی سێ کاژێری پێیوستبوو.

لە لیستەکەم چەند شتێك هەیە وەك بانکەوان و بزنسو خاوەنکار و کۆمپیوتەر و پرۆگرامسان، بەڵام ئەوەی من زیاتر هۆرسدەکات ئەوەیە کەمێك لە خەڵکی دەزانن دەربارەی وەبەرهێنا و ژمێریاری، چوونکە ئەمە بابەتێکی گرنگە لە ژیانماندا. من بەوە سەرسامم کە چۆن خەڵکی لایەنی ئابووریان بەڕێوەدەبەن لە ژیانی ڕاستەقینەیاندا. من لەوە تێگەیشتم کە بۆچی کچە ١٩ ساڵەکەم لەم تێنەدەگەیشتن، بەڵام ئەمان لە نیوەی تەمەنیاندان دەرفەتی زیاتریان هەیە.

پاش دوو کاژێر من توانیم لە یاری رت ریس دەربازبم، من بیرم لە کچەکەم دەکردەوە دەربارەی پەروەردەو خوێندنی دەربازبوونیان لەو بازنەداخراوە، من زۆر خۆشحاڵبووم کە توانیم دوای ماوەیەکی زۆر کچەکەم فێربکەم، من زۆر نیگەرانم دەربارەی ئەو ژمارە زۆرەی گەنجان کە نازانن دەربارەی ژمێریاری و وەبەرهێنان.

هەروەها زۆرێك لە خەڵکی پەیوەندی نێوان(balance sheets, income statement) نازانن،

balance sheets مەبەست لێی کاتی ئێستایە واتا تۆ ئێستا چەنێك داهاتت هەیەو و چەندێك لەقەرزایە، بەڵام income statement , واتا تۆ چەندێ داهاتت بەدەست دەهێنی لە هەفتانە ومانگانەو ساڵانە.

کاتێك ئەوان کڕین و فرۆشتن بەسەرمایەکەیانەوە دەکەن کێشەیەکیان بۆ دێتە پێش کە بریتیە لە وەی کەنازانن چەندێ ئەم کڕین و فرۆشتنە کاری گەری هەیە لەسەر کاش فلەوەی مانگانەیان. من پێم وایە ئەو کەسانەی کە ملیۆن نێرن لە دەرەوەی ئەمەن واتا جیهانی بەربەرەکانێی ئابوورییە

و زانینین ئەم زانستە ئابووریە، چونکە لەبەر ئەوەی ئەوان هەرگیز ئەم بابەتە فێرنەکراون.

سوپاسی ئەوانەدەکەم کە توانیا یاریەکە بەباشی و بە خۆشیو بەسەرکەتوی تەواوبکەن، پاشان دوای تاقی کردنەوەکە من دەم ویست ٥٠ خولەکە کفتگۆبکەین دەربارەی کێشەکانی کاش فلەوە لە نێوان خۆماندا. خاوەنکارەکان کە لە تاقیکردنەوەکەدا بەژداربوون دڵخۆش نەبوون، چونکە ئەمان ئەوایان ئەنجام نەدابوو کە لە ڕۆبێرت باسی لێوەدەکرد، دەیان گوت "ئێمە پێیوستمان بەمەنیە ئێمە ژمێریارمان دامەزراندوە بۆ ئەوەی زانیاریمان بدەنێ دەربارەی گشت شتەکان. لە وەلآم دا ڕۆبێرت پێمان دەڵێت ئایە ئێوە تێبینی ئەو چینە زۆرەی ژمێریارو بانکەوان و پارێزەر و جامباز کردوە کە دەڵەمەند نین. ڕاستە ئەوان زۆر دەزانن لە بوارەکەیان شارەزای باشیان هەیە بەلآم دەوڵەمەند نین. لەوکاتەوەی قوتابخانە نەوەکانمان فێری ئەوەناکەن کە چۆن دەوڵەمەندبن ئێمە پێیوستە ئامۆژگاری ئەو خەڵکە بکەین دەربارەی ئەم زانستە.

ئەگەر ڕۆژێ تۆ لە شەقامەکان شۆفێری بکەیت لە پڕ لە بەردەم ترافیك لایتێکدا بوەستیت ترافیك لایتەکە بێت بەسور ئەوا تۆ دەوستیت هەوڵدەدەیت کارێك بکەیت بۆ ئەوەی دەربازبیت لە هەمان کاتدا ئەگەر سەرێکی لای ڕاست بکەیت دەبینی کە ژمێریارێك وەك تۆ گیری خواردوە ئەگەر سەیری لای چەپ بکەیت دەبینین کە بانکەوانێ هەروەك تۆ وەستاوە خۆی لە خۆیدا ئەمە چەند شتێکمان پێدەڵێت.

سەبارەت بەو پرۆگرام سازانەی بواری کۆمپوتەر کە خۆشحاڵنەبوون بە یاریەکە. من دەتوانم بەرنامەیە بکرم و ئەوەم فێریکات. سەبارەت بە ژمێریارەکە من لەبەشی ژمێریاری هەموو ئەویاسایانەمان خوێندوە بەلاَم لە ژیانی ڕاستەقینەیدا کاری پێناکەین، من دەمەوێت لەو بازنەداخراوە ڕزگارمان بێت واتا ڕت ڕیس. کچەکەم پێیوتم "کە من زۆر دڵخۆشم چونکە ئەمڕۆ من شتێکی نوێ فێربووم دەربارەی چۆن پارە بەڕاستی کاردەکات و چۆن وەبەرهێنان دەکرێت". کچەکەم دەلێت ئێستا من دەتوانم پێشەیەك بۆ خۆم هەڵبـژێرم نەك لەبەر پارەکەی یان سودەکەی بەڵکو بەوشێوازەی کە یاریەکە فێریکردم.

ئەوەی فێربووم لە یاریەکەبریتیە لەوەی من ئێستا ئازادم لەوەی چی کارێك دەکەم و ئەو خوێندنە بکەم کە خۆم دەمەوێت. . . . . نەك بۆ ئەوە بخوێنم بۆ ئەوەی پارەیەکی باشم دەست بکەوێت لە و شارەزایەی کە هەمە دەبارەی بوارێك. لە بەر ئەوە م چیتر بیر لەوە ناکەمەوە کە دوای تەواوکردن زانکۆ کارێکی باش پەیدابکەم پارەیەکیَ باشم دەست کەویت وەك گشت هاورێکانم بیری لێدەکەنوە.

من ناتوانم لەگەڵ ڕۆبێرت گفتوگۆبکەم لە ئەوەی کە تاقی کردنەوەکەم ئەنجامدا، بەڵکو بۆ دواتر لە گەڵیدا کفتوگۆدەکەین دەربارەی پرۆژەکەی. من دەزانم کە ئەو دەیەوێت لە ڕیگەی ئەم یاریەوە یارمەتی کەسانی تر بدات بۆ ئەوەی شارەزایەکی باشیان هەبێت دەربارەی بەدەست هینانی داهات و پاراستنین، بۆیە من پێم خۆشە زیاتر ببیستم دەربارەی پلانەکەی. من و خێزانەکەم بریارماندا کە ئێوارە

خوانێك لەگەڵ رۆبێرت دا بسازێنین لە هەفتەی داهاتوو، پاش ئەوەی ئەوە بۆ ماوەی ساڵێك دەبێت یەکتر دەناسین.

لەکاتی دانیشتنماندا گفتوگۆکردنمان دەربارەی کێشەکان بیر بۆچونمان لەیەکەو نزیك بوو بەتایبەتی لە بواری کێشەکانی ئابووری. ئێمە قسەمان کرد دەربارەی گۆڕاکارییەکانی جیهان و باسی ئەمەریکا کە تائێستا نەیتوانیوە کێشەی خانە نشینی وەك خۆی چارەسەریکا لەگەڵ موفلیس بوونی دەوڵەت بە ئینشورێنسی کۆمەلایەتی و مێدی کێر. ئایە پێویست دەکات کە منداڵەکانم پارەبدەن بۆ خانە نشینبوونی ٧٥ ملیۆن منداڵ ئەمەریکی کاتێك کە لە یەك کاتدا لەدایك دەبن. ئێمە سەرسامین بەوەی خەڵکی بزانن بە مەترسی ئەم پلانی کە جێبەجێ دەکرێت بە بەهانەی مووچەی خانەنشینی.

رۆبێرت نیگەرانبوو سەبارەت بەو کێشانەی کە لە ئەمەریکاو و جیهان بوونی هەیە وەك خودی فێکردن و خودی وەبەرهێنان و وەبەرهێنەر لەجیهاندا هەوڵی پێکەو بەستنی وەبەرهێنان دەدەن. رۆبێرت خۆی لە تەمەنی خانەنشین بووندایە بەلام ئەو ئەوە قبوڵناکا کە خانە نشینین وەربگرێت چونکە پێی وایە هەمانشت بەسەر منداڵەکانما دێتەوە. ئەو پێی وایە کە دنیاگۆڕاوە بەلام سیستەمی خوێندن نەگۆڕاوە شان بەشانی ئەو. بەگوێرە بیرو راکانی رۆبێرت منداڵەکانمان لە سەر سیستەمێکی کۆن دەڕۆن واتا لە قوتابخانە شتێکیان فێردەکەن کە هەرگیز بەکاری ناهێن، بۆ جیهانێك ئامادەیان دەکەن کە زۆربەردەوام نابێت.

ئەمڕۆ، مەترسی دارترین ئامۆژگاری بۆ من داڵکانمان هاندانیانە بۆ ئەوەی بچن بۆ قوتابخانە و نمرەیەکی باش بەدەست بێنن و کارێك

باشیان دەسکەوێت. بۆیە ئەمە ئامۆژگاریەکی کۆنە و خراپە. ئەگەر تۆ تێبگەی لەوەی کە چی ڕۆدەدات لە ئاسیاو و ئەورووپاو ئەمەریکای باشور وەك من نیگەران دەبیت. من بڕوام وایە ئەمانە ئاکۆگاریەکی خراپن لەبە ئەوەی ئەگەر تۆ بتەوێت من داڵەکەت ئابووریەکی باشی هەبێت نابێت بەم یاسا کۆنانە کاربکات، چونکە ئەمە تەنها مەترسیە.

لێم پرسی مەبەستت چیە دەربارەی یاسای کۆن؟ خەڵکی وەك من چەند یاسایەکی جیاوازیان هەیە کە لەسەری دەڕۆن هەروەك تۆ. چی ڕۆدەدات ئەگەر دامەزراوەیەك یان کۆمپانیایەك ڕای بگەیەنێت کە ژمارەی کارمەندەکانی کەمدەکاتەوە لە بەر نەبوونی بازاڕ زۆر ئاشکرایە خەڵکی زیانیان پێدەگات بیکاری زیاد ئەکات.

بەڵێ، ئەی چی ڕوودەدات دەربارەی ئەو کۆمپانیا گشتی و تایبەتانە کاتێ شتومەکەکانیان دەگۆڕێ؟ کاتێ کۆمپانیا کرێکارەکان و کارمەندەکان کەمدەکاتەوە نرخی شتومەکەکان زیاد دەکات، هەروەکو مارکێت وایە کاتێك بەهای هێزی کارکردن کەم دەکەنەوە لە سەوداو سوداگەیری. واتا کاتێ نرخی شتومەك بەرزبۆوە خاوەن پشکەکان و بازرگانەکان قازانجێکی زۆردەکەن بەلاّم کارمەندان توشی زیان دەبەن بەهۆی یاسای کەمکردنەوەی کرێکار. ئەمە ئەو یاساجیاوازانە بوو باسمانکرد.

بەڕای ڕۆبێرت تەنها ئەوە نیە کە جیاوازی لە نێوان خاوەنکارو کرێکاردابکات بەڵکو ئەو جیاوازی لە نێوان ئەوە کەسەی کە چارەنوسی خۆی کۆنترۆڵکردوە و ئەو کەسەی کە کۆنترۆڵکردنی کەسانی کەی لەدەستداوە.

بـەڵام ئەمـە گرانـە بـۆ زۆربـەی خـەڵکی لەمـە تێبگـەن کەبۆچـی ئەمـە ڕوودەدات، چونکە ئەوان بە ڕوونی بیرناکەنەوە دەربارەی ئەم گۆڕانکاریانە. لەبەر ئەوە شتێکی زۆر گێلانەیە کە بەمنداڵەکەت بڵێت بـڕۆ بـۆ قوتابخانـە، خوێندنەکەت بەسەرکەتوی تەواوکە.

هـەروەها کـارێکی گەوجانەیـە کـە پێـت وابێـت کـە سیسـتەمی قوتابخانـە دەتوانێـت نـەوەکانمان ئامادەبکـات بـۆ جیهـانێکی نـوێ. هەرمنـداڵێك پێیوستی بە خوێندن هەیە لە بوارە جیاوازەکاندا. بۆیـە پێیوسـت دەکـات کە یاساکان فێربن، بیشی کەن بەکردار لە خۆیاندا. کۆمەڵێ یاسا هەیە کە دەوڵمـەن لەسـەری دەڕوات و کۆمـەڵێ یاسـاهەیە کـە لەسـەدا ٩٥ خـەڵك لەسەری دەڕوات کە لەقوابخانەو ماڵەوە فێری بووە، ئەمـە کارەسـاتەکەیە کە خەڵکی تـەنها بەمنداڵەکەی دەڵێت بڕۆ بـۆ قوتابخانـە و بەباشـی بخوێنـە بـۆ ئـەوەی کـارێکی بـاش وەدەسـت بهـێنی. ئەمڕۆکـە منداڵـەکانمان پێیوستیان بە کارامـەی و ئـەزموون هەیـە لـە ژیانـدا نـەك ئەمسیستەمەی ئێستا کە زۆرباشـنیە. ئـەوە گـرنگ نـی بەلامـەوە کـە تاچـەند کۆمپیوتـەر بـەکاردەهێنن لـە قوتابخانەکەمانـدا، تاچـەند پـارە سـەرفدەکەن لـە بـۆ سیسـتەمی خوێنـدن. چـۆن سیسـتەمی خوێنـدن منـداڵکانمان فێـری بابەتـەکان دەکـات کـاتێ خـۆی بێکـەڵکو بێسـودبێت. ئـەوەی خێزانـەکان فێری منداڵکانی دەکات خوێندنگە فێریناکـات. تـۆ چـۆن فێـری منداڵکـەت دەکەیت دەربارەی ژمێریاری بەبێ ئەوەی بێزاربن. تۆو خێزانەکـەت چـۆن ئەتوانن منداڵکانتان فێری خوێنەواری بکـەن کـاتێ کـە لایـەنی ئابووریتـان لەمەترسیدایە. لە بـری ئـەوەی منداڵکـەت فێربکـەیت فێربێـت بـۆ ئـەوەی خۆی بپارێزێ فێری بکە کە بەتوانابێت لەو بوارەداو.

ئایە تۆ چۆن منداڵەکەت فێردەکەیت دەربارەی بەدەست هێنانی پارەو ئەو شتانەی تر کە باسمانکرد؟ چۆن دەتوانن ئێوە ئەو کارە ئەنجامبدەن کاتێك کە خۆتان تێنەگەیشتوون لەو بوارە؟

بەتایبەتی دوای ئەوەی ئەم کتێبەم پڕفرۆشبوو. من کیتێبێکی ترم نووسیوە دەربارەی ئەم بوارە بەڵام تائێستا بەباشی ڕێکم نەخستوە بۆ ئەوەی چاپی کەم، هەربە بەشکراوی ماوەتەوە، باش ئەوەی چەند بەشێکی خوێنرایەوە، من بڕیارمدا کە پێیوستە ئەم کتێبە بلاو بکرێتەوە بەتایبەتی لەم سەردەمەدا. بۆیە پێمان باشبوو بۆ نووسەری ئەم کتێبە ڕۆبێرت دیاری بکەین.

من پرسیارم لە ڕۆبێرت کرد کە ئایە منداڵکانمان تا چەند پێیوستیان بەزانیاری لایەنی ئابووریە؟ لە وەلامدا گوتی ئەوە پشت دەبەستێ بەمنداڵکە. من هەندێکەنج دەناسم کە لەتەمەنی هەرزەکاریدا دەیانەوێت ببن بەکەسێکی دەوڵەمەن. یان ئەو باوکانەی کە خاوەنی سەرمایەکی باشن دەیانەوێت منداڵکانیان سەرکەوتوبن لە بواری ئابووریدا بۆ یە ئەوان هەوڵدەدەن بۆ ئەوەی من داڵکانیان بەباشی فێرکەن. بەڕای ڕۆبێرت خوێندن بناغەی سەرکەوتنە واتا کاتێ فێری چەند شارزاییەکان دەکات وەك لەبواری ئابوری و پێگەیاندن.

لەم کتێبەدا باسی چیرۆکۆکێك دەکات بریتیە لە باوکی فەقیر و باوکی دەوڵەمەن کە ڕۆبێرت ڕونکردنەوە زۆریداوە لەو بارەیەوە لە بەشەکانی داهاتوو. ئەم بەدرێژای ژیان گرنگی بەم لایەنە داوە، هێنانەوەی ئەم نموونە بۆ زیاتر بورژاو ڕونی بێت بۆ ئەو کەسانەی کە دەیخوێننەوە. زۆرێك لەو کەسانەی ئەم کتێبەیان خوێندۆتەوە بەکتێبێکی سەرکتیان

داوە لە قەڵەم و یارمەتی دەرێکی زۆرێك لەخەڵکی بووەوە بەتایبەتی لە بواری ئابوری و وەبەرهێنان.

کاتێك ئێمە منداڵەکانمان ئامۆژگاری دەکەین کە بچن بۆ قوتابخانە وەك خوو نەریتی لێهاتوە بەلامانەوە بە باشترین کاری دەزانین. کاتێ من لەگەڵ رۆبێرت چاوپێکەتنمان کرد بیرۆکەکانی کاری تێکردم دەربارەی بوونی دووباوك کە هەردانەیان و بەرەو ئامانجێ رێبەریت دەکات. بۆنموونە باوکی فەقیر پێم دەلێت تۆ بخوێنەو کاریکە بۆ دامەزراوەیەك، بەلاّم باوکی دەولّمەن پێمدەلّیت تۆ پێیوستدەکات خۆت خاوەنکاری خۆت بیت. هەردوولایەن پێیوسی بەخوێندنە بەلاّم خوێندنێکی جیاواز. واتا ئامۆژگاری باوکی فەقیر دەربارەی خوێندن بریتیە لەوەی ببم بە پیشەگەرێك وەك دکتۆر زیاتر بەلایەنی ناوبانگیدا دەروات بەلاّم ئامۆژگاری باوکی دەلّمەند بریتیە لەوەب خۆت خاوەنکاربیت و خەڵکی پیشەگەر دامەزرێنی.

بەشی یەکەم
باوکی دەوڵەمەند و باوکی هەژار

من دوو باوکم هەیە، یەکێکیان دەوڵەمەند و ئەویتریشیان هەژار، یەکێ لە باوکەکانم خوێندنێکی باشی تەواو کردوە کەسێکی ڕۆشنبیرە، خاوەنی دکتۆرایەن لە زانکۆی ستاند فۆرد و شیکاگۆو خوێندوویەتی. بەلاَم باوکەکەی ترم پۆلی هەشتی تەواو نەکردوە. هەردووکیان سەرکەتووبوون لە کارەکەیانادا، کاری گرانیان ئەنجامداوە لە ژیانیاندا، هەردووکیان داهاتێکی باشیان هەیە، بەلاَم یەکەمیان واتا باوکی هەژار زۆر ئاستەنگی دێتەڕێ بۆ باشتربوونی لایەنی بژێوی، بەلاَم باوکی دەوڵەمەند دەبێتە دەوڵەمەندترین کەس لە هەواوی. باوکی دەوڵەمەند ئەگەر بمرێت نزیکەی دە ملیۆن دۆلار جێدێڵێت بۆ خانەوادەکەی و لایەنی خێرخوازی و پەرزگە. بەلاَم ئەوی تر دەبێت وەرەقەی قەرزەکەی دوای خۆی بدەینەوە.

هەردووکیان بەهێزن و خاوەنی بەهرەیەکی سروشتین و شارەزان. هەردووکیان ئامۆژگاری من دەکەن، بەلاَم ئامۆژگاریەکەیان هەمان شت نییە. هەردووکیان بڕوایان وایە کە خوێندن گرنگە بەلاَم لە سەر جۆری خوێندنەکە هاوڕانین. ئەگەر من یەك باوکم هەبێت ئەوا دەبێت ئامۆژگاری دانەیەکیان وەرگرم و ئەوی تریان وەلانێم. بوونی دوو باوك واتا پێشکەش

کردنی دوو ئامۆژگاری دوو بیرو بۆچونی جیاواز، واتا باوکی هەژار و باوکی دەوڵەمەند. پێش ئەوەی من هەرکامێکیان وەربگرم و بیگەڕێنمەوە دەبێت بیرلێبکەمەوە بەراوردیان بکەم پاشان دانەیەکیان هەڵبژێرم.

کێشەکە لەوە دایە کە تائێستا باوکی هەژار هەژارنیە و باوکی دەوڵەمەند دەوڵەمەند نیە. واتا هەردووکیان لە سەرەتای کاردان. هەردووکیان لە سەرەتای سەرکێشی و ململانێی بەدەست هێنانی خێزان و پارەدان. بەڵام بیر بۆچونی ئەوان زۆر جیاوازە دەربارەی بابەتی پارە. بۆنموونە یەکێ لە باوکەکان دەڵێت خۆشەویستی بۆ بەدەست هێنانی پارەی زۆر بنچینەی هەموو شتە خراپەکانە، بەڵام ئەوی تریان دەڵێت کەمی پارە بنچینەی هەموو شتە خراپەکانە. بۆ نموونە وەك کوڕێکی گەنج، تۆش بتەوێت ببیتە کوڕێکی سەرکەوت و گوێرایەڵ لەکاتێدا ئەگەر دوو باوکی بەهێزت هەبێت هەردووکیان ئامۆژگای جیاوازت بکەن ئەواگران دەبێت. واتا پەیوەستە بە جیاوازی بیروڕاوە. کە زیاتر پەیوەند بە لایەنی پارەوە هەیە. کاتێ من گەورە بووم بە پەڕێ خۆشی و زانخوازیەوە. من بۆ ماوەیەکی زۆر دەبێت بیردەکەوە دەربارەی ئەو دوو بیرو بۆچون. زۆربەی کاتەکانی ژیانم دەبردە سەر دەربارەی پرسیارکردن لەخۆم دەربارەی بۆچی ئەو وادەڵێت؟ واتا دەربارەی هەردوو ئامۆژگاریەکە. بۆمن زۆر ئاسانە کە دانەیەکیان هەڵبژێرم و ئەوی تریشیان وەلانێم. بۆمن هەردووکیان خۆشەیوستەو پێیوستە بە باشی بیر لەوە بابەتە بکەمەوە بۆ ئەوەی بڕیاربدەم کە باشترین هەڵبژێرم.

یەکێك لە هۆکارەکان کە دەوڵەمەند دەوڵەمەند دەبێت و هەژار ئەونەی تر هەژار دەبێت و چینی ناوەندی ئەونەیتر توشی قەرزدەبن،

ئەوەیە کە بابەتی پارەو و ئابوری فێربوون لە ماڵەوە نەک لە قوتابخانە. زۆیەمان فێربووین دەربارەی پارە لە خێزانەکانمانەوە. ئایە چاوەڕێی ئەوە دەکەیت خێزانێکی هەژار تۆ بەباشی فێربکات دەربارەی پارە؟ نەخێر ئەوان تەنها دەڵێن بڕۆ بۆ قوتابخانەو نمرەیەکی باش بەدەست بێنە و کارێك باش بۆ خۆت دەستەبەرکە. کەسەکان کە لە چینی هەژارن کاتێ فێری پرۆگرامی ئابوری دەبن تەمەنیان لە منداڵی تێپەڕیوە. بواری پارە لە قوتابخانە فێرناکرێت. قوتابخانە تەنها جەخت دەکاتەوە سەر پرۆفیشناڵبوون لە پیشە جیاوەزەکان، نەک لە بواری پیشەی ئابووری. بۆنموونە ئەگەر سەیری ئەو کەسانە بکەیت کە خوێندنیان بە باشی تەواو کردوە بوونەتە پێشەگەرێك وەك دکتۆر و ئەندازیار و ژمێریار و مامۆستا و هەموو ئەمانە سەرەڕای ئەوەیە لە قوتابخانە سەرکەتووبوون بەڵام لە بواری ئابووریدا هەر لە کێشەدان. هەروەها ئەو کێشەی قەرزە نەتەوەی کە توشمان دەبێت واتا وڵاتەکەمان توشی قەرزێکی زۆر دەکات بەهۆی ئەوەیە کە تاکی ناو کۆمەڵگامان لە قوتابخانە بە باشی فێرنەکراوەن دەربارەی بواری ئابووری.

من زۆر بەلامەوە سەیرە کاتێ ئێمە پلان دادەنێین بۆ هەزارەها ساڵ، چی ڕودەدات؟ ئێمە ملوێنەها خەڵمان هەیە کە پێیوستیان بە ئابوری و هاوکاری تەندروستی هەیە. ئایە ئەوان پشتدەبەستن بە خێزانەکانیان یان بە پشگیری حوکمەت بۆ بەدەست هێنانی داهاتێکی باش. چی ڕودەدا ئەگەر ئەو پارەییەی کە حوکمەت تەرخانی کردوە بۆ چینی هەژار ببڕدرێت؟ یان چۆن دەبێت ئەگەر منداڵکانمان شارەزابکەین دەربارەی لایەنی ئابووری؟ ئایە دەوڵەمەند دەبن یان هەژار؟ لەبەر ئەوەی من دوو

باوکم هەیە هەردووکیان کاری گەری هەبووە لە سەرم و لێیانەوە فێربووم، هەمیشە بیر لە ئامۆژگاریەکانیان دەکەمەوە لە کاتی ئەنجامدانی کارەکانمدا.

من توانیم هێزێکی کاریگەر ناوەکی بەهادار بەدەست بێنم و کاری گەری لەسەر پرکردنەوەی ژیانم هەبێت. بۆ نموونە یەکێك لەباوکەکان وەك خوویەکی ڕۆژانەی هەمیشە دەڵێت "من ناتوانم ئەم کارەبکەم"، بەلآم ئەم ڕستەیە بەلای باوکەکەیترەوە ڕێگەپێنەدراوە لەبری ئەوە هەمیشە دەڵێت "کە چۆن ئەو کارە ئەنجام بدەکم" ئەوکەسانەی کە زمانیان لەسەر ئەم وتیە ڕاهاتوە واتا من ناتوانم ئەم کارەبکەم، بەوتنی ئەمە مێشکت دەوەستێت لەبیرکردنەوە واتا تۆ مێشکت ئاگاداردەکەیتەوە کە ناتوانیت ئەو کارە ئەنجامبدەیت. بەلآم بۆ ئەوە کەسانەی کە دەڵێن چۆن ئەوکارەئەنجام دەرێت هەمیشە مێشکیان لە ڕاهێناندایە و ڕۆژ بە ڕۆژ باشتردەبن.

لەگەڵ ئەوشدا هەردوو باوکەکە کاری باشدەکەن، بەلآم یەکێك لە باوکەکان ئەوندیە من تێبینیم کردبێت کار بەمێشکی ناکات مێشکی خەوانوە دەربارەی وەبەرهێنان و بیری ئابوری و بازرگانی. بەلآم ئەویە تریان وەك خوویەکی ڕۆژانەیە ڕاهێنان بەمێشکی دەکات، بەتێپەربوونی کات ئەوەی ڕاهێنان بەمێشکی دەکات تواناکانی زیاتر دەبێت بەتایبەتی لە لایەنی ئابوری بازرگانی وەبەرهێنان، بەلآم ئەوەی تر بە پێچەوانەوەیە. ئەمە وەك ئەو نموونەیە وایە کە یەکێك بچێت بۆ یاری جوملاسیك ڕاهێنان بکات بۆ ئەوەی لایەنی تەندروستی باش بێت بەلآم لە هەمان کاتدا یەکێك لەسەر قەنەفە دانیشتبێت و سەیری ئەو بەرنامە

ئەلـەفیزۆن بکـات لـەڕوی فکریـەوە ڕاهێنـان بکـات بـۆ باشـتربوونین تەندروست واتا تەنها بەمێشك بەرام بەر ئەوکەسەی خۆی بەجەستە لـەویٚ ئامادەیە بێگومان لەڕووی تەندروستیەوە کێشەی بۆ دروست دەبێت.

هـەردوو باوکەکـە دوو بیرکردنەوەیـە جیاوازیـان هەیـەن یـەکێك لـەوان پێیوایە کە سیستەمی باج پێیوستە دەبێت بدرێت لەکاتی خۆیدا چـونکە پارەتی دەری کەسی کەم دەرامەتە. بـەلاّم بـاوکی دەوڵەمەنـد پێـی وایـە کە سیستەمیم باج یاسایەکی سـەرکەتوونیە و دەبێـت هـۆی سـزایەك بـۆ وەبەرهێنـەکان و پاداشـتیٚ بـۆ وەبەرنـە هێنـەکان. یـەکێك لەباوکـەکان ئامۆژگاریم دەکات کـە بەباشـی بخـوێنم و کارێك بـاش وەدەسـت بێـنم لـە کۆمپانیایـەك. دووەم بـاوك پـێم دەڵێـت بەباشـی بخوێنـە بـۆ ئـەوەی کۆمپانیایەکی باش بدۆزیتەوە بۆ ئەوەیە بیکڕیت، ببتە خاوەنکاری خـۆت. یەکێك لە باوکەکان دەڵێت بۆیە من دەوڵەمەند نیم لەبەر ئـەوەی مـن تـۆم هەیە واتا تۆی منداڵ. لەکاتێدا باوکەکەی تر دەڵێت من بۆیـە دەوڵەمەنـدم چونکە مـن تـۆم هەیـە. لەسـەر مێـزی نانخواردنەکـە ئێمـە گفتوگۆمـانکرد دەربارەیـە چـونیەتی بەدەسـت هێنـانی لایـەنی ئـابوری و بازرگـانی وەبەرهینانن ڕێگری کردن لەو بابەتانەی کە پەیوەندی نیـە بـەم باسـەوە. یەکێك دەیگوت کاتیٚ پارە بەدەست دەهـێنی دەبێـت بیپـارێزی دوور لـە مەترسـی بێـت بـەلاّم ئـەوانین تـر دەیـانگوت دەبێـت فێـری بـەڕێوەبردنی مەترسـیەکان بـین. یـەکێکی تـر دەیگـوت مـاڵی خۆمـان گـەورەترین وەبەرهێنانە سەرماییە. یەکێك تر پێیوابـوو کـە مـاڵی خۆمـان گـەورەترین بەرپرسیارییەتیە. واتا ئەگەر ماڵی تۆ گەرەترین لایەنین وەبـەرهێنان بێـت ئەوا تۆ لە کێشەدای.

هەردووکیان وەرەقەی قەرزەکەیان دەدەن لە کاتی خۆیدا، بەڵام لەوانەیە یەکێکیان زووتربیداتەوە. یەکێك لە باوکەکان بڕوای وایە کە کۆمپانیا و حوکمەت پێداوستیەکانمان دابین دەکەن. واتا تەنها پشت بەوان دەبەستێت. یەکێك لە باوکەکان هەمیشە نیگەرانە دەربارەیە (زیادبوونی باج، خانە نشینبوون، پلان، سودی پزیشکی، مۆڵەتی نەخۆشی، ڕۆژەکانی پشو، هتد) یەکێك لە باوکەکان هەمیشە سەرسامبوو بەو دووخاڵەی کە خزمەتی سەربازیان تەواوکردبوو، پاشان گەڕابوونەوە و خانەشینیان بۆ کرابوو. هەروەها ئەو زیاتر سەرسامە بەسودە تەندروستیەکان، بەکارهێنانی کەلوپەلەکانی خوێندنگە و زانکۆ واتا کاتێ تۆ لەوێ وەردەگیرێی وەك بەشەناوخۆی هتد. ئەو زیاتر خولیایەتی کە کاریکات بۆ ئەوەیە سودێکی زۆری دەستکەوێت زیاتر لەوەی کە ئاسودەبێت بە کارەکەی. کاتێ ئەو کاردەکات بۆ حوکمەت هەمیشە بەباشی هەوڵدەدات بۆ ئەوەی سودی زیاتر دەستکەوێت.

بەڵام باوکەکەی تر تەواو پێچەوانەی ئەوە پێی وایە ئەوسودانەی باسمانکرد هەندێکیان تەنها لاوازت دەکات، ئەو پێیوایە دەبێت خۆت خاوەنی ئابوری خۆتبیت. یەکێك لە باوکەکان هەمیشە هەوڵدەدات بۆ پاراستنی دۆلارێك، بەلام ئەوی تر هەوڵ وەبەرهێنان دەدات. یەکێکیان فێرم دەکات کە چۆن بەباشی فۆرمی کارکردن پڕبکەمەوە بۆ ئەوەی کارێکی باشم دەستکەوێت. بەلام ئەوی تر فێرم دەکات کە چۆن پلان دابنێیت بۆ ئوەی ببیتە خاوەن کاری خۆت و بازرگانی بکەیت. بۆ بوون بە بەرهەمداری و دەستکەتنی سەرمایە هەردوو باوکەکە ڕێنیشاندەرم بوون بە ڕێگەی جیاواز. پێم وایە بۆ خەڵکی هەر هەمان شت دووبارە دەبێتەوە

لە ژیانیاندا. باوك هەژار هەمیشە دەڵێت من هەرگیز نابم بە دەوڵەمەند، بۆ یە هەمیشە ئەم بیرە بەسەریا زاڵدەبێت دەبێتە ڕاست. بەڵام باوكی دەوڵەمەند هەمیشە پێی وایە كە دەبێتە كەسێكی دەوڵەمەند. پاش ئەوەی توشی چەندەها زیانی ئابوری بوو بەڵام هەرلەسەر ڕای خۆیەتی. ئەو خۆی ڕاهێناوە لەسەر ئەوەی كە بڵێ لەدەستدانی سامان بە هۆی زیانێك شتێكی كاتیە بەڵام بوون بە هەژاری هەمیشەییە. باوكی هەژار هەمیشە دەڵێت كە پارە هیچ نییە زۆر گرنگ نییە. بۆ باوكی دەوڵەمەند پارە وەك هێزێكوایە، هێزی بیركردنەوەمان هەرگیز دیاری ناكرێت هەڵناسەنگێ، بەڵام پێیوستە كە گەنجەكانمان درك بەو هێزی بیركردنەویە بكەن، واتا چۆن من بۆ خۆمی ئەو هەستەم لای خۆم دروست كردوە. من بۆم دەركەتوە باوكی هەژار هەژارنیە لەبەر ئەوەی كە پارەی كەم بەدەستدینێت بەڵكو لە بەر لاوازی بیركردنەوەی و كردارەكانییەتی.

بۆنموونە تۆش ئەو دوو باوكەو هەیە بەڵام دەبێت زۆر وریابیت كە بە بیرۆكەی كامیان قایل دەبیت. گوێ لە كامیان دەگریت. هەردوو باوك ڕێز لە خوێندن و پرۆسەكەی دەگرن بەڵام ئەوان پێچەوانی یەكترین لەم بۆچونەدا كە ئایا چی زانستێ گرنگە بخوێنرێت؟ یەكێكیان پێیوایە دەبێت من بخوێنم و هەوڵبدەم بۆ ئەوەی نمرەیەكی باش وەدەست بێنم بۆ ئەوەی لە كارێكی باش دامەزرێم، بەڵام بەپێچەوانەوە ئەوی تریان پێی وایە كە دەبێت من بخوێنم بۆ ئەوەی ببمە پشكەر و وەك پارێزەر و ژمێریار بۆ ئەوەی ببمە خاوەن بازرگانی خۆم واتا لە ئێم بی ئەیە بخوێنم. زیاتر هانم دەدات بۆ ئەوی بخوێنم بۆ ئوەی دەوڵەمەند بم و تێبگەم كە چۆن پارە كاردەكات؟ هەروەها كە چۆن پارە و خوێندە كار

بۆ تۆ دەکەن. واتا تۆ کار بۆ پارەناکەیت. ئەمەی دووبارە دەکردەوە هەمووکات کە پارە کار بۆ ئێمە دەکات. من لە تەمەنی ٩ ساڵیدا بڕیارمدا کە گوێ بگرم و فێربم لە باوکی دەوڵەمەند دەربارەی دەوڵەمەندی. نەك گوێ لە باوکی هەژار بگر کە هەمیشە هانی دەدام بۆ بەدەست هێنانی بڕوانامە.

وانەیەك لە ڕۆبێرت کیۆساکییەو

وانەیە یەکەم: دەوڵەمەند کارناکات بۆ پارە

وانەی دووەم: بۆ چی ئێمە وانەی ئابوری فێردەبین

وانەی سێیەم:

وانەی چوارەم:

وانەی پێنجەم:

وانەی شەشەم: کاربکە بۆ ئەوی فێرببیت نەك بۆ بەدەست هێنانی پارە.

بەشی دوو

وانەی یەك

دەوڵەمەند کارناکات بۆ بەدەستهێنانین پارە

باوکە، تۆ ئەتوانیت پێم بلێیت کە چۆن دەوڵەمەندبم. باوکم دانیشتو پێی گوتم کورم بۆچی ئەتەوێت دەوڵەمەندبیت، لەبەر ئەوەی ئەمڕۆ دایکی حێمی بەسەیارەیەکی گرانبەها ڕۆشتن بۆ سەفەرەکردن بۆ نزیك کەنار ئاوێك و سێ لە هاوڕێکانمیان بانگردبوو بەلام منیان بانگێش نەکردبوو کاتێ پێم گوتن بۆ بانگێشکراوەن، گوتیان کە ئێمە منداڵی هەژاری. باوکم بەگومانەوە گوتی ئەوان ئەوەیانکرد؟ من لە وەلامدا بەدەنگێکی زۆرە گوتم بەڵێ ئەوان وایانکرد. لە کاتێکدا من چاوەڕێی وەلامێکم دەکرد باوکم سەرێکی لەقاندوو و چاویلکەکەی لە چاوکردوو چو بۆ ئەوەی لاپەڕەیە بخوێنێتەوە.

ئەو ساڵە ساڵی ١٩٥٦ بوو، تەمەنم نزیکەیە ٩ ساڵبوو. چارەنووسم وابوو کە بچم لەقوتابخانەیەکی گشتی بخوێنم کە منداڵی دەوڵەمەندەکان لەوێ دەیان خوێند. ئەو ناوچەییەی ئێمە تێیدا دەژیاین بەناوەیەکی کشتوکاڵی بەناوبانگبوو، بەلام لەگەڵئەوەی جوتیاری لێبوو، خەڵکانیتر لە پیشەیە جیادا لەوێ دەژیان وەك دکتۆر و خاوەنکار و بانکەوان کە منداڵکانیان دەنارد بۆ قوتابخانە. قوتابخانەکە لە ١ تا

شەشی بنەڕەتی تێدابوو، پاشان من منداڵەكانیان دەنارد بۆ قوتابخانە تایبەت ئەگەر هەبوایە. لەبەر ئەوەی منماڵمان لە نزیك ناوەندی شارەوەبوو دەچوم بۆ چەند قوتابخانەیەكی جیاواز پاش تەواوكردنی ٦ ساڵی سەرەتای لەگەڵ هاورێكانم چوینە قوتابخانەی ئامادەی گشتی.

لەكۆتایدا باوكم وەرەقەیەكی دەرهاوردوو، پێم وابێت ئەو بیری دەكردەوە. لەوەلامدا گوتی "زۆرباشە كوڕم" ئەگەر تۆ بتەوێت دەوڵەمەندبیت ئەوا پێویستە چەند شتێك فێربیت دەربارەی بەدەستهێنانی پارە. من پرسیارم لێكرد ئایە من چۆن بتوانم پارە بەدەست بێنم؟بە پێكەنینەوە وەلامی دامەوە گوتی "بەڵێ زۆرباشە كوڕم تۆ دەتوانیت مێشكت بەكاربێنیت". ئەوە هەموو شتێكە كە پێت بڵێم دەربارەی بەدەست هێنانی پارە. هیچ وەلامێكی تر نییە لە جێگەی ئەم پرسیارە جگەلەم وەلامە.

كاری هاوبەشی من و هاورێكەم دەستی پێكرد

بەیانی داهاتوو، من بە مایكم گوت كە باشترین هاورێمە ئایە باوكم چی گوتووە. ئەم باشترین شتە من گوتبێتم. من و مایك تەنها منداڵبووین كە هەژاربووین لەقوتابخانە. واتا هەمان چارەنووسمان هەبوو. كاتێ منداڵەكان یاریان دەكرد و ڕایاندەكرد پاسكیلی تازەیان پێبوو، لەگەڵ پێداویستیەكانی قوتابخانە هەرهەمووی بەتازەی. بەلام من هاورێكەم خێزانەكەی من تەنها شتە بنچینەیەكانیان بۆ دابین كردبووین وەك (خواردن و شوێنی حەوانەو جلوبەگ) ئەوە هەمووی بوو كە ئەوان بۆیان دابین كردبووین. باوكم هەمیشە شتێكی دەگوت. دەیگوت ئەگەر تۆ

بتەوێت شتێ بەدەست بێنی دەبێت کاری بۆ بکەیت. بەڵام ئێمە لەم تەمەنەمانە شتێکمان دەوێت کە ناتوانین کاری بۆ بکەین. مایك پرسیاری کرد گوتی ئایا ئێمە چی بکەین بۆ ئەوەی پارە بەدەست بێنین؟ من گوتم نازانم چی بکەین. بەڵام ئایا تۆ ئەتەوێت لەگەڵم بەژداربیت و هاوبەشبیت؟ ئەو ڕازی بوو بێتە هاوبەشم. مایك یەکەم کەسبوو بێت هاوبەشم لەم کارەدا. تەواوی بەیانی من و ئەو بیرمان لەوە دەکردەوە کە چۆن پارە بەدەستبێنین. هەروەها قسەشمان کرد دەربارەی منداڵە مسەقەفەکان کە لەکەنار دەریاکان خانوویان بۆ بنیادناون. تۆزێ نیگەرانی دەکردین بەڵام باشبوو بۆمان. ئەو ئێمەی پێدەگەیاند یارمەتی دەربوو بۆ ئەوەی بەردەوام بووین لەسەر بیرکردنەومان دەربارەی ئەوەی کە دەوڵەمەند بین. لە پاشنییەڕۆیەك مایکی هاوڕێم بیرۆکەیەکی نایابی باسکرد بۆم کە لە کتێبێکی زانستی خوێندبوویەوە. بەڕاستی ئێمەی سەرسامکر کە ئێستا هاوبەشی ئێمە بۆتە هاوبەشیەکی بازرگانی.

من و مایکی هاوڕێم بۆ چەندین هەفتە ماڵبەماڵی دراوسێکان دەگەڕاین داوامان لێدەکردن ئەگەر کاریان بە مەنجونی دانو بەرگەکەی نییە بیدەن بەئێمە. بەڵام منداڵانی گەڕەك پێمان پێدەکەنین بۆ ئەم کارەی ئێمە ئەنجامی دەدەین. دەیان گوت ئەوە ئێوە چی دەکەن؟ لە وەڵامدا دەمان گوت ناتوانین پێتان بڵێین. ئەمە نهێنییەکی بازرگانیە.

دایکم بەکارەکەی ئێمە زۆر نیگەرانبوو، چونکە ئێمە لە نزیك غەسالەکەی ئەو کارەکانمان ئەنجامدەدات وەك کۆکردنەوەی کەلوپەلی ناوماڵو و قوتوی دۆشاو لەگەڵ تیوبی مەنجونو لەناو پاکەتی مقەبادا. لەکۆتایدا دایکم بەتەواوەتی توڕەبوو هاتو گوتی ئەوە خەریکی چی کارێکن؟ ئەگەر

وازلەم کارە نەهێنن ئەوا هەمووی فڕێدەیەمە دەرەوە. من گوتم دایکە ئەوە نهێنی بازرگانیە. ئێمە بەڵێنماندا لەماوەیەکی کورتا بەرهەمەکەی نیشان بدەین. ئێمە وامان نیشاندا کە ئێمە چاوەڕێی یەکێك لە دراوسێکانین بۆ ئەوەی کە تیوبی مەنجونەکانیانمان بدەنێ. دایکم مۆڵەتی یەك هەفتەی پێدا‌ین. سەرەڕای ئەو پەستانەی کە ئێمە لەسەرمانبوو، توانیمان کە وەردە وەردە لە بەرهەمەکە نزیك بینەوە. بەڵام هاوبەشەکەم زۆر دەترسا لەوەی کە دایکم بێت و بڵێ بڕۆنە دەرەوە واز لەو کارانە بێنن. یەکێك لە ئەرکی هاوڕێکەم بریتیبوو لەوەی کە دراوسێکان ئاگاداربکاتەوە کە خێرا مەنجونیددانەکانیان بەکاربێن، چونکە دکتۆری ددانەکان پێیوستی پێیەتی. ئێمە هەردووکمان بەیەکەوە دەستمانکرد بە کارەکەمان.

کاتێ کۆمەڵێ مادەمان کۆکردەوە بۆ ئەوەی بیکەینە ناو تیوبی مەنجونەکە کە پێك هاتبوو لە شیر پایدەرو چەندمادەیەکی تر بۆ ئەوەی بیکەینە ناو تیوبەکەوە لە جیاتی مەنجوون بیفرۆشین. سەرقاڵیی ئەم کارەبووین باوکامان پێیزانین کە ئەمانەوێت چی کارێك ئەنجام بدەین بۆیە پێکەنی گوتی وازبێنن من پێم گوتن دەوڵەمەندبن بەڵام نەك بەمشێوەیە. ئەو کارێکی ساختەیە. کاتێ باوکم وای گوت وتمان تەواو خەونەکەمان بەکۆتاهاو، وتم باشە باوکە ئەمە هەربەڕاست کارێکی نایاساییە. لەوکاتەدا هاوڕێکەی باوکم گوتی وازیان لێبێنە بە پێی تێپەڕبوونی کات خۆیان بەم کارە دەزانن. باوکم بە توڕەیەوە گوتی بەڵێ ئەمکارە نایاساییە. بەڵام ئێوەی منداڵ داهێنانێکی نوێتان ئەنجامدا ئەمە دەبێتە بناخەی کارەکانتان، من شانازی بە ئێوەوە دەکەم. من و

هاوڕێکەم دانیشتبووین بەمات و مەلول بۆ ماوەی ٢٠ خولەکێك. پاشان ئەو شتانەی کە پیسمانکردبوو پاکمانکردنەوە. بۆ ئەو ڕۆژەکاری بازرگانی تەواوبوو. من بە هاوڕێکەمم گوت پێم وایە کە جیمی هاوڕێمان ڕاستی گوت کە ئێمە هەژارین. باوکم لە کاتی کە ئێمەی جێدەهێشت پێیگوتین کە ئێوە بەڕاستی سەرکەتوون چونکە ئێوە ئەوەی لە تواناتاندابووە ئەنجامتانداوە بۆ بەدەست هێنانی ئامانجەکانتان چونکە زۆر بەی خەڵك هەر خەو بەوە دەبینێ کە چۆن بتوانێت دەوڵەمەندبێت بێ ئەوەی هیچ کارێکی بۆ بکات.

بەڕاستی من شانازی بە ئێوە دەکەم. دووبارە پێتان ڕادەگەیەنم کە بەردەوامبن لە سەر کارەکانتان. من و هاوڕێکەم بێدەنگ بووین ڕاستبوو وشەکانی باوکم زۆر جوانبوون بەڵام هەرنەمان دەزانی چیبکەین. من پرسیارم لە باوکم کرد وەتم باوکە تۆ چۆن دەوڵەمەند نەبوویت؟ لە وەڵامدا گوتی کوڕم لەبەر ئەوەی من پیشەی مامۆستایەتیم هەڵبژارد و مامۆستا بیرلەوە ناکاتەو کە دەوڵەمەند بێت. بەڵکو من مداڵ فێری زانست دەکات. من زۆر بێم خۆشبوو کە بتوانم هاوکاری ئێوەبم بۆ ئەوەی دەوڵەمەندبن بەڵام خۆم بە باشی نازانم دەربارەی بەدەستهێنانی پارە. لەم کاتەدا من و هاوڕێکەم بەردەوام بووین لە پاکردنەوەی ئەوناوە. باوکم گوتی کوڕم من دەزانم ئەگەر ئێوە دەتانەوێت دەوڵەمەندبن و فێری ئەوەبن کە چۆن سامان کۆکەنەوە ئەوا پێیوستە لە باوکی مایك بپرسی.

مایك بە سەرسامیەوە گوتی باوکی من؟ باوکم گوتی بەڵێ باوکی تۆ. چونکە پێش ئێستە من و باوکت کاری بانکەوانیمان دەکرد ئەو شارەزایەکی باشی هەی لە بەدەست هێنانی پارەدا. مایك دووبارە گوتی

بەڕاستی وایە ئەی باشە چۆن ئێمە سەیارەی نوێ و خانوی نوێمان نیە وەك گشت خەڵكی دەوڵەمەند؟ لەوەڵامدا باوكم گوتی سەیارە و خانوو نیشانەی كەسی دەوڵەمەند نیە، بەڵكو ئەوە گرنگە كە چۆن بتەوێت دەوڵەمەندبیت. باوكی جیم كار بۆ كۆمپانیاییەك دەكات من كار بۆ حوكمەت دەكەم لەوانەیە ئەو كۆمپانیاكە سەیارەی بۆ دابین بكات بەلاّم ئەگەر كۆمپانیاكە شكستی هاورد ئەوا ئەو هیچی نامێنێت. بەلاّم باوكی تۆ جیاوازە مایك وا دەردەكەوێت كە ئەو بنچینەیەكی بەهێز بنیات دەنێت واپێشبینین دەكەم لەماوەی داهاتوو باوكت بێتە كەسێكی دەوڵەمەند.

دووبارە خۆشیەكی تر ڕوی تێكردین بەبیستنی ئەم هەواڵە، بۆیە ئێمە بڕیارماندا زوكاری پاكردنەوەكە تەوتۆیكەین و بڕۆین لەگەڵ باوكی مایك بدوێین دەربارەی ئامانجەكەمان. بەلاّم كێشەیەكمان هەبوو كە باوكی مایك هەتا درەنگ كاری دەكرد چونكە باوكم خاوەنی چەند كارخانەیەك و كۆمپانیایەك و سێ ماركێت و چەندووكانێبوو. بڕیارماندا كە مایك بكەڕێتەوە بۆ ماڵبە پاس و بۆ ئەوەی كاتێ باوكی گەڕایەوە بۆ ماڵ ئەم بتوانێت پرسیاری لێبكا دەربارەی كە چۆن دەوڵەمەندبین. مایك بەڵێنیدا كە هەرچیەك بوو پەیوەند بەمنەوە بكات بە تەلەفوون. مایك كاژێر ٨: ٣٠ پێ ڕاگەیاندم باوكم ڕازی بووە لەگەڵمان گفتوگۆبكات دەربارەی ئەو شتەی كە ئێمە دەمانەوێت. شەمەی داهات دیاریكرا بۆ كۆبوونەوەكەمان. بەیانی ڕۆژی شەمە كاژێر ٧: ٣٠ من سەر پاس كەوتم بۆ شارۆچكە هەژارەكە.

وانەكە دەستی پێكرد.

"من ١٠سەنت دەدەم بەتۆ بۆ هەر كاژێرێك"

لە ساڵی ١٩٥٦ بۆ هەرسەعاتێك كاركردن ١٠ سەنتیان دانابوو واتا ستاندارد‌بوو. کاتێك من و هاورێکەم لەگەڵ باوكیا كۆبووینەوە لە كازێر هەشتی بەیانی. ئەو زۆر سەرقاڵبوو و كاریكردبوو زیاتر لە چەند كازێر. سەیارەی كارەكەی جێهێشتبوو. من بەوناوەدا پیاسەم دەكرد لە نزیك ماڵێكی شێواو، لەوكاتەدا من هاورێکەمم بینی پێیگوتم كە باوكم تەلەفونی بۆ كردووم گوتویەتی كە ئێستا دێت. من چومەناو خانەوەكەوە كاتێ كەدرگاكەم كردەوە جیرەی درگاكەی زۆر ناخۆشبوو، پاشان چومە ناوخانوەكەوە. پارچە حەسیرێكی تەنك داخرابوو لە تەنیشت درگاكەوە. پارچە حەسیرەكە وادیاربوو كە زۆر كۆنە جێگەی چەند شوێنپێیەكی زۆری پێوەبوو. كە پێوستبوو بگۆردرێت. كاتێ چومە ژورەوە هەستم بە فۆبیایەك دەكرد، كاتێك بینیم كە ئەو هەموو كەلوپەلە بەشێوەی نارێك دانراون و بۆنێكی ناخۆشدەهات لێیان ئەوە ئەگەر لە ئەمرۆدا بووایە هەمووی كۆدەكرانەوە. لەسەر قەنەفەی ژورەكە دوو ژن دانیشتبوون یەكێكیان بەرواڵەت لە دایكم گەورەتربوو. لەتەنیشت ئەوانەوە پیاوێك دانیشتبوو كە پانتۆڵێكی خاكی و تیشێرتێكی خاكی لەبەردابوو. بەتەمەن نزیكەی دەساڵ لەباوكم گەورەتربوو. واتا ٤٥ ساڵ دەبوو. من و مایك تێپەرین بەلایاندا بۆ چیشتخانەكە لەوێوە بۆ هەیوانی لای باخچەكە. پاشان پرسیارم كرد كە ئەوانە كێن بینیمانن. هاورێکەم گوتی ئەوانە كار بۆ باوكم دەكەن. ئە پیاوەی بینیت كارخانەكە بەرێوەدەبات، ژنەكە بەرێوبەری رێستۆرانتەكەیە، ئەوسەرپەرشتیاری پرۆژەیەت كەبین كاردەكات لە پرۆژەیەكی ریگاوبان كەنزیكەی ٥٠ میل درێژە.

هـەروەها سەرپەرشـتیارەكانی تـر كـار لـە دروسـكردنی خـانودا دەكەن بەلاَم پێش ئەوەی تۆبێیت ئەوان ڕۆشتبوون. مـن پرسـیارم لێكـرد كەئایا ئـەوە هـەموو ڕۆژێ بەردەوامـە، گـوتی نـەخێر زۆربـەی كـات نییـە. لەسەر كورسێكەی تەنیشتم دانیشـتو پرسـیارم لێكرد كە ئایا ئـەو ئێمـە فێردەكات كە چۆن پارە بەدەست بێنین؟ ئایا كـەپێت گوت چـی گـوت؟ كـاتێ كـە پـێم گـوت دەربـارەی پلانەكـەمان پێكـەنیو گوتی ئۆفـەرێكتان پێشكەش دەكەم. من گوتم ئایـا تـۆ دەزانـی ئـەو چـی ئۆفەرێكـە؟ نـەخێر بەلاَم بەزوترین كات دەیزانین.

لەوكتاتـەدا بـاوكی مایـك هاتـە ژورەوە لـە دەرگـای هەیەوانەكـە مـن و مایـك خێـرا ڕۆیشـتین بـەرەو ڕۆی بەشـڵەژاوییەوە. بـاوكی مایـك دانیشـت لەسـەر كورسـییەكان و گـوتی كوڕینـە ئامـادەن؟ ئێمـە لـە تەنیشـتیەوە دانیشتینو سەرێكان بۆ لەقان كە وا ئێمە ئامادەین. ئەو پیاوێكی كەتـەبوو بالاَیە نزیكەی ٦ پێدەبوو، ٢٠٠ پاوەنـد كێشـی دەبـوو، بـاوكی ئـەو بـالاَی بەرزبوو جسمی پڕبوو. بەتەمەن پێنـج سـالَ لـە بـاوكم گـەورەتربوو. پێـی ڕاگەیاندین، ئایا ئێوە ئەتانەوێت فێربن دەربارەی بەدەست هێنانی پـارە؟ لە وەلاَمدا گوتمان بەلَێ. باوكم گوتی زۆرباشە ئێستە من ئۆفەری خۆمتـان پێشكەش دەكەم. من فێرتان دەكەم، بەلاَم دەبێت كـارم بـۆ كـەن ئەگـەر وانەكەن من هیچ تـان پێنـالَێم. ئەگـەر ئێـوە بـە باشـی كاربكـەن ئـەوا بـە خێرای فێرتاندەكەم. من كاتی خۆم بەفیڕۆدەدەم ئەگـەر ئێـوە دانیشـن و گوێبگرن هەروەك قوتابخانە. ئەوە ئۆفەری منە ئەتوانن هـەلَی بـژێرن یـان ڕەتی كەنـەوە. ئێمـە پێمـان گـوت تـەنها پرسـیارێك دەكـەین گـوتی هـیچ شتێك مەلێن تەنها ئەوە بلێن كە ئێوە ڕازین كارم بۆ بكەن یان نە.

ئەم کارەی ئێوە کاتێکی زۆر لێ بەفیڕۆدەدات من کاری زۆرم هەیە پێویستە ئەنجامی بدەم. لەبەر ئەوە ئێوە پێویست خێرا بریار لەسەر ئەم پێشنیارەم بدەن. چونکە ئەگەر خاوەن ئیرادەی خۆتان نەبن ئەوا هەرگیز ناتوانن فێری پارە بەدەست هێنانبن. دەرفەت دێتو دەڕوات. یەکێك لە کارە گرنگەکان ئەوەیە کە لەکاتی خۆی بزانیت و بتوانیت بڕیاربدەیت. ئەمە دەرفەتێکە بۆ ئێوە کە ئێمە داواتان کردوە. ئەتوانن دەستکەن بەکار و هەورێکەشم لەهەمانکاتنتادا ڕازیبوو. پاشان باوکی گوتی ئێستا خانمێك دێت بەناوی مارتین. ئەتوانن لەگەڵ ئەودا بڕۆنکاربکەن. بۆ هەر کاژێر من ۱۰ سەنتتان دەدەمێ واتا هەموو ڕۆژێکی شەمان دەبێت ئامادەبن و سێ کاژێر کاربکەن. بەلآم من گوتم یاریك هەیە ناتوانم ئەنجامی بدەم. باوکی هاورێکەم گوتی ئێستا کار دەکەیت یان یاری دانەیەکیان هەڵبژێرە. من خێرا گوتم کارەکە دەکەم واز لە یاری دێنم.

۳۰ سەنتی دواتر

کاژێر ۹: ۰۰ بەیانی ڕۆژی شەمەبوو. من هاورێکەم چوین بۆ لای خاتوو مارتن و دەستمانکرد بەکارکردن. ئەو زۆر خانمێکی هێمن لەسەر خۆبوو. ئەو هەمیشە دەیگوت کاتێ تۆ هاورێکەت دەبینم کوڕەکانی خۆمم بیردەکەوێتەوە کە گەورەم بوونوو من یان بەجێ هێشت. ئەو بڕوای وابوو کە کارەکان بە باشی ئەنجامدەین خۆشمان بپارێزین. واتا هەمیشە هانی دەداین کە کاری باش بکەین. کارەکەمان بریتی بوولە قتوبەندی مونەلەباتەکان و ڕێخستنیان لە سەر ڕەفەکان، پاکردنەوەوی هەموو

هەموو قتو ڕەفەکان و سڕینەوەیان. پاشان بەجوانی ڕێکیان بخەین. بەڕاستی کارێکی بێزارکەربوو.

باوکی هاوڕێکەم من پێی دەڵێم باوکی دەوڵەمەندن خاوەنی زیاتر لە نۆ مارکێت و پارکی سەیارەبوو. دووکانەکانی زۆر لە سەر شێوازی تازەبوو. هەروەها چەند دووکانێکی تری دراوسێ هەبو کە بەقاڵی و شیر و نان و جگەرەیان دەفرۆشت. بەڵام کێشەیە هەبوو ئەویش بریتی بوولە سیستەمی گەرم و ساردی ژوورەکان کەئەکان کە ئەمان دەتوانی درگار ژوورەکان دابخەین لەبەرگەرما. واتا دایمە درگا کراوە بوو ئەمە وایکردبوو کە تۆزی دەرەوە بێتە ژوورەوە ئەوناوە پیسکات. واتا هەر سەیارەیە تێدەەڕی بەوناوچەیا تۆزو خۆڵیدەکرد.

ئێمە بۆ نزیکەی سێ هەفتەکارمان دەکرد لەو مارکێتانەدا هیچ سیستەمێکی ساردی تێدانەبوو. پاش ئەوەی من و هاوڕێکەنم سێ کاژێرەکەی خۆمان تەواودەکرد خاتو مارتم پارەکەی دەخستی دەستمانەوە، کە یەك دیمسبوو واتا دە دۆلار. لەو تەمنی ٩ ساڵیداو لەساڵی ١٩٥٠ ئەو بڕ پارەیە زۆر کەمبوو. واتا بۆ هەر کاژێرێ ١٠ سەنت. من زۆر بەی پارەکەی کە وەرم دەگرت خەرجم دەکرد لە کڕینی کتێبی کۆمیك. هەر کتێبەو بە ١٠ سەنت دەمکڕی. پاشان دەچومەوە بۆ ماڵ. پاش چوار هەفتە لەکارکردن من دەم ویست وازبێنم لەکارەکەم تەنها شتێ کە ڕێگربوولێم کە وازنەهێنم بریتی لەوەی کە فێری بەدەست هێنانی پارەبین کە باوکی بەڵێنی دابوو پێمان. ئێستا ئێمە کۆیلەی ١٠ سەنتین بۆ هەر کاژێرێ، لەوکاتەوەی کە هاتین بۆ کار تەنها ڕۆژی یەکەم باوکی هاوڕێکەم بینین لەو کاتەوە تائێستا ئەم بینیوەتەو. من زۆر بێزاربووم و

دەمگوت من شەمان کاردەکەم و ڕۆژەکانی تر دەچم بۆ قوتابخانە، کاتێبیرم لەمە دەکردەوە زۆر نیگەرانی دەکردم. بۆیە من بە مایکم گوت من وازدێنم لەم کارە. ئەو بزەیە گرتی. من بە توڕەییەوە گوت بەچی پێدەکەنی؟ گوتی باوکم پێشبینی ئەمەی کردبو ڕوبدات. چی؟ ئەو چاوەڕێی ئەوەبوو کە من وازبێنم؟ وابزانم باوك زۆر جیاوازە ئەو چەندەها وانە لە باوکی تۆ و دایکت فێربووە. بۆیە ئەو پیاوێکی لەسەر خۆ و ئارامگرە. بەڵام ئارام بگرە تا شەمەی داهاتوو من پێی دەڵێم کە تۆ ئامادەی. تۆ مەبەستت ئەوەی من دا دەمەزرێم. زۆر دڵنیا نیم بەڵام لەوانەیە.

من زۆر بەباشی خۆم ئامادە دەکرد بۆ ئەوەی لەگەڵ باوکی قسەبکەم. بەڵام باوکە ڕاستەقینەکەم زۆر تورەبوو لێی لەبەر ئەوی ئەو زۆر کاری گرانی پێدەکردین. من بەباوکە ڕاستەقینەکەم دەگوت باوکی هەژارم. ئەو هەمیشە پێیدەگوتم کە ئەوەبکە کەمن پێتدەڵێم. ئەو ئامۆژگاری دەکردم کە ئەگەر پارەکەیە بۆ زیاد نەکردن بۆ ٢٥ سەنت بۆ کازێر وازبێنە لەکارەکەت. باوکم زۆر بە سەربەرزییەوە گوتی تۆ پێیستناکات کارێکی وا گرانبکەیت بەو برە پارەکەمە. کاتی یەکتربینینەکە هات و من لە سەئات هەشتی بەیانی چوم بۆ بینین باوکی لە هەمان شوێن کە پێشتر یەکتریمان بین. کاتێ باوکی هاتە ژورەو گوتی دانیشە و چاوەڕیکە پاشان چوە ژورەکەیترەوە. چاودەگێڕا بۆ هاوڕێکەم بەڵام ئەم بین زۆر نیگەرانبووم. پاشتن دانیشتم لای ئەو دوو ژنەی پێشوتر کە بینیمن لە ژورەکەدا ڕێیان بۆکردم تا دابنیشم لایاندا لە سەر قەنەفەکە. ٤٥ خولەك تێپەری و نێدم گەرمابوو، دوو ژنەکە چونەژورەوە بۆلای یەکتربینین ئەوان تەواوبوو،

پاشان پیاوێکی تر هات و چوو بۆلای پاشان ڕۆیشت لەو کاتەوە هەر من چاوەڕێم. ماڵکە تەواو کەسی تێدانەما، من چاوەڕێبووم لە ژورە. چاوەڕێی کەسێك بووم کە منداڵەکانی دەچەوساندەوە کەسێکی دڵڕەقبوو. گوێم لێیبوو بەموبایل قسەی دەکردوو منی ئیهمالکردبوو. من زۆر پێمباشبوو بڕۆم بەلاَم لەبەر هەندێ هۆکار نەڕۆیشتم.

پاش ٥٠ خولەك لە چاوەڕێکردن باوکی دەوڵەمەندم هاتوو بەدەست ئیشارەتی بۆ کردم کە بێمە ئۆفیسەکەیەوە. کاتێ چوومە ژورەکەی، باوکی گوتی من تێدەگەم تۆ دەتەوێت ڕێژەی پارەکەت بۆ زیادبکەم یان وازبێنی. زۆر باشە بەلاَم من گوتم تۆ بەڵێنەکەی خۆت جێبەجێنەکرد ئەو زۆر ناخۆشبوو بۆ من کەمنداڵێکی ٩ ساڵ لەگەڵ کەسێکی واقسەبکات. تۆ پێت گوتم ئەگەر کارم بۆ بکەی فێری بەدەست هێنانی پارەت دەکەم. من زۆر بەباشی کارم بۆکردی سەرەڕای ئەو برەپارەکەمە. وازم لە یارییەکی خۆم هاورد لەبەر ئەم کارە. بەلاَم تۆ یەك وشەت فێرنەکرم. بەڕاستی تۆ کەسێك ڕاستگۆنیت وەك ئەوەی خەڵك دەربارەت دەیڵێت لەم شارۆچکەیە. تۆ کەسێکی چاوبرسی و چاوچنۆکی تەنها بیر لای بەدەست هێنانی پارەیە و خەمی کرێکارەکانت نییە کە کارت بۆ دەکەن. من زۆر کاتێکی زۆر دەبێت چاوەڕێی تۆم کەچی هیچ ڕێزێکت لێنەگرتم. هەرچەندە من منداڵم بەلاَم هەست بەوەدەکەم کە تۆ بێڕێزم بەرامبەردەکەیت. باوکی لەسەر کورسێکە دانیشت و دەستی کردە ئێر چەناگەی کەمێ گاڵتەی بەمن کرد، هەروەك ئەوەی من فێری خوێندن بکات. زۆر خراپنییە تۆ نزیکەیە نیو مانگ دەبێت کاردەکەیت بەلاَم وەك کرێکارەکانی تر ناڕەزای دەردەبڕیت. من لێیتێنە دەگەیشتم، وتم چی؟

ئەو هەریەردەوام بوو لە قسەکردن بەڵام من زۆر نیگەرانیووم دەمگوت تۆ بەڵێنەکەی خۆت شکاندوە، لەجیاتی ئەوە تۆ من ئازاردەدەیت، بەڕاستی ئەم من زۆر ئازاردەدات. ئەو زۆر بەهێمنییەوە پێی گوتم کە من تۆ فێردەکەم. من بەتوڕییەوە گوتم تۆ چیت فێری من کردوە؟ من لەو کاتەوەی کە کار بۆ تۆ دەکەم تۆ تەنها یەك جار منت بینییەوە. بۆ هەر کاژێری ۱۰ سەنت داوەبەمن، من پێیوستە دەسەلات لەتۆ ئاگاداربکەمەوە. واو تۆ ناڕەزای دەردەبڕی هەروەك ئەو کەسانەی کار بۆ من دەکەن کە من هەرگیز دەرم نەکردوون لەکارەکەیان و خۆیان ڕۆیشتوون وازیان هاوردووە. گوتم تۆ پێیوست دەکات چی بڵێیت؟ تۆ درۆت لەگەڵ من کرد. تۆ هیچت فێری من نەکرد. چۆن دەزانی من تۆم فێری هیچ نەکردوە. چونکە تۆ هیچ قسەت لەگەڵ من نەکردوە. هیچ فێرنەبووم. باشە فێکردن تەنها هەربە بە وتووێژە. گوتم بەڵێ. بەپێکەنەو گوتی "هەروەك چۆن لەقوتابخانە فێردەبن".

بەڵام ژیان بەو شێوازە فێرت ناکات. ژیان باشترین مامۆستایە بۆ تۆ. زۆربەی کات ژیان گفتوگۆناکات بۆ تۆ. ژیان تەنها جۆرە تەکانێك پێدەکات بەچواردەوری خۆتا. هەر تەکانێك شتێکت فێردەکات، هەڵسە لەخەو ئەوە ئەو شتەی کە من دەمەوێت فێرتبکەم. لەدەڵی خۆمدا گوتم باشە ئەو پیاوەباسی چی دەکات؟ باشە مەبەستی چیە لە تەکانەکانی ژیان ئایا ئەوە قسەی ژیانە؟ ئێستا من دەمەوێت وازبێنم و لەگەڵ ئەو کەسەدا بدوێم کە کە خواستی شوێنی کارەکەی منی هەیە.

ئەگەر تۆ وانەیەك فێربوویت لەژیان، ئەوا کارێکی باشە، بەڵام ئەگەر وانەبوو ئەوە تەنها ئەو کشتانەی ڕوبەڕووت دەبنەوە لە ژیان شتێکی

کاتیە تێدەپەڕێت هیچ سودێکی نەبوە بۆت. هەمیشە خەڵکی لە ژیانیان دووکاردەکەن، یانە ئەواتا کە ڕوبەڕوی گرفتەکانی ژیان دەبنەوە و هیچ بەلایانەوە گرگنیە کە چیان بەسەردێت، لایەینن دووەم تورەدەبن و ڕوبەڕوی ئەو شتانە دەبنەوە کە توشیان دەبێت. بۆنموونە بەڕێوبەرەکەی و هاوسەرەکەی و کارەکەی. ئەوان نازانن ئەم کێشە گرفتانە کە توشیان دەبێت وانەمان فێردەکەن بەسودە بەڵام هەمیشە بیر لە لایەن نێگەتفەکەی دەکەنەوە.

من نەمدەزانی ئەوباسی چی دەکات. دەربارەی ناخۆشییەکانی ژیان و لە بەرامبەر ئەمە هەندێکەس وازدێنن و هەندێکی تر ئەتوانن خۆیان رابگرن و وانەی لێوەفێربن و ببکەنە ئەزموونێکی ژیان و بەردەوام بن. ئەوان پێشوازی لەو جۆرە شتانەدەکە کە بەسەر ژیانیانداندێت. بۆ ئەوان ئەمە وەك پێیوستسە وایە و پێویستە فێربن. بۆیە ئەوان فێردەبن و بەردەوام دەبن. بەڵام زۆبەی زۆری ئەوان لە نیوەی ڕێگە وازدێنن و دەگەڕێنەو. تەنها کەمێکی نەبێت وەك تۆ بەربرەکانێ دەکات لە گەڵ ژیان. باوکی دەوڵەمەندم هەستاو پەنجەرە تەختەکەی بە قایمی داخست. گوتی"ئەگەر تۆ لەمە وانەیە فیربوویت ئەوا تۆ کەسێك کە زیردەبیت و سەروەت و سامان و زیادەکات و کەسێکی بەختەوەردەبیت". بەڵام ئەر تۆ هیچ فێرنەبوویت ئەوا تەنها ژیانت بەفیرۆداوە و هەمیشە گلەی لەکارەگەت دەکەیت بۆ کەمی پارەکەی و بەڕیوبەرەکەت. تۆ لەژیانتا بەشێوازێك دەژی کە هەمیشە ئاواتت ئەوەبێت پارە بەدەستبێنی بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانت. باوکی دەوڵەمەندم هەستاو سەیر ناوچەوانی منی دەکرد بۆ ئەوەی بزانێت من هێشتا هەرگوێدەگرم. چاومان بڕیوە

ناوچاوییەك گفت گۆمان پێدەکرد. من زۆر پێیکاری گەربووم ودەمزانی کە قسەکانی ڕاستە و من هان دەدات، ئەگەر مـن بمـەوێت داواکـاری فێربـوون بکەم دەبێت لەگەڵ ژیان بجەنگێم وانەی لێوە فێربم.

بـاوکی دەوڵەمەنـدم بـەردەوامبوو، دەیگـوت ئەگـەر تـۆ لـەو جۆرەکەسـانەی کـە زۆر لاوازی و هەرشـتێکی کـەمت بەسـەرێت نـارەزای بکەیت ئەوا خێرا وازدێنیـت. بـەلاّم ئەگە بەپێچەوانەوەبوو کەسایەتییت ئـەوا ژیـان بـۆ تـۆ دیـوێکی جیـاوازی هەیـە هـەموو شـتێك لـە ژیانتـا وەك وانەیەکی باش سەیردەکەیت. ئەگەر تـۆ هەمیشـە خـۆت بپارێزیـت لـەوەی هیچ ڕوداویکت بەسەرنەهێت ئـەوا تـۆ دەمریـت بـەپیری بـەلاّم بـەبێ هـیچ وانەییـە و ئـەزمونێکی بـاش. کـاتێ تـۆ زۆریـەی هاوڕێکانـت تۆیـان خۆشدەوێت لەبەر ئەوەی کەسێك کاربەباشی دەکەیت و زۆرجەی ئەوا تۆ لەژیاتا بەسەلامە ژیاوی کاری لاشت کردوە بەلاّم تۆ ڕێگەت بەژیانداوە تـۆ گوێرایەڵی ئەو بکـەیت. ئێـوە هەمیشـە دەترسـێن لـە مەترسـی. بەڕاسـتی ئێوە نەتانەوێت براو سەرکەوتووبن بەلاّم بەبێ شکست واتا ئەو ترسـەی تۆ هەتە بۆ شکست هێنان زۆر زیاتر لەوەی بڕوات بەخۆت بێت بۆ ئـەوەی سەرکەوتووبیت. ئەگەر زیاتر لێ بکۆلێنـەوە ئـەوا تـۆ دەزنیـت کـە هـەوڵی سەرکەتنت نەداوە. تەنها تۆ ئەوت هەڵبژاردووە، کە بژیت دوور لـە هـەموو کێشەیە. ئەو سەیری چاوی منی دەکرد چاومان بڕیبوە ناوچاوی یەکتر بـۆ ئـەوەی بەباشـی تـێم گەیـەنێ مەبەسـتەکەی. مـن پـێم گـوت ئایـا تـۆ بەوکارەت منت تاقیکردۆتەوە. ئەو بەپێکەنینەوە گـوتی زۆر بـەر خـەڵکی وادەڵێن. بەلاّم من تەنها ئاشنام کردووی بەشـتێکی بچـوکی ژیـان و تـامی ژیانم پیداوی. مـن بەتورڕبـەوە گـوتم ئـەو ئەزموونـە بچوکەچیە کـە داوتـە

بەمن؟ باوکی دەوڵەمەندم گوتی تۆ یەکەم کەسی کە لەلای من کارت کردبێت و داوای ئەوەت لێکردبێتم کە دەمەوێت فێر پارە پەیاکردنبم. من زیاتر لە ١٥٠ کرێکار کارم بۆدەکەن هەتا ئێستا هیچیان ئەو داوایان نەکردوە بەڵام هەرداوای پارەی زیاتردەکەن. ئەوان هەرگیز فێرنابن بۆ ئەوەی پارە بەدەست بێنن. زۆربەی خەڵك هەموو ژیانی بەڕیکردووە بۆ ئەوەی کاریکات بۆ بەدەت هێنای پارە. بەڵام بەڕاستی ئەوان ئەوان تێنەگەشتموون کە کار بۆچی دەکەن.

من بەبێدەگی دانیشتبووم گوێم لە باوکە دەوڵەمەندەکەم گرتبوو.

دەیگوت کاتێ کوڕەکەم مایك پێی ڕاگەیاندم کە تۆ دەتەوێت لە بارەی بەدەست هێنانی پارەو فێربیت. بۆیە من بڕیارمدا کە کۆرسێ بۆتۆ دابنێم، کە دەلالەت لە ژیان ڕاستەقینەی ئێستابکات. بۆیە من زۆرهەوڵمدا کە فێرتکەم بەڵام تۆ هیچ تێنەگەیشتی. بۆیە من بڕیارمدا کە تۆ تەکانێ لەژیان وەربگریت واتا شتێك چەرمەسەری بۆ تۆ بێشبێنم هەر بۆ ئەوە من ١٠ سەنتم دەدات بەتۆ لە بەرامبەر یەك کاژێر کارکردن. من گوتم باشە من چی فێربووم دەربارەی کارکردن بۆ ١٠ سەنت لە یەك کاژێدا؟ ئایا تۆ بەمکارە تەنها کرێکارەکان بێهیواناکەی، خەدریان لێناکەیت. باوکی دەوڵەمەندم سەری باداو پێکەنی و گوتی تۆ پێویستە بیرو بۆچونی خۆیت بگۆڕیت. من بەتوڕەیوە گوتی واز لە سەرزەنسشت کردن بێنە. ئەگەر تۆ پێتوایە من کێشەم یان ئەگەر تۆ پێت وایە من کێشەم. تۆ دەتوایت من بگۆڕیت. فێری هەندێشتم کەیت بۆ ئەوەی ئەزموونم زیادکات دەربارەی ئەو کێشانە چارەسەرکردنیان.

لەوەڵامدا گوتی "زۆربەی خەڵکی ئەیانەوێت هەموو ئەوکەسانەی کە لە ژیانان بگۆڕدرێن بەڵام خۆیان نە" ڕێگە بدەم پێت بڵێم کە زۆر ئاسانە تۆ بگۆڕم لە خەڵکانی تر. من گوتم لەوە تێناگەم مەبەستت چیە؟ باوکی دەوڵەمەندم بە نیگەرانیەوە گوتی من سەرزەنشت مەکە بۆ کێشەکەت.

"بەڵام تۆ تەنها ١٠ سەنت دەدیت بۆ هەر کاژێرێ"

باوکی دەڵەندم گوتی تۆ تائێستا چی فێربوویت؟ من ئەوە فێربووم کە تۆ زۆر پارەپیسی. پێم وایە تۆ وابیردەگەیتەوە من کێشەکەم بەڵام خۆت کێشەکەی. باوکی دەوڵەمەندم گوتی تۆ هیچ فێرنابیت ئەگەر وا هەڵسەکوت بکەیت. باشە من ڕێز لەخۆم دەگرم بەڵام تۆ چی چارەسەرێکت هەیە بۆ کێشەکەی من؟ زۆر باشە ئەگەر تۆ پارەی زیاتر نادەی بەمن ئەوا هیچ نەبێ کەمێك ڕێزم لێرگرە و فێرم بکە دەربارەی بەدەست هێنانی پارە. من وازدەێنم لە کارەکەم. باوکی دەوڵەمەندم گوتی کەمێك ئارامبگرە ئەو ەوکارەیە کە زۆربەی خەڵکی دەیکەن واتا واز لەکارەکەیان دێنن و دەگەرێن بۆ کارێکترو هەلێکی باشتر و پارەیەکی زیاتر واتا وا هەستدەکەن کە کار نویێ کێشەکەیان بۆ چارەسەردەکات بەڵام ڕاستیکەی وانیە. من بە پێکەنینەوە گوتم ئەی باشە ١٠ سەنت بۆ هەر کاژێرێ چارەسەرە؟ باوکی دەوڵەمەندم بە پێکەنیەوە گوتی ئەو ئەو کارەیە کە زۆربەی خەڵکی دەیکات. واتا سەرەتا ڕازی دەبن بەو بڕە پارەیە و هەمووکات چاوەڕێی ئەوەن پارەکەیان بۆ زیادکەیت و هەمیشە لە ناو خێزانەکانیاندا کێشەی دارایان هەیە. ئەوان وا هەست دەکەن کە پارە تەنها کێشەکان چارەسەردەکات. هەندێکی تریان کاری دووەم دەکەن زۆر بە قورسی بەڵام هەر لە هەمان ئاستدان. من وردە وردە

هەستم بەوە دەکرد کە خەریکە تێدەگەم لە وانەکانی وتامو چێژی ژیان. بەلآم من هەر سووربووم لە سەر پرسیارەکەم کە چی کێشەکەم چارەسەردەکات؟ ئەو زۆر بە سەراحەت گوتی ئەوە کێشەکەیە کە تۆ ناتەوێت تێبگەیت.

ئەوە ئەو ساتەبوو کە باوکی دەوڵەمەندم هەموو ئەو ئەزموونەی هەمیبوو فێری کردم دەربارەی ژیان و چۆنیەتی بەرگاربوونەوەی کۆسپەکان. کە ئەمە ئەو جیاکردبۆوە لە باوکی هەژارم و خاوەنکارەکانی تر. هەر ئەوبوو وای لەمن کرد بمە دەوڵەمەندترین کەس لە هەواوی و بەزۆر ترین زانیاری دەربارەی بەدەست هێنانین پارە. بەلآم باوکی هەژارم لە هەموو ژیانیدا بەدەست کێشەی ئابووریە دەینالآند. ئەوە خاڵە جیاکەرەوەیە بوو کە ژیانی هەردووکرمانی بەئاراستەیەکی جیاوازدا گۆڕی. باوکی دەوڵەمەندم هەمیشە ئەم بۆچونەی خۆی دووبارە و دووبارەی دەکردەوە، کە من پێم دەگوت وانەی یەك.

خەڵك هەژار و چین ناوەندی کاردەکەن بۆ پارە، بەلآم خەڵکی دەوڵەمەند پارەیان هەیە و کاریان بۆ دەکات:

لەبەیانی ڕۆژێك شەمی پرشنگداردا. من بەتەواوب فێربووبووم دەربارەی بیرو بۆچونە جیاوازەکانی باوکی هەژارم. کە فێری منی کردبوو لەنمداڵیەوە واتا لەتەمەین ٩ ساڵیەوە. هەردوو باوکەکەم دەیانویست من فێربکەن، هەردووکیان منیان هاندەدا بۆ خوێندن بەلآم هەمان خوێندن نەبوو. ئەو باوکەم کە خاوەن بڕوانامەبوو هانی دەدام کە بخوێنە وەك ئەوەی من دەخوێنم. واتا زۆر هەوڵیدا و بخوێنەو بۆ ئەوەی نمرەیەکی بەرز بەدەستبێیی، بۆئەوەی کارێکی باشم دەستکەوێت لە کۆمپانیایەکی

گەورە. دڵنیابە لەوەی کە زۆر پارەی باشت دەست دەکەوێت. بەلام باوکی دەوڵەمەندم دەیویست من فێربم کە چۆن پارە کارم بۆ دەکات نەك من کار بۆ پارەبکەم. ئەو وانەی من فێریبووم لە ژیانما بووبووە ڕێبریە لە ژیاندا لە قوتابخانە فێرنەبووم. باوکی دەوڵەمەندم هەمیشە بەردەوامبوو لە وانەی یەکەم، دەیگوت من زۆر خۆشحاڵم کە تۆ تووڕەبووی دەرباری ١٠ سەنت بۆ هەر کاژێرێ. بەلام ئەگەر تۆ توڕەنەبوویتایە من نەم دەتوانین هیچ وانەیەکت فێربکەم. تۆ ئیستا بۆت دەرکەتوە کە فێربوونی ڕاستەقینە پێیوستی بە وزەیەکی زۆرە و ئارامگرتن و وەلانانی خواستەکانت. توڕەبوون بەشێکە لەچارەسەرەکە. ئەگەر تامەزرۆی و توڕەبوون یەك بگرێت ئەوا کارێکە باشە بۆ بەدەست هێنانی پارە. زۆر بەی خەڵکی دەیانەوێت سەلامەتبن و دوور لە کێشەبن. بەلام لەم کاتەدا تامەزرۆی کارگەری نیە لەسەر ئەوان بەڵکو ترس کاری گەری هەیە لەسەر ئەوان. بۆیە ئەوان کارێك هەڵدەبژێرن کە موچەکەشی کەمبێت.

بەڵێ. ئەوان دەڵێن کە من خەدرم لێکردوون چونکە پارەی زۆریان نادەمێ بۆ حوکمەت. من دەڵێم ئەوان خۆیان خەدر لەخۆیاندەکەن، واتا ترسەکەیانە نەك من. من گوتم تۆ ئەوتانیت وانەبیت و زۆر پارەیان بدەیتێ ئەی وانیە؟ لەوەلامدا گوتی "پێیوست ناکات"چونکە پارەی زۆر کێشەکە چارەسەرناکات. هەروەك باوکت کە سەرەڕای ئەوەی پارەیەکی زۆر وەردەگرێت، بەلام پارەی باجی بەباشی بۆ نادرێت. چونکە ئەگەر خەڵکی پارەی زۆریان دەستکەوێت ئەوا زیاتر قەرزاردەبن. تۆ ئەمە بۆیە تۆ ١٠ سەنت دەدەی بەمن. ئەمە بەشێکە لە وانەکە. باوکی دەوڵەمەندم گوتی "زۆر ڕاستە بەڵێ"

کوڕی خۆم ئەگەر سەیری ژیانی باوکت بکەی کە چۆن چۆتە قوتابخانە و نمرەیەکی باشی بەدەستهێناوە و پاشان چۆتە زانکۆ و کارێکی باشی بەدەستهێناوە پارەیەکی باش وەردەگرێت مانگانە، بەڵام تائێستا ئەو هەر کێشەی ئابوری هەیە و وەك پێویست کێشەکان چارەسەرنەبووە. ئەمە لەبەرچی؟ چونکە ئەو هەرگیز فێرنەبوە دەربارەی پارە لە قوتابخانە. ئەو بڕوای وایە کە ئەو کاربکات بۆ پارە نەك پارە کاربکات بۆ ئەو. من گوتم ئەی تۆ وانەبوویت؟ گوتی وا هەستناکەم. ئەگەر تۆ دەتەوێت کاربکەی بۆ پارە ئەوا لە قوتابخانە بمێنەرەوە چونکە لەوێ باشت فێردەکەن. بەڵام ئەگەر دەتەوێت پارە کارت بۆ بکات ئەوا من فێرت دەکەم ئەگەر تۆ بتەوێت فێربیت.

من گوتم ئایا هەموو کەسێك نایەوێت فێری ئەمەبێت؟ گوتی "نەخێر" چونکە زۆر ئاسانە ماربکەی بۆ پارەن هەرکاتێ باسی پارە دێتە پێشەوە ئەوا ترس بەسەرتازاڵدەبێت. من گوتم "زۆر با تێناگەم " گوتی "نیگەران مەبە ئەو شتێکی ئاساییە" بەس تەنها ئەوە بزانە کە ئەوە ترسە کە زۆبەی خەڵکی دەهێڵتەوە لەسەر کارەکە، هەروەها ترس لە دانەوی قەواڵکەیان و ترس لە لەدەسدانی کارەکەیان و ترس لە نەبوونی پارەی پێیوستوو. ئەمە ترسە کە ئەمانە دووبارەدەکاتەوە. ئەمە بەهای خوێندنی پسپۆڕیە و بازرگانیە، کە کاردەکەن بۆ پارە. زۆرێك لە خەڵکی بوونەتە کۆیلەی پارە و هەمیشە لە بەڕێوبەرەکەیان تورەدەبن. من پرسیارمکرد ئایا خوێندن بۆ ئەوەی پارەکارت بۆ بکات تەواو کۆرسێکی خوێندنی جیاوازنیە. لەوەلام داگوتی بەڵێ "بەدڵنیاییەوە". "من لەسەر

بەڵێنەکەی خۆم و تۆفێردەکەم بەوەی بەڵێنم پێدابووی بەڵام بە ماوەیەکی زۆر"

باوکی دەوڵەمەندم گوتی "کوڕی خۆم تۆ لەتەمەنی ٩ ساڵیەوە هەستت بەوە کردوە کە خەڵکی کاردەکەن بۆ پارە، بەڵام ئەم دوومانگەی لای من کاردەکەیت ئەوەندەی کەسێکی ٥٠ساڵە بیرو بۆچوونتهەیە دەربارەی ئەوەی خەڵکی چی دەکات". من گوتم لەمەتێناگەم ؟ گوتی باشە تۆ هەستت چۆنبوو کاتێ لە سەرەیا چاوەڕێیت دەکرد بۆ ئەوەی کە دەتمەزرێنم و وەکاتێکیش کە داوای پارەی زیاترکرد بۆ یەکەم جار؟ "زۆر سامناکبوو". باوکی دەوڵەمەندم گوتی ئەگەر تۆ کاربکەیت بۆ پارە ئەوا ژیانی تۆ هەروەك زۆر بەی خەڵکدەبێت. باشە هەستت چۆنوو کاتێ خاتو مارتن ٣ دیمی دەخستە دەستەوە بۆ سێ کاژێر کارکردن؟ تۆ من هەستم دەکرد ئەمە بەپێی پێی پێیوست نیە، هیچ نیە، زۆر خەمباردەبووم. هەروەك چۆن کارمەندەکانی تر هەستیان چۆنە کاتێك کە پارەی باجو کەمکراوەیەکی تر کە لەپارەمانگانەیان دەبردرێت، لەکۆتایدا تۆ ئەو بڕپارەیە بەدەست دەهێنی ١٠٠٪.

من گوتم زۆربەی کارمەندان و کریکارەکان ئەو بڕەپارەی وەردەگرن هەموویان دەستناکەوێت؟ باوکی دەوڵەمەندم گوتی نەخێر لەسەرەتادا حوکمەت بەشێکی لێدەبات. چۆن ئەمکارە دەکەن؟ باوکی دەوڵەمەندم گوتی " لەڕێگەی باجەوە. بۆنموونە ئەگەر تۆ پارە بەدەست بێنی دەبێت باجبدەیت و یان کاتێ تۆ خزمەتگوزاریە بەکادەهێنی دەبێت باجبدەیت، یان کاتێ تۆ پارەکەت دادەنێی لە بانکا یان کاتێ تۆدەمریت بۆ ئەمانە دەبێت باج بدەیت".

چۆن خەڵكی ڕێگە بە خوكمەتدەدا ئەم كارەبكات؟ باوكی دەوڵەمەندم گوتی" نەخێر خەڵكی هەژار و چینی ناوەند ئەوكارە دەكەن. باوكی دەوڵەمەندم گوتی من گرەو لەگەڵ تۆدەكەم كە من زۆر لەباوكتم پارە دەست دەكەوێت بەڵام ئەو زۆرتر باجدەدات". گوتم چۆن ئەمە دەبێت؟ بۆچی خەڵكی ڕێگە دەدەن بە خوكمەت ئەم كارەبكات؟ بەڵام باوكی دەوڵەمەندم بەبێدەگی دانیشت. من تیگەیشتم لەجیاتی ئەو وادەخوازێ لەجیاتی ئەوەی قسەبكەم گوێبگرم. لەكۆتایدا من هێمنبوومەوە و بەڵام ئەوەی بیستم زۆر نیگەرانیكردم. من دركم بەوەكرد كە من هیچ نیم دەربارەی ئەمە. لەوكاتەدا باوكی دەوڵەمەندم گوتی " تۆ ئامادەی فێرببیت؟ "

سەرم بۆ لەقاند. گوتی" هەروەكو پێشتر باسم كرد چەند شێكی پێویست هەیە دەبێت فێری بیت. یەكەم دەبێت فێرببیت كە چۆن پارە كاربكات بۆ تۆ لەژیانتا. زۆرێك لەخەڵكی دەچن بۆ كۆلێژ و دوخوێنن بۆ ماوەی ٤ساڵ پاشان خوێندن تەواودەكەن. من دەزانم كە خوێندم لەبواری پارەدە بەردەوام دەبێت بۆ ماوەی ژیانم. لەبەرئەوەی من بۆم دەركەوتوە ئەوەی دەیزام بریتە لەوەی زۆرتبزانم و پییوستە بیزانم. زۆر بەی خەڵكی هەرگیز ناخوێننەوە لەم بوارەدا. بەڵكو ئەوان تەنها دەچن كاردەكەن و بڕێك پارە بەدەستدەهێنن، پارەكەیان لە بانك دادەنێن. ئەم ئەو كارە لەپێشنانەیە كە ئەنجامی دەدەن. ئەو خەمباردەبن كاتێ كێشەیكی پارەیەیان بۆ دێتە پێش. لەوكاتەدا ئەوان وابیدەكەنەوە كە تەنها پارە دەتوانێت كێشەكە چارەسەركات. ئەمەش لەئەنجامی ئەوەی ئەوان زانیاری كەمیان هەیە دەربارەی زانستی ئابوری، ئەو كێشە كەیە.

من گوتم" باوکی مـن کێشـەی زۆری هەیە دەربـارەی باجدا ئەمە لەبەر ئەوەیە کە ئەو لەپارە تێنەگەیشتوە؟" گوتی"سەیرکە" باج یەکێکە لەو بەشانەی کە دەبێت فێری بیت سەربەو لقیە کە دەبێت پـارە کاربکات بۆ تۆ نەك تۆ بۆ پارە. ئـەمڕۆ مـن دەمـەوێت بـزانم کـە تـۆ یەشـتا تامـەزرۆی زانیار فێربیت دەربارەی پارە. بەڵام زۆربەی خەڵکی وانین. بـەڵکو دەچن بـۆ قوتابخانـە و نمرەیـەکی بـەرز بەدەسـتدێنن ودەچـنە زانکـۆ و فێـری پسپۆڕیەدەبن لە بوارێکدا و کارێك دەدۆزنەوە پارەیـەکی باشیان دەسـت دەکـەوێت پاشـان کـاتێ بـەخۆیان دەزانــن لەکێشــەیەکی پـارەی زۆر گەورەدان. پاشان ئەوان ناتوانن وازبـێن لـەکارکردن. بۆیـە لێـرەدا بـەهای ئەوەمان بۆ دەردەکەوێت کـە پـارە کاربکـات بۆتـۆ یـان تـۆ کاربکەی بـۆ پارە. جارێکی تر پرسیاری لیکرمەوە گـوتی" تـۆ تامـەزرۆی بـۆ فێربوون دەربارەی پار؟" سەرم بۆ لەقاند گوتم "بەڵێ. "

زۆرباشە بگەرێرەوە بۆ سەر کارەکەت بڵم ئەم جـارە هیچـت نـادەمێ. وتم چی؟ گوتم "هیچت نادەمێ" تۆ دەبێـت کاربکـەیت وەك پێشـو واتـا سێ کاژێرلە شەماندا بەڵام یەك سەنتت نـادەمێ. چـونکە تـۆ نـەتگوت "کەمن کارناکەم بۆ پارە" کەواتە من هیچـت نـادەمێ. بـڕوا بەوەناکـەم کـە گوێم تێوەبیوو. بەڵام من پێشتر قسـەم لەگـەڵ مـاك کـردوە ئـە ڕازی بـووە کە کارم بۆ بکات بە خۆڕای. من بەدەنگی بەرز گوتم ئەو داتپەروەری نیە تۆ پێیوستە شتێ پارەم بدەیتێ. گوتی " تۆ نەتگوت دەمـەوێ فێـربم ئەگـەر تۆ ناتەوێ فێربیت، کاتێ گەورەبوویت تۆ وەك ئەو دووژن و پاوەت لێدێت کە لەژوری میوانەکەمدا دانیشتوون و تـەنها کاردەکـەن بۆ پارە. من هیـوای ئەوە دەخوازم کە کەسی وا دەنەمەزرێنم. هـەروەك باوکـت کـە پارەیـەکی

زۆری بەدەست دێنێت بەڵام ئێستا زۆربەی پارەکانی لەدەست دەدات و دەچێتە ژێرباری قەرزێکی زۆرەوە. واتا ئەگەر تۆ بتەوێت پارە کێشەکات بۆ چارەسەرکات ئەوا من و تۆ دەگەڕێینەوە بۆ سەر هەمان ڕێکەوتنامەکەی پێشو، واتا ۱۰ سەنت بۆ هەر کاژێرێ. تۆ ئەتوانیت ئەوە بکەی کە خەڵکی دەیکات و لەسەر ڕاهاتوون بەڵام چیتر پێویستناکات چیتر سکاڵابکەیت دەربارەی کرێکەت، ئەگەر بەکەمت زانی بچۆ کارێکیتر بۆ خۆت بدۆزەرەوە. من گوتم "باوکی دەوڵەمەندم ئێستا چیکارێك پێیوستدەکات بیکەم؟ باوکی دەوڵەمەندم بەسوکی دابەسەرمدا و گوتی " ئەمە بەکاربێنە" ئەگەر تۆ ئەمە بەکاربێن بەباشی ئەوا زۆر سوپاسی من دەکەیت بۆ ئەو دەرفەتەی پێمداوی. چونکە تۆ دەبیتە پاوێکی دەوڵەمەند. من سەرم لێشوابوو نەمدەزانی چی بڵێم ئایا من بۆ ئەوەنەهاتم کەپارەکەم بۆزیادکات، کەچی ئێستا بێبەرامبەر کاردەکەم.

دووبارە باوکم گوتی مێشکت بەکاربێنەن بچۆرەوە بۆ سەر کارەکەت.

وانەی یەکەم
دەوڵەمەند کار ناکات بۆ پارە

من لەبەر خۆمەوە دەمگوت خۆمن لای باوکی هەژارم گوتم دەچم بۆلای بۆ ئەوەی پارەکەم بۆ زیادبکات، کەچی بەبێ بەرامبەر کاری بۆدەکەم، باشە من چۆن باوکم تێگەیەنم کە خۆم بەباشی تێنەگەیشتووم. بۆ نزیکەی سێ هەفتە من و هاورێکەم کارماندەکرد لە شەماندا بە بێ بەرامبەر. کارەکەمان نیگەارنی نەدەکردین و ڕاهاتبووین لەسەری. بەڵام یاریەکە و کرینی کتێبەکان لەدەس چوو. بۆ سێیەم هەفتە باوکی دەوڵەمەندم هات بۆلامان لە مارکێتەکە، کاتێ ئێمە کارماندەکرد گوێمان لە دەنگی مەکینەی سەیارەیەبوو گوڕایە و باوکی دەوڵەمەندم هاژورەوە و سلاّوی لە خاتو مارتینکرد. پاش زانی کەچی دەگوزەرێت لە مارکێتەکەن چوو بۆ لای مجەمیدەکەو دوو ئاسکرێمی بۆ دەرهێنایوو دای پێمان و گوتی" بابڕۆین پیاسەبکەین"

من و هاورێکەم لەگەڵی ڕۆیشتین بۆ پیاسە بۆ شەقامەکان و پارکەکان لەنزیك پارکێك دانیشتین ئاسکرێمەکەمان دەرهێناو دەستمانکرد بەخواردنی. باوکی دەوڵەمەندم گوتی: ئێستا چۆنن لەگەڵ کارەکەتان ؟ مایك گوتی"من باشم"منیش سەرم ڕاوەشان واتا منیش هەروەها. پاشان گوتی" هیچ فێربوون؟" هەردووکمان واپیشانماندا کە هیچ فێرنەبووین.

لە داوەگەورە کەی ژیانت خۆت ڕزگارکە

زۆر باشە ئێستا ئێوە بیرکردنەوەیکی نوێتانهەیە، ئەگەر ئێوە ئەم وانیە فێربوون ئەوا ئێوە شێوازی ژیان گۆڕانی بەسەردادێت بۆ ئازادی زیاتر و ئاسایشی. ئەگەر ئێوە تێنەگەیشتوون لەم وانەیە ئەوا ژیان بەسەردەبەن وەك خاتو مارتین و هاورێکان کە یاری دەکەن لەو پارکە. ئەوان کاری باشدەکەن بەڵام پارەیەکی کەم وەردەگرن و زیارترگرنگی بە کاریێ کە بۆهەمیشەی ژیانیان بێت واتا موچەخۆری حوکمەتی لای خۆمان کە خانەنشینین دەداتێ پاش خانەنشینبوونت. ئەگەر بوونی پشو لە نێوان سێ هەفتەکەدا و پارەی خانەشیین دڵخۆشتدەکات ئەوا من بۆ هەرکاژێری ٢٥ سەنت دەدەمێ. بەڵام ئەمانە دەبێت کاری باش ئەنجامبدەن. یان ئێوە ئەواتان بەلاوەخۆشە؟ من گوتم "بەلایێ. "

دووبارە پێکەنین گەڕایەوە بۆ دەموچاوی باوکی دەوڵەمەندم. خاتو مارتین وەك دایکم وایە، من هەرگیز ئەو بێزارناکەم. بەڵام لەوانەیە لەگەڵ ئێوا وابووبێتم چونکە ویستوومە ئەو ئامانجەی هەمە بگەیەن بەئێوە. بۆ ئەوەی جواتر لێی تێبگەن. زۆربەی خەڵکی سود لە بیرکردنەوەیان وەرناگرن چونکە بیرکردنەوەیەکی تەسکیان هەیە. زۆربەی خەلکی ئەو دۆخە خراپەی خۆیان نابینن کە تێیدان.

من و هاورێکەم زۆر دڵنیانەبووین لە مەبەستەکەی، تائێستا وشەکانی ئەو ئێمەی نیگەراندەکرد. چونکە ئەو دەیویست بە هەرڕێگەیەبێت ئێمە فێربکات. باوکی دەوڵەمەندم گوتی " ٢٥سەنت بۆ هەر کاژێرێك بەکەم

دەزانی؟ ئایا بەبیستنین ئەم هەواڵ لێدانی دڵت زیادی نەكرد؟ من سەر ڕاوەشاند و گوتم "نەخێركەمە بۆ من ١٥ سەنت وەك دۆلارێكوایە. " پاشان گوتی " من دۆلارێكت ئەدەمێ بۆ هەر كاژێرێك. كەئەوەم بیست من بڕوام نەكردو دڵم زۆربەخێری لێیدەدات"، بەلاّم هیچم نەگوت. بەلاّم گوتی" ٢ دۆلار" كاتێ گوێملەوەبوو خەریبوو بتەقێمەوە لەخۆشیدا. پاش ئەو هەمووكارە من توانیم بۆ هەر كاژێرێك ٢دۆلار وەربگرم ببمە دەوڵەمەندتریم منداڵ لە ناوچەكە. من نەمدەتوانی وێنای ئەوەبكەم كە ئەو بڕیارەیەكم دەست دەكەوێت. بۆیە من دەمویست بڵێم بەڵێ. ڕێكەتنی لەگەڵبكەم. چونكە من دەتوانم پاسكیلی نوێ بكرم و یاری نوێیكەم و پیشانی هاوڕێكانمی بدەم كەمن دەوڵەمەندبووم، بۆ نموونە جمی هاوڕێم كە چیتر پێیوست ناكات بەمنداڵكی هەژارم بزانێت. بلاّم من چۆن بتوانم كە زمانم بگرم بەهەرێگەیەك بێت دەربارەی ئەویە بەدەستم هاوردووە. وەها هەستم دەكرد كە لەوانەیە مێشكم بەتەواوی كوژابێتەوە و چونكە من زۆر بەخراپی ئەو٢ دۆلارەم دەویست.

ئاسكرێمەكە توایەوە و نەم خوارد بەدەستما هاتبووە خوارەوە. كاتێ باوكی دەوڵەمەندم دركی بەوەكرد كە ئێمە چاومان ئەبڵقبوو و مێشكمان خاڵیبوو. ئەو دەیزانی كە دەیەوێت تاقیمانبكاتەوە و ئەو هەستەی ئێمە مەبەستلێی ڕازیبوونمانە بە مامەڵكە. ئەو دەیزانی كە هەندێ مرۆڤ زۆر لاوازەو دەتوانی بە پارە بیكڕێت. لەهەمانكاتدا ئەو دەیزانی كە هەندێكەس هەرگیز بەپارە ناكڕێن. پرسیارەكە لێرەدایە كێ زۆر بەهێزە؟ ئەو هەزارەها كەسی تاقی كردۆتەوە لە ژیانیدا. واتا هەركەسێ بیوێت كاری بۆ بكات تاقدەكاتەوە.

پاشان گوتی ٥ دۆلار

بێدەنگیە لە ناخی مندا هەبوون هەستێ دەکرد هەندێشت گۆڕاوە. تۆفەرەکەی زۆر گەرە و جێبیرپوانەبوو. لەوتەمەنی منداڵیمدا کە تائێستا من هەر منداڵێکم و ٥ دۆلار وەردەگرم بەڕاست بۆ من زۆربوو. بەبێدەگی دانیشتین و سەیری یەکتریمان دەکرد لەگەڵ هاوریکەمدا. من هەستم دەکرد ڕۆحم زۆر لاوازە بۆ پێیوستبوو بێدەنگبم. هەستم دەکرد تەواو دڵنیابوومەتەوە دەربارەی کرێی ڕۆژانەکەمان. هەستم دەکرد مایک هەمان هەستیمنی هەبوو. باوکی دەوڵەمەند بەنەرمیەوە گوتی" زۆر باشە" زۆربەی کەسەکان خاوەنی بەهای خۆیانن چونکە ئەوان مرۆڤن و مرۆڤیش خاوەن هەستی خۆیەتی هەر لەرووی ترس و تامەزۆری و چاوبرسیە. بۆ نموونە ترس بەبێ بوونی پارە هانتدەدات کاربەبشی بکەیت، پاشان کرێکەی خۆی وەردەگرێت. هەروەها هەستی چاوبرسی و تامەزرۆی وامان لێدەکات کە بیربکەینەوە لەو شتە سرنجڕاکێشانەی کە بەپارە دەکرِدرێت. شێوازیش پاش ئەو دەخوێنرێت.

گوتم شێواز چیە ؟ شێواز واتا هەستان و ڕۆیشتن بۆ کار و دانی باج و کارکردن. ژیانی ئێمە لەسەر دووشت دەڕاوت یان ئەواتا دەترسین یان یان زۆر چاوبرسین. واتا ئەگەر پارەی زیادیان بدەیتێ ئەوا ئەوان بەردەوام دەبن لە سوورڕە ڕۆژانەیە و پارەکانیان سەرفدەکەن لە شتێك کە سودی زۆریان پێناگەیەنێت. بۆیە من ناوم ناوە یاری ڕەیت ڕەیس. مایك گوتی " ئایا هیچ چارەسەرێکی ترمان هەیە؟ باوکی دەوڵەمەندم گوتی " بەڵێ ڕێگەی ترمان هەیە بەڵام کەمێ لە خەڵکی درکیان پێکردووە". مایك گوتی " ئەو چارەسەرە چەی ؟ لەوەڵام دا باوکم وتی " ئەوە ئەوشتیە

که ئاواتم پێدەخوازم و بەهیوای ئەوەم ئێوە فێربن لەرێگەی خۆمەوە بە کارکردن و خوێندن. هەر لەبەر ئەوو من لە سەرەتادا پارەم لێبڕین و بۆم کەمردنەوە. مایك وتی "ئەمە هەموو ئامانجەکەتبوو؟ " ئێمە زۆر بەباشی کارمان دەکرد و خۆمان زۆر ماندوودەکرد. باوکی دەوڵەمەندم وتی یەکەم هەنگاو بەڕاستگۆی وترا" مایك وتی " ئێمە درۆمان نەکردوە" باوکم گوتی " من نەم گوتوە ئێوە درۆتان کردوە" وتم باشە ڕاستی یانی چی؟

باوکی دەوڵەمەند پێیگوتم هەستت چۆنە؟ مەبەستم ئەوەیە تەنها بۆ خۆت نەك بەکەسی کەبڵێیت.

وتم " تۆمەبەستت ئەو کەسانەی کە لە پارکەکاکە یاریان دەکرد ئەوانەی کە کار بۆ تۆدەکەن واتا خاتو مارتن وەها ناکات؟ وتم " من گومانم هەیە" لەبری ئەوەی ئەوان بترسن لە نەبوونی پارە ئەتوانن بەرەنگاری ئەو ترسەیان ببنەوە، وەلآمم دانەوەی ئەوا زیاتر بەهەست و سۆزە نەك بەبیرکرنەوەیە واتا مێشکیان بەکار ناهێنن". باوکی دەوڵەمەدم بەسوکی دەستی دابەسەرماندا. گوتی " ئەوان کەمێ دۆلاریان دەست دەکەوێت دووبارە هەست و سۆز و چاوبرسێتی بەسەریاندا زاڵدەبێت. دووبارە هەمان وەلآمیان دەبێت. لە جیاتی ئەوەی بیربکەنەوە.

مایك وتی ئایا هەست و سۆز بەکار دێنن لە جیاتی بیرکردنەوە؟ زۆر ڕاستە بەڵێ. لە جیاتی ئەوی ڕاستیکەی بلێن دەربارەی ئەوەی هەستیان چۆنە، ئەوا کاردانەوەیان بە هەستو سۆزە بیرکرنەوە بەکار ناهێنن. زۆد دەترسن، دەچن بۆ کارکردن بەهیوای ئەوەی ئەو پارەییەی وەری دەگرن کێشەی ترسەکەیان بۆ چارە سەرکات. بەلآم بەپێچەوانەوەیە. دووبارە

ترسەکۆنەکە نیگەرانیان دەکات. بەلاّم دووبارە دەچنەوە بۆ کارکردن بە هیوای ئەوەی پارە ترسەکەیان دامرکێنێتەوە. بەلاّم دووبارە هەمان ئەنجامیم دەبێت. ترس بۆتە داوێك بۆیان لە کاتی کارکردنیان. کاتێ دووبارە دەچنەوە بۆ کار پارەیان دەستدەکەوێت بەهیوای ئەوەی ترسەکەیان بڕێتەوە. هەموو ڕۆژێ کە هەڵدەسن لە خەو ترسە کە هەڵیان دەسێنێت. ئەم ترسە بۆ ملوێنەها خەڵکی وایە کەزۆربەی خەڵکی نیگەران دەکات تەنانەت وایان لێدەکات شەوان خەویان لێنەکەوێت. ئەوان هەڵدەسن و دەچن بۆ کار بۆ ئەوەی پارەیان دەستکەوێت بۆ ئەوەی ترسەکەیان نەمێنێت کە زۆر نیگەرانی کردوون، ئەو پارەی بەدەستیان هاوردووە ڕۆژانە سەرفیدەکەن و ڕەتی دەکەنەوە ڕاستیە کەی بڵێن دەربارەی هەست و سۆزیان.

پارە ژیان و ناخی ئەوان کۆنترۆڵکردوە. بەئارامییەوە باوکم دانیشت و بەردەوام بوو لە قسەکردنی. بەلاّم بەڕاستی ئێمە لێی تێنەدەگەیشتین دەربارەی ئەویە دەیلێت. بەلاّم تەها ئەوە تێگەیشتم کە من سەرسامبووم بۆچی گەنجەکان کاتێ گەورەدەبن پەلە پەل دەکەن بۆ ئەوی کاربکەن. بەڕای من ئەم کارە زۆر باشنیە و دڵخۆشیان ناکات. بەلاّم هەندێك هۆکار والەوان دەکات کە پەلە بکەن بۆ کرکردن. باوکیدەوڵەمەندم گوتی " من لە تۆ تیگەیشتم کە مەبەستە چی بڵێی بەلاّم من دەمەوێت لە داو و تەڵیە ڕزگارتان بکەم، چونکە بەڕاستی ئامانجی من ئەمەیە. نەك تەنها دەوڵەمەندبن چونکە دەوڵەمەندی هەموو کێشەکان چارەسەرناکات. "

وتم "واتا پارەکێشەکان هەمووی چارە سەرناکات"وتی "بەڵێ هەموو کێشەن چارەسەر ناکات" بەڵێ ڕێم بدە با باسی هەستەکانی

ترتان بۆ بکەم. وەك حەزپێکردن یان ویستن یان داخوازی کردن هەنێکەس بەمە دەڵێن چلێسی. بەڵام من پێیدەڵێم حەزپێکردن. شتێکی ئاسیە ئەگەر تۆ ئارەزوی شتێك بکەی بتەوێت و بتەوێت باشتری بکەی و دڵخۆشکات و ئارامتکات زۆربەی خەڵك کاردەکەن لەبەر حەزو ئارەزوویان. ئەوان حەزدکەن پارەیان هەبێت بۆ خۆشیگوزەرانیان ئەوان وادەزانن ئەمە بەپارە دەکرێت. بەڵام ئەگەر هەرخۆشیەك پارەبیهێنێت ئەوا ماوەکەی کەمدەبێت. هەر خێرازوو حەزیان زیادەکات و پێویستیان بەپارەی زیاتر دەبێت بۆ پڕکردنەوەی ئارەزوەکانیان و خۆشگوزەرانیەکی زیاتر. هەروەها بەردەوام دەبن لەسەر کارکردن وادەزانن پارە ڕۆحیان ئاسودەدەکات. ئەم هەموو کێشەیە بە هۆی ترس و حەزکردنەوە بەدیدێت. بەڵام پارە ناتوانێت چارەسەریکات.

مایك وتی "تەنانەت خەڵکە دەوڵەمەندکانێش. "

باوکی دەوڵەمەندم گوتی "خەڵکە دەوڵەمەندەکە یەکێکن لەوان. " لەڕاستیدا دەوڵەمەندەکان دەوڵەمەند بوون لەبەر ترسەکەیان نەك لەبەر حەزەکانیان. ئەوان وابیردەکەنەوە بەبوونی پارە ترسەکەیان لەسەر کەمدەبێتەوە. بەڵام لەڕاستیدا ئەوان گەسە بەترسەکەیان ئەدەن نەك کۆتای پێهێنانی. واتا هەژاری لای ئەوا ترسێکی زۆرگەورەیە. من زۆرێك لە خەڵکی ملیۆنێر دەناسم کە ئێستا زیاتر دەترسێت لە ڕابردوو کە هەژاربووە. ئەوان زۆر دەترسن کە ئەو سەروەت و سامانەی هەیانە لە دەستی نەیەن. ئەم ترسە والەوان دەکات کە دەوڵەمەندبن بەڵام نیگەرانیان زیاتردەبێت. ئەوان نایانەوێت کە ئەوشتانە هەیانە لەدەستی بدەن وەك سەیارە و خان و پارە ئەرزەوکە بەدەستیان هاوردووە.

هەرکاتێ هاورێکانیان پارەیان لەدەستدا ئەوا ئەوان زۆر نیگەران دەبن. ئەوان بەو هەستانەی دەگرنەبەر زۆر نیگەران دەبن و هەمیشە بەدوای پارەوەن. "

من وتم " واتا هەژارەکان دڵخۆشن؟" وتی "نا پێموانیە" چونکە ئەوانەی هەژارن هەمیشە بیر لە بەدەستهێنانی پارە دەکەنە و باشتربوونی ژیانیان. باوکی دەوڵەکەنم گوتی" ئەگەر ئێستا کەسێك هەژا بێرەدا تێپەرێت و بۆ خوارد بگەرێت وشڵەژابێت ئەوا هەرسێکمان بەزەیمان پێیدا دێتەوە بەڵام لەوانیە پێشتر گوێمان پێنەدایە".

لەوکاتەدا باوکی دەوڵەمەندم کیفەکەی دەرهاورد ودۆلارێك دابە پیاوێکی پیر کە خەڵکە هەژارەکەی ئەو ناوچەیە ئەمەیانبینی خێراهاتن و داوای پارەیان لێکرد و ئەم دای پێیان. زۆر سوپاسیانکرد.

باوکی دەوڵەمەندم وتی " ئەو زۆر جیاوازنیە لە ئەو کرێکارانەی لای من کاردەکەن" هەروەها دەیگوت من زۆر خەڵکم بینیەوە کە دەڵێن ئێمە زۆر بەدوای پارەوەنین. کەچی ئەوان کاردەکەن بۆ نزیکەی هەشت کاژێر و ئەو راستیە رەت دەکەنەوە کە بۆ پارە کاردەکەن ئەو داڵی پارەن. باشە ئەگەر ئەوان پێویستیان بە پارەنیە بۆچی کار دەکەن؟ پێم وابێت ئەوانە شێتترن لە وانەی بەس پارەکۆدەکەنەوە. من بەبێدەنگی دانیشتبووم و گوێم لە باوکی دەوڵەمەندم دەگرت، لەکاتەدا من وتەکەی باوکم بیرکەوتەوە کە کە زۆریەی کات دەیگوت من زۆر دڵخۆشنیم بە پارە. ئەو هەمیشە دەیگوت بۆیە کاردەکەم چونکە کارە کەی خۆمم خۆشدەوێت.

من وتم "ئێمە ئێستا چیبکەین؟" واتا کارنەکەین هەتا واز لە ترس و بەدواکوتنی حەزەکانمان نەهێنین؟"

باوکی دەوڵەمەندەکەم گوتی" نەخێر ئەمە کاتمان بەفیرۆدەبات" هەستەکانمان بەریتن لە بەشێك لە مرۆڤبوونمان و شتێکی راستیە، بەلام وشەی سۆز هەستەکانمان بەگوێرەی هێزەکەیەتیت، واتا تۆ ئەتوانیت ئەو هەست و سۆزانە بەکاربێن لە بەرژەوندی خۆت نەك لەژێ خۆت. مایك وتی واو. باوکی دەوڵەمەندم گوتی" نیگەران مەبن دەربارەی ئەوەی دەیڵێم. " من زیاترتان فێردەکەم بۆ سالآنی داهاتوو. بەلآم تەنها ئێوە تێبینیکەرین نەك بەرپەرچدەرەوە. زۆربەی خەڵکی نازانن کە هەستەکانیان لە لایەن بیکرنەوەیانەوە بەرێوە دەچێت. سۆزی تۆ سۆزەکانتە و ئەگەر بتەوێت سۆزو بەرێوەبەری ئەوە لە پێشا بیکرنەوەت بەرێوەبەرە.

من وتم " ئەتوانیت بە نموونە بۆم روونکەیتەوە؟"

زۆر باشە نموونەیەکت بۆ دێنمەوە. بۆ نموونە کەسێك دەڵێت من پێیوستە کارێك بدۆزمەوە. لەم کاتەدا هەست و سۆزی بیکردنەوەی بەرێوەدەبەن. واتا ترسی لەنبوونی پارە لەبیرکدنەوەیەوە سەرچاوەدەگرێت. من وتم " زۆربەی خەڵکی پێیوستیان بەپارەیە ئەگەری قەواڵیان هەبێت بۆ ئەوەی پارەبدەن. باوکی دەوڵەمەندەکەم گوتی " ئۆ زۆر راستە" هەروەك پێشتر وتم ترس بیکرنەوەیان بەرێوەدەبات. مایك وتی" من لەمە تێناگەم. " باوکی دەوڵەمەندەکەم گوتی بۆ نموونە ئەگەر ترس لە نەبوونی پارە زیادی کرد. ئەوا لەجیانی ئەوە ئەوان دەچن کارێك دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی کەمێك دۆلاریان

دەستکەوێت و ترسەکەیانی پێ بڕەوێنەوە. لەوانەیە ئەوان ئەم پرسیارەیان لا دروست بێت ئایا کارکردن چارەسەری ترسەکەمان دەکات بۆ ماوەیەکی درێژ؟ بە بۆ چونی من نەخێر. چونکە ئەگەر تر سەیری ژیانی کەسەکان بکەیت بدرێژای ژیانیان ئەوا بۆت دەردەکەوێت کە کارکردن چارەسەرێکی کورت خایەنبووە بۆ کێشەیکی ماوە درێژ.

من وتم " باوکم هەمیشە پێم دەڵێت کە بچۆ بۆ قوتابخانە و نمرەیەکی باش بەدەستبێنە و کارێکی باش بدۆزەرەوە. باوکی دەوڵەمەندەکەم گوتی " بەڵێ من لەمە تێدەگەم زۆریەی خەڵکی ئەم ئامۆژگاریە دەکات و زۆر بەباشی دەزانن بەبێ هیچ ترسێك هەمیشە ئەمە دوبارە دەکەنەوە. " من وتم "واتا ئەو لە ترسا ئەمەی گوتوە؟" باوکی دەوڵەمەندەکەم گوتی " بەڵێ" چونکە ئەو نەترسێ کە تۆ داهاتوویەکی ڕونت نەبێت بۆیە ئەو ئامۆژگاریەت دەکات بەخەڵت لێیوەرمەگرە". وا دەزانێ ئەو ترسەی کەئەو هەیەتی دەد گەرانەیە. خوێندن و کارکردن شتێکی زۆرگرنگ و لای ئەو. بەلآم کێشەی ترسەکەی چارەسەر ناکات. ئەگەر تۆ ورتبیتەوە لەوانە کە بەیانیان زوو هەڵدەسن بۆ ئەوەی چەند دۆلارێکیان دەستکەوێت ئەم چی وایان لێدەکا بیگومان ترسەکەیانە. هەر لەبە ئەمە باوکت پێدەڵێت بچۆ بۆ قوتابخانە چونکە ترسیان لە کێشەی ئابوری هەیە.

فێری پاشان من وتم " ئەی تۆ ئامۆژگاریت چیە؟ باوکی دەوڵەمەندەکەم گوتی " ئامۆژگاری من بۆ ئێوە ئەوەیە فێری زانستی پارەبن و پسپۆڕبن تێیدا. بەبێ ئەوەی بترسن" بەلآم ئێوە ئەوە لە قوتابخانەدا فێرنابن. ئەگەر ئێوە ئەو فێرنەبن ئەوا دەبنە کۆیلەی پارە. ئەم زانستە ئەگەر

ئێوه فێری بن ئەوا لەکۆتاییدا هەستی پێدەکەن. ئەو دەیوست لە ئێمە ی بیرکنەوەمان تەواو فراوانبێت و درك بەشتەکانبکەین وەك ئەوەی خان مارتن و کرێکارەکانی تر درکی پێناکەن. باوکی دەوڵەمەندەکەم گرنگی بەمە زۆر دەدەت و نموونەکانی سەرەتا کە دەهێنایەوە زۆر نیگەرانی دەکردین. بەڵام من هەرگیز ئەوانە لە بیرناکەمن ئەمرۆ بیکرنەوە زیاتر فراوانبوو لە پێشوو.

چونکە من ئەتوانم درك بەو داو قەفەزەبکەم کە زۆریٚ لە خەڵکی گرتوە. تۆ سەیرکەی، ئێمە لە کۆتایدا هەمووومان کرێکارین و بۆ چەندئاستێکی جیاواز کاردەکەین. بەلآم من تەنها دەمەوێت ئێوە رزگاربکەم لەو داوەی زۆریٚ لە خەڵکی پێوەدەبێت. هۆکاری ئەم داوەش بریتیە لە سۆز هەستەکانی خەڵکی وەك ترس و حەزلێکرد و خواستن. تۆ ئەو توانن ئەوانە بەکار بێنی لە بەرژەندی خۆت نەك لە دژی خۆت، ئەوە ئەوەیە من دەمەوێت ئێوە فێربکەم. بەلآم من نامەوێت تەنها ئێوە فێری بەدەست هێنای پارەبکەم چونکە ئەمە ترس و حەزەکان کەمناکاتەوە. ئەگەر تۆ پارە بەدەست بێن بەلآم نەتوانی کۆنترڕلی هەستەمانت بکەی ئەوە دەوڵەمەند دەبێت بەلآم دەبیتە کۆیلەی پارەکەت. وتم "ئا ئێمە چۆن بتوانین لە داو قەفەزە رزگارمانبیێت؟"

وتی " یەکیٚ لە هۆکارەکانی هەژاری و کێشەی ئابوری بریتیە لە ترس و نەزانی، نەك حوکمەت و ئابوری و دەوڵەمەندەکان" ئەوە ئەو هەستی ترس ونەزانی کە خەڵکی دەهێڵتەوە لە دەوەکەدا.

ئێوە دەتوانن بچن بۆ قوتابخان وبروانامەی کۆلێژیٚ بەدەستبێنی. بەلآم من فێرتاندەکەم دەربارەی چۆن رزگارتابێت لەو داوە. مەتەڵکە

خەریە هەڵدیێنێ، باوکی هەژارم خوێندی باڵای خوێندوە وکارێکی باشی هەیە. بەڵام قوتابخانە هەرگیز ئەوەی فێرنەکردوەم دەربارەی پارە و چارەسەرکردنی کێشەی ترس و داوەکە، لای من زۆر ڕوونبوو من دووشتی جیاواز فێربووم لە باوکەکانەوە. مایك وتی "تۆ باسی ترستکرد بەنەبوونی پارە ئەی ئایا هەستەکانمان چۆن کاریگەری هەیە لەسەر بیکردنەوەکان؟" وتی باشە تۆ هەستت چۆنبوو کاتێ من پارەم بۆ زیادکردی؟ ئایا تۆ تێبینی حەزەکانت کرد کە چۆن زیادی کرد؟ هەردووکامان سەرمان لەقاندوو گوتمان "بەڵێ"

زۆر باشە بەڵام تۆ باسی هەستەکانی خۆت بۆنەکردی کەتوانیوەتە لە بەرژەوەندی خۆت بەکاریانبێن، کەئەوە زۆر گرنگە لە ئێستادا، ئەو شتانە چیە کەوالە هەستەکاناندەکات بەسودی خۆمان بەکاری بێنی بۆ مانەیەکی درێژخایەن؟ کەسەرەتایەکە بۆ نەزانی؟ زۆربەی خەڵکی هەربەدوای زیادبوونی پارە و کاری زیاتردا دەگەڕێن. هیچ بیر لەوەناکەنەوە کە هەستەکانیان لەجیاتی بیکردنەوە ئەوان بەڕێوەدەبەن. ئەم هەروەك گوێدرێژێ وایە کە خۆی کە خاوەنەکی بڕیاردەدت بۆ کوێ بڕوات نەك خۆی ئەو هەستەیش والە ئێمە دەکات خۆمان خۆمان بەڕوەنەبەین بەڵکو هەستەکانمان بەڕێوەمان دەبەن.

مایك وتی تۆ مەبەستت ئەوەیە کە چکۆلاتە و بوکەشوشە وەك نموونەی توتی و گوێدرێژەکەوایە؟ وتی بەڵێ کاتێ تۆ پیردەبی کە چی هە نرخی بووکەشوشە هەرزیادەکات لەگەڵ خان و سەیارە و ماڵ و ئەوانەی کە هەستی خۆشیت لادروست دەکات. ترس پاڵ بەتۆوە دەنێت و هەستەکان هەمیشە بە هەمان شێوە دەکەن ئەمە ئەو داوەیە کە زۆربە

خـەڵکی تێکـەوتوە. مایـك وتـی وەڵامەکـە چـی بـوو؟ ئایـا تـرس و هەسـتەکامان مانـای نەزانیـە؟ ئـەی ئەگـەر وابێـت بۆچـی خـەڵکی دەوڵەمەنـدەبن. پـارە وەك گـوێزەری گوێدرێژەکەوایـە هەمیشـە بەدواوەیەتی. گوێدرێـژ هـەمو شـتەکان بـە بەدەستهێنانی ئـەم گوێزەرە لێکدەداتەوە. باوکم بەردەوام بوو لـە شیکرنەوەی نێوان نەزانی و زانین درکپێکردن لە ژیانی سەختی مرڤایەتیدا. یەکێ لـە شـکردنەوەکانی بریتی بوو لە وەستانی گـەران بـەدوای زانیـار کەسـی و بۆماوەیـەکی بـەردەوام. سەرکێشیە کە لەوەدابوو کە سات بەسات تـۆ چـی بڕیارێـك دەدەیـت بۆ ئەوەی مێشکت بەکاربێنی یاخو نا.

قوتابخانـــە زۆرگنـــە تۆدەتوانیـــت نمرەیـــەکی بـــاش بەدەســـتبێنی و پسپۆریەکی باش فێربیت پاسان کارێکی باش بۆ خۆت بدۆزیتەوە دەبیتە ئەندامیك گرنگی کۆمەڵگا و لە هـەمو کۆمولگایە پێیوستیان بـە دکتـۆر و ئەندازیار و مامۆستا و سـەرباز و پـۆلیس و هتـد. ئەوانـە هـەموو کلتـور و نەتەوەکەمان سەرکەتوودەکات بـەڵکو زۆرێـك لـە خـەڵك پـاش تـەواوکردی خوێنـد هـیچ کارێـك ناکـەن. بێدەنگیـەکی زۆر ڕوی تێکـردین و باوکـە دەڵەندەکـەم زەردەخەنـەی دەکـرد، بـەڵام مـن زۆر بـاش لەشـتە گرانـەکا تێنەگەیشـتبووم. بـەڵام وانـەی مامۆسـتاگەورەکان هەردەمێنێتـەوە بـۆ ماوەیەکی زۆر ۆر تەنانەت ئەگەر ئەوانیش بمرن.

هـەروەك وشـەکانی بـاوکی ئـازیزم کـە هێشـتا وشـەکانی دەزرنگێنـەوە لەگوێمدا. باوکە دەوڵەمەندەکـەم گـوتی مـن " ئـەمڕۆ تـۆزێ نیگـەرانم بۆ چـەند هۆکارێـك" مـن دەمـەوێت ئێـوەش بـەژداربن لـە گفتوگۆکەمانـدا و هەمیشە بیر لە خاتو مارتنبکەنەوە و هەمیشە بـیر لـە گوێدرێژبکـەنوە کە

پێشتر باسمانكرد. هەرگیز لەبیری مەكەن، لەبەرئەوەی ئەو دوو هەستە وەك ترس و حەزكرد ژیاتان بەرەو داوەكەدەبات.

ئەگەر ئێوە ناتوانن هەستەكانتان كۆنترۆڵبكەن ئەوا هەرگیز بیرلە خەونەكنتان مەكەنەوە. ئەگەر پێت وابێت كە پارەی باش بەدەستبێنی و ئەو شتانە پێبگڕی كە دڵخۆشت دەكات ئەوا شتێكی بێبایەخە. یان ئەگەر تۆ لە نیوەی شەدا خەبەرت بێتەوە بیر لەلای وەرەقەی قەرزەكەتبێت كە چۆن بیدەیتەوە ئەوا ناخۆشترین ژیانت بۆ خۆت دروست كردوە. بۆ ئەوەی بژی لە ژیان ڕێژەی بەدەست هێنانی پارە ژیان نیە. یان وابیر بكەیتەوە كار تەنها ڕێگەیە بۆ ئارمبوونەوەت و خۆشی ژیانت ئەوا شتێك بێ سودەو ئەوە داوەیە كە تێی كەوتووی. من دەمەوێت بە هەر ڕێگەیەك بێت لەم داوە ڕزگارتانبكەم. من زۆر خەڵكم بینیوە كە پارە ژیایان بەریوەدەبات تكایە ئێوە ڕێگەمەدەن ئەوە ڕوبدات. تۆپێك پلاسیك لە ژێر مێزەكەدابوو باوكم هەڵی گرت و هەڵیدا بۆ دواوە. من برسیاریم لە باەكم كرد و وتم" نەزانی چی كارێك لە ترس و هەستەكان دەكات ؟"

وتی نەزانی دەربارەی پارە هۆكارێكی زۆرە بۆ ترس و زیادبوونی هەستەكانمان. بۆنموونە دكتۆرێك كاتێك دەیەوێت پارەكەی زیادكات بۆباشتركردنی باری گوزەرانی خێزانەكەی، هەوڵدەدات نرخەكانی زیادكات بەزیادبوونی نرخەكانی چارەسەركردنی تەندروستی گراندەبێت بەمەش خەڵكی هەژار زەرەر دەكەن و خەڵكی هەژار لە ڕوی نەخۆشیەوە زیاتر لە دەوڵەمەند بەم هۆكارە تەنها خەڵكی هەژار زەرەردەكات. ئەم نموونەیە بۆ مامۆستا و ئەندازیار و هەموو پێشەكانی تر ڕاستە بە ڕوودانی ئەم كارە ئەوا كەلێنێكی گەرو دروست دەبێت لە نێوان دەوڵەمەند هەژار

لە ئاكامدا هەژارەكەتێدا دەچێت و شارستانێتێكی گەرە لە ناودەچێت. شارسانێتی گەورە لە ناودەچێت كاتێ ئەم كەلێنە زیادی كرد لە نێوان خەڵكیدا. بۆنموونە ئەمەریكا. كەهەژاری زۆری تێدابووە لە مێژوودا و ئەوە خەریكە دووبارە دەبێتەوە كە ئێمە دەرزمان لە ڕابردوو وەرنەگرتوە.

واتا پێتوایە كە نرخ بەرزنەبێتەوە؟ وتی " نەخێر بەتایبەتی لە كۆمەڵگایكی خوێندن و حوكەمەتێكی گەشەكردوو. نرخ پێیوستە بە تەواوی دابەزێ بەتایبەتی بۆ ئەم بیردۆزەمان. نرخ بەرزدەبێتەوە لەبەر ترس و هەست و سۆزەكانمان ئەویش بەهۆی نەزانیمانەوەیە. ئەگەر قوتابخانە ئێمە فێركات دەربارەی پارە ئەوا ئێستا پارە زۆردەبوو و نرخ دادەبەزی. بەڵكو قوتابخانە فێرماندەكات كاریكەین بۆ پارە نەك بۆ ئەوەی كە چۆن هێزی پارە بەكاربێنین. مایك گوتی" لەقوتابخانە هیچ شتێكنیە دەربارەی بازرگان و ئابوری واتا تۆ ئێمە هاندەدەیت كە بخوێنین بۆ بەشی بازرگان و ماستەر بێنین تێیدا؟ بەڵێ زۆربەی كات باشە بەلاَم قوتابخانەی بازرگانی قوتابیەكان فێردەكات ئەزموونیان هەبێت لە وەك بین كاونتەیە واتا ئەوە كەسەی لە كۆمپانیایە كاردەكات. من بەهیوای ئەوەم كە بین كاونتەیەك كۆنترۆڵی بازرگانیەنەكات چونكەئەوان تەنها سەیری ژمارە و زیانكەیاندن بە خەڵك و بازرگانی دەكەن. چونكە من ئەوانم دامەزاندوە لای خۆم. ئەوان تەنها بیرلە كەمكردنەوەی بەهاكان دەكەن و بەزكرنەوەی نرخەكەی. كەهۆكارە بۆ زۆر كێشە.

مایك گوتی " ئەمە وەڵامەکەیە؟ باوکەدەوڵەمەندەکەم گوتی " بەڵێ" و تۆ دەتوانیت هەستەکانت بەکاربێنی بۆ بیرکردنەوەت. نەك بیربکەیتەوە لە هەست و سۆزەکانت. ئەوکاتەی تۆ بەباشی هەستەکانت بەڕێوەدەبەیت، کە ڕازیبی کاربکەی بە خۆڕای من دەزانم ئەمە تەنها هیوایە بەڵام هەرکاتێ من بەتۆم ڕاگەیان کە پارەت بۆ زیادەکەم تۆ فێردەبیت بیربکەیتەوە لە جیاتی ئەوەی بەهەستەکانت کاربکەیت. ئەمە یەکەم هەنگاوە. مایك گوتی " بۆچی ئەم هەنگاوە گرنگە؟ وتی تۆ ئارەزووی خۆتە ئەگەر بتەوێت فێربیت ئەوا من بە چەندەها ڕێگەی سەخت تاقیدەکەمەوە. کە زۆربەی خەڵکەکان لەوێن و زۆرێ لە خەڵك بترسن بچنە ئەو شوێنەوە. ئەگەر تۆ لەگەڵ مننبێیت ئەوا فێرت دەکەم کە پارە کار بۆ تۆ بکات نەك تۆ بۆ پارە. گوتم " ئێمە چیمان دەستدەکەوێت ئەگەر لەگەڵ تۆ بین ؟ یان ئەگەر ڕازی بین فێربین؟ وتی ئێوە ئەتوانن کۆنترۆڵی هەست و سۆز و ترسەکەتان بکەن وەك پێشتر پێم گوتن".

مایك وتی" ڕێگەی بیرکرنەوە هەڵدەبژێرین" بەڵێ بیرکدنەوە هەڵدەبژێرین زیاتر لە وەی وەڵامدانەوەمان هەبێت بە هەستەکانمان. " لەجیاتی ئەوەی ئێمە ترسمان هەبێت لە نەبوونی پارە دانوەی قەرزەکان و چۆن بۆ کارکردن لە دانەوەی قەرزەکەمان ئێمە دەبێت پرسیارێك لە خۆمان کەین ئایا ئێمە بەقورسی کاردەکەین بۆ ئەوەی کێشەکەمان بەباشترین شێوە چارەسەربێت؟ زۆرێك لە خەڵکی تائێستاش دەترسن لە وەی ڕاستیەکەی بڵێن کە ترس ژیانیانی کۆنترۆڵکردووە. ئەوان ناتوانن بیربکەنەوە لە جیاتی ئەو ئەوان خۆیانی لێلادەدەن. مایك وتی" ئێمە ئێستا پێویستە چی کارێك بکەین؟ وەتی بەڵێ ئەو ئەوەیە من دەمەوێت

ئێوە فێربکەم کە ڕێبازی بیکردنەوە هەڵبژێرن نەك خێر هەڵچن و هەستی خۆتان دەربڕن. " بیرتبێت من پێم دەگوتن " کە کارکردن چارەسەری ماوە کورتیێ کێشە ماوە درێژەکەتانە. زۆربەی خەڵکی یەك کێشەیان هەیە ئەویش کێشەی ماوەکورتە. بۆ نموونە ترسی دانەوەی قەرزەی مانگانە. پارە ژیانیانی داگیرکردووە یان ترس و نەزانیان دەربارەی پارە.

ئەوان ئەو کارە دووبارە دەکەنەوە کە خێزانەکەیان دەیکەن ڕۆژانە هەڵدەسن و دەچن بۆ کار بەبێئەوەی بیربکەینەوە ڕێگەیەکتر نیە بۆ ئەمکارە؟ باوکە دەوڵمەدەکەم گوتی هەستەکانیان بیرکردنەوەیانیان کۆنترۆڵکردوە نەك سەریان. مایك وتی " جاوازی چیە لەنێوان سۆز بیرکردنەوە و بەمێشك بیرکردنەوە. "

لەوەڵمدا گوتی"ئۆ من هەمووکات گوێم لەوە دەبێت، " من گێم لەم شتەدەبێت وەك ئەوە زۆر باشە واتا هەمووکەس کاری هەیە و کەسی دەوڵەمەند مۆرفیکی خراپە، هەوڵدەدەین بۆ ئەوەی کارێکی ترم دەسکەوێت، من موچەی زیادم قابیلە وکەسناتوانیێ ڕەخنەم لێبگرێت، من ئەو کارەم بێکخۆشە چونکە داهاتوویەکی هەیە. لەجیاتی ئەمانە من ئێمە پێیوستە بیرکەینەوە بەڕونی دووربین لە هەست و سۆز. بە بۆ چونی من ئەمە باشترینن وانەیە چونکە من لەرێگەی ئەمەوە خەڵکانێك دەناسمەوە کە بە هەست و سۆزیان بیردەکەنەوە یان بیکرنەوەیەکی ناڕونە. ئەم وانەیە بۆ من جێی بایەخبوو سودی زۆری پێگەیاندووم لە ژیانمدا. بەتایبەتی لەوکاتانەی بەهەست سۆز کارم دەکرد نەك بەبیرکردنەوەیەکی ڕوون. لەو کاتەی ئێمە دەگەڕاینەوە بۆ دووکانەکە، باوکمان باسی

دەوڵەمەنـدی بـۆ دەکـردین دەیگـوت" دەوڵەمەنـدی ڕاسـتەقینە پـارە بەرهەمدەهێنیت نەك کاربکات بۆ پارە.

ئەو بەردەوامبوو لە شیکردنەوەکانی دەربـارەی ئـەو کـردارەی مـن مایـك ئـەنجامان دەدات. وەك دروسـتکردنی سـەنت واتـا بـەقاڵب، ڕاسـتبوو بیرکردنەوەکەی ئێمە هەمان بیکردنەوەی دەوڵەمەندانەیە بـەلاَم کارەکـەی ئێمە نایاسایبوو هەم لەڕووی حوکەمەت و بانەکەوە، ئـەو پێـی ڕاگەیانـدین کە ئەوە ڕێگەیەکی خراپەو نابێت لەسـەری بـەردەوامبن. بـاوکم بـەردەوام دەیگوت دەوڵەمەند دەزانێت کە پارە تـەنها بیرێکـی هەڵیـە وەك گـوێزەر گوێدرێژەکەوایـە و تـەنها دوور لـە تـرس و هەسـتەکانە. بیرکنـەوەی هـەڵ دەربارەی پارە ملیۆنەها خەڵکی گیرۆدەکردوە بەوەی کە پارە شتێك زۆر گرنگـە. بـەلاَم بەڕاسـتی پـارە زۆر مەیـد ئەپـە. چـونکە لەبـەر ئـەوەی بیرکرنـەوەی خەڵـەت دەربـارەی خۆشـبەختی لـە پـارە و کـەمی زانیـاری دەربارەی زانستی پارەیە. لەزۆر بەی کاتەکاندا گوێزەرەکەی کەرەکـە زۆر بەهادارترە لە پارە. ئەو باسی سیستەمی زێڕی دەکـرد لـە ئەمـەریکا کـە لەسەر بەردەوامبوو، لەوسـەردەمەدا هـەر دۆلارەو بەقەواڵیـەکی زیویبـوو. ئەوەی ئەوی نیگەرانکردبوو بەردەوامنەبوونی ئەم دلـۆار و ئاڵتونـە لەگـەڵ قەواڵەی زیوی. بەڕوداني ئەمە هـەموو شتەکان پێچەوانەدەبنەوە ڕوداوی ناخۆش ڕودەدا. وەك چینی ناوەنـدی کـە ژیانیـان تێـك دەچێت بـەهۆی ئـەوەی ئـەوان هەمیشـە پارەیـان بەشـتیك گـرن داوە لەقەڵـەم بۆیـە هەمیشـەکاریان بـۆکردوە هـەم بۆکۆمپانیـا و حوکمـەت، بەڕاسـتی ئێمـە لەمانە تێنەدەگەیشتین.

درك بەگومبووەكانی تریكە

كاتیّ كە ئەوە سواری سەیارەكەیبوو لە نزیك ماركێتەكە گوتی " بەردەوامبن لە كاركردن، بەلآم ئێوە هەرزوو كرێكەتان لە بیردەكەن. ئەمە ئاسانە بۆ ئێوەی گەنج كەوابن، بەردەومبن لەبەكارهێنای مێشكتان و كاری خۆڕای. هەرزوو مێشكتان ئەو رێگەیانەتان بۆدیاری دەكات كە پارەی تێدا بەدەستدێت زۆر زیاتر لەو پارەی من كە دەتاندەمیّ. ئێوە درك بەوەدەكەن كە كەسی تر هەرگیز دركی پێنامات. ئەوە دەرفەتێكەو هاتوە بەپیرتانەوە، ئەم دەرفەتە هەرگیز ڕێنەكەتوە بۆكەسانیتر چونكە ئەوان تەنها دەگەڕێن بۆ كاری سێكیورەتی. ئەمە هەموو ئەوانەیە كەئەوان بەدەستی دێنن. لە كاتێدا كاتیّ تۆ درك بە دەرفەتێكدەكەیت ئەوا تۆ بۆ تەواوی ژیانت ئەوانە دركپێدەكەت. كاتیّ تۆ كارێك دەكەی كە خۆم فێرم كردووی ئەوا تۆ لە گەورەترین داوی جیهان ڕزگارتبووە. پاشان ئەو ڕۆی من و هاورێكەم كەلوپەلەكانمان هەڵگرت و خواحافیزیمان لە خاتو مارتن كرد و ڕۆیشتین بۆ پارك واتا بۆ ئەو شوێنەی كە لەگەڵ باوكەدەوڵەمەندەكەمان گفتوگۆی زۆرمان كرد.

ئێمە دوای كاركردن دەچووی بۆ قوتابخانە و كارماندەكرد بەخۆڕای و گفتوگۆماندەكرد و بیرماندەكردەوە دەربارەی ئەوەی فێریكردین. لە كۆتای شەمە ئێوارەكەی من كارەكەمم تەواوكرد و خواحافیزبوونم لە خاتو مارتن كرد لە وكاتەدا كتێبە كارتۆنیەكانم بیین لە سەر ڕەفەی دووكانەكە، زۆر بەلای منەوە گرانبوو كە ئێستا پارە وەرناگرم بۆ ئەوەی

ئەو كتێبانەی پێبكڕم و خۆشم پارەم نیە. بەلاّم لەو كات و سادەتە خاتو مارتن كارێكی كرد هەرگیز شتیوام لێنەبینیبوو پێشتر.

خاوت مارتن وەرەقەی كتێبە كارتۆتۆنیەكانی بەنیەوە و دەیخستە دۆلاّبێكەوە. من پێمگوت بۆچی وایان لێدەكەیت گوتی ئەوە فرێیاندەدەم. یان دابەشكارەكە دێت و دەیانبات بۆ ئەوەی كتێبی تازەی لێدروستبكەن. پاشان دابەشكارەكەهات و پێمگوت " من دەتوانم ئەوانە بەرم گوتی بەڵێ بەلاّم بە مەرجێ كە نەیان فرۆشیتەوە. من ومایك چویەنەوە بۆماڵوە شونێكی باشمان بۆئەمانە دۆزیەوە واتا ژورێ لە لای ماڵی خۆمان و پامانكردەوە و وەرقەكانمان تێبدو چوان رێكمانخست و خوشكە بچكۆلەكەی مایمان وەك بەرێوەبەری ژوری كتێبخانەكەمان دامەزران. ئێمە بیرێكی نوێمان داهێنا بریتیبوو لە بەكرێدانی كتێبەكان بەمدالاّن واتا خوێندنەوەیان هەر لەژوورە لە رۆژێكدا كاژێر ٢: ٣٠ بۆ ٤: ٣٠ كارماندەكرد هەرمنداڵەو دە سەنتمان لێدەسەند بۆ خوێندنەوەی كتێبەكان. پاشان خوشكەكی مایك منداڵەكانی دەپشكنی بۆ ئەوەی دڵنیابێتەوە كە هیچیان نەبردووە. تێكرای ئەو پارەیە كە بەدەستمان دەهێنا لە هەر حەفتەیە ٩. ٥٠ دۆلاربوو. یەدۆلارمان دەدا بە خوشكەكەی مایك لەبری كارەكەی لەگەڵ خوێندنەوەی بە خۆڕای. من مایك بەردەوامبووین لەسەركارەكەمان هەموو شەمانێ كە كارەكەمان تەواودەكرد دەچویت لە ماركێتەكانیتر ئەوە وەرەقانەمان كۆدەكردەو بەلێنمان وەردەگرت كە نەیفرۆشین بەڵێ هەندێك شرپوون یۆیە ئێمە دەمانسوتاندن. ئێمە هەوڵماندە ئۆفیسیبكینەوە بەلاّم كەسمان نەدۆزیەوە كەمتمانەی پێبكەین جگەلە خوشكەكەی مایك.

لەسرەتای ئەو تەمەنە کەمەوە ئێمە توانیمان کارێکی باشبکەین بەلآم کێشەمان بۆ دروستبوو لە کتێبخانەکەمان بەبوونی شەڕ لەنێوان منداڵەکاندا هەر لەبەر ئەم هۆکارە باوکەدەوڵەمەندەکەمان پێشنیاریکرد کە واز لەو کارە بێنین. وتی من دەمەوێت شتێ نوێتان فێربکەم. ئێمە گوتمان ئێستا دەزانین کە دەبێت پارەکاربکات بۆ ئێمە و خۆمان ڕابێنین کە دەرفەتەکانی ژیان بقزینەوە و بەکاربێننی، بەکردنی ئەم کارەبازرگانیە ئێمە سەلمانمان کە پشتبەکاری خۆماندەبەستین نەك موچەی کارکردن. ئەم بزنسەمان باشترین کاربوو بۆ وەبەرهێنانی پارە بەبێئەوەی خۆمان ئادەبین لەوەیانە. ئێمە پارەمان بەدەستت هاورد لای ئەوە زۆر لەوەزیاتر کەخۆی هەفتانە دەیدەینێ.

بەشی دووەم

وانەی دووەم

بۆچی ئێمە فێری زانستی دارایبین؟

لەساڵی ١٩٩١ مایکی هاوڕێم شوێنەکی باوکی گرتەوە، واتا چوە شوێنی باوکی کارەکانی ئەم بەڕێوەی دەرد زۆر لەباوکی باشتر. ئێمە دووجار یەکترمانبینی لە پارگایەکی گۆڵف. ئەو خۆی و خێزانەکیە بەشیوەبە دەوڵەمەندبوون زۆر لەوەزیاتر کە وێنایدەکەیت. پێشتر باوکی سەروەت و سامانێکی زۆر پێکەوەنابوو لەو ناوچەیەدا و ئێمەی بەباشی پێگەیاندبوو.

لەساڵی ١٩٩٤ من خانەنشینبووم لە تەمەنی ٤٧ ساڵیدا و خێزانەکەم کیم لەتەمەنی ٣٧ ساڵیدا، بەڵام خانەنشینبوون واتا نەکردنی کار ناگەیەنێت. بەڵکو لەوکاتانەدا شتێکی زۆر چاوەڕوان نەکراو ڕوویدا کە بریتی بوو لە زیادبوونی سامانەکەمان بەرێژەیەکی زۆر و ئەتۆماتیکی. ئێمە ئەمانتوانی کاربکەین و کارنەکەین بەڵام سەرمایەکەمان زۆر زیادیکرد. بەلای منەوە ئەمە وەك ئازادیەوابوو بۆ مان. ئەسێتەکەمان زۆر زیادکرد بە هەوڵدانی خۆمان. هەروەك چاندنی دارێك و ئاودانی بۆ ماوەی چەد ساڵك و پاشان کە گەورەبوو پێیوستی بەئاوبوونابێت. ڕەگەکانی تەواو چوبوونە قوڵایوە

سێبەردارەکە لەبنیا دەحەسایەوە. مایک بڕیاریدا کە سەروەت و سامانەکەی باوکی بەڕێوەبەرێت و من خانەنشینبوو.

کاتێ من وتاردەدەم بۆ خەڵکی ئەوان پرسیارم لێدەکەن ئامۆژگاری تۆ بۆم چیە؟ پێیوستدەکات ئێمە چیبکەین؟ چۆن ئەوان دەستپێبکەن؟ من ئەم کتێبەم بۆ پێشنیارکردن. ئەوان چیکارێك بکەن بۆ ئەوەی منداڵەکانیان بەباشی ئامادەبکەن و پێبگەیەنن؟ نهێنی سەرکەتن چیە؟ من چۆن بوومە ملێۆنەر من هەمیشە ئەم ئارتیکڵم دەهێنایەوە بیری خۆم.

بازرگانی دەوڵەمەندترین

لە ئوتێلێکی کە ناردەریا لە شیکاگۆ لەساڵی ١٩٢٣ کۆبوونەوەیەکی بازرگانی و سەرکردەکان بەڕێوەچوو. لەنێوان ئەو بازگانانەدا کەسایەتی چاراس سشواب لێوو کە بەڕێوبەری گەورەترین کۆمپانیابوو لەبواری سەربەخۆی ستیدا واتا مادەی ستیل. و ساميۆڵ ئنسوڵ کە بەڕێوبەری بەشی گاس و کارەبا، هاوارد هۆپسۆن بەڕێوەبەری گەورەترین کۆمپانیای گاسبوو، ئیڤار گروجێر کەبەڕێوبەری یاریە نێودەولتیەکان، لیۆن فرازی کەبەڕێوبەری بانکی نێودەوڵەتیبی، ریچارد ویتنی کەلە ولایەیت نیۆرك بەڕێوبەری کڕین فرۆشتنی شتوومەك، ئەرز کۆتن و جێس لیفمۆر کە دووگەورەترین جامبازی شتوومەکبوون. ئەلبێرت فۆڵ کە ئەندامی ئەنجومەنی وەزیرانبوو. پاش ٢٥ ساڵ ٩ کەسە لەوانە کۆتایان بەکارەکەیان هێنا یان بەهۆی مردنەوە بیت یان خانەنشینبوونەوەبێت. سچوبا مرد بەبێ ئەوەی پارە لە دوای خۆی جێبیلێت و ئنسوڵ و

گروجێر و كۆتۆن مردن ویتنی و ئەلبێرت زندانی كران و فراسە و لیفەرمۆر خۆیاكوشت.

من زۆر نیگەرانم ئەگەر یەكێ بپرسێ ئەو پیاوانە چیا بەسەر هاتووە. ئەگەر سەیری تەئریخی ساڵی ١٩٢٣ بكەیت بۆ ١٩٢٩ ئەوا بازرگانی بەتەواوەتی لە دارماندابوو و ماركێتەكان بازارپیان زۆركەمی كردبوو. ئەم رووداوە كارگەری گەورەی هەبووە لە سەر ئەم پیاوانە. پۆینتەكەمان لێرەیە، ئێمە ئێستا لە سەردەمێدا دەژین كە زۆر خێراتر و گەشەكردو ترە لە لەسەر دەمی ئەم پاوانەی كەباسمانكرد. لە ٢٥ ساڵی داهاتوودا من گوماندەبەم ڕێژەی بازرگانی و وەبەرهێنان زۆر زیادبكات بە بەراورد بەو سەردەمی پێشوو. بەلآم من زۆر لەوە نیگەرانم كە خەڵكی زیاتر جەخت دەكەنەوە سەر پارە نەك فێربوونی زانستی پارە و فراوانكردنی بیركرنەوەیان. ئەوان دەوڵەمەندەبن و وادەزانن پارە هەمووكێشەكەیان بۆ چارەسەردەكا. بەڕاستی من زۆر لەم بیركرنەویە دەترسم. چونكە ئەگەر پارەی زۆریش بەدەستبێن، بەلآم زانیاریت لەسەر بواری ئابوری نەبێت ئەوا هەر خێرا لەدەستیدەدەن.

زۆربەی خەڵكی لەم ڕاستیە تێناگەن لە ژیانیان. ئەو گرنگنیە كە تۆ تاچەند پارە كۆدەكەیتەوە ئەوە گرنگە كە تۆ چۆن پارێزگاری لێدەكەیت. هەروەك ئەو چیرۆكانەی ڕۆژانە دەیبیستین كەكەسێك خێرا دەوڵەمەند دەبێت و هەر خێر موفلیسدەبێت، لەملێنێریەوە دەچنەوە قۆناغی سەرەتا.

چەندەها نموونەی ترمان لایە وەك یاریزانەكان كە لەماوەیەكی كەمابوونەتە ملیۆنەر بەلآم وەك یاریزانێ كە لە تەمەنی ٢٤ ساڵیدا

توانیبێتە ملیۆنەر بەڵێم ٣٤ساڵی لەژێرپردا دەخەوت و سەیارەی دەشۆردر و داوای پارەی لە هاوڕێکانیدەکرد ئەمانە بۆچی ڕوودەدەن ئەگەر ئێمە زانیارێکی باشمان هەبێت دەربارەی لایەنی ئابوری ئەم ڕوداوانە کەمدەبنەوە. لە ساڵی ١٩٩٧ دەبینین زۆرێلە خەڵی بوونەتە ملیۆنێرمن بەمە دڵخۆشم بەلأم ئەوگرنگە کە چۆن ئەوپارەیە بپارێزێت. هەر لەو پارەیە پارەی کەبەرهەمبێنیت.

خەڵکی زۆر لێم دەپرسن من لەکەوێوە دەستپێبکەم، یان چۆن خێرادەوڵەمەندبم؟ بەلأم زۆربەیان بەوەلأمەکەم نیگەراندەبن چونکە من باوکی دەوڵەمەندم ئەوەی فێرکدووم کە لەپێشا فێری زانستی ئابوریبم. ئەمە ئەو بیروبۆچونەیە کە لەباوکی دەوڵەمەندم بۆم ماوەتەوە و هەمیشە پیادەی دەکەم. هەروەك پێشتر وتوومە باوکی دەوڵەمەندەکەم ئامۆژگاری دەکرد کە کتێب زۆر بخوێنمەوە.

ئەگەر تۆ بتەوێت بینایەك دروستبکەیت دەبێت لەپێشا بناغەکەی بنیادبنێیت و بناغەکەی دەبێت نزیەی ١٢ بۆ ١٣ سانتیم کۆنکرێتبێت ئەگەر ئەم کارە نەکەی ئەوا خانەوەکەت ئەگەر ڕوخانی هەیە بە هەرکاتێکدابێت. سیستەمی قوتابخانەکان دروستبووە لە سەردەمی سەردەم کشتوکاڵیەوە ئەم سیستەمە نەوەکانما پێدەگەیەنێت بەبێ بناغەیەکی پتەو دەربارەی بواری دارای و ئابوری. بەلأم من و مایك بناغەیەکی ئابوورمان هەبوو چونکە باوی هەر لەمنداڵیەوە فێری کردی و بنیادینایین.

دەکرێت ئێستا بواری ژمێریاری ناخۆشترین بابەتبێت لەجهاندا. لەوانەیە ئەمە بوبێتە شتێك سەرلێشوێنەر. بەلأم ئەگەر تۆبتەوێت

دەولّەدبیت، دەبێت ئەم بابەتە ببێتە گرنگترین بابەت لـەلات. پرسیارەكە لێرەدایە ئایا تۆ چۆن دەتوانیت ژمێریاری كەئـەو وەسفانەی بـۆی كـراوە لێ جیابكەیتەوە و فێری منداڵەكانتی بكەت؟ وەڵمەكەی زۆر سادەیە بـەم وێنەی دەتوانیت فێریانبكەیت. باوكـە دەولّەمەندەكـەم مـن و مایـك فێـری ئەمبابەتەكردوە هەر لەمندڵیەوە و بناغەیەكی پتەومان هەیـە. ئـەو چـەند رێگەیەكی سادەی هەبوو بۆ فێكردنمان. بۆ چەند ساڵێك من وێنامدەكێشا و چەند وشـەیەكمان بـەكاردەهێنا. مـن و مایـك بەسـادەی تێگەیشـتبووین دەربـارەی وێنەێشـانەكە، جولّــەی پــارە. دوای چــەند ســاڵێك باوكــە دەولّەمەندەكـەم ژمـارەی بـەكاردەهێنا. بـۆ مایـك ئـەم شـێواز ئـاڵۆزتربوو چـونكە ئـەو ملیۆنـان دۆلاری لەژێردەسـتابوو و شـكرنەوە جیاكردنـەوەی كـارێكی گرانبـوو. بـەلاّم بـۆمن ئاسـانبوو چـونكە وەك ئـەو پـارەی زۆرم نەبوو. بەلاّم ئێمە تائێستا هەر لەسـەر ئـەو نەخشـە و پیلانـە دەڕۆیـن كـە باوكی بۆ كێشاوین و منیش هەر ئەوەتان بۆدەكێشم. چـونكە ئـەم وێنەیـە یارمەتی ئێمەیدا كە لە ئابوریەكی كەمەوە بگەینەئەم ئاستە.

یاسـای یەكـەم: تـۆ پێیوسـتدەكات جیـاوازی نێـوان وشـەی asset و liability. ئەگەر تۆبتەوێت دەولّەمەنـدبیت دەبێـت ەم یاسـایە بزانیـت. لەوانیە كەمێك وشكبێت. بەلاّم زۆبەی خەڵك نازانن كارگەری ئـەم یاسـایە. زۆبـەی خـەڵك لەكێشـەیەكی گـەورەی ئابووریـدان چـونە نـازانن جیـاوازی نێوان ئەم دوو وشەیە ئەسێت و لایەبڵیتیت.

زۆرێك لـەخلكی پییوسـتیان بـە ئەسـێتە. بـەلاّم چـینی ناوەنـد لایـەبڵیتی بەكاردێنن وادەزانن ئەسێتە. كاتێ بـاوكی ئـەم بابەتـەی بـۆ شـیكردینەوە واماندەزانی گاڵتەدەكات. بەلاّم كاتێك بوونەی هەرزەكار بۆمـان دەركـەوت

کە ئەمە نهێنین دەوڵەمەندبوونە. ئەمە خاڵێکە دەبێت بووەستین و بۆ ماوەیەکی درێژ بیری لێبکەینەوە. لەوکاتەدا مایک لە باوکەدەوڵەمەندەکەی پرسی مەبەست چیە لە ئەسێت؟ لەوەلامدا گوتی " پێیوستە زۆربیری لێکەنەوە ئەگەر هەربەئاسانی بیزان ئەوا کارگەریەکی ئەو تۆی نابێت. هەر لەبەر ئەمە ئەم بیرۆکەیە کەمێ ناڕونە و گران لێتێدەگەیت.

من گوتم " تۆ مەبەست ئەوەیە کە ئێمە پێیوستە ئەسێت فێرین و وەربگرین و پاشان دەوڵەمەندەبین.

باوکی سەری لەقاندوو گوتی "ئەوەسادەیە" ئەی باشە ئەگەر سادەیە بۆچی خەڵکی زۆرینەی دەوڵەمەند نابێت. بەپێکەنینەوە گوتی " چونکە ئەوان نازانن جیاوازی نێوان ئەسێت و لایەبڵێتیتی.

من بیرمە لێمپرسی چۆن گەنجەکان ئاوا ڕفتاریان تائێستا هەرنەزانن. ئەگەر ئەمەسادەیە و گرنگە بۆچی ئەوان هەوڵی ئەوەنادەن فێربین؟ ئەم پرسیارەمان وای لە باوکی کرد کە شیکردنەوەبات دەربارەی هەردوو چەمکی ئەسێت و لایەبڵێتیت.

سەبارەت بەگەنجەکان ئەم زۆر گرانە شیبکرێتەوە. بۆچی؟ لەبەر ئەوەی گەنجەکان لەم دۆخەدا زیرەکن، واتا ئەم بیرۆکەسادەیە بۆ ئەوان گرندەبێت چونکە ئەوان فێری چەند شتێکی جیاوازبوون لە قوتابخانە بۆ نموونە بانکەوا و ژمێریار ئەم پسپۆڕیانە فێربوون بۆیەش ئاسان نابێت کە جارێکی تر ئەوان ببنەوە بەمنداڵ و ئەو بیرۆکەیان فێربکەن.

باوکەدەوڵەمەندکەم بڕوای بە ڕێسای KISS هەیە واتا لێگەرێ باهەر بەسادەی بمێنێتەوە. هەروەك چۆن ئەو ئێمەی فێری ئەم زانستە

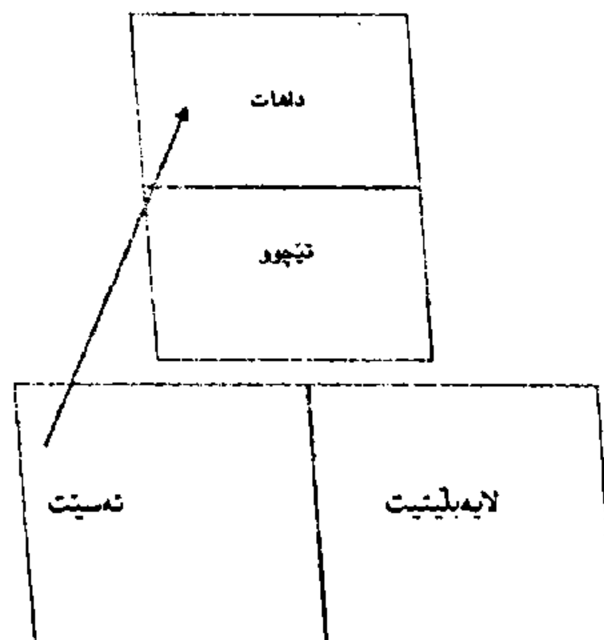
ئابوریـەکردوە بۆتــە بناغەیـەکی بنچـینەی بۆمــان. باشــە هۆکــاری سەرلێتێکچـون چـیە، چـۆن شـتێکی سـادە دەبێتـە ششـتێکی گـران و نارەحـەت؟ چـۆن خـەڵکی بڕوایـان بـە ئەسـێت نیـە و ڕاسـتی لایـەبلێتی؟ وەڵامەکەی دەدرێتەوە بە زانـین فێربـوون زانسـتی ئـابوری و بازرگـانی. لێرەدا جەخدەکەینەوە لەسەر وشـەی خوێنـەوەر نـەك خوێنـەوار لـەبواری ئابوری. پێناسەی ئەسێت و لایەبلێتی هیچیان پێناسـەناکرێن بـە وشـەی. ئەگـەر تـۆ بـە فەرهـەنگ بتوەوێـت مەبەسـتەکەی تێبگـەیت ئـەوا سـەرت لێتێکدەچێت. لەوانـەی ژمێریارەکـان شـتێکی لێبـزانن بـەڵام بـە زۆرینەیـە خەڵکی شتێك هەستپێنەکراوە.

کاتێك کەئێمـە منـداڵبووین باوکەدەوڵەمەندەکـە پێیـدەگوتین" پێناسـەی ئەسێت بە وشەناکرێت، بەڵام بەژمارەدەکرێت. ئەگـەر تـۆ نـەتوانی ژمـارە بخوێنیتـوە ئـەوا تـۆ نـاتونی لـە ئەسـێت تێبگـەیت. لـە ژمێریاریـدا باوکەدەوڵەمەندکەم " وتی ئەمە ژمارە نیە بـەڵام ژمـارە چیت پێدەڵێت. وەك وشە وایە بەڵام وشەنیە. بەڵام چیرۆکێکەی وشەیەکە کـە پێتـدەڵێت. زۆریـەی خـەڵك کـە ئەمـە دەخوێنێتـەو لێـی تێناگـەن، ئەمـەپێی دەڵـێن خوێندنەوەی لێتکەشتنانە. ئێمە تواناى جاوازمان هەیە بـۆ تێگەیشـتن لـە وشـتانەی کەدەیخوێنینــەوە. بـۆ نموونـە. ئەگـەر مـن موبایـل بکـڕم و کتێبێکی لەگەڵدابێت واتا کەتـەلۆك دەربـارەی پرۆگرامـەکانی و چـۆنیەتی ڕێکـلۆرکردنی بەرنامـەکان. ئەوشـێتانەیە ئەگـەر مـن بچـم کەتەلۆکەکـەی بخوێنمەوە. چـونکە هـیچ شـتێك ئەونـەی پرۆگرامـی موبایـل گرانیـە. مـن ئەتوانم وشەکان بخوێنمەو بەڵام لێیتێی تێناگەم. مـن ئـەنجامێکم دەست

دەکەوێت. ئەمەش هەمان شتە دەربارەی ڕونکرنەوەی ئابوری بۆ زۆربەی خەڵکی.

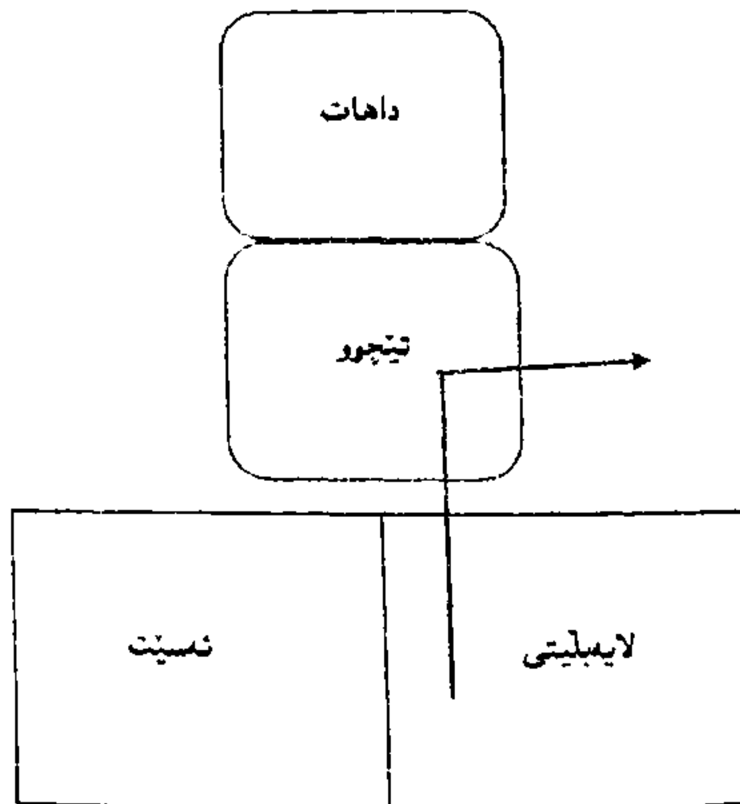
ئەگەر تۆ ئەتەوێت دەوڵەمەندبیت ئەوادەبێت بتوانی لە ژمارەکان تبێبگەیت. من لە باوکەدەوڵەمەندەکەمەوە بیستوومە کە دەوڵەمەندەکان ئەسێت وەردەگرن و هەژارەکان لایەبلێتی. لێرەدا ئێمە جیاوازی نێوان ئەسێت و لایەبلێتی دەردەخەین، هەرچەندێکە کە زۆرێك لە پسپۆرانی ئابوری و ژمێریاری پێناپازین. بەلاَم ئەم وێنەیە بناغەیەکی باشبوو بۆ ئێمە دەربارەی زانستی ئابوری. بۆ ئەوەی ئەم دوو مندالَە تێبگەیەنێت باوکی دەوڵەمەندم نموونەی سادەی زۆر دەهاوردەوە، دوور لە ئالۆزی.

ئەمە کاشفلەوەیەکە بۆ شێوازی ئەسێت

ئەم خشتانەی سەرەوەی داهاتە واتا ئەو داهاتەی بەدەستیدێنیت لە چەند هەفتە و مانگ و ساڵی داهاتوودا. لەگەڵ ڕێژەی داهات و تێچوو. واتا ئەو

پارەی بەدەستی دێنین و ئەوەی سەرفدەبێت. خشتەکەی خوارەوەش پێیدەگوترێت تەرازووی گشتی واتا تۆچەندێکت هەیە و چەندێك قەرزاری، واتا لەکاتی خۆیایەیت. بۆیە وای پێدەگوترێت چونکە دەکرێت ئەسێت و لایەبلێتی دژییەکبن. زۆریك لەئابوری ناسان نازانن جیاوازی نێوان ئنکەم سنەیتمێت و بالانس شیت بکەن. بۆیە لەسەرەتای کتێبەکە باسی جیاوازیەکەیمانکردوە. یەکێك لەکێشە ئابووریەکان بریتیە لەوەی خەڵك نازانن مەبەستی و مەئنای ئەم دووچەمکە (ئەسێت و لایەبلێتیت) ئەمەش هۆکارە بۆ بەهەڵدابردنی زۆرێك لەخڵکی چونکە ئەوان مەبەستی وشکەکە لە

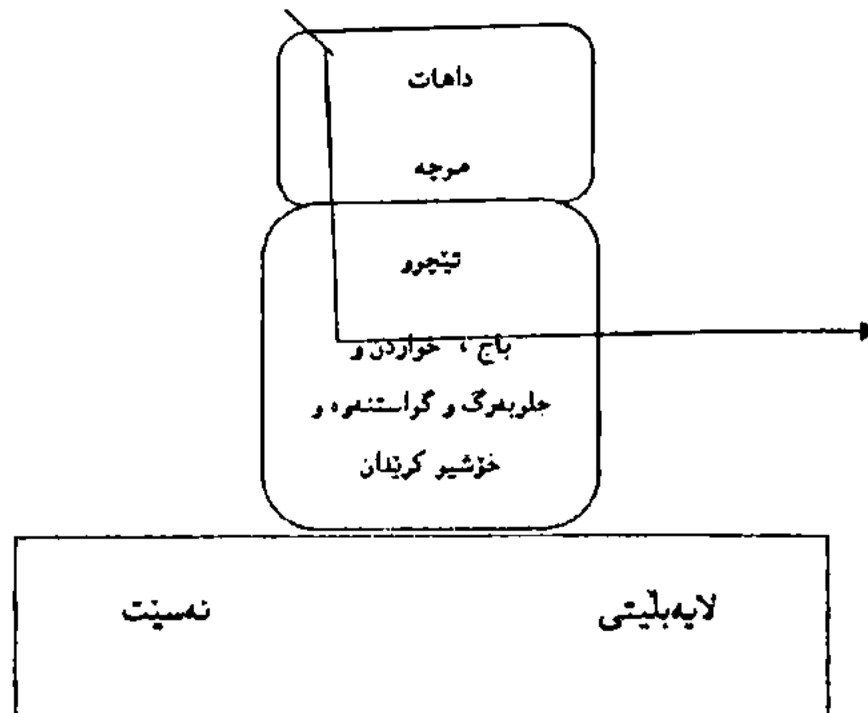
فەرهەنگ وەردەگرن. ئەگەر ڕاهێنان بکەی بە ژمێریارێك بێگومان ئاسانترەلە باقی خەڵکی. بۆیە ئەگەر ئەم وشیە لە فەهەنگ دەربێن

تێگەیشتنی قورسدەبێت. هەروەکو پێشتر گوتم " باوکی دەوڵەمەندم فێریکردووین، کە ئەسێت (asset) واتا ئەو پارەی کەدێتە باخەڵتەوە واتا بەسودە.

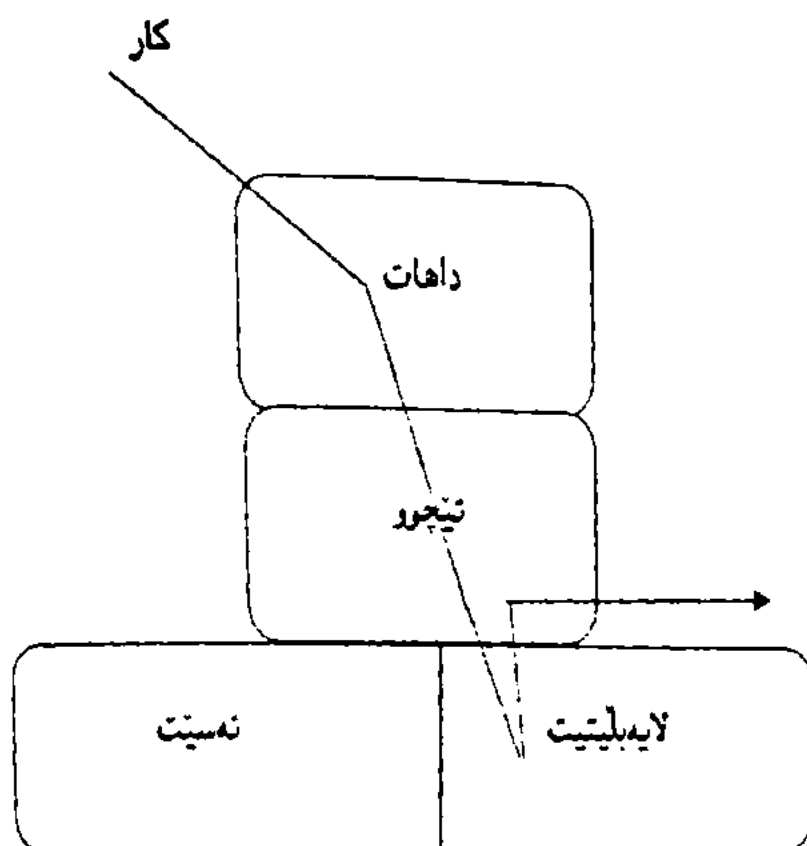
ئەمەش شێوازی کاش فلەوەیە بۆ لایەبڵێتی.
لەم وێنەیەدە پێناسەی هەردوو چەمکی ئەسێت و لایەبڵێتیم بۆ کردوون، کە ئاسانترە لە پێناسەی وشەی فەرهەنگی. ئەسێت واتا دەستکەوتنی پارە و هاتنەگیرفانت، بەڵام لایەبڵێتی واتا دەرهاوردنی پارە لەگیرفانمان. ئەگەر تۆ بتەوێت دەوڵەمەندبیت ئەمە زۆرگرنگە کەتۆفێرببیت.
ئەگەر تۆ ئەتەوێت هەژاربیت ئەوا هەموو ژیانت با لەسەر لایەبڵێتبێت یان ئەگەر ویست و دەوڵەمەندبیت با هەمووژیانت لەسەر ئەسێتبێت.
توانی نووسین و خوێندنەوە لە هەردوو ژمارە و وشەدا بنچینەی هەوڵدانی ئابوورییە. ئەگەر خەڵکانێك کێشەی ئابووریان هەبێت یان ئەوەتا خوێندنەوەی ژمارەکان و وشکان نازانن یان لێیان تێناگەن. دەوڵەمەند بۆ دەوڵەمەندە چونکە، ئەوان خوێنەوارتر و رۆشنبیرترن لەخەڵکانی ترت. لەبەر ئەوە ئەگەر تۆ ویستو دەوڵەمەندبین دەبیت زۆر باش خۆت فێری خوێنەوارییکەیت و توانای تێگەیشتنت زۆر باشبێت. ئەم تیرەیەی خوارە نیشانەی بۆ کاشفلەوە. ژمارەکان بەتنیا زۆر بچووکن هەروەها وشەکانی. بەڵام ئەمە چیرۆکی کۆکردنەوییە. لە راپۆرتی ئابووریدا خوێندنەوەی ژمارەکان واتا گەران بەدوای پلۆتی چیرۆکەکە. چیرۆکەکەمان ئەوەیە کە کەی لەکوێ کاش فلەوەڕودەدات. چیرۆکی ئابوری بریتیە لەوچیرۆکەی کە لە ٨٠٪ خێزانەکان کاردەکەن بۆ ئەوەی بەرەوپێشبچن، بەڵام ئەوان

ناتوانن چونکە ئەوان لەژیانیاندا لایەبڵیتی پەیڕودەکەن لەبەری ئەسێت.
بۆنموونە لەم کاشفلەوەیەدا باسی خەڵکی هەژاردەکات کە سوڕی ژیانیان
چۆنە.

کار

ئەم وێنەی خوارەوە کاشفلەوەی چینێن ناوەندە.

کار
داهات
تێچوو
ئەسێت
لایەبلێتی

کار

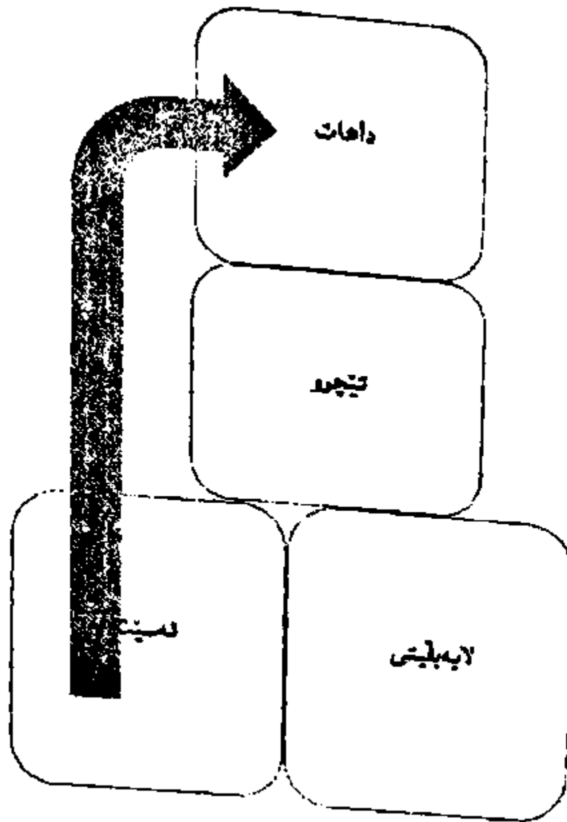
داهات
موچە

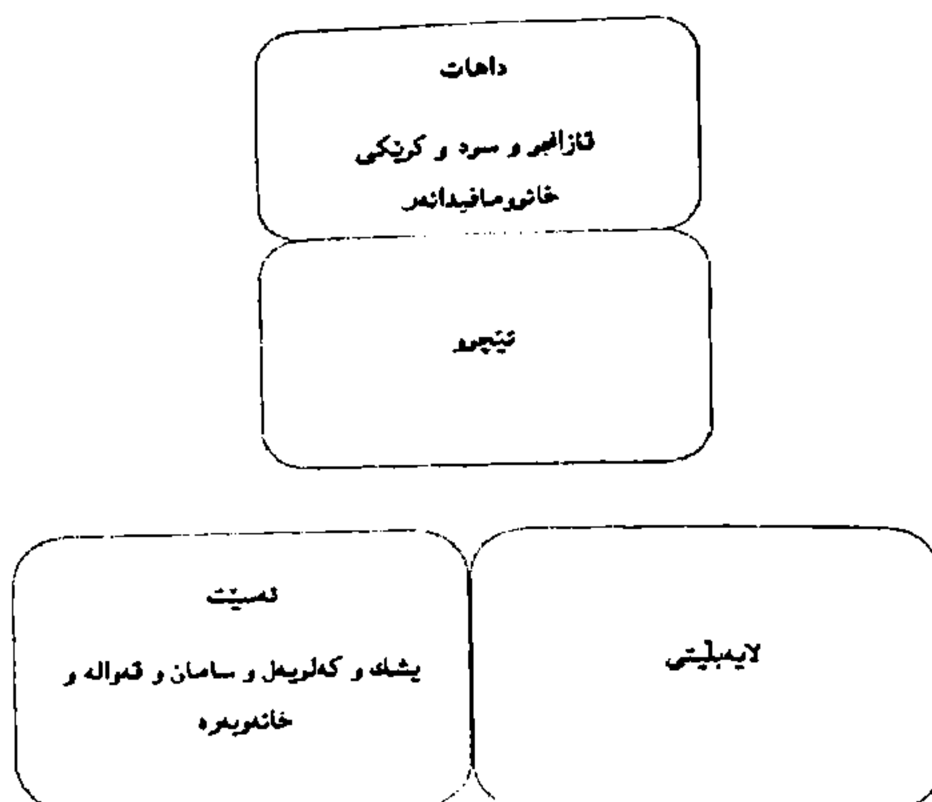
تێچوو
باج و بارمتەی
خانووبەرە و حلوبەرگ و
خواردن و خۆشی

لایەبلێتی
بارمتەی خانووبەرد کارتی قەرز

تەسێت

ئەمە وێنەی کاشفلەوەی ئەو خێزانانەیە کە خاوەنی سەرمایەی نلدن.

هەموو هێڵكارێكان بە شێوازێكی سادە ڕونكراوەتەوە، هەموو كەسێك تێچوون ڕودەدات لەژیانیدا. وەك خواردن و جل و شوێنی حەوانەوە. ئەم هێڵكاریە پشاندەدات كە چۆن كاشفلەوە بەرێوەدەچێت لە ژیانی كەس هەژار و چینی ناوەند و دەوڵەمەند. ئەم كاش فلەوە چیمان پێدەڵێت؟ ئەم هێڵكاریە باس لەوە دەكات كە چۆن پارەكەیان بەڕێوەبەرن. پاشان چی بكەن كاتێك كە ئەوان پارەیان بەدەست هاورد.

هەر لەبەر ئەم هۆكارەش نموونەی پیاوێكی دەوڵەمەندی ئەمەریكمان هاوردەوە، چونكە پێموابێت ئەمە كێشەی زۆرێك لە خەڵكیە. كەبریتیە لەوەی خەڵكی وادەزانێت پارە هەموو شتەكان چارەسەردەكات. هەر لەبەر ئەوەش زۆرنیگەراندەبم كاتێك كەیك پێمدەڵێت دەمەوێت دەوڵەمەندیم زۆربەخێرای یان لەكوێوەدەستپێبكەن؟ یان دەڵێن من

بوومەتە ژێرباری قەرزێکی زۆرەوە پێویستم بەپارەیەکی زۆرە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکەم.

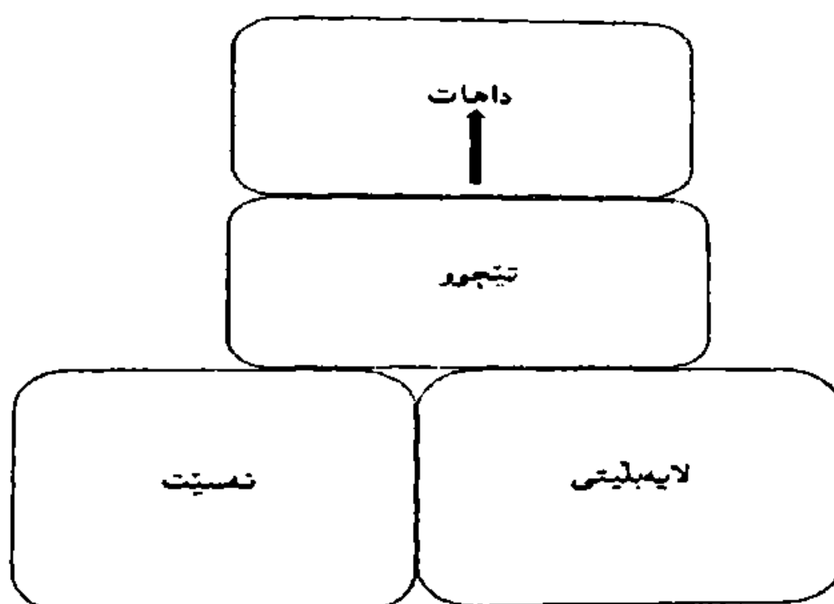
لەڕاستیدا، پارەی زۆر چارەسەری کێشەکەناکات. بەڵکو لەوانەیە کێشەکە زیاتر زیاترکات. پارە هۆکارێکی سەرەکی بۆ زیادکردنی کێشە و گرفتەکانی مرۆڤ. پارە زۆربەی جار نیشانە دەخاتە سەر ئەو شوێنەی کە ئێمە نایزانین. ئەمە بۆچی؟ زۆربەیکاتەکان کاتێك کەسێك پارەیەکی زۆری دەیدەکەوێت بەماوەیەکی کەم ئەهۆی چەند شتێکەوە وەك (مانەوەی سەروەت و ساما لە باوانەوە، بۆجەی زۆر، بردنەوەی یانسیب) بەلاّم هەرزوو ئەو برەپارەیە لەدەستدەدەن دەگەڕێنەوە دۆخی جاران. لەوە ناخۆشترنیە کاتێك برپارەیەکی زۆرت پێبێت و لەناکاودا لەدەستیبدەیت. پارە تەنها وەك شتێکی ئاشکراوایە کە بە شێوازی کاشفلەوە لەمێشکدا دێت و دەچێت. ئەگەر شێوازەکە وابێت تۆ هەرچیت دەستکەوت خەرجیدەکەیت ئەوا وەکە ئەوە وایە کە ڕێژەی سەرفکردنی پارە ڕوو لە زیادبوونە. هەروەکو وتراوە هەرچی زووبەدەستی بێنی زوو لەدەستت ئەچێت. من لەمنداڵیەوە پێمگوتراوە برۆ بۆ قوتابخانەو فێری شتێکبەو پسپۆڕیەبەدەستبێنە. ئەمانە گرنگن ئەگەر ئێمە لە فێربین دەربارەی پارە شانەبەشانی قوتابخان. کاتێ کەم لەقوتابخانەبووم لە ساڵی ١٩٦٠ کە تەلەبەیەك زیرەك بوایە ناودەردەکرد و خەڵکی ڕێزێکی زۆریان لێدەگرت پێندەگەت تۆ دەبیتە دکتۆر. ئەمە تەنها لەبەر ئەوەی دکتۆر پارەی باش وەردەگرێت. بەلاّم ئەمڕۆ دکتۆر ڕوبەڕوی کێشەی ئابوری بۆتەوە بەشێوازێك کە من هەرگیز ئاواتی پێناخوازم. چونکە

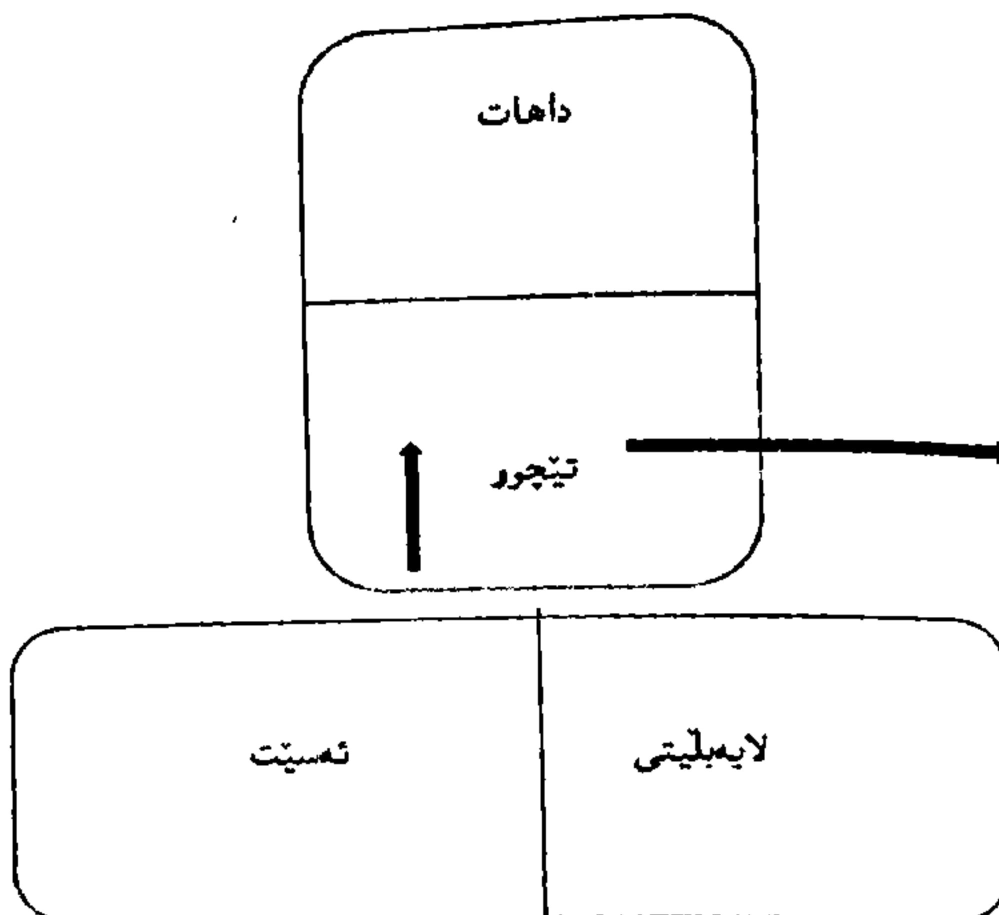
هــــەمووی لەلایـــەن کۆمپانیاکـــان و خاوەنکارەکـــان و حوکمەتـــەوە کۆنترۆڵکراوە.

کاتێکە منداڵکانمان دەچن بۆ یـاری گۆڵـف و تـایگروود و کۆمپیتـەر نێد و مـوڤی سـتار و ڕۆکسـتار و بیـوتی کـوین و یـان کـڕین و فرۆشـتن لەسـەر شـەقامەکان بۆچـی دەچـن تـەنها لەبـەر ئـەوەی شـوێنێکە بـۆ ناویـانگ و بەدەستهێنانی پارە. ئەمەش هۆکارێکی سەرکی هاندانی منداڵەکانمانـە لـە قوتابخانە. لەگەڵ ئەمەشدا کەئەوا دەزانن ئـەم پشیە بەدەسـتی دەهێنن زۆر سـەرکەوتونیە لەگـەڵ ئـەکادیمی سـەرکەتن. لەبـەر ئـەوەی قوتـابی قوتابخانە تـەواو دەکـات بـەلأم هـیچ پسـپۆڕیەکی نیـە دەربـارەی پـارە و ئابوری.

زۆربـەی دەچـوانی قوتابخانـە لـە پیشـەکەیاندا زۆر سـەرکەوتوون بـەلأم دواتر ڕوبەڕووی کۆمەڵێ گرفتی ئـابوری دەبنـەوە. ئـەوانکاری گراندەکـەن بەلأم سـەرکەوتونابن. ئایـا ئـەوان بۆچـی نـازانن پارەبەرهـەمبێنن ؟ یـان بۆچـی نـازانن پارەکانیـــان ســـەرفکەن؟ یـــان پاشـــئەوەی پارەکـــەیان بەدەستهاورد چیکارێك ئەنجامبدەن؟ ئەمە پێیـدەگوترێ زانسـتی بـواری ئابوری کەکاتێك پارەت بەدەستهاورد چۆن مامەڵەی لەگەڵدەکـەیت، چـۆن پارەکەت دەپارێزی لەوەی کە خەڵکی لێتنەبا بەهەر شێوەیەکبێت؟ چـۆن پارە بەباشـی کـار بـۆ ئێمـە بکـات؟ زۆربـەی خـەڵکی نـاتوانن پێمـانبڵێن دەربـارەی کێشـــە ئابووریـــەکانیان چـــونکە ئـــەوان تێەگەیشـــتوون لـــە کاشـفلەوە. ئەگـەر کەسـێ خوێنـدنی تواوکردبێـت و خـاوەنی پیشـەیەکی باشبێت و زانیـاری لـەبواری ئابووریداهـەبێت ئـەوا کاردەکـات بـەگرانی بـۆ بەدەستهێننی پارە نەك بۆ ئەوەی پارە کار بۆ ئەویکات.

ئەم هێکاریەی خوارەوە شێوازی ئەوکەسانە نیشندەدات کار گراندەکەن. بۆنموونە خێزانێ ژن و پیاوێ هاوسەرگیریانکردوە و خوێندی زانکۆیان تەواوکردوە و ژیانیان پێکەوەیە لەخانویەکی بچوك کرێدا. ئەوان درك بەوەدەکەن کە پێوستە پارە پاشەکەوتکەن چونکە ژیانی تاکی ئاساتربووە لە جووتی. کێشەکە لە خانەوە بچوکەکەدایە چونکە ئەوان بڕیاردەدەن کە پارە پاشەکەتکەن بۆ کرینی خانویەك بۆ ئەوەی بژین لەگەڵ منداڵەکانیانە بەئاسودەی. ئێستا ئەوان دوو داهاتیان هەیە و دووکاریان هەیە بەمە ڕێژەی داهات زیادەکات.

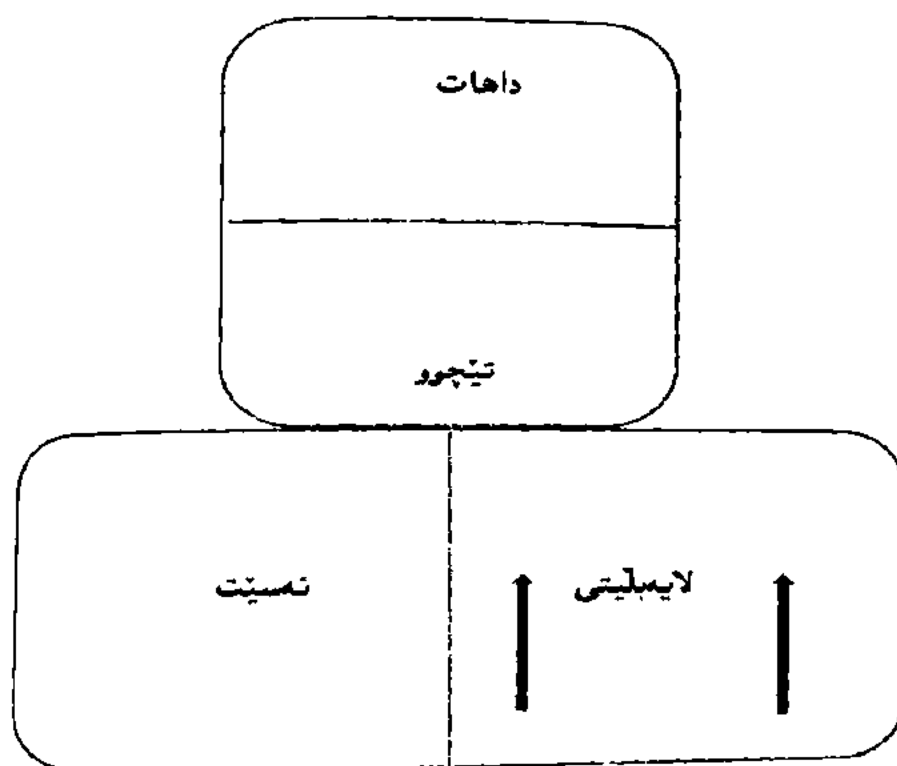
لەم هێلکاریەدا بڕی تێچوون زیاددەکات

تێچووی بۆ زۆرێك لەخەڵك بریتیە لە باج. زۆرێك لەخەڵکی بەداهاتی باجی دادەنیێن. بەڵام زرینەی باجی ئەمەریکا بۆ ئشورێنس کۆمەڵایەتیە. ئەوەکاتێك دەردەکەوێت کە باجی ئیشورێنسی کۆمەڵایەت و مێدیکەیر یەك بگرن وەرگرتی لە موچەی فەرمانبەران واتا بەرێژەی ٧. ٥٪ بەڵام بەراستی سەدا پانزەیە. هەروەها بۆ خاوەنکارێش پێیوستە پارەکەبدات بە بڕ. واتا خاوەنکار کاتێ پارەکەدەدات ڕاستەوخۆ نایدا بەتۆ. تۆ پێیوستە باجی داهات بدەبە بەپێی ئەوەی لە یاسای ئیشورێنسەکەداهاتوە. واتا ئێوە کاتێ ئەو بڕپارەیەتان لێدەبرێت

وەریناگرنەوە بەڵکو ئەوەوە وەك باجی لێبڕاو وایە تایبەتە بە ئیشورێنسی کۆمەڵیەتی.

ئیشورێنسی کۆمەڵیەتی: ئەو موچەیە کە حوکمەت دەیدا بەوکەسانەی کەتوانای کارکرنیانیە. لێرەدا حوکمەت ئەم پارەیە وەك باج لەهاولاتیانی دەبڕێت بەڕێژەیەکی کەم.

بەرزبوونەوەی ڕێژەی لایەبڵیتبت

ئەگەر باس نموونەی پێشوبکەین دوو هاوسەرەکە کاتێك کەهوڵیاندا لەخانەوە تەسکە رزگاریانبێت و بچنەخانووی خۆیان بۆ ئەمکارە بڕیاریاندا پارە کۆکەنەوە. ئەوان ئێستا پارەکەیان کۆکردۆتەوە دەچن

خانویەکی تازە دەکڕن، بەڵام لەگەڵ کڕینیماڵکە دەبێت بزانن کە دەبێت باجێکی نێیان بۆ زیاد دەبێت، پێی دەڵێن باجی ملکو سامان. واتا دەبێت باجی خانەوەکەبدەنە حوکمەت. پاشان سەیارە و کەلوپەلی تازەی ناومالٚ دەکڕن. بەئەنجامدانی ئەمکارە لایەبلێتی هەڵدەستێ لەخەو بە زیادبوونی قەرزی بانکی و قەرزەکانیتر واتا بۆ کڕینین ئەم شتانە پێوستمان بەقرزەیە بۆ یە قەرزدەکەن لە بانکەکان. بەئەنجامدانی ئەمکارە ئەوان دەچنەناو یاری ڕیت ڕەیسەکە کەپێشترباسمانکرد. پاشان کەمنداڵیانبوو پرۆسەکە دووبارە و دووبارە دەبێتەوە واتا کاردەکەن بەقورسی و پارەی زیاتریاندەستدەکەوێت لەگەڵ زیادبوونی پارەکەیان ڕێژەی باجدان زیادەکات ئەمە پێیدەگوترێت براکێت کریك.

کاتێ کە ئەو خێزان بانك دەکرێن بۆ شتێك دەڵێن ئێمە هیچ ناکڕین تەنها سەیردەکەین و کاردەکەیان هەڵدەگرن لە کیفەکەیان.

من کاتێ لەو دوو خێزانە دەکۆڵمەوە سەیردەکەم ناویان گۆڕاوە بەلام ئابووریەکەیان هەروەك خۆیەتی. پاشان دێن پرسیارم لێدەکەن دەربارەی ئەوەی وتوومە لە کۆڕو سیمینارەکاندە دەربارەی زانستی ئابووری. دەڵێن ئێمە چۆن پارەکەمان چاشەکەوتکەین. بەلام ئەو خووەی ڕۆانەی کە لەسەر ڕاهاتوون هۆکاری سەرەکیە بۆ کەمبووی داهاتیان. ئەوان نازانن کە چی هەڵبژاردنێکی نا دروستیاندەوە کەهۆکارە بۆ زیادبوونی کێشە وابووریکانیان. ئەمەش لەئەنجامی ئەوەوە سەرچاوە دەگرێت کە ئەوان نازانن جیاوازی بکەن لە نێوان ئەسێت و لایەبلێتی.

پارە هەرگیز کێشەکان چارەسەرناکات بەڵکو ئەوە زیرەکیە کە کێشەکان چارەسەردەکات ئەمە وتەیەکی هاوڕێکەم وەبیر دێنێتەوە کە دیگوت پارە

هۆکارێکە بۆ قەرزاربوونی زۆرێك لەخەڵکی. ئەگەر تۆ کەوتیتە ناو چاڵێك پێش هەمووشتێك دەبێت واز لەوەبێنی کە چاڵکە هەڵکەنی. باوکی دەوڵەمەندم هەمیشە ئەم وتە جاپانیەی دەگوت " هێزی شمشێر و هێزی و گەوهەر و ئاوێنە"

شمشێرەکە نیشانەی بۆ هێزی چەك. وەك ئەمەریکا چەندەها ملیۆنە دۆلاری سەرفکرد لە بەرهەمهێنانی چەکدا بۆ یە ئێستا هێزێکی باڵی هەیە لە جیهاندا. گەوهەر نیشانەیەکە بۆ هێزی پارە.

ئاوێنەش نیشانەی بۆ ڕوناکی زانیاری. بەگوێرەی پەندە جاپانیەکە ئەم هێزەلە هەموویان بەنرخترە. خەڵکی هەژار هەمیشە دەیەوێت لە ڕێگەی هێزی پارەوە کێشەکانی چارەسەربکات. بۆیە هەمیشە کاردەکات بەقورسی. ئەوان بیرنامەنەوە کە بەرێگەیەتر هەوڵبەن ئەمکێشەیان چارەسەربکەن بەڵکو هەر لەسەر ئەوە دەڕۆ کە لەسەری ڕاهاتوون. بەڕاستی ئەوانە لەپارە تێنەگەیشتوون. زۆرینەیە خەڵك دەیانەوێت لەرێکەی هێزی پارەوە کێشەکان چارەسەربکەن بەلاّم ئەوان ئەو هێزە بەمارجەهێنن لە دژی خۆیان. ئەگەر ئەوان هێزی ئاوێنەکە بەکاربێنن ئەوا دەپرسن لە خۆیان ئایا ئەمە سودی هەیە ئێمە ئەنجامی دەدەین؟ نەك پشت بە ژیری و زیرەکی خۆیان ببەستن. زۆرینەی خەڵکی تەنها ئەوە دەکات کە دەکرێت لەچواردەوری بەبێ بیرکردنەوە.

ئەمە وەك بیرۆکەی هەمەچەشنەی وایە کە بریتیە لە ماڵکەت گەورەترین ئەسێتە و گەورەترین شوێنی بەرهەمهێنانە، باجەکانت کەمبکەرەوە بۆ ئەوەی قەرزە زۆرەکەت، هەوڵبدە کارێکی باشت دەسکەوێت و هەڵمەکە و خۆت توشی مەترسیمەکە.

وەكو وتراوە ترسلە قسەكردن لەبەردەم خەڵكیدا زۆر زیاترە لە ترسی مردن. بەگوێرەی توێژنەوەكان هۆكاری ئەم ترسە دەگەڕێتەوە بۆ ترسی ئۆستراسیزم. وەك ترسان لە وەستان لەبەردەم خەڵكیدا وترسان لە ڕەخنەلێگرتن و گاڵتەپێكردن وشلەژان و جیاوازبوون لە چارەسەركردنی كێشەكاندا. هەر لەبەرئەمە باوكی خوێنەوارم دەگوت " وتە جاپانیەكە كەباسی ئاوێنەدەكات زۆر بەهادارترە لە وانی دیكە چونكە لەڕێی ئاوێنەوە ئێمە ڕاستیەكان دەبینی. هۆكارێك سەرەكی بۆ ئەوەی خەڵكی دەڵێن دوور لەكێشە كارەكەت ئەجامبدە بەبێترس. هەرشتێك ویست بەدەستی بێنە وەك پارە و كاركردن.

هەمان ترسی ئۆستراسیزم ڕاستە بۆ ئەوخەڵكەی بەبێ بیركرنەوە ئەوكارانەدەكات كە خەڵكی ئەنجامیدەدات، واتا ڕای زۆرینە بەلایەوە پەسەندە. زۆرێك لە كێشە ئابووریەكانی ئێستا بریتیە لەوەی كە كەسەكان بیرناكەنەوە بەڵكو دوای ئەوەدەكەون كە خەڵكی تر دەیگرێتەبەر. ئێمە پێیوست دەكات سەیری ئاوێنەكە بكەین بۆ ئەوەی ژێریخۆمانمان ببینین و دووركەوینەوە بەو ترسە.

من و مایك تەمتنمان بووە ١٦ ساڵ، ئێمە لە قوتابخانە چەن كێشەیەكمان تۆشبوو، نەك لەبەر خراپیمان بەڵكو لەبەر ئەوەی دەمانویست ئەو بیرۆكە خراپەی نێو قوتابخانە بگۆڕین. پاش قوتاخانە لە كۆتای هەفتەدا من و مایك كارماندەكرد بۆ باوكەدەوڵەمەندەكەم. پاشا كاركردنمان من و مایك چەندەها كاژێر دادەنیشتین لەسەرە مێزێك كە بازرانەكان و پارێزەرەكان و بانكەوانەكان و وەبەرهێنەكان و بەرێوەبەرەكان و كارمەندەكان كۆبوونەوەیان لەسەر دەكرد. لەكۆبوونەوەكەدا كەسێكی لێبوو لە تەمنی

١٣ ساڵیدا وازی لەقوابخانە هاوردبوو، ئەم کەسە وەك بەڕێوبەرابورو ڕێنیشاندەری خەڵکەکەبوو و یارمەتی لەوکەسانە وەردەگرت کەخوێنەواریان هەیە. . ئەم پیاوە خاوەنی بیری خۆیبوو واتا ئەو کارێکی دەکرد بەبیرکردنەوە نەك هەرچی خەڵکیبیکات ئەمیشبیکات. دەیگوت " من هەیشە نیگەرانم بەدوو ڕستە یەکەم بریتیە لەوەی خەڵکی دەڵێن بۆیە ئەوکارە دەکەم زۆربەی خەڵکی ئەو کارە دەکات و وشەی ناتوانم. واتا ئەگەر پرسیارت لێکرد بۆ ئەنجامدانی کارێك مەڵێ من ناتوانم یان تۆ ناتوانین". من و مایك زانیاری زۆر فێربووین لەوکۆبوونەوە بازرگانیەدا زۆر زیاتر لە قوتابخانەفێربووین. باوکی مایك ڕاستبوو قوتابخانەی تەواونەکردبوو بەڵام لەبواری ئابوری و داری زۆر زیرەك و سەرکەتووبوو. ئەو دەیگوت" کەسی زیرەکە هەمیشەکەسێك دادەمەزرێنێت کە زۆر لەخۆی زیرەکتربێت. من و مایك سودێکی زۆر مان وەرگرت لە و کۆڕو کۆبوونەوانەدا. لەبەر ئەم هۆکارانە من و مایك لە قوتابخانە دژی بیرۆکەکان دەوستاینەوە کە دژی بیرۆکەکانی خۆمانبێت. واتا مامۆستا هەکاتێ بیگۆتایە هەرچی نمرەی باش نەهێنێت ئەوا داهاتووی ڕوننابێت من و مایك برۆکانمان دەچۆوەیەك. کاتێك گوێمان لەم ئامۆژگاریانە دەبوو تێدەگەیشتین کە قوتابخانە منداڵەکانمان ئامادەناکات بۆ جیهانێکی نوێ و وتەکانی باوکەدەوڵەمەندەکەم بیر دەکەوتەوە دەربارەی قوتابخانە. کە بریتی بوو لەوەی دەیگوت قوتابخانە ناتکات بەخاوەنکار بەڵکو دەتکاتە کارماند. من و مایك پرسیارمان لەمامۆستا دەکرد دەربارەی بۆ چی ئێمە لە قوتابخانە فێری زانستی دارای و ئابوری ناکرێین و چۆنبتوانین خۆمان لەکێشە ئابووریەکان ڕزگارکەین؟ لەوەلامدا دەیانگوت پارە گرنگنیە

ئەگەر تۆ خوێندنەکەت بەباشی تەواوکەیت ئەوا پارە خۆی بۆتدێت. ئەوەی ئێمە فێربووین دەربارەی هێزی پارە هۆکارەکەی لەدووری مامۆستا و قوابیەکانبووە.

باوکی خوێنەوارم هەرگیز منی هانەدەدا بۆ نمرە هاودن من زۆرجار پرسیارم دەکرد باشە بۆچی؟ بەلأم زۆرجار کە گفتوگۆماندەکرد دەربارەی پارە قسەکاندەکرد. بەتێپەڕبوونی تەمەن من و مایك زانیاریزیاترمان دەزانی دەربارەی پارە و بناغەکەمان زیاتر بەهێزدەبوو. من ئێستاکێنە زانیاریم هەیە دەربارەی کتێبە بەسودەکان و ژمێریاری باج و پارێزەر و ڕێنیشاندەری کارە هەرەوزیەکان و بانکەوان و جامبازی زەیو زار و وەبەرهێنەر. ڕۆژێکیان باوکم پێی گوتم " بۆچی ماڵی خۆمان گەورەترین وەبەرهێنانە. بەلأم من دەمگوت وانیە بۆیە ئەو بە هێلکاریە بۆی ڕونکردمەوە کە دەوڵەمەندەکان بڕوایان وایە کەماڵیان ئەسێتە و هەژارەکان لایەبڵێتیە.

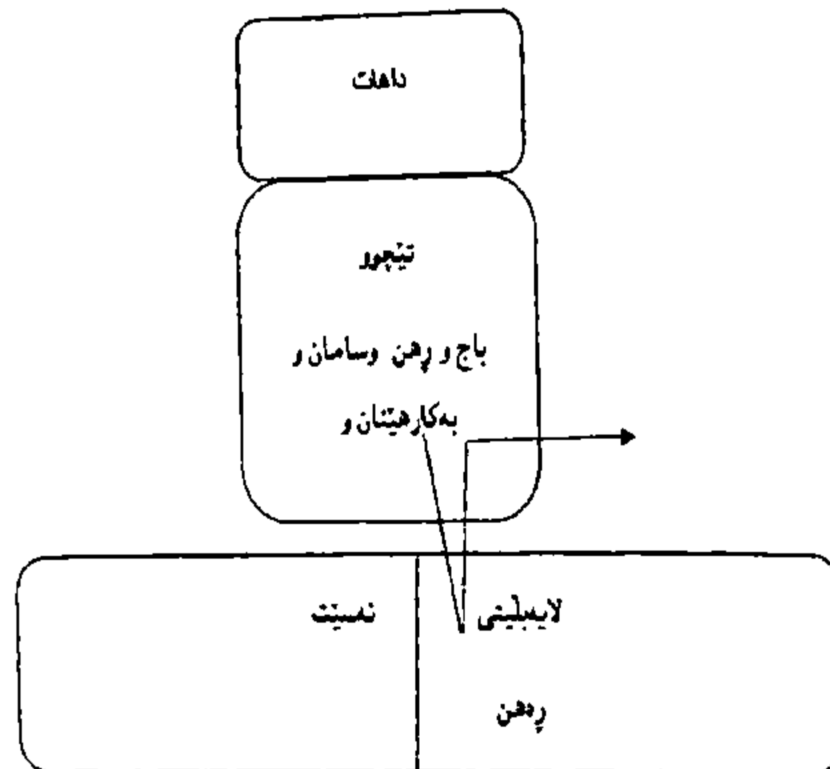
باوکی دەوڵەمەند

باوکی هەژارم

لایەبلێتی	ئەسێت
لایەبلێتی خانوماڵ	ئەسێت

لایەبلێتی	ئەسێت
لایەبلێتی	ئەسێت خانوماڵ

ئەوەت بەبیردێنمەوە کە پێشتر هێڵکاریەمان کێشا دەربارەی ئاراستەی کاشفلەوە دەخست. بەڵام من زیاتر ڕونی دەکەمەکە تێچوون چۆن چۆنە لەگەڵ بوون بە خاوەنی خانو. خانوی گەورە واتا تێچوی گەورە. لێرەدا کاشفلەوە دەچێتە دەرەوە لە ستونی تێچوون.

لێرەدا هـەموو ئـەو تێچـونانەی كـە لەماڵدا ڕودەدات خسـتومانەتە ڕوو. هەروەك پێشتر باسمـانكرد لایـەڵێتی رواتـا دەچـونی پـارە لـەگیرفانی تـۆ لێرەدا كڕینی خانوی گەورە بریتیە لـە لایـەبڵێنی چـونكە دەبێـت كۆمـەڵێ تێچون بگرتە ئەستۆ. تائێستاش من بەرنگاری ئەو بیرو بۆچونە دەبمەوە كە دەڵێن مـاڵ ناتوانرێـت بێتـە ئەسێت. مـن زۆرێـك لەخـەڵكی دەناسـم خەونیان ئەوەیە ببنە وەبەرهێنەرێكی گەورە. بوون بەخاوەنی ماڵی خـۆت لە هیچ باشترە. واتا واباشترە تـۆ خانویـەك بكـڕی بـۆ ئـەوەی تێیـدا بـژی بەڵام كێشەكە لێرەوە دەسـت پێـدەكات هەندێكـەس خانویـەكی گـەورە و زۆر خـۆش و گرانبــەها دەكڕێـت لەمكاتــەدا خانوكـەت نابێتـە ئەسـێت.

دەبێتە لایەبڵێت. چونکە ئەمە پارە لە گیرفانت دەردێنێت. من دەمەوێت ئەمە لە چوارخاڵدا شیبکەمەوە هەرچەندە زۆرێك لەخەڵی بەمە نارازی چونکە بابەتی خانو بابەتێکی گرنگە. بۆیە هەرکاتێ ئەم هەستە دروستبوو زانستی داری ئابوری بەرەو چەمنەوە دەچێت. من بەپێی ئەزموونی خۆم بۆم دەرکەوتوە کەپارە هۆکارە بۆ بڕدانی بە هەستر سۆز.

١. کاتێ تۆ کەخان و دەکڕیت دەبێت پارەیەك بدەی کەپێشتر هەرگیز خاوەنی نەبووی واتا کاتێ تۆ خانویەك دەکڕی بەقیستی ٢٠ ساڵ و هەرمانگەو بڕێك پارە دەدەیت بۆ پڕکرنەوەی قەرزە درێژخایەنەکەو.

٢. پاشان تێچونێکی کە زیادەبێت، کە برتیە لە باجی سو لەسەر ئەو قەرزەی تۆکردووتە لە وبانقە کە خۆی لەخۆیدا کارێکە کەتێچون بەرەو زیادبووندەبات. پاشان ئەم تێچونە لە موچەکەی دەبڕێت. هەتا پارەی خانەوەکەی تەواودەبێت.

٣. باجی سەروەت و سامان، خێزانەکەم توشی شۆکبوو کاتێ زانی باجی خانوەکەمان کەیشتۆتە هەزاردۆلار لە مانگێکدا. لەکاتێکدا کە ئێمە خانەنشینبووین. ئەم ڕوداوە ئێمەی زۆر نیگەرنکردی و بڕیاردان بۆ بەجێهیچشتنی خانەوەکە.

٤. خانوو هەمووکاتێ نرخی بەرزنیە و بەهادارنیە لە ساڵ ١٩٩٧ هاورێیەکم نزیکەی ملیۆنێك دۆلاری قەرزکردبوو بۆ کڕینی خان و بەڵام دوای خانوەکەی فرشتەوە بە ٧٠٠,٠٠٠ دۆلار.

٥. گەورەترین لەدەستدان بریتیە لەوەی دەرفەت وهەلەکان لەدەستبدەیت. ئەگەر تۆ پارەکەت داوە بەخانویەك و پارەی زۆرت

بەدەستەوەنیە. ئەوا تۆپێیوستە کاریەباشی بکەیت بۆ ئەوەی پارەی زیاترت دەستکەوێت چونکە تێچونت زیادەکات لەجیاتی ئەوەی ئەسێت زیاد بکات وەك پێشتر ڕونمانکردوە لە هێکارێکەدا. وەك شێوازی چینی ناوەندی کاشفلەوە کە چۆن کاشفلەوە ڕودات لە دهاتەکەیاندا. ئەگەر ئێوە دووسەر خێزان و پارەکەتان وەك ئەسێت بەکاردەهێنن لە سەرەتای دروستبوونی خێزانەکەتان، زۆر ئاساندەبێت کە دوای بەسەر کێشە ئابوریەکاندا زاڵبن. منداڵەکانتان بنێرنە زانکۆ و خەرجی بۆ دابینکەن. ئەو ئەسێتەی بنیادتانداوە پارمەتی دەرە بۆ پڕکرنوەی تێچونەکان.

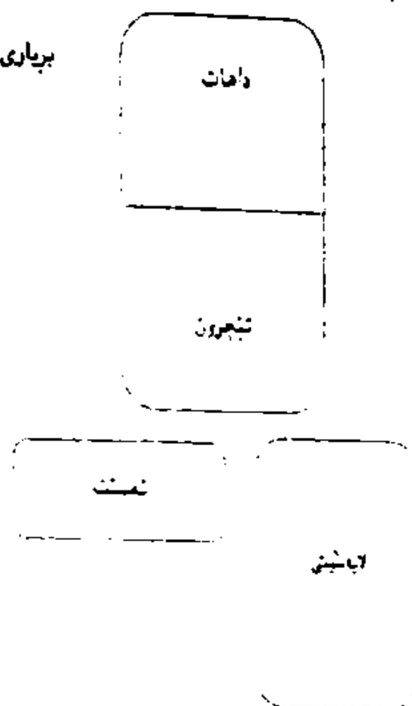
بڕیاردرا کە ببنەو خاوەن خانوی خۆیان لە لینۆ و خانویەکی گرانبەها، کەئەمە زیانی بۆ سەر تاکەکان دەبێت کەدابەشی دەکەین بۆ سێ خاڵ

١. لەدەستدانی کات چونکە ئەتوانرێت ئەوکاتە بەکاربهێنرێت بۆ گەشەدان بەئەسێتێکی تر
٢. لەدەستدان بڕپارەیەکی زۆر کە ئەتوانرێت ئەم پارەیە بۆ وەبەرهێنان بەکاربهێرێت.

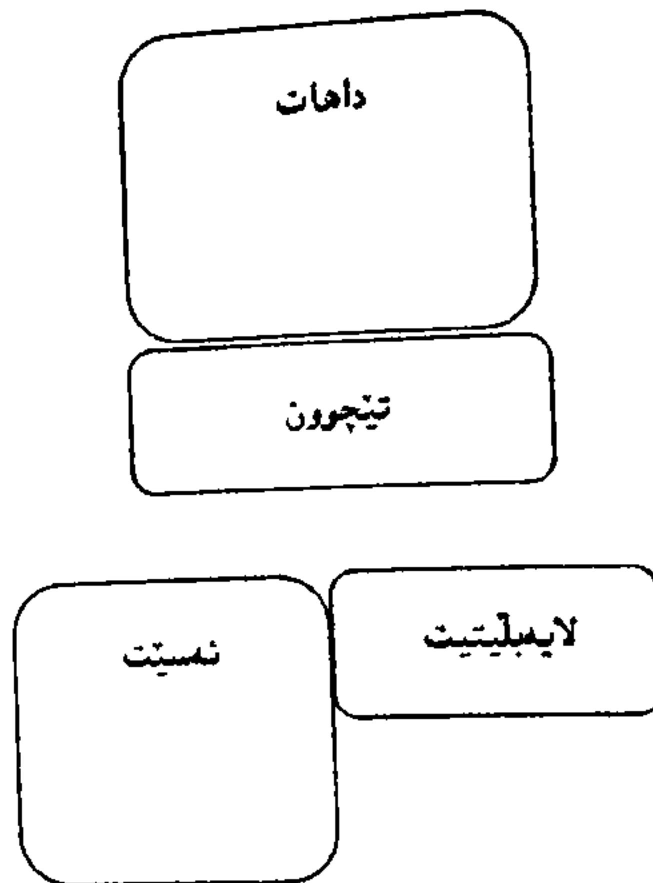
من ناڵێم خانوی مەکڕن بەڵو دەمەوێت تێتانبگەیەنم کە جیاوازی نێوان ئەسێت و لایەڵیتی بکەن. پێش ئەوەی من بمەوێت خانویەك بکڕم دەبێت لە ئەسێت تێکەیشتبێتم و پاشان ئامادەکردنی سوڕی کاشفلەوە بۆ تێچوی بڕپارەکە. بڕیارە ئابووریەکەی باوکی هەژارم هەمیشە دەخەری ژیانی چەندین کەس بوو کە لەیاری ڕیت ڕیسا گیریانخواردوە. لایەنی تێچوون زیادی کردوە لەگەڵ داهاتەکەی زاتا هەرگیز وەبەرهێنانی

نەکردوە لە ئەسێتەکەی واتا خانویەکی نەکڕیوە بیدابەکرێ یان دووکانێ یان هەشتێکی تر کە پارە بەرهەمدێنێت. لەئەنجامدا لایەبڵێتی زادەکات وەك رەهن و کارتی قەرز و ئەوشتانەی کە پارەت لێدەباتو وەك کڕینی سەیارە و موبایلی گرانبەها و ئەوشتانەی کە پارەی تێدا خەرج دەکەیت زیاترە لە ئەسێت. لەم هێلکاریەی خوارەوەدا بۆت ڕونکراوەتەوە.

بڕیاری دارای باوکی هەژارم

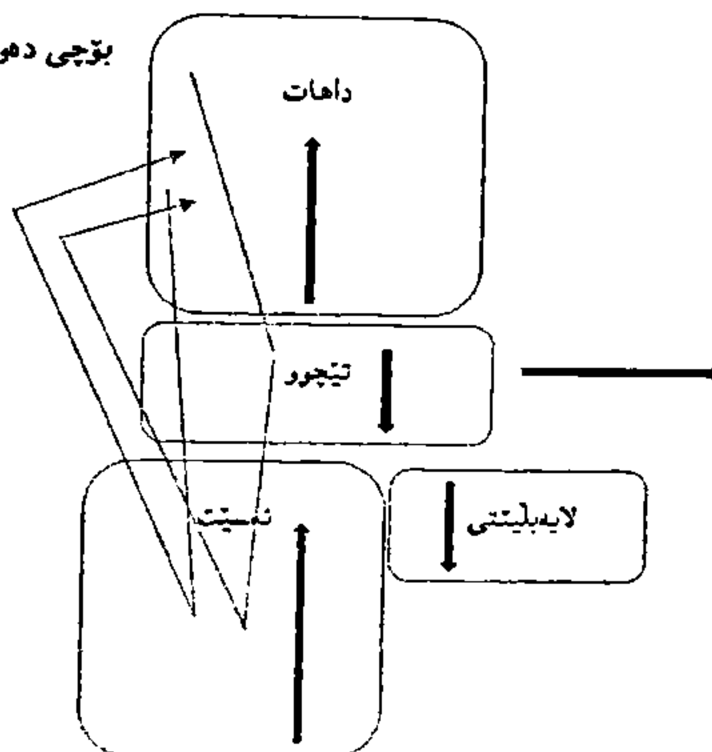

داری و پارەی باوکی دەوڵەمەند لەم هێکاریەدە دەخەینەڕوو کە چۆن ئەسێت زیاترە لە لایەبڵێت.

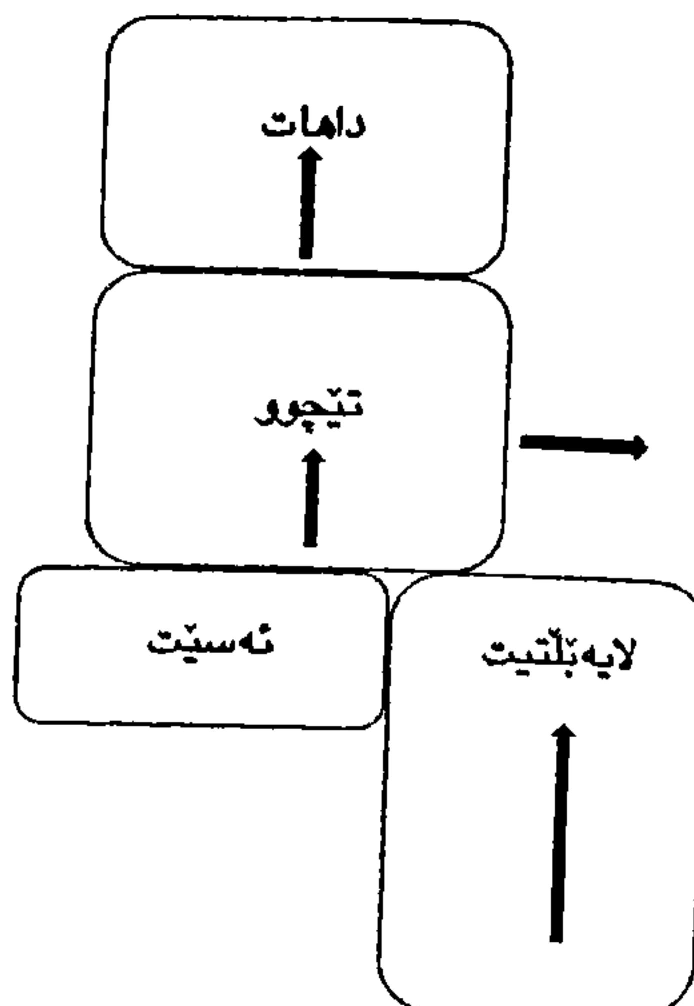

ئەمە هێكاریە ئەوە دەردەخات كە بۆچی باوكی دەوڵەمەندم دەوڵەمەندە؟ چونكە رێژەی تێچوون و لایەبڵیتی كەترە لە داهات بەدایمی ئەمەوادەكات كە داهاتمان كۆێتەوە سەرفنەكرێت. بەزیادبوونی ئەسێت داهاتەكەمان زیاتردەبێت لە پێشتر كە ئەمەسورێك دروستدەكات بەرەو زیادبوونین داهات.

ئەنجامی باوکی دوڵمەندم دەوڵەمەندیە

چـینی ناوەنـدی زۆربـەی کـات ئـەم کێشـەیان توشـدەبێت. واتـا کـاتێ داهاتەکـەیام زیادەکـات لـە ڕێگـەی موچـەکەیانەوە لەگـەڵ زیادبوونەکەدا یەهاوبەشی لەگەل باج و تێچوونکەدا واتا تێچوونەکەمان زیادەبێـت ئەگەر داهات زیادی کرد ئەمـە چۆن دەبێـت کـاتێ داهـات زیـادی کـرد خواست زیادەکات کە خواست زیادیکرد تیچوون زیـادەبێ بەیەکسـانی لەگـەل ئەو مووچەیەی وەری دەگریت. ئەمە وەك یاری ڕەیت ڕیسـەکەوایە کە چینی ناوەندی تێیدەکەون.

بۆچی چینین ناوەندی هەمیشە لە کێشەی ئابوریدان؟

شیوازی مامەڵە لەگەڵکردن لەگەڵ خانوەکەت شێوازی وەبەرهێنانە، بەلآم بەزیادبوونی بووجەکەت ئەو چینە خانوی تازە و خۆشدەکڕن وقەرزارێکی زۆر دێتە سەریان، ئەمە هۆکارێکە بۆ ئەوەی کە بواری ئابووریان دایەم ناجێگربێت و لە کێشەدابێت و ئابووریەکی دڵنیاین نیە. بەشێوازێکی

بتـەرتی لەوانیـە ئـەوان موچـە وکارەکـەیان باشـبێت بـەلام هۆکارو کێشەکەیان دەگەڕێتەوە بۆ کـەم زانیاریـان دەربـارەی زانسـتی ئابووری و دارای.

لـە سـاڵی ١٩٩٠ بێکاریـەکی زۆر ڕویـدا کـە ئـەم بێکاریـە کـاری کـەری ڕاستەخۆی هـەبوو لەسـەر ئـابوری چینی ناوەنـد. کۆمپانیاکانیش پارە خانەنشینیان نەهێشـت بـە پیلانـی ٤٠١. خانەنشـینین بەتـەواوەتی لـە کێشـەدابوو و کـە بەشستوازێکبوو کـە لـەوە پـێش شـتی وا ڕوینـەدابوو. بەتایبەتتی کاریگەریەکەی لە سەر چینی ناوەندەوە دیاربوو. بـەلام ئەمڕۆ خـەلکی ئـەو کێشـەیان چارەسـەرکردوە بەچـەند ڕێگایـەك یـەکێك لـەو ڕێگایانـە کـڕینی پشـکبووە لـە کۆپانیاکـان و زیـادبوونی وەبـەرهێنان و بەرێژەیەکی زۆرتر لە جاری پێشوو کە ئەمـە جموجـۆڵی گـەورەی خستە بازاڕەوە. ئەمڕۆ بەهۆی درووست بـوونی کـڕینی پشـکەوە مامـەڵی چینی ناوەندی لەگەڵ کێشەکانی ئابوری ئاسانترکردوە.

موچـوەڵ فاونـد بوبـووە شـتێکی گشـتی چـونکە سـەلامەتبوو، کڕیارانی موچـوەڵ فاونـد زۆر سـەرقاڵبوون بـە کارکـدن بـە دانـی بـاج و ڕەهـن و پاشەکەوتکردنی پارە بـۆ منداڵەکانیان و دانەوەیـە پـارەی قەرزەکەیان. ئەوا کاتیا نەبوو بۆ ئەوەی بخوێنن کە چـۆن وەبـەرهێنان ئـەنجادەدرێت. ئەوان تـەنها پشتدەبەستن بە ئەزموونی بەرێوبـەری پشـکەکانی کۆمپانیا. لەبەر ئەوەی موچوەڵ پێك هاتوە لە چـەند شـێوە جیـاوازی وەبـەرهێنان. ئەوان واهەستدەکەن پارەکەیان بێمەتریسە لەبەرئـەوە ئـەوان ئـەو پـارەی لە چەند جۆرە وەبەرهێناندا دادەنـێن واتـا پارەکـە تـەنها بـۆ یـەك لایـەنی وەبەرهێنانییـە. زۆربــەی چـینەخوێنەوارەکەی چـینی ناوەنــدی بــەبێ

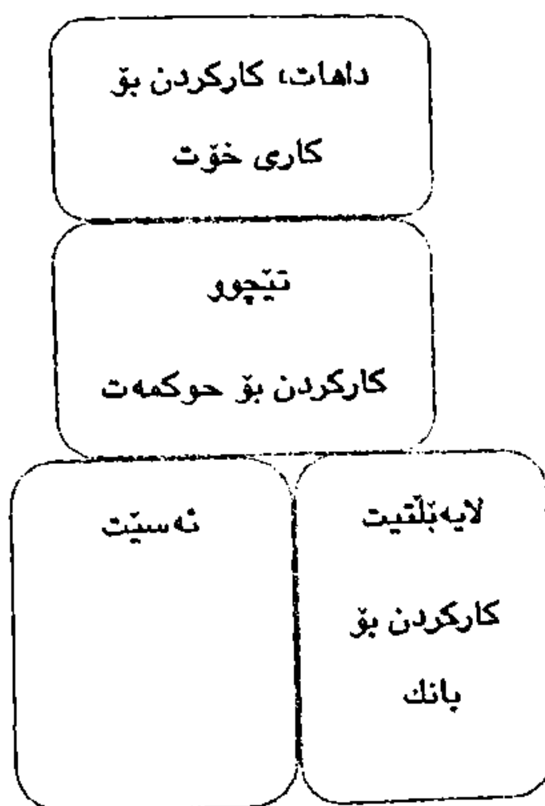
بیرکردنەوە دەبنە خاوەن پشك لە کۆمپانیاکان چونکە کارێکی سەلامەتە و دوورە لەمەترسی. بەپێچەوانەی لە لایەن بەرێوبەری ئەم کارانە واتا پیلاندانەری ئابوری و ئەو کەسانەی ئەم کارانە بەرێوەدەبەن.

تراجیدیا کە بە هۆی نەبوونی زانیاری دەربارەی بواری ئابوریە چونکە ئەم چینە تەنها کارە سەلامەتەکە هەڵدەبژێرێت چونکە دڵنیایە ئەوان نایانەوێت ببنە خاوەنکاری خۆیان هەرلەبەر ئەمە هەر لەو قۆناغەدا دەمێننەوە. لایەبڵێتیان زیاد دەکات بە بێبەنی ئەسێت. تەنها داهاتی ئەوان پشت دەبەستێت بەو موچەیەی وەری دەگرن بۆیە کاری کارمەندی و کرێکاری لای ئەوان زۆر بایەخی هەیە.

ئەمە بەدری ژیانیان بەردەوام دەبێت، ئەوان ئەو دەرفەتانە ناقۆزنەوە کە بۆیان دێتەپێش. کاردەکەن بەباشی و پارەیان دەستدەکەوێت و لە باج و قەرزدا هەمووی سەرفدەکەن واتا ژیانیان وەك بازنەیەك وایە هەردووبارە دەبێتەوە. من وەك لەبەشە کانی تردا گوتومە گرنگترین یاساکان بریتیە لەوەی بتوانین جیاوازی نێوان ئەسێت و لایەبڵێتی بکەیت. ئەگەر ئەمەت زانی تۆ ئەو رێگەیە هەڵدەبژێریت کە لە رێی ئەسێتەوە داهات زیاد بکەیت واتا تۆ لایەین ئەسێت هەڵدەبژێریت. ئەم رێگەیە بەرە دەوڵەمەندبوونت دەبات. بە هەڵبژاردنین ئەم رێگەیە و بەردەوامبوونت و زیادبوونی هێڵکاری ئەسێت داهات و زیاد دەکات بەبێئەوەی تێچون لەو زیاتربێت.

بەردەوام بە لە سەر کەمکردنەوەی رێژەی لایەبڵێتی و تێچوون. ئەم وەبەرهێنانە بەلای چێتنی ناوەندیەوە وەك وەبەرهێنەرێکی پڕمەترسیوایە بەڵام ١٠٠٪ بێمەترسیە بۆ نمونە تۆدەتوانیت لە رێگەی ٥٠٠٠ دۆلار ١٠٠٠٠٠ دۆلار بەدەست بێنی واتا ئەسێت ئەم کارەت بۆدەکات

بەگرتنەبەری ڕێگاكەی و پارەكەت بۆ بەرهەمدێنێت. وەك پێشتر باسمانكرد ئەسێت ئەو شتانەدگرێتەوە كە پارە دێنێتە باخەڵت واتا تۆ تەكسیە دەكڕی و پارەی پێپەیدا دەكەی یان پاسێ ئەمە ئەسێتە، بەلام لایەبڵێتی جیاوازە بۆنموونە تۆ سەیارەیەكی شەخسی ئاخر مۆدێل دەكرێ بە بێئەوەی هیچ پارەیە پەیداكات، تەنها بەس پارە سەرفدەكات. ئەم كێشەیە چۆن ڕوودەدا كاتێ كە خەڵكی زانیاری تەوتویام نیە لەسەر ئابوری و دارای وەبەرهێنان ئەوان بە مەترسی ناوی دەبەن.

كارمەند كاردەكا بۆ ئەم خاڵانە:

زۆربەی خەڵک کاردەکات بۆ موچەیەک یان بوون بە خاوەن بازرگانی خۆیان دەوڵەمەندبوون. ئەم هەولانە کە تۆ ئەیدەیت پارمەتی دەرە بۆسەرکەوتنی خاوەن کاروکان و خانەنشینبوونیان.

زۆر کاربکەی بۆ حوکمەت، حوکمەت بەشەکەی خۆی دەبات لە موچەکەت پێش ئەوەی تۆ ببینیت، واتا هەتا تۆ کار زیاتربکەیت ئەوا پارەی زیاترد دەتدەکەوێت و رێژەی باجدانیان زیاتردەبێت کە لەلایەن حوکمەتەوە لێیان وەردەگیرێت.

کاردەکەیت بۆ بانك: پاش باجدان، تێچونی گەورە بریتیە لە رەهنی خان و قەرزدانەوەی کرین کرێدیت کارد.

کاتێ تۆ کاردەکەیت پارەکەی تۆ دابەش دەبێت بەسەر ئەم سێلایەنەدا واتا خاوەنکار و حوکمەت و بانك.

ئەگەر تۆ بتەوێت ببیتە خاوەنی کاری خۆت دەبێت. تۆ چۆن ئەم ئامانجە بەدەست دەهێنیت؟ سەرەتا دەبێت زانیاریت زیادکەیت دەربارەی لایەنی ئابوری و بەکارهێنانی ئەو کرێی وەری دەگری لە بواری ئەسێتا.

کاتێ ئەسێت لە گەشسەکردندایە چۆن ئەو برە دەبێتە هۆی سەرکەوتنت؟ یان چی کاتێ ئەوان دەزان کە دەوڵەمەندن و سەرکەوتوون و خاوەن سەرمایەن.

لەگەڵ ئەوشدا من تێگەیشتنی خۆم هەیە بۆ ئەسێت و لایەبلێت و هەروەها بۆ سامان. من ئەم فکرەیەم لە کەسێك وەرگرتوە بە ناوی بۆك مینیستە. هەندێکی کە پێی دەلێن کواك، هەندێکی کە پێی دەلێن بایمەت، چەند ساڵ لەمەو پێش ئەو داوای مۆڵەتی کردبوو بۆ کاری وەبەرهێان لە ساڵی ١٩٦١. لە داواکریەکەیدا ئەو باسی ساماندەکات و

دەڵێت. لە سەرەتادا كەمێك ئاڵۆزە بەڵام پاش خوێندنەوەی وانامێنێت.
واتا توانای كەسایەتی كە تاچەن توانای هەیە بۆمانەوە، واتا ئەگەر تۆ كارنەكەی ئایا تۆ ئەوتوانی بۆماوەی چەندێك بەردەوامبیت؟ واتا لە ڕوی توانای ئابوورییەوە. ئەمە جیاوازی ئەسێت و لایەبڵێتمان بۆ دەردەخات.
بڕی سامانی كاش فلەوە ئەسێت بەراورد دەكرێت بە هێڵكاری تێچوون. با نموونیەك بێنینەوە. من كاشفلەوەم هەیە لە ئەسێتەوە واتا مانگانە ١٠٠٠دۆلارم هەیە بەڵام تێچونی مانگانەم ٢٠٠٠ هەزدۆلارە. ئایا سامان چیە؟ باسەرەتا بگەڕێینەوە بۆ نمونەكەی پێشو بۆكملیستەر فلولەلرك كە گوتی ئایا چەند ڕۆژێتر تۆ دەتوانیت خۆت ڕاگری بەبێ موچە؟ لێرەدا مەبەستی ئەوەیە كە ئایا ئەگەر تۆ موچەكەت نەمێنێت ئەتوانی بەبێ ئەوە بژیت. ئێمە لە مانگەكەدا ٣٠ ڕۆمان هەی بەگوێرەی پێناسەكەبێت ئەو دەتوانێ هەتا نیوەی مانگەكە خۆی ڕابگرێت. واتا ١٠٠٠ دۆلارەكە بۆ ١٥ ڕۆژ بەڵام ئەو تێچونی ٢٠٠٠ دۆلارە. بەڵام كاتێ ئەگەر تۆ ٢٠٠٠ دۆلار بەدەستبێنی لە ڕێی ئەسێتەوە ئەوا تۆ كەسێكی خاوە سمانداری. تۆ ئێستا سامانداری بەڵام دەوڵەمەندنیم. من تۆ ئێستا كەسێكی كە خاوەنی داهاتی لە رێگەی ئەسێتەوە واتا داهاتەكەت بەشی تێچوونەكەت بەزیاوەوەدەكات.
ئەگەر من بمەوێت بڕی تێچوونم بەرزبكەمەوە دەبێت بە هاوبەش لەگەڵ ئەوەدا ئاستی هێڵكاری ئەسێتی كاشفلەوەبەرزبكەمەوە. بۆئەوەی سامانەكەم پارێزراوبێت. ئەگەر بەردەوامبكە لەسەر ئەمە من دەتوانم لە ئابوریەكی ناسەربەخۆوە بیمە ئابوریەكی سەربەخۆ. واتا ئەگەر واز لەكارەكەم بێنم دەتوانم تێچوی مانگەكەم دابینبكەم، لەڕێگەی

ئەسێتەوە. یەکێکی ترلەوامانجەکەم بریتیە لە دووبارە بەکارهێنانەوەی ئەوپارەیە لە بوارێکی وەبەرهێنانەدا کە بتوانیت قازانجی تیدابکەیت، بەئەنجامدانی ئەم کارە ئەسیتمان زیاتردەبێت. واتا ئەگەر تۆ توانیت سەربەخۆی ئابووریت هەبێت پاشان ئەگەر کارنەکەی هەردەتوانی تێچووندابینکەیت، ئەو پارەی دەستت دەکەوێت ئەوتوانیت سەرفیکەیت لە بوالاتێکدا کە ئەسێت بێت واتا پارەت لێی دەستبکەوێت پاشام ئەوتوانی دەوڵەمەندبیت و خەرجیەکەت کەمێتەوە. واتا سەرچاوەی داهاتم زیاتردەبێت بەبەراورد بە کاری پێشوم کە تەنها یەکی سەرچاوەم هەبوو و بەشی خەرجیەکەی بەباشی نەدەکردم. ئەگەر بەردەوام ئەو پارەی بەدەستی دەهینم بیخەمە بواری بازرگانی وەبەرهێنانەوە ئەوا دەتوامنم سامانەکەم زۆرتر کەم.

ئەم سێ تێبینیەت بینەچێت.

ددەوڵەمەند ئەسێت بنیاد دەنێت.

- هەژار تەنها تێچوونی هەیە.
- چینین ناوەندی تەنها بە لایەبڵێتیت کاردەکەن بەلام وادەزانن ئەسێتە.

ئایا چۆن من ببمە خاوەن بازرگانی خۆم؟ وەلامەکەی چیە؟ گوێلە ئامۆژگاریەکانی دۆناڵد بگرە.

بەشی چوارەم

وانەی سێیەم

بازرگانی خۆت بەرەو پێش بەرە

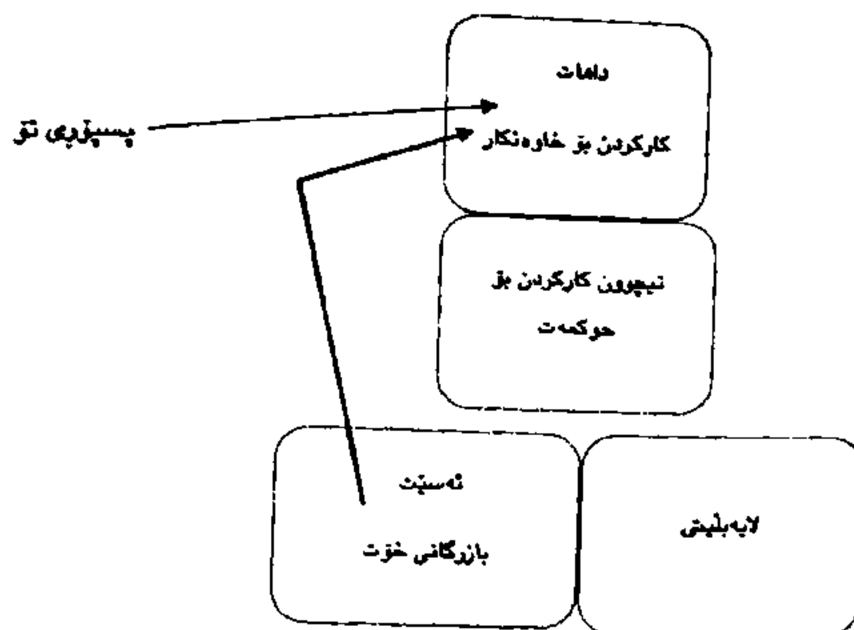
لە ساڵی ١٩٧٤ ڕەی کرۆس کە ناسرابوو بە دۆزەرەوەی ماك دۆناڵس گوتاری بۆ خوێنکارانی زانۆکۆ تێکسا لە ئوستیندەدات. پاشا لە وتاردان و گفتوگۆکردن لەسەر بواری دەروناسی و پێگەیاندنی گەنجەکان. کیس یەکێ لە هاورێ خۆشەیوستەکانم بوو، لەگەڵ خوێنکارەکان داوامان بە ڕیس کرد ئەگەر کاتی هەبێت دەمانەوێت هەندێك کات بەیەکەو بەرینەسەر. ئەو ڕازیبوو. لە کۆڕەکەدا کە بانگێژکرابوو. پرسیارێکی کرد گوتی "ئایا من ئێستا لە چی بازرگانیەکدام؟ هەمووکان پێکەنین کەئەم پرسیارەی کرد وامانزانی شێتبووە. بەلأم دووبارە پرسیارەکەی دووبارەکردوە کەس وەلأمی نەدایەوە. بەلأم یەکێك ل قوتابیە بوێرەکان گوتی " کێ نازانێت لە جیهاندا کە تۆ کاردەکەی لە ڕیستۆرانت و هەمبەرگر. لەوەلأمدا گوتی بەڕێزەکەم من بازرگانی ناکەم بە هەمبەرگرەوە بەڵکو من خاوەنی ملکو سامانی خۆمم.

کیسی هاورێم گوتی" رای بەماوەی چەند کاتێ بیرۆکەکەی خۆی شیکردەوە دەربارەی پلانی بازرگانی. بە بیرو بۆچونی ئەم بازرگانی

سەرپشك بریتیە لە فرۆشتنی هەمبەگر بە بازگانیەکی سەربەخۆ. بەڵام ئەم لەکاتی بازرگانیدا گرنگترین شت بەلایەوە شوێن و ناوچەی کارە بازرگانیەکەیبوو. ئەو بەڕاستی لە بواری خانوبەرەو موڵك تێگەیشتبوو. دەیگەت ناوچە گرنگترین فاکتەرە بۆ کردنی بازرگانی. بەشێوازێکی بنچینەی ئەگەر کەسێ تێبگات لە بازرگانی سەرپشك کە بریتیە لە دەستکەوتنی قازانج و خێرەکەی و کڕین. ئێمە دەمانەوێت ئەوە رونبکەینەوە کە ڕەی خاوەنی ملکێکی زۆرە لە جیهان و لەتایبەتی لە ئەمەریکا واتا بوونی موڵك لە شوێنی باشدا کاری گەرەی هەیە لە بواری بازرگان. یەکێك لە وانەکان کە کیس هاورێم فێریبووە دەربارەی بازرگان بریتیە لە بوونی موڵکو خانبەرە واتا ئەو ئێستا خاوەنی خەسلی خۆیەتیت. بەڕای ئەو بازرگانی ڕاستەقنە بریتیە لەو مەڵکەی کە ئەو تێیدا بازرگای دەکات.

وەك لە بەشی پێشوودا باسمانکرد کە هێڵکارێکان و چینین ناوەندی کە تەنها کار بۆ سێ لایەندەکەن وەك سەرەتا بۆ خاوەنکارەکان پاشان دانی باج بە حوکمەت دانەوەی قەرز بە بانکەکان. ئەو وانەی کە رەیس فێری قوتابیەکانی کرد لە زانکۆی تێکسا باوکەدەوڵەمەندەکەم فێری من و مایکی کرد، کە ببن بە خاوەنی کاری خۆت، یەکێك لە کێشەکانی ئابوری بریتیە لەوەی خەڵکی بەدرێژی ژیانیان کاردەکەن بۆ کەسانیتر نەك بۆ خۆیان.

لەم هێکاریەدا زیاتر بیر و بۆ چونکانی ڕیس ڕوندەکەینەوە.

سیستەمی خوێندنی ئێستا گەنجەکانمان ئامادە بۆ ئەوەی ببنە خاوەن پیشەو پسپۆڕی خۆیان بە گەسشەدان بەتواناکانیان. ئەم کارە والە گەنجەکان دەکات کە تەنها پشت بەموچەبیەستن و وەك پێشتر باسمانکرد لە هێکاری داهاتدا. پاش ئەوەی قوتابخانەیان بەسەرکەوتووی تەواوکرد دەچنە زانکۆ و لە وپیشەبیە کە وەرگیراون زیاتر زانیار و پسپۆڕی پەیدا دەکەن. بۆنموونە ئەوان دەخوێنن بۆ ئەوەی ببنە (ئەندازیار و دکتۆر و مامۆستای و ژمێریار و کارمەنی و ژێشت لێنەری هتت) ئەم پیشەی ئەمان بەدەستی دەهێنن ویان لێدەکات کە کاریکەن بەلأم بۆچی؟ بۆ بەدەستهێنانی پارە.

ئەم جیاوازیەکی گەرەیە لە نێوان پسپۆڕیت و بازرگانی. کاتێ پرسیار لە خەلکی دەکەی دەربترە ئەوی ئایا بازرگانی تۆچە؟ لە وەلأمدا دەڵێت من بانکەوانم. واتا تۆ خاوەنی بانکەکەی دەڵێت نەخێر من تەنها کاری بۆ دەکەم. لەم نموونەیەدا ئەوان تێکەڵی و ئالۆیەکیان دروستکردووە دەربارەبی پسپۆڕی و بازرگانی و خاوەنکاری خۆی.

پسپۆرییەکەی ئەوان لەوانیە بیانکاتیە بانکەوان بەلام ئەوان پێیستسان بەوەیە کە ببنیە خاوەن کاری خۆیان.

رای کرۆس، بۆ جیاوازی نێوان پسپۆری و خاوەنکاری خۆی بۆچونێك دەخاتە ڕوو دەڵێت" پسپۆری من هەمیشە هەمان شتبوە. واتا ئەوکاتەی کەم فرۆشیاربووم میلێك شەیکم دەفرۆشت و پشان هەمبەرگر ئەمە پسپۆری منە. بەلام بازرگانی ن و بوون بەخاوەن سەرمایە خۆم بریتیە لە ئەرز و خان و مڵ بەشێوازی ئەسێت کە داهاتێکی زۆرم دەستدەکەوێت.

کێشەی قوتابخانە لەوەدایە کە بۆ چی بخوێنی دەبیت بەوە. ئەگەر تۆ بخوێنین بە یاسا ئەوا لە داهاتودا دەبتیە دادوەر. واتا غەڵتەکە ئەوەیە لە هەر بابەتێکدا بخوێنی دەبیت بەوە، بەلام ئێمە بواری بازرگانیمان بوون بەخاوەن کاری خۆتان لەبیرکردوە بە قوتابخانە. واتا ئەوان کاردەکەن بۆ چەند کەشێکی تر کە ببنە خاوەن کار و بازرگانی خۆیان. بۆئەوەی بیتە خاوەکاری خۆت و دەوڵەمەندبیت دەبێت دەبێت ئەو بیرکردنەویەو بگۆڕی دەربارەی کارکرد دەبێت خۆت بیربکەیتوە کە بیتە خاوەن کاری خۆت لە جیاتی ئەوەی کار بۆ خەڵکی تر بکەیت. بازرگانیەکەی تۆ دەخولێتەوە بە دەوری ئەسێتەکەدا. بەپێچەوانیە هێلکاری داهات. وەك پێشتر ڕوونمانکردبۆیە لە جیاوازی نێوان ئەسێت و لایەبلیی و تێگەیشتن لە ئەسێت. دەوڵەمەند جەخت دەکاتەوە سەر هێکاری ئەسێت لەکاتێکدا کە کەسانی تر جەخت دەکەنەوە سەر داهاتەکەیان.

بۆیە زۆربەیە کات گوێبیستی ئەوەدەبن کە" دەڵێن ئێمە موچەی زیاترمان دەوێت. " بۆیە من پێویستە بچمەوە بۆ قوتابخانە و بخوێنم بۆ ئەوەی لە رێگەی بڕوانامەکەمەوە پارەکەم زیادکات. پاشان من کار بە قورسیدەکەم زۆربەی کات بۆ ئەوەی لە کارێکی باش وەرگیرێم. واتا ئەگەر من دەکرام یان کارەکەم بەدڵنەبوو دەگەرێم بۆ کارێکی تر کە موچەکەی زۆرە.

لێرەدا دەمانەوێت بیر بۆچونی رەیس بخیەنەروو، بەڵام ئەگەر تۆ لەم کەسە تێگەیشتبێتی ئەوا تۆ هێشتا بیرکردنەوەی ئەوەت نیە کە بیتە خاوەن بازرگان و کاری. بەڕای ئەم دەبێت تۆ جەخت بکەیتوە سەر هێلکاری داهات کە یارمەتی دەرتە بۆ ئەوەی ئەو ئامڕازانەی کە ئەسێت دروستدەکات بیتە خاوەنی.

زۆربەی خەڵکی بۆیە هەژارن چونکە ئەوان وابڕایان بەخۆیان هاوردووە کە ناتوان بەرنگاری مەترسیەکانی ئەمکارە بنەوە واتا ئەگەر ئەوان ببنە خاوەن کاری خۆیان تۆشی زیانێکبن ناتوانن بەرگەبگرن هەر لەبەر ئەم خاڵ ئەوان دەیانەوێت بە سەلامەتی کاربکەن و پارەیان دەسکەوێت وەك وەرگتنی موچیەی مانگانە.

کاتێ قەیرانێکی بێکاری ڕودەدات زۆرێك لە کرێکارەگان ئەشتانەی کە خۆیان ناویاننـاوە ئەسێت تۆشی کێشەیاندەکات، بۆنموونە خانوو سەیارە ، کە ئەمانە مانگانە پێیوستیان بەخەرجیە. یان ئەویاریانەی کە کڕیوویانە بە چەندەها ١٠٠٠ دۆلار بەڵام ئێستا هیچ بەهایەکی نیە بۆ ئەوان. چونکە ئەوان تەنها پشتیانە بە مووچە و خانەنشینین بەستبوو. کەئەوە ئەما ئەوان ناتوان بەرگەبگرن لەو قەیرانەدا.

وای دابنێ زۆرێك لە ئێمە ئەو فۆرمە پڕدەکەینەوە کە بۆ قەرزکردنی پارە لە بانق بۆ کڕینی سەیارە و خانو. ئەمە سودەکەی لە ڕووی نێت وۆرسەوە گرنگە چونکە بەشێکە لە نێت وۆرس. چونکە هەمکاری بانکی و ژمێریاریە کە ڕێگەدەدات بە ئەسێتی کەسەکان.

بەلام ڕۆژێك دێت قەرزار دەبی و بنچینەی ئابوریت لەرزۆك دەبێت. چونکە ئێمە زۆر شت زیادەکەین وەك گۆلف کلوپ و کتێب و ستیریۆ و تەلەفیزۆن و جلو بەرگ و پێلاو ئەو شتانەی تر کەکاریگەریان هەیە لەسەر زیادبوونی هلکاری ئەسێت. من نیگەران دەبم کاتێك کەسێ دەڵێت کە نێت وۆرس واتا ملیۆنێك دۆلار یان هەرچیەکی بەهادار. چونکە کاتێ تۆ ئەشتانە دەفرۆشی کە ئەسێتە ئەوا ئەو دەستکەوتە دەبێت باجی لێبدەیت. خەڵکی خۆیان خستۆتە قەیرانێك گەورەوە کاتێ کە تەنها کاردەکەن لەسەر دهاتی ماوەکورت واتا ئەوان ئەسێتی خۆیان دەفرۆشن بەبەهایەکی کەم کە لیستکراوە لە باڵانس شیتەکەیانە. یان دەستکەوتی ئەم فرۆشتنە باجی لێدەدرێت. لەبەر ئەوە کاتێ کە حوکمەت باجی خۆی دەبات دەبێتە هۆی کەمبونی بڕی پارەیکە نەدانەوەی قەرزەکە. بۆیە نێت وۆرس زۆر بەهای کەمترە لە وەی بیری لێدەکەیتەوە.

خۆت ببە بە خاوەن کاری خۆت دەستبەکاربە و ئەوشتانەی ئەسێتن بیان کڕە و دوور بکەوەرەوە لە وانەی کەئەسێت نین. وەك کڕینی سەیار بە تازە کە هێناتە دەرەوە لە مەئرەز هەرخێرا ٢٥٪ نرخەکەی لەدەست دەدات. ئەمانە ئەسێت نین ئەگەر بانکیش ئەمەت بۆ بکات بە قیست. بۆ گەنجەکانیش پێیوستە کە تێچون کەمبکەنەوە و بنچینەیەکی ئابوری ئەسێت بنیادبنێن. بۆ ئەو گەنجانەی کە لە ماڵی باوکیاندا دەژین

پێویستە کە فێربرێن دەربارەی جیاوازی ئەسێت و لایەبلیتی. واتا گەنجەکان با ئەسێتێکی بنچینەیان هەبێت کاتێ هاوسەگیردەکەن و منداڵیان دەبێت و خانوودەکڕن بۆ ئەوەی دووربن لە کێشە نابوریەکان. چونکە من زۆرێك لەو گەنجانەم بینیوە کە هاوسورگیریانکردوە تۆشی قەرزاریەکی زۆربوون کە کاتێك زۆریان لەژیانیان تەرخانکردوە بۆ دانەوەی ئەو قەرزانە. کاتێ خێزانەکان تاخیر منداڵیان ماڵکە بەجێدەهێڵت، ئەوان بەباشی خۆیان ئامادە نەکردە بۆ خانەنشینبوون. توشی بەرپرسیارێکی زۆردەبنەوە. من چەند پێشنیارێکت بۆ دەکەم دەربارەی ئەسێت و جۆرەکانی بۆ منداڵەکانتان. وەك

١. بازرگانی ئەوەناگەیەنێ کە خۆت لەوێ ئامادەبیت واتا ئەگەر تۆ لەشوێنێك کارت کرد ئەوە بازرگانی نیە بەڵکو کارکردنە.
٢. پشك و کەلوپەل
٣. پەیماندان
٤. پشك
٥. بەرهەمهێنانی داهات لە خانووبەرە.
٦. بەڵگەنامەی دانەوەی قەرز
٧. هەرشتیچکی تر کە بەهاداربێت و داهات بەرهەم بێنێت.

باوکەدەوڵەمەندەکەم هەمیشە هانی دەدام بۆ ئەوەی پێداویستیەکانی ئەسێت دابین بکەم و خۆشم بوێن. واتا ئەگەر تۆ ئەمانەت خۆشنەوێت ناتوایت چاودێریان بکەیت. من هەمیشە خان ئەزەم خۆشویستوە بۆیە هەمیشە هەوڵمداوە کە کۆیان بکەوە و بیانکرم. پاشان بیان فرۆشم. هەر لەبەر ئەمەشبوو کە کاتێك کێشەیەك دروستدەبوو من ئەو هەستەم

نەدەگۆڕا بەرامبەر خان ئەرزە بۆ یە هەركەسێك ڕقی لە خان ئەرزە بێت ئەو هەرگیز نایانكرێت. من خۆم حەزم لە كۆمپانیایەكی هاوبەشە لەبەر ئەوەی پێشتر من وەبەرهێنبووم، واتا لەسەرەتاكانی ژیانم من كارم بۆ چەندین ڕێخراوكـردوە وەك(STANDART OIL OF CALIFORNIA, the U. S marine crops, Xerox corp)
من كاتێكی زۆر خۆشم لەگەڵ ئەوانا بەسەربردوە، بەلام من پیاوكی كۆمپانیاكانیم من دەمەوێ كاری كۆمپانیابكەم بەلام بەسەر بەخۆی نەك وەك كرێكار كاری تێدابكەم.

بەلای منەوە كڕینی ئەرزەو خانەوەكە وەك كۆمپانیایەكی بچوك وابوو بۆ من. بەلام لەوانەیە من ڕۆژێك بە تەواوی كاری كۆمپانیابكەم بەشێوەیەكی گشتی. خەڵكی زۆرێكیان دەترسن لە كێشەكانی ئەرزە خان واتا ئەو كێشـانەی كەتوشیاندەبیـت. بـەلام مـن حـەزم لـەم جۆرەكارانەیـە بەپێچەوانەی خەڵكی كە لەمە دەترسن كە بەمەترسی ناوی دەبەن. بەلام مەترسیەكانی ئەم كارە كارگەری نیە ئەگەر تۆ وەبەرهێنانەكی خۆتت خۆشبوویت و لێیتێبگـەیت. لەگـەڵ كۆمپانیـا بچـوكەكا سـتراتیجی وەبەرهێنانم من گەشتم كرد بۆ دەرەوەی ئەرزە و خان لەو ساڵەدا. واتا بازرگانی ئـەرزە وخانوەكـەم لـە بچـوكەوە دەسـتی پێكـر پاشـان وەردە وەردە سامانەكەم زیادی كـرد بـەلام مـن بـاجم كـەمی دەدات یـان دوام دەخست هەتا بەهاكەی بە شێوازێكی دراماتیكی بەرزدەبنەوە. واتا من سودی ئەرز و خانەوەكەم لە جاران زیاتر دەپاراست.

بۆ چەند ساڵك دەبێت كارم دەكرد بۆ كۆمپانیای مارین كرۆپۆكس و خێرۆكس. من ئەو كارەم دەكر كە باوكە دەوڵەمەندەكەم فێریكردبووم.

من لەسەر کارەکەم بەردەوام بووم بەلاّم هەر لە مێشکمابوو کە جەبێت خۆم ببمە خاوەن کاری خۆم. هێکاری ئەسێتم زیاتر چالاکدەبوو. من زیاتر بازرگانیم بە خانووبەرەوە و ئەرزەوە دەکرد بە بەراورد بە چشکی کۆمپانیای کارەکانی تر. بەلاّم باوکە دەوڵەمەندکەم هەمیشە جەخی لەسەر زانستی ئابوری دەکردەوە. یەکێك لەو شتانەی بەباشی فێربووم بریتیت بوولە بواری ژمێریار و بەڕێوەبردنی پارەکانمبوو. واباشتربوو کە م بەباشی شکاری وەبەرهێنانبکەم و لەکۆتایدا دەستکەم بە بنیادنانی کۆمپانیاکەی خۆم. من هەرگیز کەسم هانەداوە کەکۆمپانیا دەمەزرێنێت هەتا خۆیان بە تەواوی نەیانویستوە. من دەزانم کە کۆمپانیا چۆن بەڕێوەدەبرێت بۆیە بۆیە ئاوات ناخوازم ئەم ئەرکە کەسانێکی تر بیگرنە ئەستۆ چونکە گرانە. کۆمپانیا بۆ ئەو کەسانیە کە بەدوای دامەزراندندا دەگەرێن بەلاّم بەدەستی ناهێنن. لەو کاتەدا بۆ ئەوان دامەزراندنی کۆمپانیا دەبێتە چارەسەر. بەلاّم لەم چەند ساڵی رابردوودا لە ١٠ کۆمپانیا کە دامەزرابوو نۆ یان شکستی هاورد واتا لە ١٠ کۆمپانیان یەکدانەی سەرکەوتووبوو. من پێشنیارتبردەکم ئەو کارە ئەنجامبدەیت ئەگەر تۆ دامەزراندنی کۆمپانیا تەنها خولیا و ئاواتە.

گرنگ ئەوەیە تۆ بەردەوامبیت لەسەر کار و بیری بوون بەخاوەن کاریخۆت. کاتێك کە من بێت دەڵێم تۆ بەردەوامبە لەسەر بیرۆکەی بوون بەخاوەن بازرکانی خۆت، مەبەستم ئەوەیە کە ئەسێت بنیاتبنێی و هێڵکاریەکەی بە بەهێزی بهێڵیتەوە. ئەگەر دۆلارێ بچێتە ناوی هەرگیز نایەتەدەرەوە. کەمێك بیر لەمە بکەرەوە ئەگەر تۆ دۆلارێ بخیەتە نێو هێکاری ئەسێتەوە، ئەوە وەك فەرمانبەرێك وایە بۆ تۆ کە کارت بۆ بکات،

یەکێکیتر لە سودەکانی ٢٤ کاژێر کارت بۆ دەکات پارە بەرهەمدەهێنێت.
بۆ ئەم جارەش دووبارەی دەکەمەوە بەردەوامبە لەسەر کارەکەت و ببە بە باشترین کارکەر لە کاری خۆت دا، هلکاری ئەسێتی بە بەهێزی بهێڵەرەوە.
کاتێك کە کاشفلەوە بە باشی گەشەدەکات، تۆ دەتوانیت هەندێك لەو هۆکارانەی دەبێتە خۆشگوزەرانی بیانکرێت، جیاوازیەکی نێوان هەژار و دەوڵەمەند ئەوەیە کە دەوڵەمەند ئەم بابەتی خۆشگوزەرانیانە لە دوایدا دەکرێت، بەلأم هەژار لە سەرەتا دا، وەك کرینی ماڵ و ئاڵتون و گەوهەر و سەیارە) ئەوان وەك دەوڵەمەند دەردەکەون. بەلأو لە ڕاستیتدا ئەوان دەوڵەمەندنین، بەڵکو لە قەرزاریدا نوقومبوون. بەلأم خەڵکی دەوڵەمەند لە پێشدا هلکاری ئەسێت بنیاتدەنێت و داهاتی خۆی زیاتدەکات پاشان خشگورەرانیەکانی ژیان دەگرێت.
خەڵکی هەژار ڕاستەو خۆ پارەکەی بەدەستهێنا دەچێت ئەو شتانە دەکرێت. باشترین هەدێ کاتێ وەدەستدێت کە هێکاری ئەسێت بیاتنابێت و داهاتو زیاردی کردبێت، لەو پارەی بەدەستیدەێنیت ئەتوانی ئەوە بابەتانە بکریت. بۆ نموونە، کاتێك من و خێزانەکم پارەیەکی زیادە مان دەبێت لە ئەو خانوانەی کە بەکرێماندواە، پاشان هاوسەرەکەم سەیارەیەکی گران بەها دەکرێت، ئەم کردارەی هاوسەرم نابێتە مەترسی بۆ سەر داهاتمان، چونکە ئەو پارەیە لە ئەسێتەوە بەدەستمان هاوردوە واتا لە کرێی خانوەکەوە. ئەم نموونەیە دەرخەری باسەکەی پێشومە واتا جیاوازی نێوان هەژار و دەوڵەمەند لە کریندا، واتا ئەو چاوەڕێی کردوە بۆ ٤ ساڵ هەتا سەیارەیەکی کریوە لە کرێی خاوەکەمان. بەلأم هەژار خێزار

چی دەستکەوێت دەچێت دەیکڕێت، بۆیە ئەم سەیارەیە پاداشتێکی ئەسێتە. ڕاستە ئەم سەیارە گرانبەهایە بەڵام بۆ ئەم کێشەی نیە. چونکە ئەم ئەقڵی زانستی بەکار هاوردووە لە کارەکەیدا. ئەم بابەتەی باسمانکرد بۆ خەڵکی هەژار کێشەی زۆری دروستکردوە و بۆتە هۆی ئەوەی باری سەرشانیان گرانتربێت.

بەشی پێنجەم

وانەی چوار

مێژوی باج و هێزی هاوبەشی

لەبیرمە مامۆستا لە قوتابخانە چیرۆكێكی خۆش بۆ دەگێڕاینەوە دەربارەی ڕۆبین هود، ئەو بە كەسێكی قارەمان و دڵسۆز ناوی دەهێنا. ڕۆبن هود كەسێكبوو كە پارەی لە خەلكی دەوڵەمەند و خانەدانەكان دەدزی و دەیدایە خەڵكی هەژار. بەلآم باوكی دەوڵەمەند بە ڕۆبن هودی دەگوت" كەسێكی ناڕاپاست ناوی دەبرد. چەندەها ساڵدەبێت ڕۆبن هود نەماوە، بەلآم شوێنەكەوتوكانی هێشتا هەردەژین. واتا چۆن؟ من زۆر گوێبیستی ئەم وتیەدەبم" بۆچی خەڵكی دەوڵەمەند پارە نادەن بە هەژار؟ یان دەوڵەمەند لەبری هەژار باجبدات" ئم بیر و بۆچونەی ڕۆبن، كە پارە دزینە لە دەوڵەمەند و پێدانی بە هەژارە بۆتە هۆكاری كێشە بۆ چینی ناوەندی و هەژارەكان. لەبەر ئەم كارەی ڕۆبن خەڵكی چینی ناوەند باجی زیاتریان لە سەر دەدەنرا و دەوڵەمەندەكە باجیان لێوەرنەدەگیرا. ئەوە چینی ناوەند بوو، بەتایبەتی چینە خوێنەوارەكە كە كرێی بۆ هەژارەكە دابیندەكرد.

بۆ ئەوەیە زیاتر تێبگین کە چۆن ئەم شتانە رویانداوە، دەبێت بگەڕێینەوە بۆ مێژوو. پێویستە ئێمە سەیری مێژوی باجبکەین. بۆ ئەم زانیاریە دەگەڕێینەوە بۆ لای باوکە دوڵمەندەکەم. چونکە ئەو زانیاری هەبوو دەربارەی مێژووی خوێندن و باج.

باوکەدەوڵەمەندەکەم بۆ من و مایکی ڕونکردوە، ئەمەریکا و ئنگلاند لەبنچینەدا سیستەمی باجیان نەبووە. تەنها بەشێوەیەکی کاتی بووە، واتا لەکاتێکدا شەڕێك ڕوبیدایە ئەوکات باجیان وەردەگرت. بۆ نموونە پاشاکانی ئەو سەردەمی بەریتانیا سستەمی باجیان جێبەجێکرد کاتێ دژی نیپۆلۆن لە ساڵی ١٧٩٩ بۆ ١٨١٨ جەنگان. هەر هەمان ڕوداو لە ئەمەریکا روویدا لە شەڕی ناوخۆدا لە ساڵی ١٨٦١ بۆ ١٨٦٥. ئەمەی باسمانکر تەنها شێوازێکی کاتی بوو، بەڵام لە سانی ١٨٧٤ سیستەمی باجی داهات لە ئینگلەند جێبەجێکرا. لە ساڵی ١٩١٣ لە ئەمەریکا سیستەمی باجی داهات سەپێنرا. بەڵام لەپێشدا ئەمەریکا دژی باج بووە، بەتایبەتی کاتێ کە لەژێر دەسەڵاتی بەریتانیا بووە، کە باجی چای سەپاندبوو بەسەر خەڵکی ئەمەریکا، هەر ئەم سیستەمە وایکرد کە ڕوداوی بۆستۆ ڕوبدات و بووە بریشکی سەرەتای شۆڕشی ئەمەریکا، ئەمە شەڕە نزیکەی ٥٠ ساڵی خایەند لە نێوان ئەمەریکا و بەریتانیا. ئەمە هەمووی لەبەر ئەوە بوو کە ئەوان ئەو سیستەمی باجە یان ڕەتکردەوە.

باوکە دەوڵەمەندەکەم دەیویست بۆ مان ڕونبکاتەوە، کە هەردوو سیستەمی باج دژی دەوڵەمەندەکانبوو. واتا کە سیستەمی باج دروستبوو، سەرەتا دەگوترا "تەنها بۆ دەوڵەمەندەکانە، بەڵام لە دوایدا بەسەر زۆرینەی خەڵك سەپێنرا. واتا سەرەتا دەنگ کۆکرایەوە بۆ

پەسەنکردنی یاسای دەستوری باج دژی دەوڵەمەندەکان، بەلاّم لە دوایدا ئەم سیستەمە هەموویانی گرتەوە، واتا چینی ناوەند و هەژارەکان. پاش ئەوەی کە حوکمە بەم باجە ڕاهات ئیتر نەیتوانی دەستبەرداری بێت.

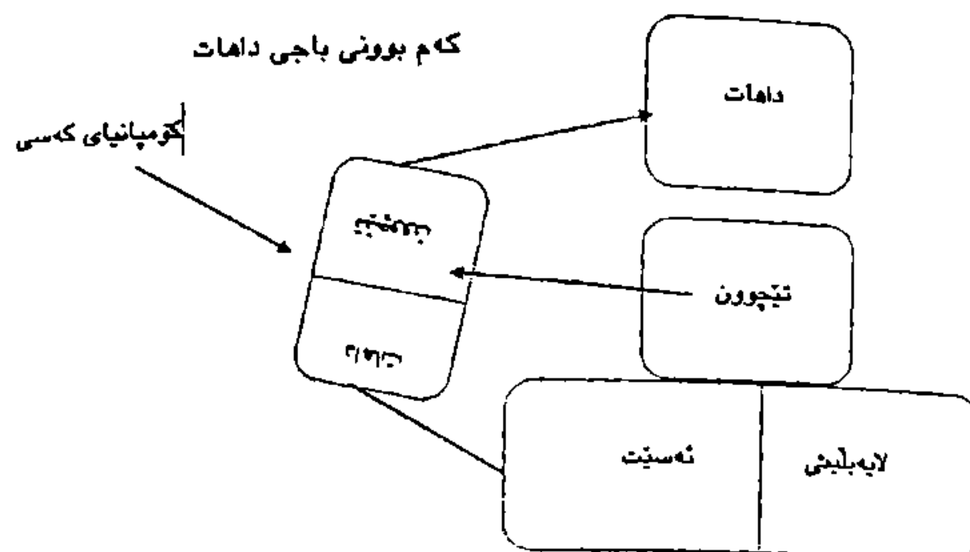
باوکدەوڵەمەندەکەم پێیگوتم: "من و باوکت تەواو پێچەوانەی یەکترین. "چونکە ئەو لە بیوکراتەکانە و من لە سەرمایەدارەکان. ئێمە هەردووکامان داهاتمان هەیە، بەلاّم بەشێوازێکی جیاواز. ئەو داهاتی خۆی وەردەگرێت و سەرفیدەکات و قەرزی ماوە کورت دەدات بە خەڵکی. ڕێخراوێکی زۆر گەرەی پێکهێناوە بۆ خۆی، لە نێو حوکمەتدا ڕێزێکی زۆری لێدەگیرێ. من چەندێك دەدەمە بە خەڵکی بە قەرز ئەوندە زیاتر هەوڵدەدەم بۆ ئەوەی زیاتر بەدەستبێنم. هەر لەبەر ئەم هۆکارانە من ئەو کەسانە خۆشناوێت کە کار بۆ حوکمەت دەکەن. بەڵکو وەبەرهێنەرەکانم خۆشدەوێت. چونکە ئەوان دەربارەی بواری بازرگانی ئەندایان جیاوازە. هەتا حوکمەت گەشەبکات پێیوستی بە باجی زیاتر بۆ پڕکردنەوەی پێدایوستیەکانی.

باوکە دەوڵەمەندەکەم بڕاوای وابوو، کە حوکمەت پێیوستە یارمەتی خەڵکی بدات. ئەو جۆن فیتجیڕەڵ کەنەدی سەرۆکس ئەمەریکای خۆش دەیوست، بەتایبەتی بیرۆکەی ئاشتی کرۆپس. ئەو و دایکی وەك خۆبەخشێك کاریان دەکرد بۆ ئەم ڕێخراوە لە مایزیا و تایلەند و فلیپینس. لە ڕێخراوی ئاشتی کۆرپس ئەو هەمیشە لە هەوڵدابوو بۆ خزمەتکردن و زیادکردنی موچەکەیان بەتایبەتی بۆ ئەوکەسانیە کە کاریان بۆ دەکر و لە زانکۆبوون.

من کە دەساڵان بووم، دەچووم بۆ لای باوکە دەوڵەمەندەکەم، ئامۆژگاری دەکردم بەوەی "کە ئەوانەی کار بۆ دەسەڵات دەکەن وەك دزێکی تەمەڵ وان". بەڵام کە دەگەڕامەوە بۆ لای باوکی هەژارم دەیگوت "ئەوانەی کە دەوڵەندن پێویستە حوکمەت باجیان زیاتر لێوەربگرێت". بەڵام ئەمە بۆ من زۆر گرانبوو کە لە نێو ئە دوو بیر و بۆچونە دانەیەکیان هەڵبژێرم.

ئەگەر تۆ بەرچاوڕونیەکەت هەبێت بۆ مێژووی باج و بخوێنیتەوە لەسەری، تەنها لەوانیە لە یەکاتدا یاسای سەپاندنی باج بوونی هەبێت ئەوەش لەبەر ئەوەی زۆرینە بڕوایان بە ڕێبازەکەی ڕۆبن هەیە کە پارە سەند لە دەوڵەمەند و پێدانی بە هەژار. کێشەکە لەوەدایە کە لە کاتی جەنگردا خواستی دەوڵەت بۆ پارە زیادەکات و باج وەردەگرێت لە چینی ناوەن. بەڵام دەوڵەمەند ئەو یاسایە نایگرێتەوە، چونکە ئەوان دەزانن دەربارەی کاری خۆیان و کۆمپانیاکانیان. واتا دەوڵەمەندەکانی ئەو سەردەمە کاریان دەکرد بەهەرەوزی بۆ دروستکردنی کەشتی و گروپ و ناردنیان بۆ دۆزینەوەی شوێنە نەدۆزراوەکان. ئەگەر هات و گروپەکە کەشتیوانەکە گومبوون لە دەریادا. گرپی کۆمپانیاکان تەنها ئەوە لە دەستدەدەن کە وەبرەهێنانیان تێداکردوە لە گەشتەککەدا و باج یان لەسەر کەدەکرێتەوە.

چۆن دەوڵەمەند یاری بە یاریەکە دەکات.

ئەمە هێز و زانیار و پێکهاتەی کۆمپانیاکانە، کە سودێکی زۆری هەیە بۆ دەوڵمندەکان. من لە نێوان دوو باوکدا بووم. یەکێکیان سەرمایەدار و ئەویتر سۆسیالیست. من وەرد وەرد چومەسەر بیر و بۆچونی باوکە سەرمایەدارەکەم. واتا ئەوم بەلاوە پەسەندبوو. بەلآم بەلا من سۆسیالیست وەك سزادانێکی خودی وابوو لەبەر کەمی زانیاری دەربارەی ئابوری. چونکە ئەوە گرنگنیە کە باج لە سەر دەوڵەمەندەکان دادەنرێت لەبەرئەوەی ئەوان هەمیشە رێگایەکە دەدۆزنەوە بۆ رزگاربوون. هەرلەبەر ئەمەش باج زیاتر چینی ناوەن دەگرێتەوە دەوڵەمەند ناگرێتەوە چونکە ئەوان تێگەیشتوون لە هێزی سەرمایە، ئەم زانستە ئەوان دەیزانن لە قوتابخانە فێرینەبوون.

بۆچی دەوڵەمەندەکان زیرەکترن لە ڕۆشنبیرەکان؟ یەکەم جار کاتێك کە پارە لە دەوڵەمەند کۆدەکرێتەوە و سیستەمی باج تەواودەبێت و پارەکان دەچێتەوە ئۆفەرەکانی حوکمەت. سەرەتا خەڵکی خۆشحاڵن، چونکە ئەو پارەیە دووبارە دابەش دەبێت بە سەر فەرمانبەران و دەوڵەمەندان. بەشێوازی کرێی کارکردن و خانەنشینی ئەو پارەیە دابەشدەبێت بەسەر ئەو کەسانەی کار بۆ حوکمەتدەکەن. هەروەها بڕێکی تری دەگەڕێتەوە بۆ دەوڵەمەندان لە ڕێگەی کارگەو ئەو گرێبەستەی لە نێوان خۆیان و دەسەلاتدا دروستیانکردووە. لەم کاتەدا حوکمەت وەك خەزانێی گەورەی پارەی لێهاتوە.

بەڵام کێشەکە لە بەڕێوەبردنی پارەکەدایە. کە هیچ پارەیە ناکەڕێتەوە بۆ خەزێنەکە. لەگەڵ ئەوشدا حوکمەت سیاسەتێکی تر پەیڕەودەکات، ئەگەر تۆ لە بیوکراتەکانی دەسەلاتی، پارەت زیاد لە پێویست بەدەست نەهێناوە و تۆ شکستو هاوردووە لە بەکارهێنانی ئەو بڕە پارەیەی کە بۆت تەرخانکرابوو، ئەوا لەوانەی لە موچەکەی داهاتوو کەم بکرێتەوە. لەوانەیە حوکمەت وەك کەسێکی چالاك تۆ لە قەڵەمنەدا. بەڵام بەپێچەوانەوەیە بۆ کەسانی بازرگان و خاوەنسەرمایە و پاداشتیاندەکات لەبەر ئەو بڕەزۆری پارە کە لای ئەوان کەڵکەبووە و بەکەسێکی چالاك دەیاندا لەقەڵم.

سیاسەتەی بەمارهێنای پارە لە لای حەکمەت کەشەدەکات و بەردەوم دەبێت. خواستی وەرگرتنی باج لەدەوڵەمەندەکان پێچەوانە دەبێتەوە و باج لە چینی ناوەندی و کەسانی هەژار وەردەگیرێت. سەرمایەدارە ڕاستەقینەکان هەمیشە ڕێگایەك دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی خۆیان ڕزگارکەن.

باسەکەمان دەگۆڕین بۆ کۆپۆریشن. بۆ ئەوەی بزانین ئایا کۆپۆریشن چۆن دەوڵەمەند دەپارێزێت. پێش هەمووشتێ زۆربەی خەڵك نازانن کۆپۆریشن چیە و چۆنکاردەکات. کۆپۆرشن واتا بۆنموونە کۆمپانیایەکە وەبەرهێنانە ئەم کۆمپانیایە باج و قەرزەکانی لە ڕێگەی ئەسێتەوە نادات واتا لە سەرچاوەی بەرهەمەکەیەوە نادات. ئەمە وەك بەڵگەنامەیك تۆمار کراوە کە تایبەتە بە کۆمپانیاکان و سەرمایەدارەکان، لە ڕێگەی ئەمەوە ئەوا ئەتوانن پارە ی باج نەدەنە حوکەت یان کەمی بکەنەوە بە بەراورد بە خەڵکی. کێشەکە لەوەدایە کە خەڵکی لەو بارپە نازانن کە دەوڵەمەندەکان ئەنجامی دەدەن. بەڵکو ئەوان دەچن بۆ قوتابخانە و بۆ ئەوەی شتێك فێربن و کارێکیان دەستکەوێت. بۆیە وەك پێشتر گوتومە" پارەسەندن لە دەوڵەمەند بە زەرە بەسەر هەژاردا دەشکێتەوە. " خەڵکی زۆر بەی کات دەیانەوێت کە دەولمەندەکان سزابەن، بەلاَم دەوڵەمەندەکان سەرمایەیا هەیە و دەتوان شتەکان لە بەرژەو خۆیان بگۆڕن.

کەسی دەوڵەمەند خێرا ڕازی نابێت بەو باجەی دەبێت بیدان بەڵکو ڕێگەیەك دەدۆزێتەوە بۆ ئەوەی ئەو ڕێژەیە کەمبکاتەوە. وەك دامەزراندنی پارێزەر و ژمێریار بەتوانا و خۆنزیکردنەوە لە سەرکەرە سیاسیەکان و کۆڕینی یاساکان بۆ بەرژەوەندی خۆیا. شوێوازێکی تر لە باج هەیە لە ئەمریکا، کە ڕێگە خۆشکەرە بۆ کەمکردنەوەی باج لەسەر دەوڵەمەندەکان. وەك پێشتر وتمان ڕێگە زۆرە بۆ ئەو دەوڵەمەندانە کە ڕێژەی باجیان کەمبکەنەوە. واتا دەوڵەمەند هەمیشە لە گەڕاندایە لە

دۆزینـەوەی ئـەو ڕێگانـە، چـونکە ئـەوان دەیانـەوێت هێڵکـاری ئەسێتیان بەهێزبکەن.

بۆ نمونە لە برگەی جارگۆن ١٠٣١ بەشی ١٠٣١ لەو ڕێخراوەی کە بەرپرسە لە کۆکردنەوەی باج هاتوە، کە ئەو فرۆشیارانە ئـازادن لـە کـەم کرنـەوەی باجەکەیان کە خانوبەرە و دەکڕن و دەیفرۆشن واتا ئەو ئەرزەی کە ئەوان دەیکڕنن بە گران دەیفرۆشنەوە. لەم بەشەدا ئامانجەکە زیـادبوونی نرخـی ئەرزە و خانوە. لەگـەڵ ئەوشـدا بـەهای بازرگـانی پـارێزراو دەبێـت و بـاج وەرناگیرێ هەتا ئەو ملکانە ساقنەبێتەوە. زۆرێك لە خەڵكی ئـەم دەرفەتـە یاسایەنە بە کار ناهێنن بۆ زیادکردنی ئەسێتی خۆیان.

هەر لە بەرئەمەش حوکمەت زۆر بەئاسان باج لە زۆرێك خـەڵكی دەسـێنێت و ئـەو دەرفەتانـە بـەکارناهێنن. بەڕاسـتی مـن توشـی شـۆك دەبم کـاتێ گوێبیستی ئەوە دەبم کە خـەڵكی بـاجێكی زۆر دەدەن بـەبێ ئـەوەی هـی لەم یاسایانەی باسمانکرد سودی لێوەربگرێت. مـن هۆکارەکـەی بـۆ ئـەوە دەگەڕێنمەوە کە ئەوان بە حوکمـەت دەترسـن و چـی ئـەمرێكیان بەسـەرا بدرێت خێرا جێبەێی دەکەن. زۆرێك لـە هاورێکـانم مایـەپوچ بـوون لـە بـەر ئەم خەڵتەی حوکەمەت کە دەیکات. بەلام باوکـە دەوڵەمەندەکـەم زۆر بـە زیرەکانە خۆی دەرباز دەکرد لە سیستەمی باج بە ڕێگەی ئۆپۆریشنەوە.

تۆ لەوانەی ئەو وانەیەت لە بەبیربێت کـاتێ مـن لـە تـەمنی ٩ سـاڵیدابووم دەچوم بۆ لای باوکـە دەوڵەمەندەکـەم، چـاوەرێم دەکـر لـە سـەر مێزەکـە ئەوەشـم لـەبیرە کـەو ئیهمالیـدەکردم و لـە ئۆفیسـەکەی دەیهێشـتمەوە بێگومان ئەمانە هەمووی مەبەستێکی لە پشتەوەبوو. ئـەو دەیویسـت کـە من درك بەتواناکانی خۆم بکەم. بۆ چەندین ساڵ من لە لای ئەو فێربـووم،

ئەوەی ئەو فێریکردم بریتی بوولە زانیاری دەربارەی بازرگانی و ئابوریبوو. پارە هێزێکی زۆر گەورەیە بەبێ زانیاری ناتوانی بە بەبێزانیاری بیبەیتەڕێوە. ئەو فێری ئەو زانیاریەی کردم. بە بێزانیاری ئەو پاڵنەی کە ژیان پێوەمان دەنێت سودی لێوەرناگرین. باوکی دەوڵەمەندم هەمیشە دەگوت " گرنگترین شت ئەوەنیە بیتە بەڕێوبەر یان سەرپەرشتیار، بەڵکو پیاوی باج گرنگە. واتا ئەگەر تۆ ڕێبدەیت بە سیستەمیەباج ئەوا هەمووکات پارەی زیادت لێدەبات.

یەکەم وانە بریتیبوو لەوەی کە پارە کاربکات بۆ تۆ نەک تۆ کاربکەی بۆ پارە. ئەگەر تۆ کاربکەیت بۆ پارە، کەواتا هێزی پارەت داوە بەو کەسەی کاری بۆدەکەیت. بەلآم پارە کاری بۆ تۆ کرد، بە پێچەوانەوەیە و تۆ هێزەکەت کۆنترۆڵکردوە. لەیەکم جاردا دەبێت بزانین کە چۆن پارە کاربکات بۆ ئێمە، ئەو هێزە کۆترۆڵبکەین. ئەو دەویست زانیاری باشمان هەبێت دەربارەی لایەنی ئابووری، نەک ڕێبدەین بەکەسێك بەکاربێنێت بۆ بەرژەوندی خۆی. بۆیە پێیوستە تۆ یاساکان و سیستەمەکان بە باشی شارەزابیت. ئەگەر تۆ زانیاری باشت نەبێت ئەوا بە ئاسانی بەکار دەهێنرێیت. هەر لەبەر ئەوەیە کەئەوان پارەیەکی زۆر تەخاندەکەن بۆ پارێزەر و ژمێریارە زیرەکەکان، چونکە لە ڕێگەی ئەم کارەوە ئەوان پارە زۆرە نادەنە حوکمەت. یەکێکە لە وانە گرنگەکان بریتیە، لەوەی زیرەکبن و شارەزابن بۆ ئەوەی دووربن لەو کێشە ئابوریانە ڕووبەڕوتان دەبێتەوە.

باوکەدەوڵەمەندکەم هەمیشە منی هاندەدا بۆ ئەوەی کارێکی باش و کۆمپانیایەکی سەربەخۆم هەبێت.

کاتێك من ئامۆژگاریەکانی باوکم بە باوکی دەوڵەمەندم دەگوت پێدەکەنی دەیگوت" تۆ بۆچی خۆن نابیتە خاوەنی پەیژەکە. "ئەوکاتەی کە من مێرد مندڵبووم، تێنەدەگیشتم نەمدەزانی مەبەستی چیە لە بوونە بە خاوەنی کۆمپانیای خۆم. ئەو بیر بۆچونە وەك شتێکی موستەحیل وابوو. بەلام لە گەڵ ئەوشدا من ئەو کارەم زۆر بەلاوە ئەستەم نەبووە لە داهاتودا ببمە خاوەن کۆمپانیای خۆم.

ئەگەر باوکی دەوڵەمەندم نەبوایە لەوانەیە تەنها بیر و بۆچونەکانی باوکم پەسەندبکرایە. بەلام من ئەو وتانەی ئەوم هەرلەیادبوو، کە دەیگوت تۆ دەتوانیت ببیتە خاوەن کۆمپانیای خۆت. بەتێپەربوونی تەمەم گەورەبووم ١٥ و ١٦ ساڵ. من چیتر ئەو ڕێگەیەم هەڵنەبژارد کە باوکی هەژارم پێژنیاری بۆ کردبووم. نەشم دەزانی ئەوە ژۆنە و چیە؟ بەلام من بڕیارم دا کە دەبێت جیاوازبم لە هاورێکانی قوتابخانەم و ڕێگەیەکی تایبەت بەخۆمم هەبێت. ئەو گەرەترین بڕیارمبوو کە ژیانمی گۆڕی. لەتەمەنی ٢٠ ساڵیدا بەتواوەتی ئامۆژگاریەکانی باوکی دەوڵەمەندم کاری تێکردم و بووە خاڵی

پێشکەتنەکانمی بۆ دەکردم، ئەمە هەمووی وەك ستایشوابوو بۆ من. بەلام هەمیشە ئەو وتەی باوکە دەوڵەمەندم لە گوێدا دەزرنگایەوە، کە ئەو کەسە کێیە کاری بۆ دەکەیت؟ یان ئەوە کەسە کێیە کە دەوڵەمەندی دەکەیت؟

لە ساڵی ١٩٧٤ من هەر وەك کرێکار کارم بۆ کۆمپانیای خێرۆکس دەکرد. بەلام لەو سالانەدا من یەکەم کاری سەربەخۆی خۆم بنیادنا و یەکەم بنچینەی ئەسێتی خۆمم پێکهێنا. پاشان من هەموو توانای خۆم خستبۆ

گەڕ بۆ ئەوەی ئەم ئەسێتە فراوانبكەم. هەستم دەكرد داهاتوم ڕوندەبێت، ئەگەر ئامۆژگاریەكانی باوكە دەوڵەمەندەكەم جێبەجێبكەم. زۆرێك لە خاوەنكار و بازرگانەكان پێیانوایە ئامۆژگاریكردنی كرێكارەكان بۆ ئەوەی ببنە خاوەنكاری خۆیان و ئەسێتی خۆیان بنیادبنێن بۆ بازرگانی خراپە. لەوانیە ئەمە شتێك تاكەكەسایەتیّ بێتن، بەڵام من تەنها جەخت دەكەمەوە سەر بازگانیەكەی خۆم و گەشدان بە ئەسێتی خۆم، بۆ ئەوەی ببمە خاوەنكارێكی باشتر. من ئێستا مەبەستم هەیە. بە باشی و بەشكۆمەندیەوە كاردەكەم بۆ بەدەستهێنانی سەرمایەیەكی زیاتر، ببمە خاوەن وەبەرهێنانی خۆم لە بواری خانووبەرە دا. بەم ئاواتەم سەر لەنویّ ڕێژەی بازرگانی هەواوی بەرزدەكەمەوە. چەنداها دەرفەت هەیە بۆ ئەویە پارەی زیاتر بەدەست بهێنرێت. بەڵام ئێمە لە قۆناغی سەرەتادایین، هەتا زۆرتر ئامێرەكانی كۆمپانیای خێرۆكس بفرۆشتایە ئەوا زیاتر پارەم وەردەگرت، لە گەڵ داشكانی موچەی مانگانەم. من بۆ ئەوەی لەو داوە ڕزگارم بێت زۆر هەوڵمداوە و بە باشی كارم كردوە. لە ساڵی ١٩٧٨ من یەكێك بووم لە پێنج باشترین فرۆشەرەكە. من زۆر بە جدی دەمویست ڕزگارم بێت لە یاری ڕیت ڕیس.

پاش نزیكەی سیّ ساڵ، من توانیم گەشەی زیاتر بدەم بەو كۆمپانیای خانوبەرە كە دروستم كردبوو. زۆریزیاتر لە كۆمپانیای خیرۆكس. ێستا من خاوەنی ئەسێتی خۆمم، ئێستا پارەكانم كار بۆ من دەكەن. من زۆربەی كات ئامۆژگاریەكانی باوكم لەبیرە كە دەیگوت" هەوڵبدە هەستی دركپێكردنت زیاد بكە بۆ شتەكانی دەورروبەرت". هەرزوو كاشفلەوەی سامانەكەم كەشەی كرد، كۆمپانیاكەم بە هێزبوو. بۆ یەكەم جار ویستم

سەیارەیەکی گرانبەهام بکرم. هاوڕێکانم لە کۆمپانیای خرێۆکس پێیان وابوو، من هەموو ئەو موچەیەی وەرمگرتوە سەرفکردوە. بەڵام من ئەوپارەیەم خستە بواری ئەسێتەوە و وەبەرهێنانم زیادیکرد. پارەکانم بە باشی کاردەکەن بۆ ئەوەی پارەم بۆ بەرهەمبێنن، یەك دۆلار لە هێلکاری ئەسێتدا دەوری خاوەنکارێك دەبینێت.

بەردەوام هەوڵمدەدات ئەو خاوەنکارە و وەبەرهێنان زیادبکەم، پێشئەوەی باج بدەك. من بەباشی کارم دەکردەوە بۆ کۆمپانیای خێرۆکس، بۆ ئەوەی کرینی سەیارە گران بەهاکە بسەلمێنم. بەو وانانەی باوکدەدەوڵەمەندەکە من توانام پەیداکرد کە لەو قۆناغی یاری ریت ریسە رزگارم بکات و لەسەرتای تەمەنم بمکاتە خاوەنکار. ئەمە شتێکی مەحاڵ نەبوو چونکە من هەموو ئەو وانە گرانگانە فێربووم لە باوکم دەربارەی ئابوری و دارای. بەبێ زانیار ئەم ڕێگایە زۆر گرانە. بریە من زۆر هەوڵمداوە سیمیناری زۆربکەم ئەو زانیاریەی پێمە بگەیەنم. بۆیە پاش تەواوبوونم لە سمینارەکانم دا تاقیکردنەوەیەك دەکرد بۆ ئەوەی بزانم هەتا چەند زانیاریەکانم گەیشتوە، کەپێك هاتوە لە چوار خاڵ.

١. ژمێریاری. من ئەمە پەیوەست دەکەم بە توانای خوێندن و نوسین لە بوای ئابوریدا. ئەگەر تۆ دەتەویت سەرماییەکی گەورە بنیاتبنێی. ئەوا پێیوستی بە پارەی زۆر و کاری ڕاست و ڕێك و وردەکایر هەیەن کە پەیوەستە بە لای چەمی مێشك. بوونی زانیار و خوێندەواری لە بواری دارای توانای تێگەیشتنت زیاددەکات لە بریاری ئابوریدا.

٢. وەبەرهێنان. من پێیدەڵێم زانستی پارە و بەرهەمێنانی پارە، كە پێكهاتوە لە چەند ستراتیجیەك. ئەمە پەیوەستە بە لای ڕاستی مێشكەوە، چونكە بریتیە لە توانای داهێنان.

٣. تێگەیشتن لە بازاڕ. بریتیە لە زانستی پاشەكەوتكردن و خواست. چوند تەكنیكێك هە بپێیوستە بیزانی دەربارەی بازاڕ. وەك بەڕێوەبردنی هەستو سۆزی. یەكێچكی تر لە بنماكانی بازاڕ بریتیە لە بنچینەی یان سینسی وەبەرهێنانی ئابوری. ئایا وەبەهێنان هەست دروستكات و نەیكات كارگەری هەیە لە سەر بازاڕی ئێستا. زۆرێك لە خەڵكی پێیان وایە ئەم چەمكی وەبەرهێنانە بۆ منداڵەكانمان گرانە و لێی تیناگەن. بە بێ ئەوەی كەسیك نەبێت تێیان كەیەنێت ئەوا تێناگەن.

٤. یاسای. كۆمپانیاكان پسپۆڕیەكان لە بەرژەوەندی خۆیان بەكاردەهێنن وەك ژمێریار و وەبەهێنان و بازاڕ كە ئەنجامی گەورە سەرسوڕێنەری دەبێت، هەروەها زانیاری لەسەر باج و چۆنیەتی خۆلێلادانی بەكار دەهێنن بۆ ئەوەی باج نەدەن وەك ئەو خەڵكەیتر. پێشكەوتنی ئەم دوولایەنوە وەك ئەوە وایە كە دەوڵەمەندكان بفڕن و هەژارەكان لە سەر پێبڕۆن بۆ ئامانجەكەیان. ئەم جیاوازیە زیاتر دەبێت بە پێی بەرنامەی ماوە درێژ.

[1]ـسودی باج. ئەوەی كۆمپانیامان و خاوەن سەرمایەكان دەیكەن، تاكەكان ناتوان بیكەن. وەك تەرخانكردنی پارە بۆ تێچونەكان پێش ئەوەی پارە تەرخانكات بۆ باج. كە ئەم شارەزایەكی گەورەی

کۆمپانیاکانـە کـە پـەیڕەوی دەکـە. بـەلاّم ئەمـە گـرنگ نیـە هـەتا تـۆ نەبیتەخاوەن ئەسێت و بازرگانی خۆت.

خاوەنکارەکـان پـارە قـازانج دەکـەن، بـەلاّم خێـرا بـاجی لێدەدەن. لەوەیـە کـە مـاوە سـود وەردەگـرن. بـەلاّم کۆمپانیاکـان قازاندەکـەن و سەرفیدەکەن ئەوەی لێی ماوە باجی لێدەدەن. ئەمە باشترین ئامرازە کە دەوڵەمەند بەکاری دەهێنێت. ئەوان ئەتوان خۆیان بـە ئاسـانی ڕێکبخـەن، بەبیّ هیچ گرانی. بۆنمونـە ئەگـەر تـۆ خـاوەن کۆمپانیـای خۆتبیـت چـەند تێچونێك هەیە لە کۆمپانیا کە خۆت پڕی دەکەیتەوە، وەك کرێـی سـەیارە و دابـین کردنـی هـاواری ئەگـەر کرێکارەکـە تـوش هـەر ڕوداوێکبـوو کـە نـەیتوانی کاربکـات، چـاکردنەوە، دابـن کردنـی بەشـی تەندروسـتی و ریسـتۆرات. ئەگەر ئەکانـە بـە یاسـای ئـەنجتم بـدەم ئـەوا مـن کریـی بـاج کەمدەکەمەوە یان دوای دەخەم.

٢_ خۆپاراستن لە کێشە یاسایەکان، ئێمە لـە کۆمەڵگایـەدا دەژیـن پـڕ لـە کێشـەیە، هەرکەسـە بەشـی خـۆی دە کارەکـەی تـۆ دەوێـت. دەوڵەمەند سـامانەکەی خـۆی دەشـارێتەوە لەرێگـەی چـەند ڕێگەیـەکی یاسـایەوە پارەکەی دەخاتە بواری ئەسێت و ئەسـێتی خـۆی دەپـارێزی لـەوە قـەرز دەدا بەهیچ کەسێك. کاتێك کەسیّ سکالّیان لە سەر تۆمارکـات ڕووبـەڕەی چـەند یاسـایەك دەبنـەوە و پاشـان بۆیـان دەردەکـەوێت کـە ئـەو دەوڵەمەندەی شکاتیّ لێکردوە هیچ شتیکی بە ناوەنیـە. ئـەوان کـۆنترۆڵی هەمووشـتێکیان کـردوە، بـە لاّم خـاوەنی هـیچ نـین. بـەلاّم هەژارەکـە دەیـەوێت خـاوەنی هـەموو شـتێکبێت، بـەلاّم هەمووشـتێك لـە دەسـتدەدا لەرێگەی حوکمەتەوە.

هاوڵتیان و هەژاران زۆر جار ئارەزوی ئەوە دەکەن سکاڵبکەن لە دەوڵەمەندەکان، ئەوان ئەم وانیە لە رۆبنەوە فێربوون، کە پارەی لە دەوڵەمەندان دەدزی و دەیدا بە هەژارن.

مەبستی ئەم کتێبە ئەونیە کە بیتە خاوەنی کۆپۆریشنێکی تایبەت، بەڵکو من دەڵێم ئەگەر تۆ خاوەنی هەر جۆرە ئەسێتێکی یاسای بووی، هەولبدە بیپارێزە و رێژەی سود و قازانجی زیاد بکە وەك چۆن کۆمپانیاکان تر ئەو کارە ئەنجام دەدەن بۆ خۆیان. چەندە ها کتێب نووراون دەربارەی هێزی کۆپۆرەیشن و وەك (grow rich) کە سودەکانی و وردەکاریەکانی دەخات ڕوو. ئەو چوار تەکنیەی باسمان کرد ، کە لە تاقیکرنەوەکەدا بەکاردێت زۆر بەسودە و بنچینەی زانستی ئابوری و دارییە. ئەگەر تۆ تامەزرۆی دەوڵەمەندی ئەوا ئەو تەکنیکانە یەك بخە بۆ ئەوەی بیتەخاوەنی زانیاریەکی بنچینەی لە بواری ئابور داری دا.

شیکردنەوە

دەوڵەمەند لەگەڵ کۆپۆرەیشن خەڵکی کە کاردەکات بۆ ئۆپۆریشن

١. قازانج و دەستکەوت	١_ قازانج و دەستکەوت
٢. خەرجکردن و سەرفکردن	٢_ پاشان باجدان
٣. پاشان باجدان	٣- خەرجکردن و سەرفکردن

وەکو بەشێك لە هەموو ستراتیجیەکانت، من ئاکۆژگاریت دەکەم وەك هەموو خاوەن کۆمپانیاکان ئەسێتی خۆت بە باشی بپارێزە.

بەشی شەشەم

وانەی پێنجەم

دەوڵەمەند پارە دادێنێت

شەوی رابردوو سەیری پرۆگرامێکی تەلەفیزۆنیم دەکرد، دەربارەی مێژوی پیاوێك بەناوی ئەلێکساندەر گراهام بێل. ئەو زانایە مافی فرۆشتنی تەلە فونەکانی خۆی هەبوو، لەبەر ئەوە زۆر هیلاك و ماندو دەبوو چونکە خۆواستێکی زۆر هەبوو لەسەر داهاتێنانە بەهێزەکەیە. بۆیە پێیوستبوو کە کۆمپانیاکەی گەورەبکات. ئەو داوی لە یەکێکتی رۆژئاواکرد کە ئەم داهێنان و مافی فرۆشتنەی و کۆمپانیایەی لێبکرن بە ١٠٠٠٠٠ دۆلار. بەلام سەرۆکی ئەوکاتە ئەمە نرخەی بە شتێکی گێلانە دەیە قەلم و رەتی کردەوە. پاەوەی کە چیرۆکی ئەلێکساندەر کۆتای هات، هەواڵێکی نوێ بلاو بوویەوە دەربارە دەربارەی کۆمپانیایەك کە دەیویست رێژەی کرێکارەکانی کەم بکاتەوە. ئەمەلەکان کۆبوونەوە سکاڵیان دەکرد دژی ئەو کۆمپانیایە و بە نادادی ئەویان دالەقەلم.

بەرێوبەری کۆمپانیاکە دەستسی لە کارکێشایەوە کە خاوەنی دوو منداڵبوو، دەست لە کاکێشانەوەکەی بۆ خاوەنی کۆمپانیاکە بەرزکردەوە و داوای لێکرد کە مافی ئەوەی پێبدات کە خانویەك بکرێت بۆ خۆی.

من لە ساڵی ١٩٨٤ وانە بێژم لە بواری چەندپشەیەكدا، ئەمە ئەزموونێكی و پاداشتێكی گەورە بۆمن. لەگەڵ ئەشدا هەندیك جار لێی دابڕاوم. بەلام هەزارەها كەسم فێركردوە. یەكێك لەوانە خۆم كە ئەزموونم لەم بوارەدا زیادی كردوە.

ئێمە لە یەكش تا هاوبەشی ئەویش هەموومان خاوەن توانای خۆمانین. خوایگەورە لە نیئمەتە بێبەشی نەكردووین. شتێك كە ئێمەی دواخستبێ بریتیە لەوەی كە ئاستی بڕوا بەخۆبوومان زۆر كەمە، ئەمە لەبەر ئەوەنیە كە ئێمە زانیاری تەكنیكیمانیە بەڵكو لەبەر كەمی بڕوا بەخۆبوونمانە.

كاتێك لە یەكجار ئێمە واز لە قوتابخانە دەهێنین زۆر گرنگ نیە بەلامانەوە نرخی زانكۆ و خوێندن و بڕوانامە. بەلام لە دنیای دوور لە خوێندن و ئەكادیمی هیچ شتێك گرنگترنیە لە بڕوانە زیاتر. ئەوان پێیدەڵێن ئازایەتی و وێران و بەتوانای چاونەترسی، بەلام لە راستیدا هەرناوێكی لێبنێن گرنگ نیە ئەوەی داهاتوی تۆ دیاری دەكات زۆر لە قوتابخانە و نمرە زیاتر و گرنترە.

خەڵكی لە وانەی هەردوو سیفەتەكەیان تێدابێت، وەك ئازای و زیرەكی بەلام ئەم توانایەنان لایەین باش و خراپی هی لە سەر كەسەكان، بۆنموونە هەندێكەس ئەو ئازایەتی بۆ خراپە بەكاردەهێنێت وەك كەوتە سەر ئەژنۆ و سواڵكردن كە ئەمە خۆ لە خۆیدا ئازایەتیە بەلام بۆ شتێكی خراپ. پاش شەڕی ڤێتنام من ئەو دوو حاڵتەم بەسەر هات. بەلام هیچ كامیان باشتر نەبوو لەوەی تریان. لەكاتی مامۆستایمدا هەستم بە هێزی ترس و گومانی خراپكردبوو، كە چەندێك كارگەری هەیە لەسەر كەمبوونی تواناكانمان، بۆنموونە ئاسك لە ڕۆشتنا لە شێر و پڵنگ خێراتر ڕادەكات،

بەلام کاتێ شێر دوای دەکەوێت و ئەمیش لای بۆ دەکاتەوە دەترسێ، توانای ڕاکردنی کەم دەبێت. کاتێک کە مامۆستابووم پرسیارێکم لە قوتابیەکان دەکرد هەستم بەو ترسە دەکرد لە کاتێ وەلامدانەوەی پرسیارەکەدا. بەلام لە جیهانی ڕاستەقینەدا سەرکەوتن گرنگ نیە بەلام ئازایەتی جێی بایەخە. بەئەزموون و شارەزای خۆم ، بۆ زانیار و زیرەکی لە ئابوریدا پێیوست بە هەردوو تواناکە هەیە بەتایبەتی زیرەکی. ئەگەر ترس بەسەرتا زاڵبوو ئەوا زیرەکی و توانات لە ناودەچێت. لە قوتابخان من تەلەبەکان هاندەدەم کە بەسەر ترسی خۆیاندا زاڵبن و زیرەك و چاو نەترسبن. ئەگەر ڕێگە بەتواناکانت بدەی ئەو ترسە بگۆڕە بۆ هێز و توانا و زیرەکی.

من دڵنیام بۆ زۆربەی خەڵکی، کاتێک مەسەلی پارە دێتە پێشەوە، دەترسن و هەموویان دەیانەوێت بە سەلامەتی کاربکەن و دوربن لە مەترسی و کێشە. بەبۆنەی ئەم کردارەوە من چەند پرسیارێکم بۆ دروست دەبێت. بۆچی دەترسن یان نایانەوێت کارێکی نادڵنیای نەکەن؟ بۆچی نیگەراندەبن دەربارەی تاقیکردنەوەی ئای کیو؟ یان بۆچی پێیوستە من ببمە کەسێکی شارەزا لە بواری ئابوریدا؟ بەڕای من وەلامەکەی ئەوەیە کە ئەوان هەڵبژاردنیان زۆر لەبەر دەستدایە.

ئێمە گۆڕانکاری زۆر مان لە پێشە، بۆنموونە کاتێ چیرۆکی ئەلێکساندەم بۆ گێرانەوە، لە چەند ساڵێك دوای ئەو سادا کەسی تر پەیدابوون، بۆ نموونە بیل گەیت گە خاوەنی کۆمپانیای مایکرۆ سۆفتە و گەورەترین سەرمایەدارە لە جیهاندا. یان. واتا جیهان لە یەك قۆناغدا ناوەستێت هەمیشە لە پێشکەوتندایە ئەمرۆ بیل گەیت سبەی یەکێکی تر. هەروەها

چەندە ها کەسی ترمانە هەیە کە کایە پوچبووە و توشی زەرەرێکی زۆربوون.

یان بۆچی تۆ نیگەرانی لە تاقیکردنەوەی ئایکیو؟ من پێت دەڵێم بۆ چی ئەو کارە دەکەن لەبەر ئەوەی کاتێك من لە ژیاندام، ئەو بۆ من لوتکەی خۆشیە، خۆش هاتن لە گۆڕانکاریەکان دەکەم نەك لێیان بترسم. من زیاتر خۆشحاڵ دەبم ببمە ملیۆنەر لە نیگەرانیم بۆ شکست و مایەپوچی. واتا من ئومێدم بۆ سەرکەوتنەکە زیاتر لە شکستەکە. ئەو سەردەمەی ئێمە تێیدا سەردەمێکی خۆشگوزەرانیەو لەمێژدا شتی وانە ڕوینەداوە. ئەوەی ئێستا ئەوتوانن ئە بەراوردەبکەن بە لێکۆڵینەوەیان لە ڕابردوو و بەراورکردنی بە ئێستا. وەك هەمووومان دەزانین ئەو سەردەمە کۆنە نەماوە و سەردەمێکی کە لە دایك بووە،

بۆچی تاقیکرنەوەی هەڵسەنگاندنی زیرەکی دەکەینت نیگەران دەبیت؟ لە بەرئەوەی کاتێ تۆ ئەم تاقیکرنەویە دەکەیت، ئمانجەکەی ئەوەیە تۆ بیتە کەسێکی دەوڵەمەند، بەڵام ئەگەر تۆ ئەم کارە نەکەیت ترس و دوڵیت زیادەکات. ئەم تاقیکردنەوەی دەرخەری ئەو کەسانەی کە زاڵبوون بەسەر ترسەکەیان، دیاری کردنی ئەو کەسانەی کە تەنها لەسەر ڕێگە کۆنەکەی پێشودەڕۆن بە بێ بیرکرنەوە.

٢٠٠ ساڵ پێش ئێستا هەر کەسێك خاوەن زەویبوایە بە کەسێکی ساماندار دەناسرا. پاشان گۆڕا بۆ کارگە و پیشەسازی. واتا ئەگەر کەسێك خاوەنی کارگە بوایە بەکەسێکی ساماندار ناسرابوو. بەڵام ئێستا هەرکەسێك خاوەنی زانیاری بێت بە کەسێکی ساماندار دەناسرێت. بەڵام کێشەکە لەوەدایە کە فایلی زانیاریەان لە جیهاندا وەك تیشکی ڕوناکی

خێرا دەگوازرێتەوە، هیچ سنورێکی بۆ دانانرێت وەك ئەوەی لە ئەرز و کارگەکانـدا بـۆی دادەنـرا. گۆڕانکاریـەکان زۆر خێـرا و درامـاتیکن. هەندێکەس خێرا وەك قارچك هەڵتۆقێن واتا خێرا دەوڵەمەند دەبن. بەلام لەگەڵ ئەو سەرکەوتنەدا کەسانێکی تر هەن کە مایە پوچبوو.

ئەمڕۆکە، زۆرێك لە خەڵك دەناسم کـە بـە باشـی کاردەکـەن بـۆ بەدەست هینانی پارە، بـەلام هـەر لـە کێشـەدان. چـونکە ئـەوان لـە سـەر ئـەو بیر بـاوەڕە کۆنـە دەڕۆن. واتـا ئـەوان دەیانـەێت هـەر بـەوە ڕێگـە ڕوبـەڕوی کێشەکان ببنـەوە، بـەبێ ئـەوەی هـیچ گۆڕانکاریەبکـەن. مـن زۆرێـك کـەس دەناسـم کـە کـارە و خـان و سـامان لـە دەسـتداوە. ئـەوان بـۆ ئـەم ڕوداو تەکنەلۆجیا و خاوەنکار تۆمەتباردەکەن، بەلام لـە ڕاسـتیدا ئـەوان خۆیـان کێشە سەرەکیەکەن.

ئەو بیرۆکە کۆنە لایەبڵێتی سەرەکیانە، چونکە ئەوان درکیان بەوە نـەکرد و ئـەوەی دوێـنێ ئەسـێت بـووە شـەرت نیـە ئـەمڕۆ هـەر ئەسـێت بێـت.

پاشنیوەڕۆیەك من دەرزم دەگوتوە دەربارەی وەبەرهێنن و ئەویاریەی کە دام هێنـابوو. بـەناوی کاشـفلەوە. زیـاتر جـەخمان لەسـەر ئامارزەکـان دەکردەوە. هاورێیەکم هاورێیەکی هاوردبوو کە زیـانێکی زۆری کردبـوو لـە کاتی تەڵقدانی خێزانەکەی. ئەو بۆ چارە سـەرێك دەگـەڕا و پێیوابـوو ئـەم کلاسە چارەسەر ێشەکەی بۆ دەکات.

ئەم یاریە یارمەتی خەڵکی دەدات کە چۆن پـارە کاردەکـات. یـاری کـردن لەم یاریـەدا ئـەوەمان فێردەکـات کـە کـارلێکردنی نێـوان بـالانس شیت و ئنکەم ستەیت مێنت.

لێرە باسی ئەوەدەین کە چۆن کاشفلەوە مانگانە زیادەکەین لە هێلکاری ئەسێتەوە و تێپەڕاندنی تێچونی مانگانەت. ئەگەر لەما سەرکەوتبوویت، توانات هەیە کە لەداوەکە دەرچی. وەك پێشتر گوتم هەندێك کەسی ئەم یاریەیان بەلاوەگرنگ نیە و هەندێکی تر خۆشیاندەوێت. هەندێکی تر خاڵە گرنگەکانی ئەم یاریە وەرناگرن. بۆنموونە ژنێك لە کاتی یاریکردنەکەدا چەند دەرفەتێکی لە دەستدا. کاتی دەسی کرد بەیاریەکە ژنکە ناوی ئەشنانەی نوس کە لە بیری نەمابوو. زۆر دلخۆشبوو بەلاّم کە هاوڕێیەکی خۆی شیکردەوە کە چۆن ژمارەکان کاردەکەن لە بواری بالانس شیت و ئنکەم ستەیتمێنت، ئەو زۆر بێهیوابوو چونکە دەیگوت من هەزم لە بیرکاری نیە. پاشان ئێمە چاوەڕوانی ئەو هاوڕێیەی بووین کە پەیوەندی نێوان ئەو دوو چەمکەکان بۆ شی بماتەوە لە ماشفلەوەی مانگانەدا.

پاشان کە ئەو ژنە زانی ژمارەکان چۆن کاردەکات.

پاشان کە یاریەکە تەواوبوون هاوڕێکەی هات و پێیگوتم " ئەو زۆر بێزارە، ئەو هاتبوو شتێك فێربێت دەربارەی وەبەرهێنان" هەروەها ئەو زۆر حەزی لەو بیرۆکەیەنەبوو کە یاریکردن بۆ ماوەیەکی زۆر" هاوڕێکەی هەوڵیدا کە تێبگەیەنێت ئەگەر تۆ لە ناخی خۆتدا کاری گەربووی بەم یاریە بە هەرێگەیەکبێت ئەوا خواستی ئەوەت لادروست دەکا کە پارەکەت بگەڕێنیتەوە، بەلاّم ئەو وتی" کاریگەریەکی یاریەکە بەشێوەیەکی گاڵتەجاڕیانە کاری گەری هەبوو لە سەرم. بەلاّم ئەو پارەی کە جێم هێشبوو بۆم گەڕایەوە. لە ساڵ ١٩٨٤ من ملیۆنەها نموونەم بۆ هێناونەتەوە دەربارەی ئەوەی سیستەمی قوتابخانەکان نەیانردوە. چونکە ئەو وانانەی کە مامۆستاکان دەیڵێنەوە هیچ سودێك بە لایەنی

ئابوری ناگەیەنێت كە ئێستا كێشەیەكی سەرەكیە. بۆیە لە ساڵی ١٩٨٤ لە ڕێگەی یاریەكەوە ئەم وانەم فێری خەڵكی دەكرد. هەمیشە گەنجانم هاندەدات بۆ ئەوەی بیر لەڕابردوویان بكەنەوە كە چی یانزانیوە و چی پێویستە بیزانن.

یەكێك لە خاڵگرنگەكان ئەم یاریە بریتیە لەوەی كە بیر لە ڕابردووی ڕفتارەكات بكەیتەوە، وەك سیستەمی فیدباكی وایە. واتا وەك تاقیكردنەوەیكی كەسایەتیت وایە لە ڕابردوودا. ئەو ئاورێی ژنە كە لە یاریەكە تێنەدەگەیشت پەیوەندی پێوەكردم و گوتی" كە هاورێكەم كەمێك تێگەیشتوە لە پەیوەندی نێوان ئەو دووچەمكە. " ئەو ئێستا هەر خاوەنی بەلەم نیە بەڵكو خاوەنی هەمووشتێكە لە خەیاڵیخۆیدا. ئەو زۆر توڕیە پاش ئەوەی كە لە مێردەكەی جیابووە، ئەو بەجێی هێشتبوو پاش ٢٠ ساڵ لە پێكەوە ژیان. هەرە لەبەر ئەوە ئەوا بنچینەیەكی ئەسێتیان نەبوو. لەبەر ئەوە ئەوان هیچیان نەبوو تا بەجێی بێڵن. واتا پاش ٢٠ ساڵ لە ژیانی هاوسەرگیرییان تەنها لە كەیفو خۆشابوون. ئەوان تەنها كۆمەڵێ یادگاری لەبرنەكراو ناخۆش بەجێماوە. ئەم كەمێك لە یاریەكە تێگەیشتبوو لەبەر توڕیەیەكەی نەك لەبەر تێگەیشتنی.

ئەو بڕوای وابوو ئابوری تایبەتە بە كاری پیاو. ژنیش ماڵكەی بۆ بپارێزی و خاوێنی بكاتەوە. واتا پیاو لایەین ئابوری بەڕێوەدەبات. پاش پێنج ساڵ لە هاوسەریان دركی كردبوو كە پیاوەكەی پارەی لێدەشارێتەو. ئەو لەوە نیكەرانبوو كە ئاگایە لەوە نەبووە كە ئەو پارانە چی لێدەكات ئایا دەیداتە ژنێكی تر؟

هەروەك بۆردی یاریە، ئێمە دەستکەوتی زۆرمان بۆ دەرەخسی ئەگەر بەردەوام هەوڵبدەیتن. جیهان هەمیشە دەوستەکوتمان بۆ دەرەخسێنێت. ڕۆژێکیان من سکالّم لە پاکەرەوەکە کرد لە لای خێزانەکەم کە پانتۆڵکەم بچوکردۆتەوە هۆکارەکەی ئەوە، بەلاّم ئەو پێکەنی و گوتی" پانتۆڵی تۆ هەندێك شتی تر گەرەی کردوە.

ئەم یاریەی باسی دەکەین وادیزاین کراوە کە هەرکەسەو یاری پیبکات، دەستکەوتێکی دەداتیّ. مبەستەکەی ئەوەیە کەچەند بژاردەیەکت باتیّ. بۆنموونە ئەگەر تۆ بۆرت کاردەکە دابنێی لەیاریەکە ئەوەمەبستی ئەوەیە کەتۆ قەرزداربوویت. پرسیارەکەی ئێستا ئەوەیە تۆ ئەتوانیت چی کارێك بکەیت؟ چەند بژاردەی جیاوازی داری تۆ ئەتوانیت ئەنجامی بەیت و لە گەڵی بەردەوام بیت. من سەیری ١٠٠٠ کەسم کردە کە ئەم یارییەیان ئەنجامداوە، ئەوکەسانەی کە توانیویانە لە میاریە دەربازبن و بیبەنەوە بە خێرای، ئەوەکە سانە بوون کە توانای بیکاری و مێشکی ئابوریان بەهێزبووە. واتا ئەوان جوازی بژاردە دارایەکان دەدۆزنەوە. ئەگەر کەسێك لەم یاریەدا زۆر پێبچێت ئەوا یان تینەگەیشتوە یان مێشکی ئابوری و داهێنانی نیە. بۆیە خەلکی دەوڵەمەند هەمێشە زرنگ و چاو نەترسن بۆ ئەنجامدانی کارەکانیان.

ئەو کەسانەی کە یاریان کردبوو لەم یاریەدا و پارەیەکی زۆریان بەدەست هێنان، بەلاّم ئەوان نازانن چۆن ئەو پارەیە کاری پێبکەن، بەیە زۆریەی کەسەکان سەرکەوتونین لە دارایدا لە ژیانیاندا. لەکاتێکدا کە پارەیان هەیە وادەزانن زۆر چیر و زیرەکن بەلاّم لە ڕاستیدا گرنگتر شت ئەوەیە کە پارەت بەدەست هێن بزانی چی لێدەکەیت. ئەو گرنگنیە کە تەنها پارە

بەدەست بێنی بەڵکو بیر بازرگانی و دارای گرنگە. ئەگەر بێتو بژاردەکانت سنورداریکەیت ئەوا لە سەر هەمان بیرۆکەی جاران جێبەجێدەبیت. من چیرۆکی هاورێیەکم دەگێرمەوە کە لە قوتابخانە بەیەکەوەبوون.

ئەو کاری دەکرد لە سێ شوێن دوای ٢٠ ساڵبینیەمەوە ئەو لە هەموو هاورێکانی قوتابخانەی دەوڵەمەندتر بوو. بەلاّم کاتێك کە ئەو کارگەییەی چاندنی شەکرە کە کاری تیدا دەکرد داخرا، کرێکارەکانیان دەرکرد. کرێی ئەویشیان کەمکردەوە و توشی زیانیکی زۆر بوو. هۆکارەەی چی بوو خۆ ئەو زۆر ساماندارببوو؟ هۆکارەکەی ئەو بریتی بوو لە یەك بژاردە واتا تەنها یەکشێوازی ئابوریانە کاری دەکرد و بەباشی هەوڵدەدە تەنها بەباشی و بە قورسی. ئەو لە سەر بیۆکە کۆنەکە دەرۆیشت. بیری لەوە نەدەکردەوە، کە بچێت کۆمپانییەك و بەشێوەیەکی درێژخان و بە سودێکی زۆر کاریان بە گەڵبکات. واتا بژردە زۆر گنگە لە کارکردندا.

پاشان چی بەسەر هات؟ ئەو سیکاری دەکرد بەس بۆ ئەوەی پێی بژی. کاتێ ئەو کەسانە دەبینم کە یاری کاشفلەوە دەکەن، سکالاّ لە شانسی خۆیان دەکەن و خۆیان بە بێشانس ناودەبەن. من دەزان لە چیانی ڕاستیشیانا ئەو کارە دەکە، چاوەڕێی دەرفەت دەکەن. بەلاّم کاتێ ئەوان یاری دەکەن کارتی هەلیان دەستکەوێت ناتوانن ببنە خاوەنی پارە. بۆیە سکاڵدەکەن و دەڵێن: ئەگەر پارەی زۆر مان هەبووایە لەم یاری ڕیت ڕیسە ڕزگارماندەبوو. ئەوان بۆ ژیانی ڕاتیشیان هەمان کار دووبارە دەکەنەوە و دەرفەتیان بۆ دێتە پێش بەلاّم هەر نابنە خاوەنی پارە.

من خەڵکی زۆر دەناسم کە دەرفەتی زۆر گەورە یان بۆ هاتۆتە پێشەوە بەلاّم بیرێکی ئابوریان نەبووە و کە بتوانن ئەم دەرفەتە وەربگرن. بتوانن

لەم یاری ڕیتە ڕیسە ڕزگاریان بێت. زۆربەی کەسەکان لەم بوارەدا وەك ئەوان وان. ئەو کەسانەی کە دەرفەتەکانی چیانیان وەك خۆی وەرناگرن و یا چەند سلێك هەستی پێدەکەن کە کەسانێکی زۆر دەوڵەمەندبوون کە هاوشانی ئەوانبوون.

زیرەك بوون لە واری ئابوریدا تەنها بریتیە لە زۆری بژاردەکان. ئەگەر هەلێك بۆ تۆ ڕێنەکەوت ئەواتۆ تۆ پێیوستە چیبکەیت بۆ ئەوەی بژاریدەی ئابوریت بسەلمێنیت.

زۆر بەی خەڵکی یەك چارەسەر و یەك کاردزانن و بەیك شێواز مەولدەدەن و پاشەکەت دەکەن و قەرزدەکەن.

بۆچی تۆ دەتەوێت ئاستی توانیای خۆت بەرزبکەتەو لە بواری دارایدا؟ لەبەر ئەوەی تۆ دەتەوێت بیتە کەسێك کە خاوەنی بەخت و شانسی خۆتبیت و هەرچیەکت بوێت ڕوبدات و باشتری بکەیت. ئەوکەسانەی کە بروایان وایە کە بەخت دروستدەکرێت، لە ڕێگەی پارەوە. یان ئەیانەویت کەسێکی بە بەخت و خاوەن پارەبن لە جیاتی ئەوەی کاری گرانبکەن. ئەوا زیرەکی لە دارایدا زۆر گرنگە بۆ ئەوان. ئەگەر تۆ لەوەکەسانەی کە چاوەڕێی تەنها هەلیت و هیچ کارێکی کەناکەیت وەك ئەوا وایە کە بچی بۆ گەشتێك لە دووری پێنج میل پیش ئەوەی گەشە کەدەست پێبکەیت چاوەڕێی ترافیك لایتەکان بکەیت بێتە سور سەوز.

کاتێك کە گەنجبووم لە گەڵم مایم باوکە دەوڵەمەندەکەم باسی پارەمان دەکرد و دەمگوت پارە شتێکی ڕاستی نیە. بەلام باوکی دەوڵەمەندم فێری نهێنی پارەی کردین دەیگوت " چینی ناوەن کار دەکەن بۆ پارە بەلام دەوڵەمەند پارە دروست دەکات.

بیرۆکەی پارە کە زۆرکەس بە گرنگی دەزانن وایان لێدەکات کە بە باشی هەوڵی بۆ دەدەن و خۆیانی بۆ ماندوودەکەن. بەڵام ئەگەر تۆ زیاتر گەنگی بە بیرۆکە کانت بدەیت ئەوا زۆر باشترە لە گرنگی پارە لە لات و خێرا و زۆر بە سەرکەوتووی دەوڵەمەند دەبیت. بەڵام من و مایك. " بەڵام من و مایك هەمیشە دەمان گوت " ئەگەر پارە گرنگ نەبێت ئەی چی گرنگە؟ باوکە دەوڵەمەندەکەم گوتی" ئەو ئەو پرسیارەیە کە من ئێوە دەبێت بەوەڵامەکی ڕازی بین. " با لێرەدا باسە زیاتر ڕون بکەینەوە دەمەوێت پێتا بڵێم کە گرنترین ئەسێت کە خاوەنی بین بریتیە لە مێشکمان. ئەگەر ئێمە بە باشی بەکاری بێنین و ڕاهێنانی پێبکەین، ئەتوانین لەم ڕێگەیەوە بینە کەسێکی سەرمایەدا بە هەر شێوەیەك کە تۆ وێنای بکەیت. بەپێچەوانەشەو ئەگەر ڕاهێنان بەمێشکت نەکەی و بەکاری نەهێنی لە لوتکەی دەوڵەمەندیدابێت مایە پۆچ دەبیت ئەو نموونانە زۆر لە ژیانی ڕۆژانەماندا.

لەسەردەمی زانیاری ئێیستامان، پارە بەشێوەیکی بەرچاو گەشەی کردوە. زۆرێك لە کەسەکان لە سەرمایەیەکی کەمەوە خێرا دەوڵەمەندبوون بەڕێگەی بیرۆکە و ڕێکەوتن، واتا ملیۆنیك کەس زیاتر دەوڵەمەندبوون و بوونەتە خاوەنی سەرمایەی خۆیان لە سفرەوە واتا پارە ڕۆڵی نەبینیوە لە بوارەدا بەڵکو ڕێکەوتن دەوری بینیوە. واتا ئەگەر تۆ پرسیار بکەیت لەو کەسانە کە بازرگانی بە شتومەك و بەشەکانی تری وەبەرهینانەوە دەکەنن ، ئەوان دەڵێن ئێمە پێمان وایە ئەو کارە ئەنجام دەدەین بەدرێژای زۆربەی کاتەکانمان. ڕێکەتن واتا تۆ کاتێك لە ئاراستەی بازرگانی وڵاتان دەکۆڵیتەوە و چەند هێمایەکت بۆ دەردەکەویت کە ئایا

ئاستی بازاڕ چۆنە و چی شتێك خواستی زۆر لەسەرە خێرا بە بریکار و هاوکارەکانم دەڵێم فلان شت بکڕن و لەو وەختەدا بیفرۆشن کە قازانجێکی زۆر دەکات ئەمە من ناوی دەنێم ڕێکەوتن.

من پرسیارێك دەکەم ئایا بۆچی تۆ گەشە بە مێشکی درای و بازرگانی دەدەیت؟ تەنها وەلام کە وەری بگریت ئەوەیە، من دەتوانم پێت رابگەیەنم کە بۆچی من گەشە دەدەم بە بواری عەقلی بازرگان وەبەرهێن؟ ئایا لەبەر ئەوەیە من دەمەوێت پارە خێرا بەدەست بێنم؟ نەخێر لەبەر ئەوەی پێیوستی منەبێت، بەڵکو ئەمەویت. واتا ئەم پرۆسەسە پیوستی بە چەند تاقیکردنەوە ڕاهێنان هەیە. وەك تاقیکردنەوەی هەڵسەگاندنی توانای زیرەکی، چونکە ئەمە وەك گەورەترین یاری وایە لە جیهاندا. دەمەوێت بچمە ئەو جیهانە کە مرۆڤەکان بە مێشکیان کاربکەن و کرداریان هاوتای وتەکانیان بێت. لە ئەنجامدا تۆ توشی بەر بەرەکانێدەبیت و سەرکەتن و خۆشی دەبیت.

هەر لەبەر ئەوەیە من زیاتر بایەخ دەدەم بە بوونی زانیاری دارای. گەشەدان بەو ئەسێتەی کە من خاوەنیم، پێشکەوتن شانبەشانی ئەوکاسانەی کە سەرکەوتوون لەم بوارەدا نەك ئەو کەسانەی جێماون.

من نموونەیەکی بچوك باسدەکەم کە ڕێنیشاندەرتە لە بەرهەمهێنانی پارە. لەسەرەتای نەوەدەکان ئابوری ولاتەکەمان تەواو لەمەترسیدابوو. لەکەناڵێکی ئەمەریکی بەناوی (good morning America) بەرنامەیەك هەبووە دەربارەی کێشە ئابووریەکە، هەندێك میوانیان بانگێشکردبوو کە گفتوگۆیان دەکرد دەربارەی کێشە ئابوریەکە. ئەوان

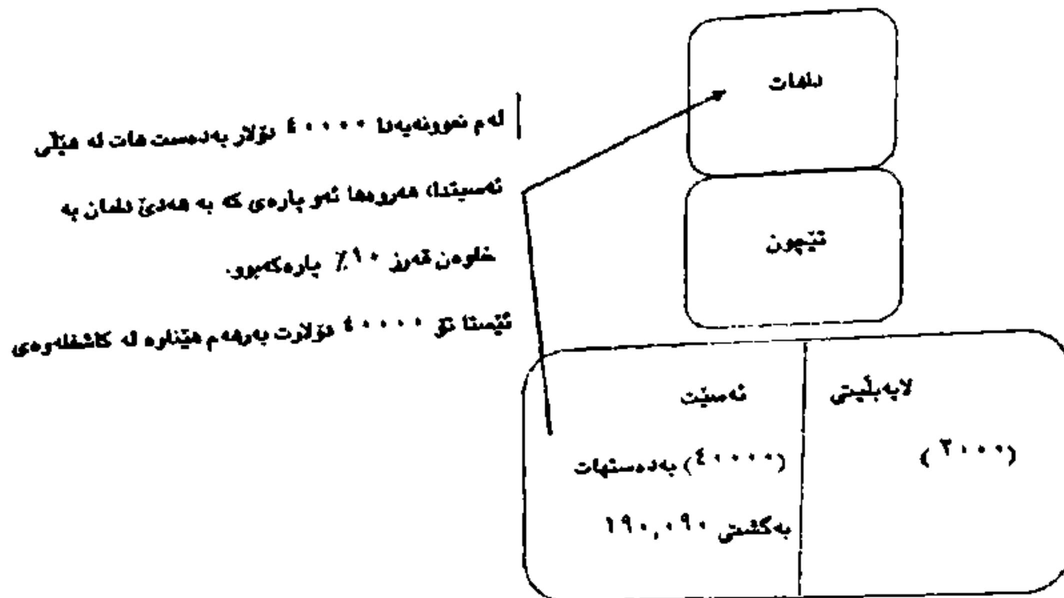
ئامۆژگاری خەڵکیان دەکرد کە پارە پاشەکەت بکەن. واتا مانگانە سەد دۆلار پاشەکەت بکەن لە ٤٠ ساڵی داهاتوودا دەبنە ملیۆنێر.

ئەم بیرۆکەیەم پێباشبووم دەربارەی پاشەکەت کردن، ئەمە یەکەم بژاردەیە و خەڵی پێی ڕازین. بەڵام کێشەك لەوەدایە لای خەڵکی ڕوون نیە کە چۆن ئەمە دەگوزەرێت، چونکە ئەوان هەڵێکی زۆر لەدەست دەدەن بە بێ ئەوەی پێی بزانن، خەبەریان نیە کە چی دەگوزەرێت.

وەك پێشتر گوتم: ئابوری لە مەترسیدابوو، بەڵام بۆ وەبەرهێنەکان هەلێکی باشبوو. بەتایبەتی بۆ من چونکە پارەکەم زیادی کرد لە شتومەکی بازاڕا و خانوبەرە. بەڵام من پارەی نەخت کەم لەبەر دەستدابوو، چونکە خواستی خەڵك کەمبوو و من کڕیاربووم و پارەم پاشەکەت نەدەکردن بەڵکو وەبەرهێنانم دەکرد. من و خێزانەکەم زیاتر ملیۆنێك دۆلاران لە بازاڕدا کاری دەکر و ڕێژەکەی زیادی دەکرد. ئەمە هەلێکی باشە بۆ وەبەرهێن. بەڵام من وەك پێیوست سودم لێنەبینی.

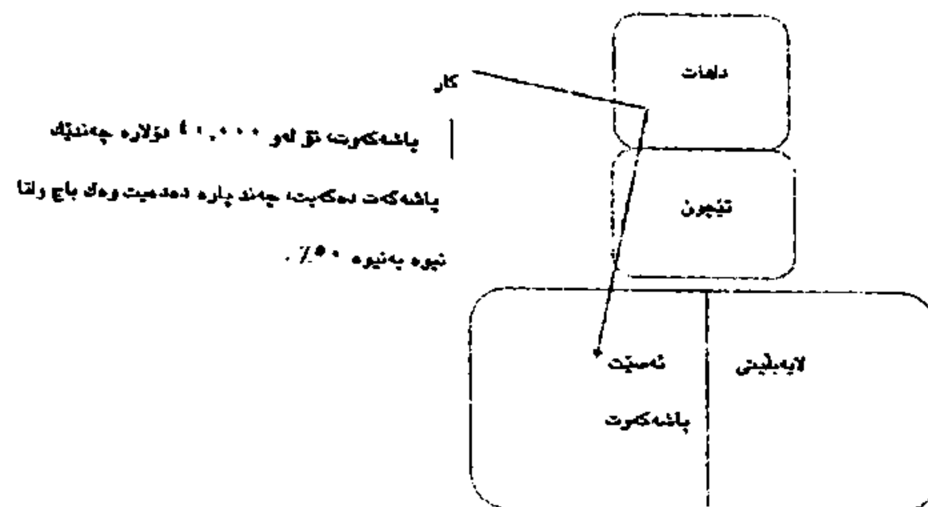
نرخی خانو لە ١٠٠,٠٠٠ دۆلارەوە دابەزی بۆ ٧٥٠٠ دۆلار. من شوێنی کڕین و فرۆشتنی خانم گواستەوە بۆ شوێنێکی تر. لەو شوێنەی کە تازە بۆی ڕۆشتبووم خانوی ٧٥٠٠ دۆلاری دەکڕی بە ٢٠,٠٠٠ دۆلار و کەمتر. ئەو پارەیەم لە هاوڕێیەك قەرزدەکر بۆ ماوەی سێ مانگ. من ژمێریارەکەم ئاگادار کردەوە کە پارەی پێشەکی قەرزەکە بدات. پاشان لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان ریکلامم بۆ کرد کە خانووی ٧٥٠٠٠ بە ٦٠٠٠٠ دەتوانن بیکڕن. پاش ئەوە پەیوەندیەکی زۆرم بۆ هات دەربارەی فرۆشتنی خانەوەن پاش ئەوەی کڕیارەکان هاتن و خانوەکەیان بینی دەست بەجێ خانوەکەیان کڕی.

پاش تەواو بوونی کردارەکانی مامەڵکەو وەرگرتنی پارەکە. پارەی قەرزکراوم دایەوە بەو هاوڕێی لێم قەرزکردبوو. واتا ٢٠٠٠ دۆلارەکەم دایەوە و ٢٠٠ دۆلاری داپێی وەک هەدیەک. بەکردنی ئەم کردارە هەموومان دڵخۆشبووین و قازانجمانکرد. لەم کڕین و فرۆشتنەدا من ٤٠٠٠ دۆلار قازانجم کرد واتا خانوەکەم فرۆشت بە ٦٠,٠٠٠ دۆلار کە بە ٢٠,٠٠٠ کڕیبووم.

لەماوەی کزی بازاڕدا، من خێزانەکەم شەش جار کاری مامەڵکردنمان ئەنجامدا. لەکاتێکدا زۆر بەی پارەکەمان لە خانووبەرەو و شتومەکدابوو. لەکاتی ئەنجامدانی ئەو شەش مامەڵیە توانیمان ١٩٠,٠٠٠ دۆلار قازانجکەین. بەنزیکەی ١٩٠٠٠ دۆلار تەرخان کرا بۆ پێداویستسەکانی کۆمپانیا لە ماوەی ساڵکەدا وەک کرێی سەیارە و گاس و گەشت شتەمای تر. حوکەمەت چانسی ئەوەی هەیە کە باجی داهاتمان لێوەربگرێت.

بەلأم باج دەدەین لە دوای گشت تێچوونەکان کە ئەنجامدرا ئەوکات ڕێژەی باج دیاریدەکرێت.

ئەمە نموونەیەکی سادەبوو کە پارە چۆن دروستدەکرێت. بۆ دروست کردن و پاراستنی هزری ئابوری بەکار دێنین.
ئایا ئەگەر تۆ پرسیار لە خۆت بکەی کە چەندێ پێیوستە هەتا ئەو پارەیە بەدەستبێنم. یان ئەگەر ئەو پارەیە بخەم بانکەوە لە ١٠٪ زیاوەك دەداتێ ساڵانە. ئەگەر ئەمە بکریت بۆ ماوەی ٣٠ ساڵ داهاتێك باشە. بەلأم بۆ خۆم نیگەنم ئەگەر پارەم بدەنێ لەسەر ١٩٠٠٠٠ دۆلارەکە چونکە لەبری ئەوە باجم لێدەسێنن. بۆیە ئەگەر پێیوستی کرد باج بدەم دەبێت ئەو یاسایەم بۆ دابینکەن کە بانك ساڵنە لە ١٠٪ پارەکەم بۆ زیادکات کە دەکاتە بڕی ١٩٠٠٠ بۆ هەرساڵێك بۆ ماوەی ٣٠ ساڵ دەگاتە ٥٠٠,٠٠٠ دۆلار لە داهاتەکەم.

من گوێم لە زۆرێك لە خەلی بووە دەڵێن" ئەگەر ئێمە ئەو پارەنەدەین ناتوانیت سود مەندبین لەوە پارەیە. ئەو كێشەی باسمان كرد كە رویدابوو نرخی شتومەك و خانوبەرەی دابەزاندبوو، لە ساڵی ١٩٩٤ بۆ ١٩٩٧ كێشەكە وردە وەردە چارەسەربوو. نرخی خانووگەڕایەوە ئاستی جارانی خۆی. واتا خانوی ٦٠,٠٠٠ دۆلار گەڕیاوە بۆ ٧٠,٠٠٠ دۆلار بەو نرخە فرۆشرا. بەڵام ئەگەر پەلەت بوایە لە فرۆشتنی خانوەكا ئەوا تەنها ٢٠٠٠ دۆلارت وەردەگرتەوە دەدایەوە بە خاوەن قەرزەكە.

ئەمە تەكنیێكە كەبەبێ پارەئەوتوانی وەبەرهێنانبكەیت. نموونەیەكی ئاشكرایە كە بەبێ پارە ئەتوانی پارەیەكی زۆر بەرهەمبێنی.

چی ڕوودەدات لە گەڕنەوەی بەرهەمهێنان ئەگەر من پارەم هەبوو بۆ بەرهەمهێنان. زۆر دڵنیانیم بەڵام لەوانەیە پارەكەت كەمبكات. بۆنموورونە مانگانە ١٠٠ دۆلار پاشەكەوت بكەی لەوانەیە لە ٥٪ باجی لەسەر دابنێن، بیە پێیوستە لە ١٥٠ دۆلار كەتر نەبێت، چونكە بەدریژای ٤٠ ساڵ ئەو باجە وەردەگیرێت.

كاتێ لە ساڵی ١٩٩٧ ئەم كتێبەم نووسی جمو جوڵی بازاڕ تەواو پێچەوانەی ٥ ساڵ لەمەو پێشبوو. نرخی شتومەكو خان و بەرە بەرزبووە ئەو خانوەی بە ٦٠,٠٠٠ دۆلار دەتكرِی ئێستا بە ١١٠,٠٠٠ دۆلارە. ڕاستە ئەمە هەلێكی باشە بەڵام بەهای ئەسێت لەگەڵ ئەو دا زیاد دەكات. واتا سودەكەی وەك جاران نابێت، بۆیە پێیوستە كە ئەو كەسانەی ئەم كارە دەكەن بەدوای دەرفەتێكدا بگەڕێن.

لەکاتی باسکردنی ئەم نموونانە گوێم دەنگە دەنگبوو کە دەیان گوت ئەمە پێچەوانەی یاسایە، تۆ ڕاستناکەیت، ئەتوانی پیشانمان بەیت کە ئەمە چۆن دەکرێت.

من گوتم: ئەمە شێوازی بیرکاریەی سادەیە، من شتی ئاڵۆزم تێدا بەکار نەهاوردوە تەنها باس بەڵگنامەی مامەڵکارانم کرد وە لەگەڵ خزمەت گوزاری کرێدان. دەربارەی قەرزەکە کاێ خانەوە دەفرۆشی پێشەکیە وەردەگریت و ئەوی تر دەمێنێتەوە بۆ ئەو شێوازەی لەسەر ڕێکەوتون.

لەوانەیە ئەمەی باسمانکرد لەگەڵ ئەو بارو دۆخەی تۆدا نەگەنجێ و بازاڕو شوێنەکانیتر وەك ئێرە نەبن بەڵام ئێمە لەم نموونەیەدا ئەومان ڕونکردەوە کە چۆن لە پارەیەکیکەم سەدان هەزار دۆلار قازانجدەکەیت.

ئەم کارەی ئێمە تەنها بەڕێکەت ئەنجام درا، بۆئەم کارە هەموو کە سەکان ئەتوانن ئەنجامی بدەن، بەڵام زۆرێك لە خەڵکی ئەم کارەناکەن تەنها لەسەر ئامۆژگاریە کۆنەکە دەڕۆن کە بە قورسی کاربکە بۆ پارە و پارە پاشەککەتبکە.

تۆ بۆ سی کاژێر کارکردن ۱۹۰,۰۰۰ دۆلار دەجێتە هێکاری ئەسێتەوە و هیچ باجێك نادەی، ئایا ئەم بیرۆکەیە ئێوە نیگەراندەکات. تۆ دوو هەڵبژاردنت لە دەستدایە.

۱_ یان ئەواتا تۆ کاربکەی و نیوەی دەهاتەکەت بدەی وەك باج و ئەوەی تری لێیمایەو پاشەکەتی دەکەی و لە سەدا پێنج وەك باج دیسانەوە لێ دەڕواتەوە. یان

۲_ یان گەشە بە هزری ئابوری بدەیت و ڕاهێنان بە مێشکت بکەیت و ئەسێتی خۆت بنیاتنێی.

ئایا ئەگەر خاڵیەکەم جێبەجێبکەیت تۆ چەندێك كاتت پێویستە بۆ بەدەست هێنانی ١٩٠,٠٠٠ و بنیات نانی ئەسێت.

ئێستا ئێوە لە وەتێدەگەن كە بۆچی من سەر ڕادەوشێنم كاتێك دایكێك دەڵێت منداڵەكەم لە قوتابخانەی و نمرەیەكی باش هاوردوە و داهاتویەكی ڕون چاوەڕێی دەكات. بەلأم من دەڵێم داهاتویەكی لێڵ چاوەڕێی دەكات.

هەروەك پێشتر ڕوونم كردۆتەوە باشتری ستراتیجی ئابوری هزری ئابوریە هەتا تۆ بناغەیەكی ئابوریت نەبێت ناتوانی ببنە كەسێك كە پارە كارت بۆ بكات و لە پارەی كەم پارە بەرهەمبێنیت. بۆ جێبەجێكردن و گەشەدان بە توانای هزری ئابوری پێویست دەكات چەند تەكنیكێ جێبەجێبكەین.

١. خوێنەواری واتا تۆ دەبێت توانای خوێندن و نوسینت هەبێت.
٢. ستراتیجی وەبەرهێنان. واتا زانستی پارە كە پارە دروستدەكات.
٣. بازاڕ. خواستی شتومەك، ئەلێكساندەر و بیلگەیت ئەوەیان خستە بازاڕەو كە خەڵی پێیوستی پێیبوو. یان فرۆشتنی خانوی ٧٥٠٠٠ دۆلاری بە ٦٠٠٠٠ دۆلار بە بەهای ٢٠٠٠٠ دۆلار. ئەمانە هەمووی هەلن هەندێك كەس لەمكاتەدا دەكرێت و هەندێكیتر دەفرۆشێت.
٤. یاسا. زانیاری دەربارەی شێوازی باج و ژمێریاری و یاساكانی دەوڵەت، بەوشێوازەی من ئامۆژگاریم كردبووی كارەكان ئەندامبدە.

ئەمانەی باسمانكرد بنچینە و تەكنی سەرەكین بۆ ئەو كەسانەی كە دەیانەوێت سامانی زۆر پێكەوە بنێن. هەركاتێ ئەم تەكنیكانە بەكارهێنران و سودی لێوەرگرا لە كڕینی خان و شوقەو پشكی كۆمپانیا و

کانزا بەنرخەکان و بەیسك بۆڵکارد ئەوا ئەو شتومەکانە بە قازانجێکی زۆر دەیان فرۆشی. بۆیە هەوڵبدەن ئەم تەکنیکان بە باشی جێبەجێ بکەن.
لەساڵی ١٩٩٦ بەدواوە نرخی ئەرزە و خانوبەرە بە شێوەیەکی بەرچاو زیادی کرد و هەمووکەسێ بەشی خۆی قەیرانی ئابوریەکەی چارەسەربوو. ئابوری ئەمەریکا گەڕایەوە سەر پێی خۆی. منیش دەستم کردوە بە مامەڵو کڕینی فرۆشتنی خۆم و گەشتکردن بۆ پرۆ و نۆروەی و مایزیا و فلیپینس. وەبەرهێنان و شێوازی کارم گۆڕی بۆ ئەوی بە باشی و بەوردی چاودێری بارو دۆخەکەبکەم و بزانم چین چی یاسایەك لە کۆنگرێسەوە دەردەچێت و چۆن بتوانم بەسودی خۆم خانووبکڕم و بیفرۆشم. تێبینی شەش خانووم کرد کە نرخەکەیان گونجاوبوون و نزیکەی ٤٠,٠٠٠ دۆلار خێری دەکرد، بۆیە بە ژمێریارەکەم گوت کە پارەکە ئامادەبکات و لە کاتی خۆیدا بیدات.
من بۆیە باسی ئەم ڕوداوانەتان بۆدەکەم کە بزانن کە ئابوری و وەبەرهێنان ڕۆژێك باشە و ڕۆژێ خراپ، ژیان هەمووی هەلە هەندێك جار تۆ ئەوانە دەبینیت و لەبەرژەوندی خۆت بەکاری دەهێنی. هەندێك جاریش هەر دێت و دەڕوات بەبێ ئەوەی ئەو دەرفەتە بقۆزیتەوە. لەکاتی ئێستادا بە هۆی پێشکەوتنی تەکنەلۆجیاوە چەندا دەفەتی گەورە بۆ نەوەکنمان ڕەخساوە هەر لە فێرکاری منداڵکاتان لە زانستی ئابوری و دارای بنیاتنانی بناغەیەك پتەو بۆ یان.
بۆچی ئێمە هەڵدەدەین گەشە بە هزری ئابوریمان بدەین؟ ئەم پرسیارە چەند جارێکی کەش کردوومە، وەڵمەکەشی بریتیە لەوەی هەمووکات گۆڕانکاری دێت و ئەوەی ئیچمە بینیومانە لە ڕابردوودا ئەوەنیە کە ئێمە

دەیبینین. لەوانیە چەند ساڵێك لەمەو بەر بازاڕ تەواو دابەزی بوو نرخی شتو مەك تەواوكەمی كردبوون بەلام ئێستا بە پێوانەوەیە، هەروەها تەكنەلۆجیبا لەپێشكەتن دایە، بۆ ئەوەی لەگەڵ ئەم گۆڕانكاریانەدا خۆمان بگونجێنی دەبێت هزری ئابوریمان گەشە پێبدەین. چونكە هەرگۆڕانكاریە ڕوبدات كۆمەڵێكەس دەكاتە مایەپوچ و كۆمەڵێكی كەش دەوڵەمەند و ملیۆنەر. ئەمە لە ئەنجامی چیە ڕودەدات؟ بێگومان بە هۆی جیاوازی هزری ئابوریەوەیە لە كەسێكەوە بۆ كەسێكی تر. من زۆر بەی كات كە داوە لەو كەسانەدەكەم كە بوونەتە ملیۆنەر و بەگیر گرفتەكان تێپەڕیون و هزری ئابووریان زیادی كردوە. نموونەی زیاترتان بۆ بێنمەوە چونكە لەوانەی بە كەسێكی فشەكەر وەسفم بكەن و بڵێن هەر باسی خۆی دەكات. ئەوە سرنج من نیە بەڵكو سرنجی خەڵكە، بەهەر حاڵ من كەنموونەكان دێنمەوە بە ژمارەو بۆ ئەوەیە كە ئێو بە باشی لێم تێبگەن و بزانن كەئەمە زۆر ئاسانە و ئەو چوار پایە سەرەكیە هزری ئابووریی باسمانكرد زیاتر بۆ ڕون بێتەوە.

من دوو تەكنیكی گرنگ بەكاردێم بۆ ئەوەی ئاستی دارایت بەرەو پێشبەریت. یەكەم خان و بەرە، دووەم شتومەكی كەم، من خان و بەرە بەكاردێنم بۆ شتێكی بنچینەی و ڕۆ بەڕۆژ قازاندەكات و خێری زیا دەكات و سەرمایەكەم بەرەو پێشدەبات. بەلام شتومەكی كەم بچوك بەكاردەهێنم بۆ گەشەسەندنی خێر واتا ئەمەیان ماوە كورتە. من پێشنیار ناكەم كەتۆ هەمان شت بكەی كە من دەی كەم. بەلام ئەگەر لە هەر نموونەی تێمەگەیشتن من پێنج خاڵتان بۆ دەنووسم بۆ ئەوەی بەباشی نموونەكانتان زۆر بۆ ئاسانبكات.

١_ خەڵكى هانبدە بۆ خوێندن.
٢_بە خەڵكى ڕابگەیەنە ئەگەر بچینەی ئابوریتان بەهێزبێت ئەوا کارەکات زۆر بەئاسانی بەڕێوەدەچێت.
٣_ بۆ خەڵكى شیبکەنەوە کە دەستکەوتنی سامان زۆر ئاسانە هەمووکەس دەتوانێت بەدەستی بێنێت.
٤_ بۆ خەڵكى شیبکەنەوە کە ڕێگەی سەرکەتن تەنها یەك ڕێگەنیە بەڵکو ملیۆنانە.
٥_ بۆ خەڵكى شیبکەنەوە کە ئەم ئامانجە کارێکی زۆر قورسنیە.

لە ساڵی ١٩٨٩ سەردانی ناوچەیەکم کرد لە پۆرلاند. ئەو شێوێنە ناوچەیەکی خۆشبوو. ئەوەی من تێبینی پارچە لەوحێکم کرد کە لەسەر نووسرابوو بۆ فرۆشتن. بازاڕ و خان و بەروە بە تەواوی لە قەیراندابوو. ئابوری ڕوو لە داڕوخانبوو. ئەو لەو خانەی کە هەڵواسرابوو کۆنبوبوون واتا دەمێك بوو هەڵواسرابوون. ڕۆژێ بەشێوێنێکدا ڕۆیشتم کە خاوەین لەوحەکە لێبوو. کە بینیم وادیاربوو کە زۆر خەمبارە و کێشەی هەیە. من وتم تۆ چیت دەوێت لەو خانوانەی خۆت؟ بە پێکەنینەوە گوتی بۆ یەکەم جار کەسێك لێی پرسیم ئەوە چیکارەی تۆ لێرە. من بۆ ماوەیەکی زۆر دەبێت ئەم خانوانەم خستۆتە سەر سەوا بەلأم کەس لێیناپرسێت. من گوتم من لێی دەپرسم و نیو کاژێر دەبێت کە خانویەکم کڕی بە بێ مامەڵە بە ٢٠٠٠٠ دۆلار. خانوەکە لە دووژوری نوستن و چەند ژورێکی تر و ڕەنگی شین و ڕەساسیبوو و لە ساڵی ١٩٣٠ دا دروستکرابوو، لە ناوەی باشترین ئاگردانی تێدابوو و لەگەڵ دو ژووری بچوکی جوان کە باشترین خانوبوو بۆ کرێدان. خانوەکە نرخی سەرەکی ٦٠٠٠٠ دۆلاربوو بەلأم ئەهۆی

تەیرانەکەوە دەیگوت بە ٤٥٠٠٠ دۆلار بەڵام من بە ٤٠٠٠٠ دۆلار لێم کڕی کە هیچ کەس پێشتر ئەو پارەیی نەدابوو پێی. مۆڵەتەی یەك هەفتەمدا بەخاوەنەکەی بۆ ئەوەی چۆڵیبکات و، پاشان کە چۆڵبوو کریچچیە دەهێنمە ناوی. ئەو کەسە کە دیچتەناوی مامۆستایەکی زانکۆیە و مامەڵو پێشەکی و هەموشتێ کیان تەواوکردوە. کرێی مانگانەکەی کەمتر لە ٤٠ دۆلاربوو ڕاتە زۆر کەمە بەڵام ئەمە وەبەرهێنانە. ساڵێك پاش ئەو ڕوداوە لە ئۆرگۆن نرخی خانووبەرەوە و بازاڕ بەرزبوویەوە بەشێوەیەکی زۆر خێرا. وەبەرهێنەکانی کالیفۆڕنیا پارەکانیان کۆکردەوە بەورەو باوکور ڕۆشتن بۆ کڕینی ئەرز و خانوولە ئۆرگۆن واشنتۆن.

ئەوخانەوە بچوکەی کەکڕیم فرۆشتم بە ٩٥٠٠٠ دۆلار بە دووهاوسەری کالیفۆرینیای. لەم کڕین فرۆشتنەدا نزیکەی ٤٠٠٠٠ دۆلار قازانجم کرد بەڵام ئەم پارەیە خێرا باجم لێنەدا بەگوێرەی یاسای باجی ١٠٣١، بەڵکو لە ناوچەیەکی تر کارم پێدەکرد، و خانوم پێدەکڕی لە نزیك ناوچەی بیڤێرتۆن لە ئۆرگن ئتپاراتمانێکی ١٢ قاتم کڕی، کە خاوەنەکەی لە ئەڵمانیا دەژیا هیچی نەدەزانی دەربارەی نرخی خان لەو شوینە، بەڵکو تەنها دەیویست بیفرۆشیت. نرخەکەی خۆی ٤٥٠،٠٠٠ دۆلاربوو بەڵام من ئۆفەری ٢٧٥، ٠٠٠ دۆلارم بۆکرد. پاشان لەکۆتایدا ڕیکەوتین لەسەر ٣٠٠،٠٠٠ دۆلار و ئەوە ئێستا بۆ ماوەی دووساڵە من خاوەنیم. بۆئەم خانوەش هەمان سیاسەتی باجم بەکار هاورد. فرۆشتم بە ٤٩٥،٠٠٠ دۆلار ئەپارتمانانێکی ٣٠ قاتیم پێکڕی لەئۆرگۆن.

قەیرانیکی تر لە ئۆرگن سەری هەڵدا نرخی شتەکان دابەزی، من خێزانەکەم بڕیارماندا کە هەموشتەکامان بفرۆشین، بەڵام زۆر

زیانماندەکرد. بۆ نموونە ئەو ئەپارتمتنەی کە کڕیمان بە ٨٧٥,٠٠٠ دۆلار دەبەزی بۆ ٢٢٥,٠٠٠ دۆلار کریی خانەکانی ئەم ئەپارتمانە تەنها ٥٠٠٠ دۆلاربوو. بەلآم زۆر بەردەوام نەبوو لە ساڵی ١٩٩٦ بازاڕ بوژایەوە نرخەکان زۆر بەرزبوونەوە. وەبەر هێنەکانی کلۆرادۆ نزیکەی ١.٢ ملیۆن دۆلاریان پێشکەش کرد بۆ هەموو سامانەکەمان.

مـن خێزانەکـەم بڕیارمانـدا چـاوەڕێکەین بـۆ ئـەوەی زیـاتر نرخەکـە بەرزبێتـەوە وکۆنگرێسـی ئەمـەریاکا گۆڕنکاریـە لـە یاسـاکانی دەستکەوتابکات. ئەگەر یاساکە نەگۆڕا ئەوا نرخەکان بەرزدەبنەوە لە ١٥٪ بۆ ٢٠ ٪ جگەلەزیادبوونی نرخی کرێخانوو. لەم نموونانەدا ئەوە دەردەخەین کە چۆن پارەیەکی کەم دەتوانێت بڕێك قازانجی زۆر بکات. دووبارەی دەکەوە گرنترین شت ئەوەی کە تۆ لە ستراتیجی بازاڕ و وەبەرهێنا و یاساکان تێبگەیت. ئەگەر خەڵکی لەمە تێنەگەن ئەوا هەر لە سەر بیرو بۆچونە کۆنەکە دەڕۆن. هەر کارەك و موچەکەیان مانگانە وەریگرن هیچی تریان ناوێت، یەکێك لە کێشە سەرەتایەکان ئەویە کە ئەوان حەز لە شتی دڵنیا و دەستەبەرکراو دەکەن. واتا ئەوان شتێکی کەم و پوختیان دەوێت کە زۆر قازانجنەکات.

زۆر بەی مامەڵکارەکان کاری کڕین فرۆشتن ناکەن کە دواتر بیفرۆشن و ئەوا ئەمە سیاسەتێکی ژیری دادەنێن. بەلآم هەلی باش و بەسود خەڵکی بۆت ئۆفەرناکات بەڵکو دەبێت خۆت هەستی پێبکەیت. واتا تۆ دەبێت هەست بە ڕوودا و پێشهات و هەلانەبکەیت کە ڕودەدات واتا لەوانەیە ئەم کارەی من دەیڵێم زۆر لە دەوڵەتەکەی تۆ بایەخی نەبێت بەلآم هەندێك

شتی تر بایەخی زیاترە لە لای ئێوە بۆیە هەر شوێنەو بارو دۆخێکی تایبەت بەخۆی هەیە.

ئەوەی تۆ سەردەخات بریتە لە ئەزمونی باش و زانیاری باش دەربارەی بازرگانی و دارای.

وشەیەك هەیە پێی دەڵێن ئەزموون و کارمەی ئەم سفاتە بەگوێرەی تەمەن و کەسە کە دەگۆڕێت واتا هەندێ کە هەیە کە تەمەنیان زۆرە بەڵام ئەزمونیاننیە واتا خەلە لێك هەیە ئەویش بریتیە لەوەی ئەوان لە ژیانی ڕۆژانەیان گرنگیان بە هزریان نەداوە بۆیە ئەگەر گنگیبەن بە هزری دارای لە گەڵ ئەزمەنەکەیان یەك دەگرێت و دەتوانن هەلە کانی ژیان کە بۆیان دەرەخسێ لە دەستی نەدەن.

هەر ئەو هزرە داراییە کە مامەڵە خراپەکان یان بارودۆخە خرایەکان دەگۆڕێت بە مامەڵی و بارودۆخی باش. هەتا تۆ ئەزمون فێربیت لە ژیان ئەوا ئەتوانیت پارە زیاتر بەرهەمبێنیت. من هاوڕێم هەیە تەنها کاری قورس دەمات و بە پیشەکەی خۆیەوە خەریکەو نایەویت بێتە خاوەن کاری خۆی هەمیشە حەزی بەسەلامەتیە، بەڵام ئەم جۆرە کەسە شکستی هاوردووە لە بەدەستهێنانی ئەزموون لە بواری دارای و بازرگانیدا.

یەکێك لەو فەلسەفانەی منی پێشخست بریتی بوولە چاندنی بیرۆکەی ئەسێت و پاشان گرەو پێدان و ڕوانی و گەشەکردنی. من چەندین ملیۆن دۆلارم قازانجکرد بەهۆی کڕین و فرشتنی خانوبەروە بەڵام هەندێك جار زیانم کرد بەڵام گرنترین شت ئەوەی کە خانوو بەرە وەبەرهێنانانێکی دڵنیاییە. ئەو ملیۆنان دۆلارەی من بەدەستم هاوردووە لەڕێی پارەیەکی کەمەو بووە واتا ٥٠٠٠ دۆلار یان ١٠٠٠٠ دۆلار بووە، بەڵام چۆن من

توانیومە ئەو هەلانە درك پێبکەم و لە کاتێ بێبازارپدا خانووم کرپیوە و لە کاتی گرانیدا فرۆشتومەتەوە لەگەڵ بازرگانکدن لە چەند شوێنێکی جیاوازدا.

من و خێزانم خاوەنی کۆمپانیایەبووین کە من خێزانم بە پشکی کەی ناومان دەبرد، لەگەڵ هاوڕێیەدا گرێبەستمان هەبوو کە پارەیەکی زۆر هەبوو مانگان و وەبەرهێنانی پێدەکرد لەگەڵ وەبرەهێنەکانی تردا پەیوەندیەکی باشی هەبوو. ئێمە کارێکی پڕ مەترسیمان دەکرد کە بریتی بوو لە گۆڕینەوەی شتومەك لە ئەمەریکاوە بۆ کەنەدا. ئێمە پشکەکانمان دەفرۆشت کە مەزندەدەکرا بە ١٠٠,٠٠٠ پشك کە لە سەرەتادا نرخەکەی ٢٥ سەنتبوو. بەڵام دوای شەش مانگ نرخەکەیی بەرزبوویەوە بۆ ٢ دۆلار. ئەگەر کۆمپانیاکە بەباشی کاری بکردایە لەوانەی بگەیشتایەتە ٢٠ دۆلار. بۆیە کەتر لەساڵێك پارەکەمان لە ٢٥٠٠٠ دۆلارەوە زیادی کرد بۆ ملیۆنێك دۆلار.

ئەمە وەك قومارنیە کە بزانی چی دەکەیت بەڵکو ئەوە قومارە کە تۆ پارە بخەیتە ناو مامەڵەکەو و دوئابکەیت بیبەیتەوە. بۆ هەر بیرۆکەیەك و کیشەیك دەبێت تەکنیکی نوێ و زانیاری و ئەزموون و خۆشەویستیت هەبێت بۆ کارەکەت و کەمکردنوەی مەترسیەکان. بێگومان لە هەموشتێکدا مەترسی هەبەیە بەڵام ئەوە گرنگە کە بە زانیار و ئەزموونت ئەو مەترسیە کەمبکەیتەوە.

ئەم مەترسی و ترسە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر ڕێژەکەی جیاوازە، هەر لەبەر ئەوە من کاتێ کە ئامۆژگاری خەڵکی دەکەم دەربارەی وەبەرهێنان پێیان دەڵێم پێش ئەوەی سەرقاڵبن بە خانوو ئەرزە و بازاڕو

چەند شتێکی تر با سەر قاڵبن بە خوێندن لە بواری دارایدا. باشترین شت ئەوەی کە تۆ بتوانی ئەو ڕێگریانەی دێنە پێشت بە سەرکەوتوی تێی بەڕێنی.

کڕین و فرۆشتنی خانووبەرەو ئەرز زۆر مەترسی هەیە بۆیە لە هەموو شوێنێکدا خەڵکی هان نادەم لەسەر ئەگەر نەزانم ئاستی زانیار و ئەزموونیان چۆنە. چونکە من لە ١٩٧٩ خەریکی ئەم کارەم و پارە زیاتر دەدەم بە پشکەکەم لە کۆمپانیاکان. واتا ئەگە تۆ دەتەوێت بیاچونەوەبکە بۆ وەبەرهێنان و کە چۆن خەڵی بەسەر ئەو ترسەیاندا زاڵدەبن و لە ٢٥٠٠٠ دۆلارە بۆ ملیۆنێك دۆلارە داراییان بەرزبێتەوە، ئەوا ئەوان ژیانیان جیاوازە واتا وەك خەڵکی تر بیرناکەنەوە ئەگەر تۆ جیاواز نەبی لە و خڵکە ئەوا تۆش وەك ئەوانە دەبیت لە هەمان ئاستادە دەبیت.

وەك پێشتر گوتم " من ئامۆژگای هیچ کەسێك ناکەم بچێ کانوو بکرێت و بیفرۆێت بەلآم تەنها بەس نموونەتا بۆ دەهێنمەوە. ئەو من باشی دەکەم ئەنجامەکەی لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر جیاوازە دەوێتە سەر ئەزموونی کەسەکە و زیرەکی. بۆنموونە ئەگەر بتەویت داهاتی ساڵنەت ١٠٠،٠٠٠دۆلاربێت لەوانەیە لە چەند ساڵی داتودا وات لێبێت بۆنموونە ٥ یان ١٠ ساڵ بەڵم دووبارەی دەکەمە بۆ کەسەکان دەگۆرێت. کە چی کاریێ دەکەن و چۆن بەسەر تێچونی ڕۆژانەیانادا زاڵبوون. چۆن بتوانن سیستەمی یاس و باج و ئە ویاسایەنەی حوکەت جێیەجێیدەکات بە بەرژەوندی خۆیان بەکاری بێنن.

من وەك کەسایەتی خۆم زیات جەخت لەسەر خانووبەرە موڵدەکەمەوە، خۆشەویستە لای من چونکە بەهێواش کارم بۆدەکات و وەك بنچینەیەکی

جێگیر وایە. کاشفلەوەم بەشێوازێك زۆرباش جێگیر دەبێت و ئەگەر سامانەکەم بەباشی بەڕێوەبەرم دەرفەتی باشت دەبێت بۆ ئەوەی سامانەکەت زیادەکیت. جوانی خانووبەرە و ئەرز بنچینەی لەوەدایە کە من کردوە بە کەسێکی نەترس و بوێر و لە کاتی کڕین شتومەکدا.

ئەگەر من دەستکەوتێکی زۆر بەدەستبێنم لە لە کڕینی شتومەکدا، باجی ئەو قازانجەی کردوومە لەسەر قازانجەکەم دەدەم. دووبارە قازانجەکەمدەچێتە هێلی ئەسێتەوە و پەرەی پێدەدات.

ئاخر پۆینتم لەسەر خانووبەرەو ئەرزەت من زۆر گەشتم کردوە بۆ زۆربەی وڵاتەکان و خەڵکم فێرکردوە دەربارەی وەبەرهێنان، هەشارێك کە چوم خەڵکی پێیان گوتم تۆ ناتوانی خانوو (ملك)بکری بە نرخێکی هەرزان. بەڵام ئەوە بیرۆکەی من نیە، تەنانەت هەندێك شوێن هەیە لە نیۆرك و تۆکیۆ و ناوچە دوورەکان لە سەنتەری شارەوە بەنرخێکی هەرزان دەستدەکەوێت. بۆنموونە سەنگاپورە ڕاستە زۆربەی شوێچنەکانی گرانە بەڵام لە هەندێك شوێن موڵکت دەست دەکەوێت بەنرخێکی هەرزان. لە زۆربەی سیمینارەکان خەڵکی پێم دەڵێن کە تۆ ناتوانی ئەو کارە لێرە بکەیتن منیش دەڵێم لەوانەیە ڕاستکەن چونکە من بە باشی شارەزای ئێرەنیم.

گەورەترین دەرفەت ئەوەنیە کە بەچاو بیبینین بەڵکو ئەوەیە کە بە مێشك هەستی پێبکەیت. زۆربەی خەڵکی هەرەگیز دەوڵەمەندنابن چونکە ناتوانن دەرفەتەکانی ژیان درکپێبکەن. باشترین شت ئەوەیە کە من لە ڕێگەی بیرکردنەوە ئەزمونی ئەخۆمەمە ئەو دەرفەتانە بە بەرژەوەندی

خۆم بەکاربێنم. زۆرجار پرسیارم لێدەکرێت کە من چۆن دەست پێبکەم؟
من لە ئاخیر بەش دە رێگەم بۆداناوی کە جێبەجێی بکەیت.
بەڵام بیرتبێت زۆر ئارام و بە خۆشیەوە کارەکانت بکە چونکە بنچینەی کارەکەیە. تۆ هەندێك جار دەبیەیتەوە و هەندێك جار فێردەبیت بەڵام با بە ئرامی و خۆشیەوە بێت. زۆرێك لە خەلکی هەرگیز نایبەنەوە چونکە ئەترسن لە دۆڕانن. بۆیە من قوتابخانە بە باشنازانم، چونکە لە قوتابخانە ئەو خەڵتە خراپانە فیردەبین. هەروەها باجی خەڵتەکەیش وەرەگرین، ئەگەر سەیری ئەو پرۆگرامینانە بکەی کە مرۆڤ دایناوە بۆ فێربوون تەنها خەڵتمان فیردەکەن. ئێمە فێرکراوین کە تا نەکەوین ناتوانین پێبگرین.
ئەمەش ڕاستە بۆ ماتۆڕو پاسکیل سواری. بۆنموونە من زۆر دەترسمان کاتێ پاسکیلم لێدەخوڕی بەلأم ئێستا زۆر بە ئاسی لێ دەخورم بە بێبرکردنەوە هەرهەمان شت ڕاستە بۆ دەوڵەمەندبوون. بەداخەوە زۆربەی خەڵکی بۆیە دەوڵەمەندنابن، چونکە ئەوان ئەترسن لە شکست و زەرەر. کەسی سەرکەوتو هەرگیز لە شکست ناترسێت. بەلأم کەسی سەرنەکەت و بە پیچچەوانەوەیە. شکست بەشێکە لە پرۆسەی سەرکەوتن. هەرکەسێك بیەوێت خۆی لە شکست لادات دەبێت خۆیشی لە سەرکەتن لادا. من کاتێ کە پارەم بیردەکەوێتەو یاری تێنسیشم بیردەکەوێتەوە. چونکە لە سەرەتادا زۆر خەڵت دەکەیت بەلأم هەنگاو بەهەنگاو باشتر دەبیت بەلأم دەبێت خەڵتی زۆر کەیت ئەوکات فێردەبیت.
لێرەدا من دووجۆر وەبەرهێنەرم بۆ دەست نیشانکردووی.

1. یەکەمیان خەڵکە ئاسایەکەیە کە پاکێج دەکرێت بۆ وەبەرهینان، یان ئەوکەسانەن کە دووکانی وەردە فرۆشیان هەیە، یان ئەوانەی کەکاریکی

سادە كەكەن بۆ كڕین و فرۆشتن لە ناو بازاڕدا وە ئالتوفرۆش و كۆمپیوتەر و قەساب هتد.

٢. دووەم جۆر لە وەبەرهێنەرەكان بریتین لەوانەی كە خۆیان وەبەرهێنان دروستدەكەن. واتا مامەڵی كۆكۆدنەوەی دەكات واتا كاتێ كۆمپیوتەر دەكڕێت بە پارچەكانی دەكڕێت خۆی چاكی دەكات واتا لای ئەو شتەمان ڕێك دەخرێن. وەك چاكردن بەدەست كردنی ئەشیاكان وایە بەخواست كڕیار. من خۆم نازانم پارچەی كۆمپیوتەر چابكەمەوە بەلام دەزانم دەرفەتەكان كۆبكەمەوە، هەندێك كەی تر دەزانم ئەوكارە دەكات.

ئەمە جۆر دووەم بوو كە باسم كرد بەلام ئەمە جۆرەیان زۆر باشترە و پێشكەوتووترە. لەوانەیە سالكت پێبچێت بۆ لكانی پارچەكان بەیەكەوە بەلام لەوانەشە هەرگیز نەتوانی بەلام ئەوە ئەو ئامۆگاریەیە كە باوكی دەوڵەمەندم هاندی دابووم بۆ بەدەیت هێنانی. گرنترین شت ئەوەیە كە بزانی چۆنپارچەكان بەیەكەوە دادەنێیت ئەوە گەورەترین سەركوت نە بەلام لەوانەیە هەندێك دار شكستێكی گەورە بیچت ئەگەر شەپۆلی دەریاكە دژی تۆبێت.

ئەگەر تۆ ئەتەوێت بیتە دووەم وەبەرهێنەر ئەوا پێیوستە چەند سكیلێكت هەبێت كە كردوكانە بەچەند خلێكەوە.

١. چۆن درك بە دەرفەتانەبكەی كە كەسی تر دركیان پێنەكردووە. واتا دەبیچت لەڕێی ئەقلتەوە دركی پێبكەیت كە ئەوان لە ڕێی چاویانەوە دركی پێدەكەن، بۆنموونە هاوڕێیەكت خانویە دەكڕێت خەلكی زۆد بەلایەوە سەیرە دەلێن ئەمەی بۆ چیە بەلام ئەوەی ئێمە بڕیاری لەسەر دەدەین دیوە ڕوكەشیەكەیەتی ئەو خۆی دیوەكەیتری دەبینێت.

٢. چۆن پارە زیادەكەیت، دووەم جۆری وەبەرهێنەكان پێوستە بزانن كە چۆن ڕێژەی پارە بەرزدەكەنەوە. زۆربەی خەڵكی كارە كانی لە بانق ئەنجامدەكات، بەڵام ئێمە چەندین ڕێگەمان هەی بۆ ئەوەی نەچیتە بانك بۆنموونە كاتێك كە خانویەك دەكریت پێیوستناكان بچیتە بانك، بەلام بۆ خانوی نقد نا.

بیستەمە لە زۆرێك لە خەڵكی كەدەڵێن بان پارەمان بە قەرز ناداتێ یان پارەمان نیە ئەوكارە ئەنجام بدەین. بەلام ئەگەر تۆ ئەتوەوێت بیت كەسی دووەم ئەوا فێربە كە چی شتێك ئەو خەڵكەی وەستاندووە هەتا تۆ ئەوەستێنێت. بەهۆی كەمی پارەوە زۆرێك لە خەڵكی ناتوانن مامەڵبكەن. ئەگەر تۆ لەم داوە ڕزگارت بووە ئەوا تۆ ملیۆنێك جار لە پێشینەی ئەوانەوەی كە ئەو توانایان نیە. زۆربەی كات كە خانوو و ئەپارتمان و شتومەك دەكرم بەبێ درای بانكی دەیكرم. بۆنموونە كاتێ ئەپارتمانێك دەكرم بە ١,٢ ملیۆن دۆلار، بەشێوەی گرێبەست واتا بەڵگەنامەیەك لە نێوان كڕیار و فرۆشیاردایە. لەسەرەتا پێشەكی ١٠٠,٠٠٠ دۆلارم دا ئەو بەشەی تریش كەمامبوو بە نەوە ڕۆژ دەبوویدەم. بۆچی من ئەو كارەم كرد چونكە دەمزانی كە نرخەكەی زیادەكات بۆ ٢ ملیۆن دۆلار. بەلام ئەگەر كەسێ بیزانیایەو لەمن زیاتر پارەی بدابایە ئەوا من هەرگیز نەمدەتانی ئەو قازانجەبكەم. واتا تۆ كار لەسەر كات بكە چونكە لەوانەی بۆماوەیەكی كەم ئەو خێرە گەورە لەدەست بەیت. بەڕاستی وەبەرێنەر تەنها ناكرێت بەڵكو دەزانێت و خێرا و بەشێوازێكی ڕێك و پێك كارە كانی ئەنجامدەدات.

٣. چۆن تـۆ بتـوانی کەسـانی زیـرەك لای خـۆت دامـەزرێنیت، بەتایبـەتی بـۆ ئـەوەی کـارت لەگەڵبکـەن. تـۆ پێیوسـت دەکـات ئـەو کەسـە زیرەکانـە هەڵبژێریت و لای خۆت دایانمەزرێنیت.

چەندەها شت هەیە کە فێریبووین لە ئـەنجامی ئەمەشدا پاداشتێك بـەنرخ وەردەگرین. ئەگەر تۆ ناتەوێت ببیتە ئەو کەسەی کە نایـەوێت فێرێـت ئـەوا تۆ دەبیتە وەبەرهێنەر لە جۆری یەکەم، هەوڵبدە لە ژیانتانە لـە ترسـەکان رامەکەن و خۆتانی لێ دەربازمەکەن بەڵکو بتوانن بـەڕێوەی بـەرن و بیـان گۆڕن ئەو هێزە بۆ بەرژەوەندی خۆتان.

بەشی حەوتەم

وانەی شەش

کاربکە بۆ فێربوون نەك بۆ پارە

لەساڵی ١٩٩٥ من بانگێشکرام بۆ چاوپێکەوتنێ ڕۆژنامەوانی لە سەنگاپورە، کە کچێکی ڕۆژنامەنوس مقابەلەی دەکردم. چاوپێکەتنەکە بەخێرای بەڕێوەدەچوو، ئێمە لە هۆڵی هوتێلێك دانیشتبووین. بەدەم قاوەخواردنەوە باسی مەبەستی گەشتەکەم دەکرد بۆ سەنگافورە. پاشان چومەسەر ستەیجەکە و دەستم کرد بە قسەکردن دەربارەی نهێنی دەوڵەمەندبوون.

پێشکەش کارەکە گوتی " من ڕۆژانێك حەزمکردووە ببمە نوسەرێکی کە کتێبەکانم پرفرۆشبوایە. من هەندێك ئارتیکلم بینی کە ئەو نووسیبووی بۆ ڕۆژنامەیەك. ئەو ستایلی نووسین و دارشتنەکەی زۆر باش و سەرکەوتووبوو، بەنووسینەکانی خوێنەری ئاسودەدەکرد.

من پێمگوت کە تۆ ستایلێکی سەرکەتووت هەیە لە نووسیندا. چی شتێك ڕێگرە لە بەدەستهێنەکانی خەونەکانتا؟

ئەو دەیگوت وامەستدەکەم کارەکەم گرنگێکی ئەو تۆینیە، هەمووکەسێك پێم دەڵێت ئەو ڕۆمانەی تۆ نووسیوتە زۆر باشە بەڵام نازانم هیچ شتێك

ڕوونادات. من ئێستا بەردەوامم لەسەر کارەکەم و کار بۆ ڕۆژنامەیەك دەکەم و خەرجیەکەم دابیندەکەم، ئایا پێشنیاری تۆ بۆ من چیە؟ من گوتم بەدڵنیایەوە من پێشنیاری باشم بۆ تۆ هەیە. من هاوڕێیەکم هەیە لە سەنگافورە کۆرسی فێرکاری دەڵێتەوە دەربارەی فرۆشیاری، ڕاهێنان بە زۆرێك لە کارمەندانی کۆمپانیاکانی ئێرە واتا سەنگاپورەدەکات. پێم وایە ئەگەر تۆ بەژداریبکەیت لە کێك لەوخولانە ئەوا زۆر باشدەبێت،

زۆر بەگریژی و توڕیەوە گوتی " تۆ ئەڵێیت من بچمەوە بۆ قوتابخانە بۆ ئەوەی فێری فرۆشیاریبیم؟"

گوتم " بەڵێ" "وتی تۆ دڵنیای لەو قەسەیەت کە وادەڵێیت؟" گوتم "بەڵێ " چی خراپییەکی تێدایە، بەلاَم واهەستم کرد کەئەو پێیناخۆشەو تڕەدەبێت من خۆزگەم دەخواست کە هیچم نەگەتایەن بەلاَم هەوڵ و ئامانجی من بریتیە لە یارمەتی دانی خەلکی. بەلاَم بۆم دەکەت بە پێشنیارەکەم توڕبووە. چونکە دەیگوت من ماستەرم هاوردووە لە ئەدەبی ئنگلیزیدا، بۆچی من بچم بۆ قوتابخانەو فێری فرۆشیاری بم؟ من کەسیکی پسپۆڕم، من دەمەوێت بچم بۆ قوتابخانە و ڕاهێنان بەتەلەبە بکەم لەو بوارەی خۆمدا، نەك بۆ فرۆشیاری ڕاهینانکەم.

من ڕقم لە فرۆشیاریە. ئەوان تەنها پارەیان دەوێت، بەلاَم تۆ پێم بلێ بۆچی من بخوێنم لەبواری فرشتندا؟ جانتاکەی هەلگرتوە چاوپێکەوتنەکەمان کۆتای پێهێنا. لەسەر مێزی قاوەخواردنەوەکە کۆپیە لە و کتێبە پرفرۆشەی من کە نووبیبووم مابوو، من دەستم داپێی هەڵمگرت و ئەو بەخێری هەندێك شتی نووسی لەسەر لێگاڵ پادەکەی. من ئاماژەم بۆ ئەو نۆتە کرد ئەو نووبیبووی و وتم ئەوە دەبینی؟ ئە واقی

وڕماو وتی چی؟ گوتم ئەوەی نوسیوتە ڕۆبێرت كیۆساكی پڕفرۆشترین نووسەر. ئەو نووسراوە پڕفرۆشترین نووسەر نەك باشترین نووسەر. ئەو حەپەسابوو، وتی من نووسەرێكی ترسنۆكم تۆ نووسەرێكی گەرەی و من دەمەوێت بڕۆم بۆ قوتابخانەو فێری فرۆشیاری بم، من وتم ڕاستە تۆ بڕوانامەی ماستەرت هەیە بەلاّم ئەتوانیت هەمبیتە نووسەرێكی باش و فرۆشیارێكی باش.

دووبارە توڕەبوبوەوە و گوتی " من هەرگیز ناڕۆم بۆ ئەوەی فێری ئەوەبم كە چۆن شت بفرۆشم. من كەسێكی پسپۆڕم لە بواری نووسینداو ڕاهێنان بە خەڵكیدەكەمو تۆ كەسێكی فرۆشیار ئەمەكەی ڕەوایە. هەموو تۆتەكانی سڕیوەو بە خێرای و بە تووڕەیەوە چوە دەرەوە. لەكۆتایدا ئەو تێبنیەكانی لەسەر كارەكەم بۆ بەجێهێشتبوو و تێیدا هاتبوو كە جیهان پڕبووە بە كەسی زیرەك و بەتوانا و خوێنەوار ئەمانە هەلێیەكن بۆ خەڵكی. ئێمە هەموو ڕۆژێك ئەوانە دەبینین و ئەوان بەدەوری ئێمەوەن.

چەند ڕۆژێك تێپەڕی، مەكینەی سەیارەكەم بەباشی كاری نەدەكرد، لەگەراجەمدا دمناو وەستایەكی زیرەكم بۆ هاوردوو لەماوەی كورتا بۆی چاكردم. ئەوا زانی كێشەكەی چیە كاتیێ كە گوێی لە سەوتی مەكینەكەی گرت. من زۆر سەرسامبووم. بەلاّن ڕاستی لای هەندێك كەس زۆر مایەی خەمباریە و ئەو زیرەكیە هەیانە بەسەنیە بۆ ئەوان. بەڕاستی من توش شۆك بووم كە دەبینم ئەو خەڵكە زیرەكە لە بەدەست هێنانی پارە وسامانی زۆركەمە توانان. هەروەها بیستەمە كە لە سەدا پێنج كەمتر لە خەڵكی ئەمەریكا دەهاتی ساڵانەیان ١٠٠,٠٠٠ دۆلارە. من لەگەڵ ئەو كسە

بەتوانا و زیرەکانەدا گفتوگۆم کردوە کە داهاتی ساڵانەیان ۲۰۰۰۰ دۆلارە. من ئەو بازرگانانە دەناسم کە پسپۆڕیان هەیە لەبواری دکتۆر و بازرگانی، ئەو بەمنی دەگەت دکتۆری ددان و هەوو بەشەکانی تر لەم بوارەدا کێشەی ئابووریان هەیە. پێموایە کاتێ کەئەوان زانکۆ تەواودەکەن پارەیەك زۆر دێتە دەستیان. بەڵام ئەوان یەك پسپۆڕیان هەیە کە زۆر دوورە لە ساماندارییەوە. ئەو مەبەستی ئەوەبوو کە ئەو کەسانەی کە شارەزاییەکیان لە یەك بواردا هەیە و هەوڵدەدەن کە شارەزای پەیدابکەن لە بوارەکانی تردا ئەوا داهاتیان زیادەکات. وەك پێشتر کە باسم کردوە لە بەشی زرنگی ئابووری و و ستراتیجیەکانی وەبەرهێنان و ژمێریاری و یاساکان و بازاڕ. ئەگەر ئەم چوار تەکنیکەت هەبێت ئەوا ئەتوانی بەخێرای لە پارەکەت پارەی تر دروست بکەیت. بەڵام کە باس پارە دێتە کایەوە ئەوان هەر بیریان لای کارکردنە بە قورسیو بەس.

ئەو نموونەی پێشە باسمانکرد دەربارەی کچە نووسەرەکە زۆر باشدەبوو ئەگەر ئەو بچوایەتە کۆرسێکی فێرکاری فرۆشیار، ئەگەر بەباشی فێربوایە ئەوا داهاتی بە شێوەیەکی سەرسوڕێنەر زیادی دەکرد. ئەگەر من لەجێگەی ئەو بوومایە دەچووم کۆرێکی خوێندنی فرۆشیار و شارەزابوون لە بواری ریکلام. لەجیاتی ئەوەی کاربکات بۆ رۆژنامەکان، من خۆم حەزدەکەم کاربکەم وە ریکلام کەرێك، تەنانەت ئەگەر پارەکەی کەمبێت چونکە ئەو فێری چۆنیەتی گفتوگۆت دەگات بە شێوەیەکی سەرکەتوو و لە کۆتایدا ریکلمکەرێکی باشت لێدەردەچێت هەروەها فێری چەند شتێکی تریش دەبێت کە ئەمانە هەمووی سکیڵی باشن. هەروەها ئەتوانێت لە شەو لە کۆتای هەفتەکان نۆڤڵی خۆی بنوسێت و پاشا

نەواوبوونی ڕۆمانەکە دەتوانێت بەشێوەیەکی سەرکەوتوو بیفرۆشێت. لەماوەیەکی کورتادا دەبێتە باشترین نووسەر پڕفرۆشترین کتێبی دەبێت.

من کاتێ یەکەم کتێبم نووسی بەناوی ئەگەر دەتەوێت دەوڵەمەندبیت و دڵخۆشبیت ئەوا مەڕۆ بۆ قوتابخانە. بەلام خاوەنی چاپەمەنیەکە پێشنیاری کرد ناوەیکەی بگۆڕم بۆ پەروەردەی ئابووری. من بە خاوەنی بلاو کراوەکەم گوت هەندێك ناونیشانی تر لەلایە کاتێ کە دووکتێبیترم کربێو بازاڕەوە بەناوی شتێك بۆ خێزانەکەم و شتێك بۆ باشترین هاوڕێکانم. کێشەکەلەوەدابوو ئەوان پێژبینیان دەکرد ئەمە بێتە خۆڕای، بەلام لەکۆتایدا ناونیشانی "ئەگەر تۆ دەتەوێت دەوڵەمەندبیت و دڵخۆش بیت ئەوا مەچۆ بۆ قوتابخانە، " چونکە ئەم ناونیشانە شتێکی سرنج ڕاکێشبوو.

من خۆم کەسێکم زۆر گرنگی بە بواری خوێندن و پەروەردە دەدەم هەر لەبەر ئەم هۆکارە چەندەها لێدوان و پێشنیارم کردوە لەسەر گۆڕینی سیستەمی پەروەردە. هەر لەبەر ئەوە ئەو ناونیشانەم هەڵبژارد بۆ ئەوەی زیاتر ئەم بۆچونە بلاو بیتەوە بەناو خەڵکیدا لە ڕێگەی ڕادیۆ و تەلەفیزۆن چونکە شایەنی باسە کە خەڵکی درك بەم کێشەیەبکەن. بەلام زۆرێك لە خەڵکی پێیان وابوو من کەسێکی نەخۆشم، بەلام کتێبەکەم بە باشی فرۆشرا.

کاتێ تەخەرجم کرد لە پەیمانگای مارچند ماریان لە ئەمەریکا لە ساڵی ١٩٦٩. باوکی هەژارم زۆر دڵخۆشبوو چونکە دامەزرام لە کێلگەی نەتی کالیفۆرنیا لە بەشی گواستنەوەی نەوت لە ڕێگەی کەشتیەوە لەگەڵ

سێکەسدا کارم دەکرد. بەڵام پارەکەم بە بەراودی بەوان زۆر کەمبوو بەڵام کێشەنەبوو چونکە ئەمە کار سەرەتامبوو دوای تەخەرجوجم. پارەی ساڵنەم لەم کۆمپانیایە دەگەشتە ٤٢٠٠٠ دۆلار لە هەر ساڵێکدا. لە ساڵکەدا من حەوت مانگ کارم دەکرد و پێنج مانگ پشوومبوو. ئەگەر من بمویستایە ئەو رۆژە پشوانە کاربکەم ئەوا دەمتوانی کاربکەموو موچەکەم دوو ئەوەندەی لێدەهات.

من کارێك گەورەم لە پێشبوو کەدەبوو ئەنجامی بدە. پاش ئەوەی من بەڵێنامەی کارکردنم واژووکرد لەگەڵ کۆپانیاکە بۆ ماوەی شەشمانگی تر، هەروەها پەوەندیم کرد بە مارینا کروپس کە بۆ ئەوەی فێری فرۆکەوانی بم. لەوکاتەدا باوکی دەوڵەمەندم پیرۆزبای لێکردم بەڵام باوکی هەژارم توشی شۆکبوو. لە قوتابخانەبیت یان لە شوێنی کار باشترین بیرۆکە ئەوەی کە تۆ ببیتە کەسێکی شارەزا لەوبوارەدا ئەوکات پارەت زیادەکات و سەردەکەویت. بۆنموونە ئەگەر تۆ دکتۆربیت ئەوا خێرا ئەتەوێت ببیتە کەسێکی خێرا پلەکیە بەرزبێتەوە موچەکەی. هەر هەمان شت ڕاستە بۆ فرۆکەوانێك یان مامۆستایەك یان ئەمدازیارێك.

باوکی هەژارم بڕوای بە بیرو بۆچونە کۆنەکە هەبوو هەر لەبەر ئەمە کە دکتۆراکەی بەدەست هێنا زۆر دڵخۆشبوو و ئەو هەمیشە بەو هەدێیانەی کە لە قوتابخانەکا کە دەدران بە قوتابیەکان دڵخۆش دەبوو.

باوکی دەوڵەمەندم بە پێچەوانەی ئەو ئامۆگاری دەکردم.

ئەو دەیگوت تۆ پێیوستە بزانیت کەم تا زۆر. هەر لەبەر ئەمەش کە چەندین کارکردووە بۆ چەندین کۆمپانیا و لە شوێنی جیاواز. ئەوکاتەی کە من لەبەشی ژمێریاری کارم دەکرد هەرگیز بیرم لەوە نەدەکردوە ببمە

زمێریار، بەڵكو دەمویست فێریم لە ڕێگەی بیستنەوە. باوكی دەوڵەمەندم دەیزانی كە وشەباوەكان دەربارەی زانستەكان بەكاربێنێت و لەڕێگەی ئەمەوە گرنگی و ناگرنگی بابەتەكەی دەردەخات. من كار زۆرم كردوە لە ڕیستۆرانتەكان و ماركێتەكان ئەمانە هەمووی بۆ من بۆتە ئەزموون. ئەو من و مایكی پێگەیان و هەلی بۆ دەرخسانین بۆ بینین و گفتوگۆكرد لەگەڵ بانەوانەكان و یاساناسەكان و ژمێریارەكان ئەو دەی ویست كە ئێمە لە هەمووشتێك شتێك بزانین.

كاتێ كە من وازم لە كارەكەم هاورد لە كۆمپانیای نەتی سەرەڕای ئەوەی مۆچەیەك زۆرم وەردەگرت. باوكی هەژارم بەدڵسۆزی خۆی زۆرنیگەرانبوو. چونكە ئەو تێنەدەگەیشت كە بۆچی من ئەو بڕیارەم داوە واز لەو كارە دەهێنم كە موچەیەكی زۆر وەردەگرت. ئەم دەرفەتێكە كە هەمووكاتێ نایەتەڕێت. ئێوارەیەكیان پرسیاری لێكدرم كە بۆچی تر وازت لە كارەكەت هاوردوە؟ من نەمتوانیبۆ ڕونبكەمەوە هەر چەندێك هەڵمبدایا، چونكە بیركردنەوەمان لەیەك زۆر جیاوازبوو. كێشەی گەورەی ئێمە ئەوەبوو كە لۆجكمان جیاوازبوو لە یەكتری.

بەلای باوكی هەژارم كاری هەمووشتێكە، بەڵام بەلای باوكی دەوڵەمەندم فێربوون هەمووشتێكە. بەبیرو بۆچونی باوكم لەكاتی قوتابیبوونمدا پێویستە من بچم بۆ قوتابخان ببمە بەرێوبەری بەشی كەشتیوانی، بەڵام باوكی دەوڵەمەندم پێیوایە پێویستە كە من لە قوتابخانە بخوێنم لە بواری بازرگانی نێودەوڵتی و زانیاری بەدەست بێنم لەبواری گواستنەوە و شتومەك بەكەشتی وەك كەلوپەل و تەنكەری نەوت و گەشتیارەكان بۆ ڕۆژ هەلات و باشوری دەریای هێمن. باوكی دەوڵەمەندم هەمیشە پێداگری

دەکرد کە ڕێڕەوی بازرگانیەکەت با بەرەو ئاسیابێت نەك ئەو رووپا چونکە من نەتەوەکان بە باشی شارەزام. چونکە من کە قوتابیبووم دەم خوێند لەبواری بازرگانی و خەڵکناسی و کلتور و نەریتی نەتەوەکان وەك جاپان و تایوان و تایلەند و سەنگاپورە و هۆنکۆنگ و ڤێتنام و کۆریا.

باوکی دەوڵەمەندم تێنەدەگەیش کە بۆچی من وازم لەوکارەم هاورد و پەیوەندیم کرد بەسوپاوە. من لای باوکم دەمگوت ئەمەوێت فێری فرۆکەوانی بم، بەلام لەڕاستیدا دەمویست فێری بەڕێوەبردنی سەربازی بم. باوکی دەوڵەمەندم هەمیشە پێیدەگوتین کە بەڕێوەبردن کۆمپانیا ئەرکێکی زۆر قورسە بۆ پێویستە پێش ئەوەی بیتە بەڕێوبەری کۆمپانیا لە ئەسکەری بکەیت. ئەو دەیگوت من بۆ خۆم سێ ساڵ ئەسکەریم کردوە، ئەو پیاوێکی زۆر خۆڕاگربوو و خاوەن بڕیاربوو.

ئەو دەیگوت گرنگترین شت ئەوەی کە تۆ کۆمەڵێك خەڵك بەڕێوەبەری لە دۆخیکی ترسناك و ناجێگیردا. دەیگوت وانەی داهاتووت بریتیە لەوەی بیتە ڕابەرێکی بەهێز. ئەگەر نەبوویتە ئەو کەسە ئەوا تۆ خێرا شکست دەهێنیت هەروەك ئەوی لە بازرگانیدا ڕوودەدات.

لە ساڵی ١٩٧٣ لە ڤێتنام وازم لە کارەکەم هاورد هەرەندێك کە کارەکەم خۆشدەیوست. کارێکی ترم دۆزیەوە لە کۆمپانیای خێرۆکس، تەنها هۆکاری من بۆ ئەوەی لێرە کاربکەم لەبەرئەوەبوو کە ئەم کۆمپانیایە باشترین پرۆگرامی هەیە دەرارەی فرۆشیاری لە ئەمەریکادا واتا سیستەمی فێرکاری و ڕاهێنانەکەی زۆر بەهێزە.

باوکی دەوڵەمەندم شانازی پێوەدەکردم و باوکی هەژارم بە بەبونی من شەرمی دەکرد چونکە کەسێکی خوێنەوا رو ڕۆشنبیر بێتە کەسێکی

فرۆشیار، ئەو کارە بەلای ئەو زۆر پەسەندنەبوو. بۆماوەی ٤ ساڵ کارم لەگەڵ ئەو کۆمپانیایەکرد و توانیم کاری باشی لێوە فێربم و زاڵبم بەسەر ترسەکەما. لە کۆتایدا بوومە پێنجەمین لە باشترین فرۆشیارە لە ئەمەریکا. م لەسەر بۆ چونەکەی خۆم بەردەوامبووم کە وازم لەم کۆمپانیایەش هێناو دەچومە کۆمپانیایەکی تر بۆ ئەوەی زانیاری باش فێربم.

لە ساڵی ١٩٩٧ بۆیەکەم جار کۆمپانیای خۆمم دامەزراند. باوکی دەوڵەمەندم بە باشی فێری بەڕێوەبردنی کۆمپانیای کردبووین. واتا من ئێستا دەتوانم کارکانم ڕێکبخام و جێبەجێیانبکەم وەك خاوەن کارێك. یەکەم بەرهەمم بریتیبوو لە دروستکردنی کیف لە ڕۆژ هەلاتی دوور و بۆ بارخانەکانی نیۆرك.

ئێستا کاتی ئەوە هاتوە کە باڵکانی خۆم تاقیبکەمەوە. بەلام ئەگەر کەوتم و شوێنێکم شکا ئەوا کێشەنیە چەنکە ئامۆژگاریەکانی باوکەدەوڵەمەندەکەم چاکم دەماتەوە. یەکەم باری کەشتی بازگانی لە نێوان ئەمەریکاو کۆریابوو دەستمان پێکرد.

ئەمڕۆ من بازگانیەکی نێودەوڵتی دەکەم، وەك ئەوەی باوکەدەوڵەمەندەکەم فێری کردوم دەربارەی نەتەکان. ئەمڕۆ کۆمپانیای وەبەرهێنانم لە باشوری ئەمەریکاو ئاسیا و نۆروەی و ڕوسیا. ئێستا ئەو بیرۆکە کۆنانەی کە زاڵبوبوو بەسەرما کۆتایان پێهات بە خۆڕاگری لە بەردەم شکستەکان.

من ئەمڕۆ داوا لە ملیۆنەها خەڵکی دەکەم. قوتابخانە پێیوانیە کە وەهەنی ئداری و زانیاری شتێکی گرنگبێت. زۆربەی فەرمانبەر و کرێکارەکان تەنها

لە ژیانی پارەدا دەژین. ئەوان کاردەکەن و پارەبەدەست دەهێنن و قەرزی لێدەدەنەوە. یەکێکی تر لە کارەساتەکان بریتیە لەوەی کە کرێکار کاردەکات زۆر بەقورسی بۆ ئەوەی تەنها بەڕێوبەرەکەی دەرینەکات نەك بۆ ئەوەی پارەی زیادی بداتێ. ئەگەر تۆ سەیری ڕێژەی ئەو پارەیەبکەیت کە کۆمپانیاکان تەرخانی دەکەن بۆ کرێکارەکان ئەوا دووبارە من دەڵێم ئەو ڕێژەیە ڕاستە بە پێی بەڵێناکەکەیان. ئەنجامەکان ئەوە دەردەخەن کە زۆربەی کرێکارەان هەرگیز پێشناکەون چونکە ئەوان ئەوکارە دەکەن کە فێرکراون. ئەوا تەنها ئەوەیان دەوێت کە کارێك زەمانەتیان دەستکەوێت و پارەی باش بەدەیت بێنن بە ماوەیەکی کورت، بەلام لە داهاتوودا ئەوان شکست دەهێنن لە چارە سەرکردنی کێشە داراییەکان.

لەبری ئەوەی من خەڵکی ڕێنوینی بکەم کە ئەوکارەبکەن کە فێریبوون و زیاتر پارە بەدەست بێنن ئەو پیشەیە هەڵبژێرە کە پێیەستە فێریبیت بۆ ئەوەی نەکەویتە نێو یاری ڕەیت ڕیسەکەوە. کاتێ کەخەڵکی دەکەوێتە نێو ئەو داوە بە درێژای ژیانی پارە پەیدا داکات و خەجی دەکات و قەرزی پێدەداتەوە. ئەمە ئەو سمۆریەك بیردێنێتەوە کاتێ کە دەخرێتە نێو قەفەزێکی خولاوەی و هەرەند ڕابکات هەر دەگەڕێتەوە بۆ شوێنی خۆی.

ئەکتەری سەرەکی تۆم لە فلیمی جێری مەگوایە کاریگەریەکی زۆری دەبێت لەسەرم چەنکە لەیەکێك لە ڕوداوەکاندا ئەو واز لە کارەکەی دەهێنێت لە کۆمپانیایەك و داوا لە هەموو کارمەندانی کۆمپانیا دەکات کە ئەو من ووزدێنم کێ لە گەڵم دێت، کەس جوابی ناداتەوە هەمووی بۆوویە

بەرد بەلاَم یەك ژنەبیت كە دەڵێت من لەگەڵ تۆ وازدێنم بەلاَم بە مەرجێك كە بۆ ماوەی سێ مانگ لە باشترین كۆمپانیا كارم بۆ بدۆزیتەوە.

من ئەوە دەزانم كە باوكی هەژاری هەمیشە چاوی لەوەیە كە ساڵێت و بڕوات و موچەكەی زیادبكات بەلاَم لە گەڵ زیادوونی موچەكەی هەر بێ هیوادەبێت، دووبارە دەڕواتەوە بۆ قوتابخانە و لەوپلەی بەرزدەبێتەوە بەلاَم هەر هەمان ئەنجام چاوەڕێی دەكات.

ئەو پرسیارەی من كە لە زۆر بەی خەڵكی دەكەم ئەوەیە كە لە كوێ كۆتای بەوكارە ڕۆژانەیەدێنن؟ هەروەك سمۆرەی نێو یاریەكە. من زۆر پێم سەیرە ئەگەر خەڵكی بیرێك لەو كارەی ڕۆژانەیان بكەن كە بزانن بە كوێیان دەگەیەنێت؟ داهاتویان چی لێدێت؟

سریڵ بریك فێلد بە بڕێوەبەری بەشی خانە نشینی لە ئەمەریكا ڕاپۆرتێكی بلاَوكردەوە دەربارەی پارەی خانەنشینی و گوتی دۆخێكی ناهەمواری دروست كردوە بۆ خەڵكی، چونكە لەسەدا پەنجای ئەو كەسانەی كە كاردەكەن خانەشینی وەرناگرن، كە ئەمە خۆی بۆخۆی كێشەیەكی گەورەیە، ئەوش وەری دەگرێت لە ڕێژەی ٧٠٪ بۆ ٨٠٪ لە ٥٠٪ ئەو كەسانەی كەوەری دەگرن زۆر كەمە بەشی ژیانی ڕۆژانەیان ناكات بۆنموونە ٥٠ دۆلار ١٥٠ دۆلار بۆ هەرمانگێك.

من سەردانی زۆرێك لە خەڵكی شارە زام كردوە كە زانیاری باشان هەبوە دەربارەی خانەنشینی، هەندێكەس ترم ناسیوە كە توانای باشیان هەبووە لە دارشتنی بەرنامەی خانەنشینی لە كۆمپانیاكان، من زۆربەی كات ئەو پرسیارەیان لێدەكەم چی خەڵكێك لە ئۆفیسەكەیدا چاوەڕێی وەرگتنی پارەی خانەنشنی ناكات.

ئەو وەڵامی دامەوە گوتی" ئەو کێشەیە زۆر خێرا چارەسەر دەکرێت" وتم چۆن مەبەستت چیە؟ گوتی ئەگەر گەنجێك بزانێت کە پیر دەبێت و خانەنشینی بۆ ناکەن ئەو خۆی هەوڵدەدات، کارێك دەکات کە پاشەڕۆژ سودی پێبگەیەنێت. هەروەها کاربێلّ لە کتێبەکەیدا باسی جیاوازی نێوان ئەو وێناییەی کە پێشتر بۆ خانەنشینبەەن هەبوو وە ئەوەی ئێستا هەیە و مەترسیدارە. ئەوەی ئەو بای دەکر وێنەیەکی باش نەبوو بۆ ئەم خەڵکی ئێستا کە کاردەکەن و بەتایبەتی بۆ خانەنشینان. بۆنموونە کرێی تەندروستی کە سستەر یان کەسێك کە لە ماڵەوە چاودێری نەخۆشەکاندەکات بۆ ماوەیکی زۆر ئەمە پێیوستی بە کرێیە و ئێستا ئەم کرێیە زیادی کردوە بۆ دووە ئەوندەو زیاتر بۆنموونە لە ۳۰۰۰۰ بۆ ۱۲۵۰۰۰ دۆلار لە ساڵی ۱۹۹۵.

بەتایبەتی ئەو لە نەخۆشخانەکان و بەشی تەندروستی بەدی دەکرێت کە ئامری نەخۆش و ئەو کەسانەی کەمردوون دەکرێت بەلآم جیاوازیەکە لەوەدای چاودێری تەندروستی بۆ ئەوە کە سانەی کە هەژارن و بەتەمەنن کەمترە بە بەراورد بەو کەسانەی کە سەرمایەی زۆریان هەیە. من بەوە سەرم سوڕماوە ئەوانەی کار دەکەن تەنها بینایان بۆ داهاتویان ئەوەندەیە کە مووچەکە وەردەگرن و ئیتر بیر لە هیچی ترناکەنەوە بۆ داهاتوویان.

کاتێ من ئامۆژگاری گەنجان دەکەم بۆ ئەوەی دەوڵەمەندبن هەمان شتیان بۆ باسدەکەم، واتا ئەوە بەرنامەی کە دایدەنێن با بۆ داهاتوویەکی دووربێت و تەنها بۆ ئێستا نەبێت، هەمیشە بیربکەنەوە لەوەی داهاتودچی کارێك ئەنجامبدەین. لەبەری ئەوەی کاربکەیت بۆ ئەوەی موچەکەت

زیادبێت و خزمەت زۆربێت ئەوا کارێکی تر بکە بۆ ئەوەی زانیاریەکی تر فێربیت. هەروەها ئامۆژگاریتان دەکەم کەهەندێك پرۆگرام هەیە لە ئەنتەرنێت کە لە لایەن هەندێك کەسانی بەئەزموون دانراوە بۆ ئەوەی رامێناتان پێبکات لە سەر بوون بە فرۆشیارێکی باش و زاڵبوون بەسەر ئەو ترسەی ناخت کە هۆکاری شکستی زۆربەی خەڵکیە.

کاتێ من ئەو پێشنیارەدەکەم گوێم لە خەڵکی دەبێت کە دەڵێن ئۆ بەڕاستی ئەوە زۆر ناخۆش و گرانە، ئێمە تەنها ئەومان دەوێت کە خۆمان پێمان خۆشبێت.

ئەو وەڵامەی ئەوا کەدەڵێن ئێمە تەنها ئەومان دەوێت کە دەمانەوێت کاری گەری خراپی دەبێت چوکە ئەگەر بەهەموو ژیانی کاریکات دەبێت نوەی ئەو قازانجەی بداتە حوکەمەت. لەبەر ئەوە ئەگەر کارێك حەزت لێنەبوو ئەو مەرجنیە کردنی باشترە بۆنموونە من حەزم لە یاری جوکلاسیکنیە بەڵام دەچم چونکە هەست بە ئارامی دەکەم کاتێ ئەو کارە دەکەم.

بەڕاستی زۆر گرانە ئەو بیرۆکانە جێبەجێبکەی لە سەر یەکێك کە خۆی نەیەوێت.

ئامۆژگاری من بۆ ئەو کەسانە دەکەم کە دەیانەویت خۆیان بگۆڕن و نوێگەری لە ژیانیاندابکەن ئەوەیە ژیان وەك یاری چوملاسیکەکەوایە لەسەرەتادا تۆزێك مەحاڵە پاش ئەوەی بەردەوامبووی کارەکانت لا ئاساندەبێت. من زۆر دەترسام لەوەی بچم بۆ ئەم یاریە بەڵام لە کۆتایدا چوم و بەسەر هەستەکەما زاڵبووم، ئێستا ئەوە یەکێکە لە یاریەکان کە

ئاسودەم دەکات. هەمیشە هەستێك لە ناخمدا هانم دەدات کە بڕۆم بۆ ئەم یاریە.

ئەگەر تۆ ئارەزوی فێربوونی کارێك دەکەیت یان ئەتەوێت لەو بوارەی خۆتا باشتر شارەزابیت ئەوا دڵنیا بەروە لەو کۆپانیایەی کە ئەندامە لە یەکێتی کرێکران، چونکە خزمەت گوزاریە لە یەکێتیەکەدا هەیە کە یارمەتی دەرتە بۆ زیادبونی شارەزاید و ڕەخساندنی هەلی زۆر.

باوکە دەوڵەمەدەکەم ئەو کارەی دەکر کاتێبوو بە خاوەن کۆمپانیای حۆی زۆ هەوڵیدا کۆمپانیاکەی ئەندامبێت لە یەکێکتی کرێکاران. بە بۆچونی من هەردوو کارەکە زۆر پێیوستە واتا سەرەتا دەبێت لەبوارێکدا شارەزابیت پاشان بۆ کۆمپانیایەکی بگەڕێ کە یارمەتی دەرت بێت بۆ پێشخستن و گەشەدان بە پیشەکەت. بۆنموونە من لە بەشی فرۆکەوانبووم و فڕۆکەوانبووم، زۆر هەوڵمدا بەدوای کۆمپانیایەکدا بگەڕێم کە یەکێتیەکی بەهێزی هەبێت، چونکە ئەمە ولە مندەکات کە هەموو توانای خۆم لەسەر پیشەکەم چڕبکەمەوە، هەروەها لە کاتی گۆڕینی بۆ پیشەیەکیتر ئەوا پەهایەکی زۆری نەبێت. بۆنموونە ساڵنە ئەگەر ١٠٠٠٠٠ کاژێر کاربکەیت ئەوا ساڵی ١٥٠٠٠٠ دۆلار وەردەگریت کە ئەم مووچەیە زۆر ئەستەمە لە پیشەیەکی وەك مامۆستایەتیدا بەدەستی بێنی.

هەمان شت ڕاستە بۆ مامۆستاش چونکە پیشەی مامۆستای پیشەیەکە کە لە چوارچێوەی پەروەردەدانەبێت.

کاتێ کە پرسیار لە قوتابیەکان دەکەم کە چەنێك لە ئێوە توانای ئەوتان هەیە کە خواردن ئامادەبکەن بەتایبەتی هەمبەرگر؟ هەموویان دەڵێن دەزانین زۆر بەباشی پاشان من پێیان دەڵێم ئەی بۆچی ماك دۆناڵ هەمان

کاردەکات و پارەی لەتۆ زیاترە. لەوەڵامدا دەڵێن ئەو سیستەمی بازرگانی زۆر بەهێزە و دەزانێت چۆن کاربکات. خەڵکی هەژار هەمیشە جەخت دەکاتەوە سەر کەشخەی بیناکان و شوێنەکان نەك بازرگانیەکە.

ڕۆژێکیان هاوڕێیەکم لە هەواوی کە هونەر سازە پێیگوتم کە من پارەیەکی زۆرم کۆکردۆتەوە. وتم چۆن وتی کاتێ کە دایکم مرد پارەیەکی زۆری بۆ بەجێهێشتم نزیکەی ٣٥٠٠٠ هەزار دۆلار دەبوو. بەڵام حوکمەت و پارێزەرەکەی بەشی خۆی لێبرد لە پشکەکەی، پاشان من خێر هەوڵمدا ئەوپارەیە بەکاربێنم ریکلام پێکردن. پاشا دوومانگ بەرهەمە هونەریەکانم لە باشترین شوێن نمایش دەکران و بە گراترین نرخ.

زۆربەی خەڵکی وەك شێوە باوەکە کاردەکەن بۆنموونە بینایەکی کردۆتەوە و ریستۆراتێکی هەمرگری تێدادا ناوە. بەڵام زۆر کەم دربارەی بازرگانی دەزانێت. کاتێ پرسیاری لیدەکەیت کە چی فێربوویت دەڵێت تەنها ریکرام بۆ خواردن لێنەرەکان فێربووم. کاتێ پێی دەڵێیت کە بچۆرە کۆرسێکی ڕاهێنانی فرۆشیاری ئەو دەلچێت من پێیوستم بەوەنیە وکات و پارەی خۆم بەفیڕۆنادەم.

جیهان پڕبووە لە خەلکی هەژار، زۆر بەی زۆریان بە کێشەی ئابوریەوە دەناڵێنن. نەك لەبەرئەویە ئەوان شتێك دەزانن بەڵکو لە بەر ئەوەی ئەوان کۆمەڵە شتێك هەیە نایزانن. بۆنموونە باسی هەمرگرەکە مادۆناڵ لەوانەی بە باشی ئەو خواردنە ئامادەنەکات بەلا بەتوانایە لە ریکلام کرن و فرۆشتندا کە بنچینەی سەرەکی کارەکەیەتی. باوکە هەژارەکەم بەر دەوام هانی دەدام کە شارەزابم لە بوارێکدا تەنانەت پاش ئەوەی کەلە کارەکەی خۆی دەرکرا لە هەواوی. باوکی دەوڵەمەندم هەمیش پێیدەگوتم

که ڕاهێنان بەخۆمانبکەین چونکە هەموو کۆمپانیامـان هـەمان کاردەکـەن. چونکە ئەوان دەگـەڕێن بـەدزای ئـەو قوتابیانـەدا کـه شـارەزان و ڕاهێنـان پێکـراون لـەو بوارانـەی خۆیانـدا و ڕۆژێـك دەبێـت ئـەوان ببنـه خـاوەن کۆمپانیای خۆیان. ئەگەر تۆ ڕاهێنـانێکی باشـت نـەکردبێت بـۆ پیشـەکەت ئەوا لەم کۆمپانیا دەبێت بیگوازیتەوە بۆ ئەویتر تا بەباشی ئەزموون پـەدا دەکەیت و فێردەبیت. بۆیە من دەڵێم ڕاهێنان بە مندڵکانتان بکەن چونکە ئەوان شارەزادەبن لە بواری بازرگانیدا کە کەسانی تر بە چـەندە هـا ساڵ دەستی دەکەوێت.

ئـــەوەی دوای جـــەنگی دووەمـــی جیهـــانی دەبێـــت ڕچـــاوی چـــەند بابەتێکبکـەن، وەك سـەردەمانێك شـتی خـراپ و بـاش مـۆد هـەبوو واتـا شتەکەت کـە دەفرۆشـی دەبوایـە بـاش بوایـە بـەلآم ئێسـتا ئـەوە گـۆڕاوە دەبێت شتەکەت زۆر جوانبێت. یان ئێستا زیاتر پرۆسەی فێربوون باشترە لە قازانج. لە ماوەکورتدا لە وانەیە تۆ پرەیەك قازانج کەیت بـەلآم هـەرزوو لە دەستی دەدەیت.

ئەم چوار سکیلّ بەڕیوەبەرە زۆر بە باشی سەرەکەوتوو دەبیت.

یەکەم بەڕێوەبردنی کاشفلەوە.

دووەم بەڕێوبردنی سیستەمێك کە پێك هاتووە لە خـۆت و کاتـت لـە گـەڵ خێزانەکەت.

سێیەم بەڕێوەبردنی خەڵکی.

باشترین شارەای بریتیە لە پسپۆڕی لـە بـواری فرۆشـتن و تێگەیشـتنە لـە بازاڕ. ئەمە توانایەکە کە یارمەتیت دەدات لە فرۆشـتندا وبازرگـانی کـردن لە گەڵ مرۆڤەکاندا. ئەمم سکیلّ هەموو شتێکە بۆ تـۆ یارمـەتی دەرتـە لـە

سەرکەوتندا و پەیوەندی کردنتەوە بە جیهانێکترەوە وەك مشتەری و کرێکار و بەڕیوبەر. هەروەها خوێندن و نووسین بە شێکە لە مسکیلێ کە بارمەتی دەرتە لە ژیانتا. هەروەها ئەوانەش سکیلە کە من بەژداری کۆرسەکانبکەم و سیدی دەربارەی بابەتە جیاوازەکان بکڕم گوێی لێبگرم هەموو ئەمانە یارمەتی دەرتە لە زایدبوونی زانیاریە بنچنەیەکانت.

وەك پێشتر باسم کرد باوکەدەوڵەمەندەکم زۆر هەوڵیداوە کاری زۆر گرانی کردوە بۆ ئەوەی بێتە کەسێکی زۆر چالاك و زیرەك و بە توانا. ئەو زۆر کێشەی و گرفتی توشبوو بۆ بەلآم بەردەوام بوو هەتا ئەوەی کە ئەمڕۆ بێتە ئەوە کەسەی کە خۆی دەیوست. واتا کاتێ کە موچەکەی زیادی دەکر ئەو خواستی کەم دەبۆوە. پاش ئەوەی کە لە کارەکەی کە بۆ حومەتی دەکرد درکرا، ئەو درکی بە بەهای پسپۆڕی خۆی کرد گرنگی زیاتر بە یەکێتی دەکرد واتا وەك یاریزانێك کە لە نکاو توشی پێکان دەبێت و لە جێگا دەکەوێت و ناتوانێ یاریبکات و ئەو مووچە زۆر کە هەیبوو لە دەستی دەدات.

بۆیە هەمیشە باوکەدەوڵەمەندەکەم گرنگی بە لایەنێك دەدات کە یەکێتی بێت واتا مافی کرێکار تێد دەستەبەرکراوبێت.

باوکەدەوڵەمەندەکەم هەمیشە گرنگی بە لایەین کەمینە دادات هەتا نۆرینە. هەروەها دەیگوت لەگەڵ خەڵکی زیرەکدا کاربکە و یان کۆیانبکەرەوە بۆ ئەوەی وەك تیم کاربکەن. کە بەزمانی ئەمڕۆ پێیدەڵێن کاری بەهەرەوەزی.

پێژێکیان لەگەڵ مامۆستایە گفتوگۆمانکرد دەربارەی موچەکەی ئەو دەیگوت کە موچەی ساڵانەم سەدەها هەزار دۆلارە. ئەو پارەی نەقد

قازانجی دەکرد چونکە ئەو لەبوارەکەی خوایدا زۆر شارەزابوو و لە بواری تردا شارەزابوو. ئەو توانای وانەگوتنەوەی هەبوو دەربارەی فرۆشتن و بازاڕ کە هەموو شارەزایەکانی تری لەمە گرنگتر نەبوون. ئەم سکیلی فرۆشتن و بازارە زۆر گرانبوو بۆ زۆر بەی خەڵکی چونە دەبوو ترسیان بەلاوەنایە. لەکاتی کاری بازرگانیدا دەبێت خەڵکی بەسەر ترسەکەی خۆیدا زاڵبێت. ژیان زۆر بەئاسانی بگرێت. لەکاتی ئامۆژکاریکردنی کەسەکان بەتایبەتی نووسەری ڕۆژنامەکە کە پێم گوتبوو" ئەگەر دەتەوێت بیتە کەسێك کە کتێبەکانت پرفرۆشبێت دەبێت تەکنیکی شارەزایت هەبێت.

من چەندەها هاوڕێی زیرەکم هەیە کە ناتوانن بازرگانیبکەن چونکە ئەوان شارەزایان نیە لە بازاڕدا بۆیە ئەوەی بەدەستی دەهێنن خێرا لە دەستی دەدەن. بەلام ئەگەر شارەزابن لە بواری فرۆشتن و بازاڕدا ئەوا ئەگەر پارەشیان دەست نەکەوێت ئەوا هەر سەردەکەون بە بازرگانیکەیاندا. لەگەڵ ئەوەشدا بۆ ئەوەی بیتەکەسێکی فێرکارو فرۆشیار و بازاڕی ئەوا دەبێت مامۆستا و قوتابیەکەی باشبیت. ئەگەر دەتوەێت بیتە دەوڵەمەندێکی ڕاستگۆ دەبێت هەم ببەخشی و هەم وەرگربیت.

ئەوکەسانەی کە هەژارن زۆرینەیان قوتابی و مامۆستایەکی سەرکەوتنەوبوون.

هەردوو باوکەکەم کەسایەتیەکی زیرەکیان هەبوو. هەردووکیان بە کرداری منیان فێری وانەکانیان کرد. بەگوێرەی جیاوازی بیروڕایان. ئەوەی زۆر ببەخشێ زۆری دەست دەکەوێت. باوکی دەوڵەمەندم پارەیەکی زۆری ئەبەخشی بە پەرزگە و ڕێخراوە خێرخوازیەکان. ئەوە دەیزانی کە هەتا

نەبەخشی پارەت زیاد ناکات، بەخشینی پارە نهێنی کە سە دەوڵەمەندەکانە. هەر بۆیە کە رێخراوێکی وەك رۆکێفیلاتێر و فۆرد ریچڑەی سامانەکەیا بە بەردەوامی لە زیادبووندایە. باوکە دەوڵەمەندەکەم دەیگوت هەرکاتی پارەیەکی زیادم دەست کەوتایە ئەوا هەندێکیم دەبەخشی. ئەو بە باشی کاری دەکرد بۆ ئەوەی پارە بەدەست بێنێت، یاسایەك هەیە کە دەڵێت "لە پێشا ببەخشە پاشان وەریگرە". بەڵام ئەو وەری دەگریت و دەیبەخشی.

لە کۆتاییدا من بوومە هەردوو باوکەکە.

یەکێکیان هانی دەدام و بۆ ئەوەی پارە بەدەست بێنم بە تەکنیکێکی تاز و دەیگوت با پارە کار بۆ تۆ بکات نەك تۆ کار بۆ پارە بکەیت. ئەویتریان بنچینەی خوێندنی زانستی فێرکردم. من لە نێوان ئەم دوانەدا گەورەبووم و هەردوو بیرۆکەکەم وەرگرتەوە.

بەشی هەشت

زاڵبوون بەسەر کۆسپەکان

کاتێك خەڵکی زۆر هەوڵدەدات و تێدەگات لە لە زانیاریە ئابوریەکان لەو پرۆسەیەدا توشی چەندەها گرفت دەبێت بۆ سەر بەخۆکۆدنی ئابوریەکەی، کە لێرەدا پێنج هۆکاری سەرەکی دەخەینە روو کە هۆکاری سەرەکیە بۆ ئەوەی رێگری بکات لە سەربەخۆی ئابوریەکەت و لاولزبوونی ئەسێت، هێکاری ئەسێت دەتوانێت رێژەیەکی زۆر پارەو دەست بکەوێت. لە ریگەی ئەسێتەوە دەتوانی خەونەکانت بەدی بێنی و ژیانێك سەر بەستانە بژی. لە جیاتی ئەوەی کە بەس کار بکەی بۆ ئەوەی پارەی قەرز بدەیت و ژیانی رۆژانە بەرێکەی.

ئەمە پێنج هۆکارەکەن.

١. ترس

٢. کەسێکی وەرە روخاو

٣. تەمبەڵی

٤. خوی خراپ

٥. لەخۆبای

هۆکاری یەکەم: زاڵبوون بەسەر ترسی پارە لەدەستدان. من هەتا ئێستا کەسێکم نەبینیوە کە حەز بکات پارە لەدەستبدات. لە هەموو ژیانما کەسێکم نە بینیوە کە هەرگیز پارەی لەدەست نەدابێت، بەڵام زۆرێک خەڵکی هەژارم بینیوە کە هەرگیز پارەیان لە دەست نەداوە لە وەبەرهێنادا. ئەمە ترسە سەرەکیەکەیە. هەموو کەسێکی خاوەنی ئەم ترسەیە تەنانەت دەوڵەمەندەکانیش. ئەوە گرنگە کە تۆ چۆن ئەو ترسە بەڕێوەبەری یان چۆن ئەو سمانەی لەدەستی دەدەیت بە بەرژەوەنید خۆت بەکاری دێنیت. هەروەها چۆن شکستەکانت والێدەکەی کە جیاوازیەکی گەورە لە ژیانتا دروست بکەی و سەر کەوەی. ئەمانەی باسمانکرد بە پرۆسەیەکی ژیاندا ناو دەبرێت نەک تەنها بۆ لایەنی ئابووری. جیاوازی کەسی دەوڵەمەند و هەژار ئەوەیە کە ئەو ترسە چۆن بە ڕێوەبەرن.

شتێکی ئاسایە کە تۆ بترسی بە تایبەتی ماتێك بتەوێت دەوڵەمەندبیت. بەلام ئەوە بزانە تۆ دەتوانی دەوڵەمەند بیت، ئێمە دەوتوانیت بینە پاڵەوان لە زۆربەی شتان لە ژیانماندا و لە هەندێکشتی تر دەترسێن، بۆنموونە خێزانی هاوڕێیەکم ستەربوو لە نەخۆشخانەیەکی فریا کەوتن ئەو کە خوێنی دەبین زۆر لای ئاسای بوو بەلاّم کە باسی وەبەرهێنانم بۆ دەکر خیرا بێزار دەبوو، بەلام لە کارەکەی خۆیدا وانەبوو. باوکەدەوڵەمەندەکەم تێگەیشتبو لە فۆبیای پارە، ئەو دەیگوت کە خەڵك چۆن لە ماردەترسن ئاوا لە لەدەستجانی پارە دەترسن ئەمانە هەردووکیان فۆبیان.

چارەسەری ئەم فۆبیای ترسە بۆ لەدەستدانی پارە لەم چەمکا کۆردەکەینەوە:

"ئەگەر تۆ ڕقت لە ترس و خەمبارییە... ئەوا سەرەتا دەست پێبکە.
واتا لەسەرەتای گەنجیدا دەست پێبکە هەر لەبەر ئەمە زۆرێک لە بانکەکان ئامۆژگاری مان دەکەن کە لە تەمەنی گەنجیدا هەوڵ بەدەست هێنان و کۆکردنەوەی پارە بدەن، بۆیە ئەگەر لە تەمەنی گەنجی هەڵبەیت ئەوا شانسی دەوڵەمەندبوونت زیاتر دەبێت. بۆیە ئەگەر کەسێك لە تەمەنی ٢٠ ساڵیە دەست پێبکا زۆر جیاوازە لە کەسێك ئەگەر لە سی ساڵیەوە دەست پێبکات.

هەروەك چیرۆکی ٢٤ دۆلارەکەی مانهاتان کە وەختی خۆی کۆچەریەکا کڕیبویان ئەو دورگەیە بە ٢٤ دۆلار، ئێستا ئەم چیرۆکە باوە لە ئەمەریکادا و من بۆیە ئەم چیرۆکەم هێنایەوە کە بۆتان دەربخەم کە خستنە گەڕی ئەم ٢٤ دۆلارە لەو سەردەمەدا لە وەبەرهێناندا ئێستا زۆر پارەکەی لە وەزیاتربووکە تەنها مان هاتانی پێبکڕیت بەڵکو لە بەهای لۆن ئەنجلوس زیاتربوو. لێرەدا مەبەستم ئەوەیە کە زوو وەبەرهێنان و بە گەنجی کاری گەڕی زیاتر و سودی زیاتری دەبێت.

دراوسێییەکمان کاری بۆ کۆمپانیایەکی بواری کۆمپیوتەری دەکرد بۆ نزیکەی ٢٥ ساڵ. ئەم پیاوە ئەگەر لە ماوەی پێنج ساڵ کە لەوێبوو کە کاری دەکرد وازی بێنانەی لە کارەکەی ئەوا بڕی ٤ ملیۆن دۆلاری وەردەگریت بە پێی یاسای٤٠١، ئەیتوانی ئەم پارەیە بەکاربێنێت بۆ وەبەر هێنان و کڕینی پشك. ئەم پارە بەکارهێنراوە زیادی دەکرد زۆر لە موچەکەی خۆی زیاتر، بەڵام ئەوەی ڕێگری لەم پیاوەکرد ترسەکەیبوو کە وازی لە کارەکەی نەدەهاورد و دەترسا کە زەرەر کات. بەڵام ئەگەر زۆر دەترسن لە بواری وەبەرهێناندا و پلانەکانتان بەسەر کەتو نازانن ئەوا

دەتوانن کەسێکی زیرەکە لەو بوارانە هەڵبژێرن و ڕێبەریتان بکات. بە ئەنجامدانی ئەم کارە تۆ زوو خانەنشین دەبیت واتا تۆ کە کاتێ کە ئەوێت داهات هەبوو کە کار نەکەی و پارەت بۆ بێتە ماڵەوە وەك بوونی ئەسێتی بە هێز ئەوا تۆ زوو خانەنشین بووی و کارێك سەرکەوتوانەیە.

هەمیشە باوکی دەوڵەمەندم ئامۆژگاری دەکردم کە وەك تێکسانیم، تێکسان شارێکی گەورەیە لێرە ئەم بەکاری هاوردوە وەك نموونەیەك بۆ ئەوەی کە هەموو شتێك لە وێ گەورەیە واتا تۆ هەوڵبدە کاری گەرەبکە و یا دەستکەوتی گەورە بەدەست بێنی و لە هەمان کاتادا شکستی گەوریش دەکەی. من گوتم واتا ئێمە دەبێت حەزکان بە شکست بێت وتی " نا من وام نەگوتوە کە حەزت لە شکت بێت بەڵکو هیچ کەسێك حەزی لەوەنیە. کەسێکم پیشان بە کە شکستی هاوردبێت و دڵخۆشبێت، بەڵکو ئەمە هەڵوێستی تێکسایە بەرامبەر مەترسی و پاداشتی بە رامبەر بە سەرکەوتن. کێشەکە لەسەر بەڕێوەبردنی ژیانە، واتا تۆ چۆن ژیانت بەڕێوە دەبەیت.

واتا بە سەر بەستی بژی و هەوڵی دەستکەوتی گەرە بدەی لە شکستەکان نە ترسی، بەڕاستی ترس هۆکارێکی سەرەکی شکستی خەڵکیە. خەڵکی لای خۆمان وەك سیسرك دەژین واتا ماتێك سیسرك ڕۆشنایە دەبینی زۆر دەترسێت دەربارەی پارەش خەڵکی وای کە باس باسی پارە دێتە کایەوە و پرۆژەی نویی نادڵنیای پێشنیار دەکرێت خەڵکی خۆی لێدورد دەگرێت و دەڵێت دەست دەگرم بە کڵاوەکەی خۆمەوە با بانەی بات.

باوکە دەوڵەمەندەکەم بەردەوام بوو لە شیکردنەوەکەی. دەیگوت بۆیە من هەڵوێستی تکسانیم خۆش دەوێت چونکە کاتێ ئەوان براوە دەبن شانازی دەکەن و کاتێ ئەوان شکست دەهێنن زۆر خۆڕاگرن و ئازان.
زۆربەی خەڵکی دەترسن لەوەی هەیانە لە دەستی بدەن ئەم ترسە ئەوانی بچوك کردۆتەوە. واتا ئەوان پارەیەکیان هەبێت نای خەنە بواری وەبەرهێنانەوە و هەر دەڵێن ئێمە زیان دەکەین ئیفلاس دەکەین. ئەو بەردەوامبوو لەوەی کە گەورەترین کێشەی خەڵکی ئەم سەردەمە بریتیە لە کەمی زانیاری دەربارەی لایەنی ئابوری و ترسان واتا خەڵکی بە مەئاشێکی کەم ڕازیە چەنکە دەزانێکە زەرەر ناکات و مانگانە دێتە دەستی و بە بێ مەترسی و دوودڵی.
فرانك تراكنۆت یاریزانێك ئەمەریکیە و لە وتەیەکی جوانیدە دوڵێت" یەکێکی تر لە ڕێگەکانی سەر کەوتن بریتیە لەوەی کە نەترسی لە شکست. بەڕێزان ئەمە تەنیا چوند وشەیەنیە بەڵکو شتیکە ئەگەر جێبەجێیکەی تەواوی ژیانت دەگۆڕێت. بە ئەزمزمونی ژیانم ئەوە تێگەیشتم کە سەر کەوتن بریتیە لە بڕینی چەند قۆناغێکی شکست پلە بە پلە دەبیت بیبڕی. بۆنموونە کاتێ فێری پاسکیل دەبیت دەبێت چەند جارێك بکەویت و ڕابێیت واتا سوار تا نەگلێ نابێت بە سوار. بۆ دنیایش هەروایە لە هەر بوارێکدا بێت دەبێت بکەوی ئەوکات سەر دەکەویت. من هەرگیز یارییچەکم نەبینیەوە کە تۆپی بە خەسار نەدابێت بەڵکو زۆر تۆپ و هەلی لە دەست چووە و ئەوەکات سەر کەوتبووە. هەروەها بۆ ئەوکەسانەی کە خۆشەیوستی دەکەن دەبیچت سەرەتا چەندەها جار دڵیان بشکێت ئەوکات بە خۆشەیوستی خۆیان دەگەن.

بۆ هەمووشتەكانی ژیان وایە بەدڵنیایشەوە بۆ لایەنی پارەش وایە ئەگەر تۆ پارە لەدەست نەدەی چۆن پارە قازانج دەكەیت. هۆكاری شكستی زۆرێك لە خەڵكی بریتیە لەوەی ترس و ئازاری لە دەستدانی پارە كانیان زۆر زیاترە لەوەی كە بیانەوێت دەوڵەمەندبن. وتەیەكی تر هەیە كە دەڵێت " هەمووكەس دەیەوێت بچێت بۆ بەهەشت بەڵام هیچ كەس نایەوێت بمرێت. ئەمەش بۆ پارەكە زۆر ڕاستە هەمووكەس دەیەوێت دەوڵەمەندبێت بەڵام هیچ كەس نایەوێت پارە لەدەست بات، بەیە ئەوان هەرگیز ناچن بۆ بەهەشت هەتا نەمرن.

باوكی دەوڵەمەندم دەیویست هەندێ شتمان پێبڵێت كە فێری بوو لە گەشتەكەی بۆ تیكسان. ئەو دەیگوت ئەگەر دەتەوێت بەسەر ترس و شكستەكانتا زاڵیت دەبێت سەردانی ئەنتۆنیۆ و ئەلامۆ بكەی. كەچیرۆكی سەركەوتنی تێدا تۆكار كراوە خەڵكی ئەوێ لەكاتی شەڕدا بڕیاریاندا شەڕبكەن كە زانیان نایبەنەوە مردنیان هەڵبژارد لە بری خۆ تەسلیم كردن. ئەمە گەورەترین وانەیە بۆ ئێمە كە لێوەی فێربین، واتا كاتێك تۆ كارێك دەكەی تەنها نابێت بیر لە شكتەكە بمەیتەوە بەڵكو دەبێت گەشبینبیت بە سەركەوتنەكانت و خۆڕاگربیت بەرامبەر شكستەكانت.

باوكیدەوڵەمەندم هەمیشە چیرۆكی خۆی بۆ دەگێڕاینەوە و بە تایبەتی لەوكاتانەی كە مامەڵەی گەورەی دەكرد و قەلەقی و دوودڵی ڕوی تێدەكرد، پاش ئەو هەموو ناخۆشیە ئەو دەیتوانی كارەكەی بەو پەڕی توانایەوە تەواو بكات سەر كەوتووبێت هەندێك جار توشی سكست دەبوو و سەردەكەوت. ئەو دەیگوت من هەمووكات ترساوم لە شكستەكان ولە دەسچونی پارە بەڵام ئەمانە نەبونەتە ڕێگر لە بەردەما بۆ ئەوەی سەر

نەكەوم توتنیومە هەمووی ببڕم ڕاستە قەلەقی و ناخۆشی ڕوت تێدەكات بەلآم ئەوە گرنگە بەر كەبگری. چونكە ئەوانە هیزت دەداتێ و بە توانات دەكات. هەمیشە ئەوەم بیر دەخاتەوە كە من دەتوانم كیشە ئابوریەكان و زیانەكان بگرۆم بە سەر كەوتن و قازانجی زۆر، وتەیەكی ئەنیشتاین هەیە زۆر جوانە پێمباشە لێرەدا باسی بكەم دەلێت " لە زیاندا قازانج هەیە" ئەمە واتاچی؟ واتا ئەگەر زیان بوونی هەبێت ئەوا دەبێت قازانج و دەستكەوت هەبێت واتا خودا تەنها یەكدانە دروست ناكات بەلكو هەردووكی وەك جوت دروست كردووە.

ڕاستە كە زیان و ناخۆشیەكان بەهێزت دەكەن بەلآم ئەمە بە مانای ئەوەنایەت كە ئەو حەزی لە زیان لە دەستدانە. بەلكو ئەو دەزانێت كە كێ بووە لە سەرەتاو و چۆن ئەتوانێت زیانەكان بگۆرێت بە قازانج. ئەگەر ئەو بتوانێت سود لە زیانەكان وەربگرێت و دووبارەیان نەكاتەوە ئەوە جیاوازی ئەو شكست خواردوویە ئەوەیە كە ئەو دەرزی لە زیانەكان وەرگرتوە. ئەمە هەنگاوێكی نوێی دەداتێ كە لە هەمان كاتدا كەسانی تر هەنگاوێك دەچنە دواوە. " هەر لەبە ئەمەیە كە من تێكسان خۆش دەوێت". چونكە ئەو هەموو شكستە بووە هۆی لە دایكبوونی چەندان ملیۆنەر. ئەوان پێگەین بەو شكستانە و یەگ دەنگبوون لە سەر بیرو ڕاكانیان كە بەرامبەر شكست و كەوتن هەیانبوو. هەر ئەو شكستەوبوو كە تێكسانی گۆڕی بۆ سەركەوتووی. ئەم ڕێبازەی تەكسان تەنها بۆ خۆیان نیە بەلكو بۆ هەموو جیهان ڕاستە.

هەر وەك پێشترم گوتم مندالێ هاتا نەكەوێت فێری پاكیل لێخوڕێن نابێت بۆیو هەمیشە كەوتنەكان هانی داوین كە وابكەین فێربین و ڕابێین بۆ

فێربوونی لێخوڕین پاسکیل. یان یاریزانێك کە هەمیشە تۆپەکەی ئامانجی خۆی نەپێکاوە بەڵکو زۆربەی کات پوچی کردووە. ئەگەر بتەوێت ببیتە یاریچیەکی با دەیت زۆر ترین تۆپ ئاراستەبکەی کە زۆربەی شکست دەهێنێت و پاشان سەر دەکەویت. شکست بۆ سەرکەوتوەکان وانەیە و بۆ شکست خواردوەکان دۆڕانە.

وتەیەکی جۆن ڕۆکفێلەر هەیە " هەمیشە من هەوڵدەدەم هەموو قەیران و کێشەکان بگۆرم بۆ دەرفەتێك". هەروەها ئەمە ئەو شەڕەم بیر دەخاتوە کە لە نێوان ئەمەرکاو جاپاندا ڕویدا کە هۆکارەکەی جاپانبوو ئەم شەڕە سەرەتا بۆ ئەمەریکا جێی ترسبوو بەلاّم لە دوایدا بەهێزی کردوو بۆ هێزێکی جیهانی. جاریکی تر دووبارەی دەکەوەم شکست سەرکەوتوەکان پێدگەیەنێت و دۆڕوەکان دەبەزینێت ئەمە نهێنی سەر کەوتنە. ئەمە ئەو نهێنییە یە کە کەسە ناسەرکەوتوەکان نایزانن، گەورەترین سەر کەوتن ئەوەیە کە پێبگەیت بە شکستەکانت. ئەوان لە شکست ناترسن. دووبارەی دەکەمەوە وتەکەی فران " سەرکەتن واتا نەترسان لە شکست".

خەڵکی وەك فرانك ناترسن لە شکست و لەدەستدان لەبەر ئەوەی ئەوان دەزانن کە ئەوان کێن.

ڕاستە ئەوان شکستیان بەلاوەناخۆشە بەلاّم دەزانن کە شکست پێیان دەگەیەنێت و باشتریان دەکات. جیاوازیەکی گەورە هەیە لە نێوان ئەو کەسانەی لە شکست دەترسن و یان شکستیان خش ناوێت. زۆربەی خەلکی دەترسن لە لە دەستانی پارە کاتێ کە پارە لە دەدەست دەدەن ئەوان شکست دەهێنن و سەرەوتوونابن، ئەوان لە ژیانیاندا کارێکی کەم

دەکەن و هەمیشە هەوڵدەدەن کە کارێکی دوور لە مەترسی بکەن وەك وەرگرتنی موچە و کاتێ کە پارەیان خەرکرد خێرا خانویەکی گەورەو سەیارەی ئاخر مۆدێل دەکڕن دوور لە وەبەر هێنان. لە سەدانەوەی خەڵکی ئەمەریکا بە هۆی ئەم کێشە ئابوریەوە دەناڵێنن و توشی کێشەی گەورەی ئابووری بوون. ئەوان بۆ ئەوە هەوڵنادەن کە یاریەکە بەرنەوە.
زۆر بەی خەڵکی خەریکی بازگانی بچوکەو هەوڵدەدت تەنها خۆی پێبژیەنێت و واتا بازرگانیەکە پەرە پێنادات و بچوکی دەکاتەوە لە ترسی لە دەستدان. ئەمە کاری لە سەدا حەفتای دانیشتوانی ئەم وڵاتەیە.
بالانس ڕاگرتن لە کاری بازرگانیدا زۆر کارێکی خراپە بۆ ئەو کەسانەی دەیانەوێت سەر کەوتووبن چونکە تۆ هەموو پارەکەت ناخەیتە یەك کارەوە و پرژو بڵاوی دەکەیت. کاری کەسی سەر کەوتوو بریتیە لەوەی هەموو هێزی بخاتە سەر یەك کار و هەموو پارەکەی لە یەك کاردا بەکاربێنێت، وەك دۆناڵترامپ و بیل گەیت و جۆرج سۆرس. ئەگەر تۆ دەتوەێت دەوڵەمەندبیت ئەوا دەبێت فۆکس بخەیتە سەر یەك کار کردن و هەموو هێزەکەتی تیا کۆبکەیتەوە، واتا هەموو هێلکەکانت بخەرە یەك سەبەتەوە نەك کۆمەڵێك سەبەتە چونکە ئەو کاری زۆرێك لە خەڵکی هەژاری ئەم ڕۆیە.

دووەم هۆکار: ئەو گومانە خراپانەی کە لەدڵدا دروست دەبێت بەرامبەر ڕوداوەکان، لێرەباسی ئەوە دەکەین کە چۆن ئەمە چارەسەر بکرێت.
چیرۆکێکی سرنج ڕاکێش هەیە بەناوی مریشکە بچوکەکە کە ناسراوە بە ئاسمان داکەوت ئاسمان داکەوت. لەم چیرۆکەدا مریشکێکی بچکۆلە هەیە کە ئاژەڵکان ئاگارد دەکاتەوە لە مەترسیەکان بە شێوەیەکی ترسێنەر و

تۆقێنەر واتا هەمیشە هەستی نەرێنی هەیە بەرامبەر ژیان، لێرە ئەم نموونەیە بۆیە دێنینەوە كە زۆربەمان وەك ئەم مریشكە ڕفتار دەكەین لە جیانی ڕۆژانەماندا. بەتایبەتی كاتێك ترس و ڕوداوكی ناخۆش ڕومان تێدەكات.

سەرەتا دەمەوێت ئەوە بڵێم كە هەموومان بێ كەموكوڕینین و كێشەو گرفتەكان بەشێكە لە ژیانمان. كێشەكان هەندێك جار زۆر بێزرومان دەكەن و قەلەقی زۆرمان توشدەكەن. دایمە لەناو ئەگەردا دەژین هەمیشە جەڵێین ئەگەر چی؟ واتا ئابوری داڕوخا بازاڕ نەمان ئەمانە لە مێشكی هەموومانا وەك كاژێر لێدەدات. بۆ چارەسەر كردنی ئەم گرفتە پرسم بە چەند كەسێك كرد كە خاوەن ئەزموون بوون لە و بوارەدا. ئەوان دەیان گوت" هەرچۆن تۆ بیر بكەیتەوە لە ژیان ئەوا ژیان ڕفتارد لە گەڵدەكات" واتا ئەگەر تۆ هەمیشە بلی بازار نیەوە پارەنیە و زەرەر دەكەم بێگومان هەمان شت بەسەرد دێت. هەر لەبەر ئەوە هەر لە ئیستاوە بیركردنەوە نەرێكانت بگۆڕە بۆ ئەرێنی. واتا ئەو وشانەی كە دەیڵێن و نێگەتیفن بە شێوازێكی ئۆتۆماتیكی دەیكەینە كردار. تەنها ئێمە ڕۆڵی تەماشاكەر دەبینین لە ژیان و حەزناكەین كە بەژداری بكەین لەو ململانێیە. ئەمە پیشەی هەموومانە لە ژیان تەنها كەمێك نەبێت جیاوازین.

پیتر لینچ كەسێكی بەناوبانگ لەبواری بازرگانیدا وتەیەكی هەیە دەربارەی ئەو ترسەی لە ناخمانایە و بەدەنگێكی مەترسیدار وەسفیدەكات كە هەموومان گوێمانتێوەیە. هەندێك جار هۆكارەكەی خۆمانین و یان لەدەرەوی دەسەلاتی خۆمانە. ئەو نموونەی جەنگی جیهانی دووەم ئێنینەوە كە خەڵكی ئەو سەردەمە خەریك بوون بە دروستكردنی پەناگای

نهێنی لە ژێرخانەوەكانداو و شاردنەوەی ئاو خواردن بەڕای ئەم ئەگەر خەڵكی لەو سەردەمەدا ئەو پارەی لە بازاڕدا خەرج بكردایە بە شێوەیەكی ژیرانە ئەوا ئەمەڕۆ ئابوریەكەیان تەواو سەر بەخۆدەبوو.

چەند ساڵێ لەمەوپێش پشێوی و قەڵباڵخی و نارەزای لە لۆج ئەنجلوس دروستبوو، نرخی چەك و تەقەمەنی زۆر زیادی كردبوو. هەروەها كەسێك مردبوو بوهۆی خواردنی گۆشتی ڕیستۆرانتەكانی واشنتۆن و لەو كاتەدا وەزارەتی تەندروستی بڕیارێكی نوێی دەكردبوو سەبارەت پاكو خاوێنی ڕێستۆرانتەكان و بۆ ئەوەی كە ڕێگری بكەن پەرەسەندنی نەخۆشی ئەنفلۆنزاكە كە خەریكبوو بڵاو دەبۆوە. هەر لەهەمن كاتدا نرخی ئاڵتونیش بەرزبووە و لەگەڵ دەرماندا.

زۆربەی خەڵكی بۆ یە هەژارن لەبەر ئەوەی كاتێ كێشەیەك بۆ وەبەر هینا دروست دەبێت دنیایان لێدێتەوەیەك و وەك مریشكە بچوكەكە دەڵێن ئاسمان ڕوخا ئاسمان ڕوخا. هەموو كەس لە ناخی خۆیدا ئەو مریشكە بچوكەی هەیە و كاری گەری لێدەكات، ئەبێتە هۆی ترسێكی زۆر لە ناخمانا بەرامبەر شتەكانی دەوروبەر و نەكردنی كارە بەسودەكام.

لە ساڵی ١٩٩٢ هاوڕێیەكم بە ناوی ڕیچارد سەر دانی خۆم و هاوسەری كریدن لە بۆستۆنەوە هاتبوو بۆ فیۆنێكس ئەو زۆر سەر سامبوو بەو كارانەی ئێمە دەیكەین چونكە لەو كاتەدا بە تەواوەتی نرخی شتومەك و خان و ئەرزە هەرزانبوو ئێمە دەكانكڕی و دامان دەنا، ئەو ئەمەی بە هەلێكی زۆر باش لێك دەدایەوە دەیگوت ئەمە سەروەتێكی زۆر شاراوەیە بۆ داهاتوو واتا كارەكەی ئێمەی زۆر بەدڵبوو. ئەو موانەمان دەیویست كە خانویەك بكڕێت بەلام ئێمە تەنها وەبەر هینەرێكبووین و بەس نەك

جامبازێکی خانوبەرە بۆیە پەیوەندیمان کرد بە نوسنگەیەکەو و خانویەمان بۆ دۆزیەوە بە ٤٢٠٠٠ دۆلار کە دوو ژوری نوستن و ژورێکی میوانبوو. هەمان خانوو هەبوو بە ٦٥٠٠٠ دۆلار بەلام ئێمە ئەوەی یەکەمان بۆ کڕی و ئەو گەڕایەوە بۆستۆن.

پاش دوو هەفتە ئەو کەسەی خانوەکەی بۆ دۆزینەوە گوتی خانوەکەتان بە گران کڕوە وتمان چۆن وتی دراوسێیەکی وادەڵێت من کە ئەوەم بە ریچاد گوت وتی ئەو دراوسێیەیان چیکارەیە و وەبەر هێنەرە وتمان نە گوتی" و خۆم لێکۆڵینەوەی ورد دەکەم بۆ بابەتەکە، بەلام ئەو لە مامەڵەکەی پەشیمانبوویەوە.

پاش دووساڵ نرخی خانو گرۆڕانی بەسەرداهات و نرخی بەکرێدانیش بەرز بوویەوە لە ١٠٠٠ دۆلارەوە بووە ٢٥٠٠ دۆلار بۆ هەرمانگێ بە تایبەتی لە زستاندا. هەروەها ئەو خانوەی کە ویستی بیکرێت نرخەکەی بووە ٩٥٠٠٠ دۆلار لە ساڵی ١٩٩٥ دا. بەمە ریچارد ئەی توانی توانی خۆی لە باری ڕیت ریس ڕزگاربکات و ئابووری خۆی سەر بەخۆبکات. ئەو ئەگەر تەنها ئەو خانەوەی بکڕیایە دووقات قازانجی دەکرد، ئەمە چیە؟ ئەوە ترسبوو وای لەو رد کە پەشمانبیتەوە نەیکرێت. کەواتا مریشکە بچوکەکە کاری خۆی کردوو ترس و دوودڵی خستە دڵی ریچاردەوە خانوەکەی نەکڕی.

خاڵی سەرەکی ئەوەیە کە کێشەکان و ئەو ترسەی کە لە ناخدا هەیە تۆ بەرەو هەژاری دەبات

ن هەمیشە حەزیان لە کاری بێ کێشە و زەحمەتوە لێرە مەبەستم ئەوەیە کە زۆربەی خەڵکی لە وڵتی ئێمەدا دەیانەویت دامەزرێن و موچەیەکی باشایان هەبێت و کار نەکەن بۆ کەتری تایبەت یان نەبنەوە خاوەن کاری

خۆیان. جیهان زۆر بەسادەی چاوەڕێی تۆیە بیتە کەسێکی دەوڵەمەند بەلآم دوودڵـی و قەڵـەقیمان دوور مـان دەخاتـەوە لـە ئامانجەکـەمان. لەوانەیە کە بتوانی لە قۆناغی هەژاری سەرکەویت و بیبڕی بۆ باشتر بەبێ خوێندن. بەلآم زۆر ئاسان نیە کە بیتە کەسێکی دەوڵەمەند بەبێ ئەوە زاڵ نەبیت بەسەر ئەو هەستەی لە ناخماندا هانمان دەدات و دەمان ترسێنێت.

باوکی دەوڵەمەندم دەیگوت " کەسی قەڵـەق و دوودڵ هـەرگیز سـەر کەوتوونیە، ئەوە ترس و دوودڵیە کە نەخۆشـی سینیك دروست دەکات، کەسی دووڵ و قەڵەك هەمیشە رەخنـەدەگرێت و کەسی بـراوە هەمیشە کارەکـان بـە باشـی شـیدەکاتەوە لێکۆڵینـەوەی خـۆی هەیـە بـۆ هـەمووکارەکان". یـەکێکی تـر لـە وتـەکانی بـاوکم بریتیبـوو لـەوەی کـە دەیگوت " کوێرێکی رەخنەگرمەبە بـەلآم کەسێکیبە شیکردنەوەت بۆ کارەکان هەبێت بەو شێوەیە هەمیشە چـاو کـراوە دەبیت. واتـا ئـەو هەلانە ببینە کە کەسی تر نایان بینێت نەك تەنها کوێرێکی رەخنـە گربیت واتـا بگـەڕێ بـەدوای ئـەوەی خـەڵکی لەدەسـتیان داوە ئـەوا سـەر کەوتوودەبیت.

کـاری کانوبـەرەو کـڕین و فرۆشـتن هـەنگاوێکی زۆر باشـە بـۆ ئەوانـەی نەیانەوێت کە ئابوری خۆیان سەر بەخۆبکەن، کـە بەشێکی سـەرەکیە لـە بواری وەبەر هێنان. هەر لەبەر ئەوەیە کە تائێستا من کە باسـی خانبـەرە دێت بەرباس بە ئـامرازێکی سـەرەکی نـاوی دەبـەم بـۆ دەوڵەمەندبوون. بەڕاستی هەندێکەس لەژیان تەنها بەس رەخنەدەگرن و بـەس و رێگـە بـۆ تـرس و دوودڵیەکـەیان ئاوادەکـەن کـە لـەجیاتی ئـەقڵیان بڕیاربـات و

کۆنترۆڵی هەموو ژیریانبکات. زۆربەی خەڵکی تەنها نارەزای دەردەبڕن بەرامبەر کارەکانیان لەبەری ئەوە چارەسەرێك بۆ کێشەکانیان بدۆزنەوە. بۆیە زۆربەی کات ئەوان رەخنەی کوێرانە دەگرن لەبەری ئەوەی شیکردنەوەیان هەبێت بۆ کارەکان.

باوکەدۆمەندەکەم دەیگوت "من نامەوێت کلیلی سەرکەوتنی تۆ بکرم."

لەبەر ئەمەی من تەنها هەوڵ بۆ گەدەم ندەم ئەوەی دەستم دەکەوێت نایخۆم بەڵکو کۆی دەکەمەوە. من زۆر کارم کردوە بە تایبەتی لەدووکان و مارکێتەکان و پارەم کۆکردۆتەوە و چەندەها ئەرزەو خانوم کریوە چەندەهاکەس وەك مـن بـوون بـەلآم ئـەوان پارەکانیـان سـەرفکرد و خواردیان بەلآم من وام نەکرد. هەتا سامان و پارەکانم زۆر زیادی کرد. سەرکەوتنی من لەوە دەستی پێکرد کە ئەوەی بەدەستم دەهاورد کۆم دەکردەوە و لە کاری کرین و فرۆشتنی خانوا بەکارم دەهاورد. بەلآم پێش کاری خانوبەرە کارێك زۆر گرنگە ئەویش مامەڵو کرینەکە کە دەبێت زۆر باشی لێبزانی بۆ ئەوەی بەباشی کارەکانت سەربکەوێت. هەر لەبەر ئەوە باوکی دەوڵەمەندم دەیگوت کلیلی سەرکەوتنت بەدەست من نیە چونکە ئەگەر تۆ بتوانی پارەکانت کۆبکەیتەوە کاری پێبکەی سەر دەکەوێت ئەگەر بە پێچەوانەوە بێ ئەوا سەر ناکەویت.

من تەنها ئەوە روندەکەمەوە کە چۆن لە یاری ریت ریس رزگارم بوو بە کاری کرین و فرۆشتنی خانوو. زۆربەی خەڵکی دەڵێن ئێمە خۆما ئەگرین و پارەکان سەرف ناکەین ئەوە باشە بەلآم ئەوان خۆیان لە بواری وەبەرهێنان لادەدەن و کاری سەربەخۆناکەن و دەترسن.

لەبواری بازاڕو مارێكێتی و شتومەكدا گوێم لە زۆرێك لە دەڵكی دەبێت كە دەڵێن ئێمە نامانەوێت زەرەركەین و پارە لەدەست بەین، باشە منیش حەزم لە لەدەستدانی پارەنیە و هیچ كەسیش وابیر ناكاتەوە كە وابێت، بەلاَم من و تۆ هەر كار نەكەین و بڵێین زەرەر دەكەین ئایا ئەمە دەبێت؟ بێگومان نەخێر. ئەوان نایانەوێت كارەكان چۆنیەتیان بۆ ڕونبێتەوە وە ئەگەر بۆشیان ڕونبێتەوە دەڵێن ئەو كارە ناخۆشەو و مەترسی هەیەو ئالەم قسانە یان ئەگەر خێری نەبێت كارەكە ئەوا خێرا دەڵێن ئێمە نامانەوێت زەرەر كەین بۆیە ئەوان خۆیان بڕیار لەسەر داهاتوی خۆیان دەدەن نەك لایەنی تر. لە مانگی بەفرانبار لە ساڵی ١٩٩٦ من و هاورێیەكم بە سەیارە بەلاَی بەنزینخانەیەكدا تێپەڕین و بینیمان كە نرخی نەت بەرز بۆتەوە، هاوڕێكەم زۆر خەمباربوو و بەو ڕوودادوە من خێرا هەستم بە قەلەقی و دوودڵی كرد تێیدا و دنیای لێهاتەوە یەك.

كاتێ چوینەوەماڵەوە ئەو بۆی ڕونكردمەوە كە بۆ چی نرخی نەوت بەرز بۆتەوە لەم ساڵانەی دوایدا. من زۆر سەرم سوڕما لەو داتایانەی كەپێشانیدام و بڕیارمدا كە چەند پشكێك بكڕم لەو كۆمپانیا نەوتیانە و گەرام بەدوای پشكی كەشدا لە كۆتایدا توانیم نزیكەی ١٥٠٠٠ پشكم كڕی كە نرخی هەردانەیە بە ٦٥ سەنتبوو. لە ساڵی ١٩٩٧ من و هەمان هاوڕێم تیپەڕین بەلای بەنزین خانەیەك و بینیمان كە نرخی نەوت زیادی كردوە من زۆر دڵم خۆشبوو بەلاَم ئەوا وانەبوو هەر خەفەتی دەخوارد ژیان ئاوایە من خێرا چوم پشكم كڕی بە ئەو خەفەتی دەخوارد. بۆ هەر پشكێ ٣ دۆلاری چوبووە سەر كە پارەیەكی زۆرم قازانج كرد.

ئەگەر خەلکی تێبگەیشتنایە لە کاری کرین و فرۆشت لە بازرداو و کار وەستان چۆن دەکرێت لەبازاردا ئەوا کاری وەبەر هێنانیان قازانی دەکرد، بۆنموونە کاری وەستان سیستەمێکی کۆمپیوتەریە کە کاتێ نرخەکان بەرەو نزمبوونەوە کاری فرۆشتنەکەت بۆ ئەنجام دەدات و رێگرە لە زیانی زۆر یان قازانجی زۆر دەکات کە ئەمە کارێی زۆر باشە بۆ ئەوانەی کە لە زیان زۆر دەترسن. زۆر بەی خەڵکی تەنها دەڵێن ئێمە پێیوستمانیە و جگەلەوەی کە ئەوان کاری وایان نەکردوە بۆ پرکردنەوەی پێداوستیەکانیان ئەوان پێیوستیان بەزۆر شتە بەلام دەترسن و نایانەوێت خۆیان بکەنە نێو ئەو کارانەی ژیان بەسەریان دێنێت لە ئەنجامی بەدی هێنانی خەونەکانیان. ئامۆژگار باوکم بۆ ئەوەی لەم دوودڵیو قەلەقیە رزگارم بێت دەیگوت " چاو لە کۆنێل ستان دەر بکە، کە ئەو کەسایەتیە لە تەمەنی ٦٦ ساڵیدا هەمووشتێك لەدەستدا بەلام ورەو توانای لەدەست نەدا ئەو توانی دووبارە خۆی بنیاتبنێتەوە لەسەر بنەمای گرنتی کۆمەلایەتی کارەکانی ئەنجام دەدا و کاری فرۆشتنی پسولیبوو بە ریستۆراتەمان ئەو زۆر شکتی هاورد و زۆر رەفزی وەر دەگرت بەلام کۆڵینەدا و دەیوست بێتە ملیاردێر بەلم زۆر بەی خەڵك لەو تەمەندە واز دێنن. ئەو بەراستی پیاوێکی زۆر زیرەکبوو. بۆیە ئەگەر زۆر دلگرانبووی لە کارەکەت ئەوا بەسەر هاتی ئەم پیاوە مەردە بخوێنەوە بۆ ئەوەی وەرەو هێزت بێتەوە بەر خۆت.

تەمبەڵی: زۆربەی خەلکە سەرقاڵکان زۆر تەمبەڵن، ئێمە هەمووان دەزانین کە جۆرەها کەس هەیە لەم کۆمەڵگایا کە کاری باش دەکات بۆ بەدەست هێنانی پارە تەنها لەبەر ئەوەی کە خێزان و مندالکانیان چییان

لێداواکرد بۆیان دابینبکات واتا ئەم تەنها بۆ ئەوە کار دەکات کە دڵی خێزانەکی بە پارە خۆشبکات، بەڵام ئەمە کارەساتە چونکە ڕۆژێك کە کارەکەت لەدەستدا ئەوا خێزانەکەشت لەدەست دەدەیت چونکە کاری نەکردوە بۆ بەهێزبوونی پەیوەندیان لەسەر بنەمای خشەیوست و لەیەك تێگەیشتنت.

ئەمڕۆ زۆرێك لە خەڵکی دەبینین کە زۆر بایەخ بە پاراستنی سامانەکەیان دەدەن و زۆر سەرقاڵن پێوەی و یان بایەخی زۆر لە ئاستی خۆی بە تەندروستیان دەدەن، ئەم بایەخەپێدان و سەرقاڵبووونە هۆکارەکەی ئەوەیە کە ئەوان نایانەوێت هەندێکاری تر بکەن و خۆیانی لێلادەدەن بە سەرقاڵبوون بەم جۆرە کارانەوە. ئەوان ئەزان کە خۆسەرقاڵکردن بە کارێکەوە کە ئەونە پێیوستنیە بەڵام لەبیر خۆیانی دەبەنەوە. ئەگەر پێشیان بڵێی ئەوا توڕەدەبن. یان ئەگەر ئەم کارەنەش نەکات ئەوا سەیری تەلەفیزۆند دەکەن یان یاریەك دەکەن بەکوردیەکەی خۆی لە هەندێك شت دەدزێتەوە کە دەزانێت گرنگە بەڵام ئامادە تیا نیە بیکات. ئەمە پێی دەگوترێ تەمبەڵی. ئایا چارەسەر تەمبەڵی چیە؟ وەڵامێکی زۆر سادە تەماح، ئێمەی مرۆڤ لە ناخمانا تەماحمان هەیە کە بەخششێکی خوای گەورەیە کە بە مرۆڤی بەخشیوە جا هەندێك جار بەنەبوونی تەماح مرۆڤ تەمبەڵدەبێت یان بەزیادبوونی کێشەی کە دروست دەکات، جالەبەر ئەمە بوونی تەماح لەناخی هەر یەکێکمانا بە پێیپیوست سودی هەیە. ئەوە ئەو تەماحەیە کە لە ناخمانا هانمان دەدا بۆ بەدەست هێنانی شتە جوان و سەرنج ڕاکێشەکان لەم ژیانەدا، بەڵام وەك گوتم" دەبێت بەیوەیە بێت کە هاوسەنگبێت نەك ئەونەکەم بێت کە زۆر تەمبەڵبیت یان زۆر لە

حەدی خۆی زیاتربێت کە زیانت پێبگەیەنێت. هەروەها کاتێ کە پرسیار یان داواکاریە لە یەکێك دەکەیە لەوەڵمدا دەڵێت کە ئەو کارە ناکرێت یان مەحاڵە بۆنموونە کاتێ دەڵێی من پرۆژەیەکی بازرگانیم هەیە و دەمەوێت هاوکارمبی کەسی تەمەڵ لەوەلامدا دەوڵێت " ئەوە ناکرێت ئەوە مەحاڵە واتا رێگە بە مێشکی نادات بیربکاتەوە خێرا دای دەخات، بەلام کەسی زیرەك و بەتوانا هەمیشە دەڵێت چارە سەرێك هەیە بۆ کێشەکان بەڵێم ئەوە پێیوست کە چۆن ئەو کارە بکرێت واتا رێگە دەدەت بە مێشکی کە بیربکاتەوە نەك خێرا بڵێ نە ئەوە مەحاڵە. بۆیە هەمیشە باوکە دەوڵەمەندەکەم دەیگوت " چۆن ئەو کارە بکرێت و چۆن ئەنجامبدرێت بە پێچەوانەوە باوکی هەژارم دەیگوت کە ئەوە مەحاڵە و ئەو ناکرێت و مێشکی خێرا دەدەخست.

کاتێکە کە مرۆڤ ئەمەر بە مێشکی دەکات کە ئەوە مەحاڵ ئەوا خێرا مێشکی فەرمان دەردەکات کە ئەو کارە کردنی ئەستەمە بەلام بە پێچەوانەوە ئەگەر وتی ئەو ئاسانە ئەوا مێشکی بەدوای وەلامێکدا دەگەرێت. بۆیە زۆربەی هەژارەکان دەڵێن خەڵکی دەوڵەمەند زۆر بەتەماحن و بیان و بۆ خۆیان دێننەوە. دەڵێن ئێمە چۆن ئەو کارە دەکەین پر مەترس و کێشەیە و ئەگەر موچەیەکمان هەبێت سەرو زیاومانە ئەمانە قسەی خەڵکی هەژارن،

دووبارە دەمەوێت لەسەر ئەو وتەیەی هەژاررەکان بیربێنمەوە کە دەڵێن "من ناتوانم ئەو کارە بکەم" ئەو قسە گەرەترین کێشە بەدوای خۆیدا دەهێنێت مێشکیان خێرا دەوەستێ لەبیرکردنەوە و دۆزینەوەی چارەسەر بۆ ئەو کارە. بەلام کەسانی دەوڵەمەند هەمیشە دەڵێن" چۆن ئەو کارە

بتوانین ئەنجام بدەین" كە دەڵێت چۆن واتا مێشكیان كار دەكات بۆ دۆزینەوەی كارەكە و كردن و بە ئەنجام گەیاندنی كارەكە. بە بەردەوام بوونی ئەم پرۆسەیە توانی مێشك و رۆحی ئەو كەسانە زیادەكات توانای بەرنگابوونەوەی كێشەكانیان زیاتردەبێت.

هەرە لەبەر ئەمە باوكی دەوڵەمەندم هەمیشە ئێمەی هاندەدات بۆ ئەوەی بڵێین كە چۆن ئەو كارە ئەنجام بدەین نەك بڵێین نە ئەوە ئەنجان نادرێت. بۆنموونە لە زانكۆ كاتێك توشی كێشەیە دەبوومەوە خێرا ئەو وتەی باوكمم بیر دەكەوتەوە كە چۆن ئەو كارە ئەنجامبدەم.

بەڵێیەكێك لە كێشەكانی ئەمرۆ ئەوەیە كە بۆچونی خەڵكی لەبارەی پارەوە زۆر نەرێنیە واتا ئەگەر هەر كەسێك پارە كۆكاتەوە ئەوە بە رەزیل و تەماحاو ناوی دەبەن، ئەمەنە هەموویان نەریتێكی كۆنی باوی چەقبەستوون كە خەڵكی پێوەی ئالوودەبەوە و هەر بەوەشەوە وازیان نەهاوردووە بەڵكو دەڵێن كە تواناتوانی ئەو كارە بكەیت و ئەوە بە تۆناكرێت وەك خۆیان پێیان ناكرێت ئێمەش سار دەكەنەوە لە ئامانجەكانمان.

كاتێ كە من بریار دەدەم كە خۆم رزگاربكەم لە یاری ریت ریس ئەوە دەبێت ئەو پرسیارە لە خۆم بكەم كە چۆن من بتوانم هەرگیز نەكەومە ئەو یارییە جارێكی تر؟ واتا ئەمە وەك سەرەتا و كۆتاییە بێت بۆ دەرچوون لە یارییەكە. كاتێك ئەم پرسیارە دەكەم مێشكمان بەدوای وەلامەكەیدا دەگەرێت. من یەكێك لە كێشەكانم ئەوەبوو كە خێزانەكەم تەواو منیان خەمباركردبوو بە قسەكانیان و هەمیشە دەیان گوت كە تۆ ناتوان ئەوەبكەی یان بۆ تۆ هەر بیر لە خۆت دەكەیتەوە بۆ بیر لە كەسی

تر ناکەیتەو ئەمانە کۆمەڵێ قسەی باو بێسودبوو کە شکور بۆ خوا توانیم بەرگەبگرم و وەلایان بنێم.

ئایا چۆن بتوانم کۆتای بە تەمبەڵی بێنم؟

زۆر ئاسانە تەنها تۆزێك تەماحت هەبێت، قسەیەکی زۆر جوان هەیە کە دەڵێت" ئای ئەمە چی بۆ من تێدایە؟ کاتێك کەسێك ئەو پرسیارە لەخۆی دەکات کە ئایا ئەمە چی شتێکی بۆ من تێدایە کە من تەندروستیم باشە و کەسێکی پێگەیشتووم یان ئایا چیانی من وەك کێدەبێت ئەگە من کار نەکەم. یان ئایا من چی دەکەم ئەگەر پارەی پێیوستم هەبوو بۆ کرین و دابینکردنی پێداویستیەکانم. بگومان ئەکانە بەبێ بوونی تەماح ناکرێت ئەگەر سەیرێکی جیهانبکەین دەبینین کە هەمووی تەماحێکی هەبوو و شتێکی داهێناوە و بۆ ئەوەی ژیانیان باشتربێت ئەگەر ئەو تەماحەنەبوایە ئایا من و تۆ ئێستا نە موبایل و کۆمپیتەر و هەموو ئەشتانە نەبوو بەکاریان بێنین و سودیان لێوەربگرن. بۆیە باشترین چارەسەر بۆ کۆتایهێنان بە تەمبەڵی بریتیە لە بوونی تەماح.

وەك پیشتر گوتم بوونی تەماح بەرێژەیەکی مانناوەند زۆرباشە بۆ کۆتایهێنان بە تەمبەڵی. بەلأم هەندێکەسی تر پێیان وایە کە هەست کردن بەتاوانکردن و دانیشتن کارنەکردن ئەوا زۆرباش بەلأم تۆ خۆت سەربەستی کە کامیان زیاتر کار تێدەکات و کارەکانت بە باشی دوور لە تەمبەڵی دەکەیت.

خووەکان:

ژیانی ئێمە ڕنگدانەوەی خوونەریتەکانی کاری ڕۆژانەمانە کەدیکەین، واتا ژیانی ێمە پەیوەستە بەو خوانەی لەسەر ڕاهاتووین. خوو بریتیە لەو کارە

ڕۆژانەی کە ئێمە هەمیشە دووبارەی دەکەینەوە جاچی خراپ بێت یان باش بۆنموونە ئەگەر تۆ بەیانیان زوو هەستی و ڕیازەبکە ئەوە خویەکیکی باش بەلاّم ئەگەر بە پێچەوانەوەبوو ئەوا خراپە جابۆیە زۆر بەی کەس لەسەر بەفیرۆدانی پارە زۆر ڕاهاتوون وەك خوویەکی هەمیشەی لیهاتووە. بەلاّم من بۆیە ئەم هۆکارەم بۆ باسکردن کە تۆ دەتوانی بیگرۆڕیت و بۆ خووی باشە بێگومان ئەگەر تۆ نەتوانی ئەوا هەرگیز ناتوانی سەرکەویت چونکە خووی ڕۆژانە بناخەی و بنچینەی ئمانجەکەمانە.

من هەمیشە لەباوکەدەوڵەمەندەکەم دەپرسی دەربارەی خووی ڕۆژانە ئەو دەیگوت " بەیەك نموونە بۆت دەسەلمێنم بۆنموونە کاتێ کەباوکت موچەکەی وەردەگرێت بۆ مانگەکەی تر هیچی پێدەمێنێت؟ وتم نەوەلا بەشمان ناکات و ناگاتە سەری مانگ وتی ئەوە خووی خراپە ئەگەر ئەو ئەو خوو نەگۆڕێت ئەوا چۆن دەتوانێت پارە خەزنکات و دەوڵەمەند بێت بێگومان ئەمە هەر کێشەی باوکم نیە بەڵکو کێشەی هەموو کەسێکە.

بوڕای ئەو کە پێیوابوو دەبێت ئێمە لەپێش ئەویە پارەکە خەرج کەین دەبێت هەندێکی بدەین بەخۆمان واتا سەرەتا هەندێك پارە بۆ خۆمان هەڵبگرین پاشان ئەوی تری خەرج کەین، چونکە وانەبێت ئەسێتی خۆمان ناتوانین بیات بنێین. بۆ من گوتم چۆن پارە کۆبکەینەوە و ڕزگارمانبێت لەو بازنەیە وتی " سەرەتا دەبێت هەر پارەیەکت دەیت کەوت بەشی خۆتی لێبدەیت ئەوکات خەرجی کەی واتا کۆی کەیتەوە بۆ ئەوەی ئەسێتی پێبیاتبنێی.

بەلاّم من گوتم چۆن ئەوکارە بکەین گوتی مەڵێ چۆن بڵێ بۆچی؟

من گوتم باشە بۆچی؟ وتی "هاندان" وتی چی والەمن دەكات زیاتر بیربكەمە و كاربكەم؟ وتم نازانم گوتی " ئەگەر تۆ لەپێشا ئەو پارەی دەستت دەكەوێت بیدەی بەخۆت ئەوا زەختێكی زۆرت لەسەر دەبێت كە كارێكی كە بكەیت بۆ ئەوەی باج و تێونەكانی تر دابین بكەیت. واتا كاتێ تۆ پارەت دەست دەكەوێت مانگانە ئەو لە پێشا تۆ بەشی خۆت لەوپارەیە هەڵگرە و كۆیكەرەو هەتا لە كارێكی بازرگانیدا بەكاری دەهێنی و دەبێت داهات بۆت لەوكاتەی تۆ ئەمە دەكەیت فشارت لەسەر دەبێت بۆ پڕكردنەوەی تێچونەكانی تر بۆیە هەوڵدەدەیت و زۆرتر بیردەكەیتەوە و كار دەكەیت بۆ پڕكردەوەیان. كەواتا لە پێشا بەشی خۆت هەڵبگرە. بەڵام ئەگەر بە پێچەوانەوەبوو واتا پارەكەم لە پڕكردنەوەی تێچونكانا سەر كرد ئەوا وەك پێشو نابك كە كار بە باشی بكەم و هەوڵبەم.

كاتێك كە حوكمەت و خاوەن قەرزەكان دەگەرێن بۆ كۆكردنەوەی باج و جۆرە قەرزەكانتر ئەوا خەلكی ترسیان لا دروست دەبێت خێرا هەوڵدەدە ئەو پارەیەبدەن بەڵام من ئەم ترسەم بە قازانجی خۆم لێكدەدەمەوە بۆنموونە كاتێ كە پارەكە وەردەگرم و بەشی خۆم دەدەم و بۆ قەرزەكان پارەم پێنامێنێت ئەوا خێرا هەوڵدەدەم لە لایەنێكی ترەوە ئەو پارەیە پەیدابكەمەوە و بیدەمە لەبری قەرزەكان كەواتا من لەم كێشەدا كە خەڵكی لێی دەترسن من بەهێزبووم. هەروەك باوكی دەوڵەمەندم دەیگوت كە لە پێشا پارەكە بەشی خۆی لێبیە ئەوكات لایەین ئابوری و مادی و بەهێزدەبێت. بەڵام ئەگەر تۆ پارەكە نەدەی بەخۆت و بترسی لەوەی كە ناتوانی قەرزەكان بدەیتەوە و تری ئەوا تۆ لاواز دەكات و ژیان كاری خۆی دەكات و تەكانەكەی تۆ لەنێودەبات.

هۆكاری پێنجەم لەخۆبای بوون:

لوتبەرزی بەشێكە لە نەزانی بۆنموونە ئەگەر من كەسێكی لە خۆبای بم ئەوا گەمژەم چونكە گرنگی بەوە نادەكەم كەنایزانم، من زۆرێك لەو خەڵكانە دەناسم كە لوتبەرزن بۆ ئەوەی نەزانی خۆیان بشارنەوە بەتایبەتی كاتێك كە باسی لایەنی ئابوری و بەرهەم هینانیان بۆدەكەم. لە كۆڕو كۆبونەوەدا ئەوانە بەس قسەی زلدەكەن و هیچیان لەبارانیە. زۆربەی ئەونە هیچ بیر و داهێنانێكیان نیە دەربارەی پارە و وەبەرهێنان قسەشی لەبەرەوە دەكەن. بەكورتی لەخۆبایبوون و لوتبەرزی ڕێگرە لەوەی كە فێری ئەوەبیت كە نایزانیت.

بەشی نۆ

دەست پێبکە

من حەزم دەکرد کە بڵێم پێداویستیەکانی بوون بە سەرمایەدار ئاسانە بەلاّم وانیە. بەلاّم ئەتوانم ئەزموونی خۆمتان پێبڵێم کەچۆن دەستم پێکرد و ڕۆژ لە دوای ڕۆژ. من دڵنیام ئەو پرسیارە لە مێشکتانا دروست بووە کە چۆن دەست پێبکەین ئەوە پرسیارێکی زۆر جوانە ئایا یەکەم هەنگاو چۆن دەست پێبکەین. پێش ئەوەی دەست پێبکەم ئەمەوێت پێتان ڕبگەیەنم ئەمە وەك ئەوە وایە کە یەکەم جار کە چۆن فێری پاسکیلّ لێخوڕین دەبیت، کە دەکەویت و یان بەسەر پاسکیلەکەوە ئەم لاو لادەکەی هەمان شت ڕاستە بۆ باری ئابووری بەلاّم بە شێوازێکی جیاواز.

لەناخی هەمووماندا توانایەکیّ شاراوەهەیە، بۆ ئەوەی بیتە کەسێك سەر کەتو پێیوست دەکا ئەو توانا لێهاتووەت بە ئاگابێنیتەوە و درکی پێبکەی ئەوانەی کە سەرکەتون ئەوانەن کە درکیان بەم توانا شاراوەیە کردوە بێگومان تۆش خاوەنی هەمان تواناى بەلاّم تۆ درکت پێنەکردووە بۆیە پێیوستەکە تۆ بەئاگابێیتەوە و ئەو توانایانەت وەگەڕبخەیت. لە کۆمەڵگەی خۆمانا نەریتێکی خراپ هەیە دەربارەی بەدەست هێنانی پارە واتا هەرکەسیّ هەوڵبات کە پارە بەدەست بێنێت ئەوا دەڵێن کەسێکی

چاوبرسیە و تەماحاویە. ئەمە وایکردووە کە زۆربەمان تواناکانمان بەکار نەهێنین بۆ بابەتە ئابوریەکان.

بەڕاستی زانیاری دەربارەی ئابووری هەر ئەوەنە کە پارە پەیدەکەی بەڵکو زۆر شتی دیکەیە کە نایزانین وەك ئەوەی کە پارە کارت بۆ بکات نەك تۆ کار بۆ پارە بکەیت، هیچ پلانێکمان نیە بۆ داهاتوو تەنها کار دەکەین زۆر بە قورسی و هیچیتر هەروەها تەنها چاومان لەوەیە کە خەڵکی و کۆپانیا گەرەکان کارەکانمان بۆ بکە خۆمان بیر لەوە ناکەینەوە کە ڕۆژێك خۆمان بینە خاوەنی ئەو کارە. بەتایبەتی خەڵی ڕۆژ ئاوا توشی ئەم دۆگمایەبوون. من دە هەنگاوت بۆ دەست نیشان دەکەم کە خۆم بۆ سەرکەتن لە ژیانمدا ئەنجامم داوە وەك پێوەرێکی گرنگ وابووە بۆ من سەرێش کەوتووم، بەلام ئەوە بزانە ئەقلی ئابوری خۆت زۆر یار مەتیدەرتە بۆ سەر کەتن لەم پرۆژەیا.

کاتێك من لە پیرۆبووم لە کەسێکی ئاڵتون دۆزەرەوەم پرسی کە هەستت چۆنە دەربارەی دۆزنەوەی ئاڵتوون ئە وگوتی ئاڵتوون لە هەموو شوێنێك هەیە بەلام خەلکی هەوڵنادات بیدۆزێتەوە. زۆر ئەو قسەی ڕاستبوو چونکە من کاتێك دەستم کرد بە کڕنی و فرۆشتنی خان و من و دراوسێکەم هەمان ئاستبووین بەلام ئەو هەوڵی نەدا و من من هەوڵمدا واتا من گەڕام بۆ ئەوەی ئاڵتونەکە بدۆزمەوە.

من لەم دە هەنگاوەدا چەندین بابەتان بۆ باس دەکەم کە یارمەتی دەرتان دەبێت لە گەشەدان بەتواناکاناتن.

١- من پیوستم بە هۆکارێك هەیە کە لە ڕاستیدا بەر جەستە بکرێت، بۆنموونە زۆربەی خەڵکی دەڵێن کە ئێمە دەمانەوێت دەوڵەمەندبین یان کە

پرسیاریان لێدەکەی دەڵێین ئێمە دەمانەوێت ژیانمان باشبێت. بەڵام کە هێتە سەر ڕاستیەکەی دەڵێین وەڵا ئەو بە ئێم ناکرێت ئەو ناڕەحەتە. ئەو ئامانجە پێویستی بە قوربانی دانی زۆر هەیە جا هەمووکەسە ناتوانێ بە بێ ڕۆحێکی پڕ لە وزەو تواناوە ئەو کارە بکات.

من لەگەڵ ئافرەتێی چاوپێەتنم کرد و باسی خەونی خۆی بۆ دەکردم و دەیگوت من دەمەوێت ببمە باشترین مەلەوان لە یاری ئۆڵمپی لە ئەمەریکا. لە ڕاستیدا ئەو بۆ ئامانجەکەی تێی دەکۆشا و هەوڵی زۆری دەدا. بەیانیان کاژێر چوار لە خەو هەڵدەسا و بۆ ماوەی سێ کاژێر مەلەوانی دەکرد و ڕاهێنانی دەکرد. پاشان دەچو بۆ قوتابخانە. ئەو لە شەماندا بەژداری هیچ ئاهەنگێکی نەدەکرد و دەی خوێند و کاتی دانابوو بۆ ڕاهێنان.

کاتێك کە من پێم گوت تۆ چی هۆکارێکت هەیە کە وات لێدەکات بۆ ئەوەی ئەو هەموو قوربانیە بدەیت ئەو دەیگوت من ئەمە لەبەر خۆم و ئەو کەسان دەکەم کە خۆشم دەوێن. هۆکار و مەبەستی سەرەکی ئەو یاریە ئەوەیە کە ئەوان پێیوستسان پێیەتی نەك پێیوستسان پێینیە. واتا کە کەسێك پرسیارم لێدەکات دەڵێت بۆئەتەوێت دەوڵەمەند بیت من دەڵێم پێیوستم پێیەتی و پێیوستم پێینیە. بۆ ئەوەی پێیوستم پێینیە ئەوەیە کە من نامەوێت وەك دایکو باوکم بژیم من کار موچەخۆریم ناوێت من ناموێت مە مرەو مەژی بژیم. من هەمیشە لەوە بێزارم کە باوکم هەمیشە هەلەکانی ژیانی لەدەست ئەدا بە هۆی سەرقاڵی بە پیشەکەی خۆیەوە. هەروەها لەوە بێزارم کە باوکم گشت کارەکانی کە دەیکرد بۆ

حوکمەت هەتا کاتی مردنی بوو بەڵام دەوڵەمەند بە پێچەوانەوەبوو سەروەتەکەی بۆ منداڵەکانی دەمایەوە.

بۆ ئەوانەی کەو من دەمەوێت بۆنموونە من دەمەوێت کارێك ئازاد بکەم و بە ئازادی گەشتبکەم بۆ وڵاتان و ژیانێکی خۆشم هەبێت. من دەمەویت ئوانە هەمووی بە گەنجی بەدەست بێنم نەك بە پیری. من ژیانێکی ئاسودەیم دەوێت وەك وتراوە کاسەی پڕئاشتی ماڵە. من دەمەوێت پارەکانم کارم بۆ بکەن نەك خۆم کار بۆ پارەکانم بکەن.

ئەوە ئەو هەسەی من و کە واهان دام بۆ ئەوەی ببمە کەسێکی دەوڵەمەند. ئایا تۆ مەبەست و هەست و هۆکارەکانت چیە بۆ ئەوەی بیتە کەسێکی سەرکەوتوو و دەوڵەمەند. هەتا هۆکارەکات بەهێزبن چانسی سەر کەوتن زیاتر دەبێت. بۆنموونە کاتیَ کەمن زیانێکی زۆرم دەکرد ئەوەی منی دووبارە هان دەدایەوە هۆکارە کانم بۆ و ئەو ئامانجەی هەمبوو. بۆیە هەتا هۆکارەکانت بەقوەتبێت ئەوا چانسی سەرکەتنت زیاتر دەبێت. بۆیە لە کۆتایدا دەڵێم ئەو ئامانجە زۆر گران نیە و ئاسانیش نیە بۆیە تەنها پێیوستی بە هەولَ و ماندووبون هەیە بۆیە بێئومێد مەبە.

ئەگەر تۆ هۆکارێکی باش و مەبەستێك گرنگتنیە ئەو زوو خۆت بەدەست شکستەکانەوە دەدەیت.

٢- هەڵبژاردنی ڕۆژانەم: هێزی هەڵبژاردن ئەوە هۆکاری زۆرێك لە خەڵکە کە ئەیانەوێت بە ئازادی بژین. بۆیە پێیوستە هیزی هەڵبژاردنمان هەبێت.

ئەو دۆلارانەر ڕۆژانە دەستمان دەکەوێت وەستاوە لەسەر هێزی هەڵبژاردنمان کە لە داهاتوودا بمان کات بەچی واتا هەژاربین یان دەوڵەمەندبین. واتا ئەو خوانەی ڕۆژانەمان بڕیاردەدەن کە ئێمە چین و

نەبین بەچی. بۆنموونە خوی خەڵکی هەژار وەك هەژارانە و خەڵکی دەوڵەمەند وەك دەوڵەمەند. کاتێ کە من گەنجبووم حەزم لە یاری مۆمۆپۆلبوو بەلام کەس پێینەدەگوتم کە ئەمە تەنها بۆ منداڵنە. بەلام من هەتا تەمەنی گەنجی بەردەوامبووم. هەر لەو کاتەدا باوکی دەوڵەمەندم جیاوازی نێوان ئەسێت و لایەبلێتی بۆ ڕوونکردمەوە و منیش بڕیارمدا کە ببمە کەسێکی دەوڵەمەند بۆیە هەڵمدا فێری ئەو جیاوازیانەببم و کە چۆن ئەسێتی خۆم بنیات بنێم، پێیوستسەکای بۆ فەراهەم بکەم. هاوڕێ خۆشەیوستەکەم ئەسێتی زۆر بەهێزبوو بەلام ئەو هێشتا پیوستبوو کە فێری پاراستنی بێت. زۆربەی خانەوادە دەوڵەمەندەکان لە نەوەی نوێیانە نەو ئەسێتەیان لەدەستدا چونکە وەك پێیوست ڕاهێنانیان بە نەوەکانیان نەکردبوو.

زۆربەی خەڵکی خۆیان نایانەوێت دەوڵەمەندبن واتا لە سەدا ٩٠ خەڵکی دەوڵەمەندی بە کێشە دادنێن، دەڵێن کە ئێمە حەزمان لە پارەنیە و یان هەرگیز ئێمە دەوڵەمەند نابین یان جارێ ئێمە گەنجین و یان ئەگەر ئێمە پارە بەدەست بێنین هەمیشە بیرمان لای داهاتوومانە و بیرمان نامێنێت بەلای کەسوکارەکەمانا. کێشەکە ئەوەیە کە ئەو بڕیارەی ئەوان بیرکرنەوەیان دەدزێت، بیرکردنەوەیان پێکهاتووە لە دوو لایەن یەکەم کات کە ئەسێتێکی لە پێشینەیە.

و ئەویتریشیان فێربوونە، ئەگەر تۆ پارەت نیە بیانوت نیە کە فێرنەبیت. هەڵبژاردن بریتیە لەوەی کە ڕۆژانە ئێمە ئەنجامی دەدەین وەك چۆنیەتی بەڕێوە بردنی کاتەکانمان و پارەکانمان و ئەوەی فیێری دەبین. واتا ئەوە هێزی هەڵبژاردن دەردەخات و هەموومان خاوەنی ئەو هەڵبژاردنەین من

بۆ خۆم بڕیارمدا ببمە کەسێکی دەوڵەمەند و هەڵبژاردنی ڕۆژانەشم لەگەڵ گۆڕی.

سەرەتا وەبەر هێنان لە خوێندندا بکە:

لە ڕاستیدا گەورەترین سەرمایە لە بۆ مرۆڤ بریتیە لە لەوەی کە لە مێشکیدایە واتا ئەوەی فێری دەبێت. وەك پێشتر گوتومە کە هێزی هەڵبژاردن بریتیە لەوەی لە ڕۆژانە ئێمە ئازادین کە چی دەکەین و چی هەڵدەبژێرین هاتا کاتی پیربوون بۆنموونە هەیە ڕۆژانە سەیری تەلەفیزۆن دەکات یان دەچێت بۆ یاری یان هەرشتێك خۆی پێیخۆشبێت، بەلاَم زۆربەی خەڵکی هەوڵدەدەن کە باوەڕ بە وەبەر هێنان بێنێت پێش ئەوی هەوڵبەن کە خۆیان فێری وەبەر هێنان بکەن.

هاوڕێیەکم هەبوو کە ژنێکی زۆر دەوڵەمەندبوو کە خاوەنی چەندن بیناو دووکانبوو ڕۆژێکیان دزی لێکرا کاتێکە چوونە سەیری بۆیان دەرکەوت کە دزەکان تەنها بەس تەلەفیزۆن و چەندین ئامێری تریان بردووە بەسە ئەو کتێبانەی کە لەوێبوون نەیانبردبوو هەر لەبەر ئەمە من بۆم دەرکەوت کە لەسەدا نەوەی خەڵکی بیریان تەنها لای تەلەفیزۆن و شتەکانی ترە لە سەدا دە بیریان لای کتێبخوندنەوە و وەبەر هێنانە هەر بۆیە ئەو سەدا دەیە حوکمی هەموویان دەکات.

بەڕای من باشترین کار کە بیکەیت بریتیە لە بەژداریکردن لە کۆرسێك دەربارەی ریکلام و چۆنیەتی کڕینی موڵکو خانووبەرە من خۆم حەز دەکەم ئەو کۆرسەی بەژداری دەکەم ماوەکەی لە دووڕۆژ کەمتر نەبێت واتا زۆر بخایەنێت و سودی لێوەربگرم، من لە کۆرسێك بەژدارم کرد کە سی ڕۆژی خایەند کوڕێکی زیرەك کارەکانی دەکرد من لە و کۆرسەدا

نزیەکەی ٣٨٥ دۆلارم خەرج کرد بەڵام لە ڕاستیدا من قازانجی ٢ ملیۆن دۆلارم لێکرد. کە لە ساڵکدا دوو کۆرسی وا بدینم بۆمن زۆر باشە.

هەروەها من زۆر گوێم لە ئەودیۆ دەگرت بە تایبەتی هی پیتەر لینچ، لە هەر بیرۆکەیەکی تێنەدەگەیشتم دووبارەم دەکردەوە و لێم دەدایەوە لە ڕاستیدا ئەو دەیگوت کە مرۆڤ لە جیاتی یەك بیرکردنەوە دوو بیری هەیە. یەکێکیان کێشەکەی پێدیاری دەکات و شیدەکاتەوە. من دەمەوێت ئەوە تا بۆ شیبکەمەوە کە چۆن پیتەر لینچ و دۆناڵ ترامپ و وارین بەفێت و جیۆرج بەفێت سەر کەوتن، نهێنێکە لێرە دایە ئەوان لە نەدەترسان و بازرگانیان دەکرد و سەرکێشان دەکرد نەدەترسان لە لەدەستدانی پارە. بۆیە ئەگەر تۆ بتەوێت سەرکەوتبیت ئەوا دەبێت خەڵەت بکەی بۆ ئەوەی کاری نوێ فێرببیت.

بۆ ئەوەی زیاتر بیرکردنەوت فراوانبێت ئەوا پێیوستە زیاتر گوێبگری و ببیستی نەك زۆر قسە بکەی کاتێ کە تۆ گوێدەگری بیرۆکەی زیاتر دێتە مێشکتەوە و ئەو بیرۆکانە لە گەڵبیرۆکە کۆنەکان بیری نوێ درست دەکەن. هەر لەبەر ئەمە کاری خوای گەورە زۆر جوانە کە یەك زوبان پێداوین و دوو گوێچکە کە پێمان دەڵێت ئەی مرۆڤ کەم قسە بکە و زۆر گوێبگرە. هەروەها ئامۆژگاریم بۆ ئەو کەسانەی کە لە پێشدا دەست دەکەن بە کڕینی خان بەرە پێش ئەوەی هیچ زانیاریەکیان هەبێت بۆیە پێیوستە کە ئەوان لە پێشدا ئەقایان فولبکەن پاشان هەولبدەن کە گیرفانیان پربکەن.

٣- هاوڕێی وریا هەڵبژێرە.

یەکێك لە کارە سەرکەوتوەکان بریتیە لەوەی کە ئەو کەسانەی دایان دەمەزرێنی دەبێت لە سەر بنەمای زیرەکیبێت نەك هاورێیەیتی واتا کاتیّ تۆ کارێك دەکەی ئەگەر کەسی زیرەك و سەرکەت و دامەزرێنی ئەوا تۆ سودیان لێوەر دەگری هەم لە رووی فکرە و کارە کانیان. بۆیە من هاورێکانم لە سەر پێوەری پارە هەڵنابژێرم بەڵکو لەسەر پێوەری زانیاری هەڵدەبژێرم. بەڵام من مەبەستم ئەوەنیە کە باسی پارەیان کرد لە خۆتیان دوور کەیتەوە بەڵکو ئەوانەی کە پێیان خۆشە لەو بوارە قوڵبنەوە ئەوا فکرەی باشیان لایە بۆیە پیوستە کە سودیان لێوەربگریت. بەس زۆر نیگەرانم بەو هاورێیانە کە دەڵێن پارە هیچ نیەو ئالەم وتانە پەنێك هەیە کە دەڵیّ ئەوەی بەدەستی نەهێنی زمانی بۆ درێژدەکەیت بۆیە خەڵکی هەمیشە ئەگەر بە شتێك نەگەن هەوڵدەدەن کە لە بەهاکەی کەمبکەنەوە.

من هاورێم زۆربووە لە ماوەیەکی کورت بونەتە ملیۆنەر بە چەند رێگەیەك بەس ئەوەی ئەوان تەکیدی لێدەکەنەوە ئەوەیە کە قەرز و کار بنچنەی و نهێنی کارەکەیانبووە.

ئاگاداریە:

زۆر گوێمەدە بەو خەڵکە هەژار و ترسنۆکانە کاتێك کە ئامۆژگاریت دەکەن هەر چەندە ئەوان هاورێی ئازیز بەڵام لەم بوارەیا قەد گوێلەئامۆژگاریەکەیان وەر مەگرە ئەوان هەمیشە وەك مریشکە بچوکەکەوان کە دایمە دنیایان بەسەر دا روخاوە هەمیشە بیر لە لایەنە نێگەتیفەکەی ژیان دەکەنەوە. وەك وتراوە مریشك کە پەرەکانی جوڵند

هەمووی بەیەكەوە دەجوڵێنێت بۆیە هەمیشە زۆر بەی خەڵكی وان كە دەترسن و خێرا بڕیار دەدەن كە ئەو كارە نەكەن مەترسیدارە. من كاتێك لە تەلە فیزۆن گوێلە شارە زایان دەگرم بیرو بۆچونیان دەخەنە ڕوو دەربارەی بازاڕ هەستێكی ئەرێنیم هەیە چونكە ئەگەر بازاڕ كسبێت و ڕوو لە دابەزین بێت ئەوا هەر باشە چونكە ئەمانە هەمووی وەك ئەزموون وایە لە ڕاستیدا بازرگانی وەك هەر چوار وەرزەكەوایە جاریێ زستان جاریێ بەهار جا لەبەر ئەمە دوو دڵمەبە بەو كێشانە كە ڕوودەدات بەڵكو ئەوانە بەهێزت دەكات.

هاوڕێیەكی نزیكم هەبوو كاتێكە مامەڵی دەكرد و كێشەی توشدەهات دەهات و بۆی باس دەكدم بۆ ئەوەی چارەسەرێكی بۆ بدۆزینەوە. چەند ساڵێك لەمەوپێش ئەو مامەڵیەكی دەكرد واتا وەرگرتنی مۆڵەتەی پێشەكی ئەو لە سەدا ٦ قانزانجی وەر دەگرد بەلآم من لە هەمان كاتدا كە كارم بۆ كۆمپانیایەكی میری دەكرد لە سەدا ١٦ قازانجم وەر دەگرت. گرنگترین شت لە بواری كڕین و فرۆشتندا ئەوەیە كە تۆ بتوانی زوو تیری خۆت بهاوێژی، واتا ئەوە هەلانە وەك شەپۆل وان ئەگەر خێرا بەدەستی نەهێنی ئەوا دەڕوات و لەدەستت دەچێت بۆیە پێیوستە كارێك بكەی كە لە دەستی نەدەیت. هەندێك جار كاتێك خەڵك هەمووی بەیەكەوە دەچن بۆ شتێك ئەو كارە دەكەن بەس تۆوامەكە هەمووكات واتا بەگوێرەی بیر و باوەڕی خۆت بكە نەك كە خەڵك چی گوت تۆ وابكەت یان چیان كرد تۆ وابكەیت.

بۆیە ئارامبگرەو ئەو كارە بكە كە خۆت بڕوات پێیەتی.

ئەگەر تۆ هیلاکیت لەوەی کە دەیکەیت و پارەی پێویستت دەست ناکەوێت یان ئەوەندەنیە کە پێوەی هیلاکبوویت ئەوا واز مەهێنە بەڵکو پیشەکەت بگۆڕە نەك واز بێنیت لە خەونەکەت. چەند ساڵێك لەمەو پێش کاتێ تەمەنم ٢٦ ساڵبوو لە کۆرسێك بەژداریم کرد دەربارەی چۆنیەتی کرینی خانوبەرە، ئەوەی فێربووم ویستم لە کارێکدا تاقیبکەمەوە و بەکاریبێنم. من لە کۆمپانیای خێرۆکس بۆ ماوەی سێ ساڵ کارم کرد ئەوەی فێربووم بەکارم هاورد لە هونەری کرینی فۆرکلۆس کە ملیۆنان دۆلار قازانجم لێکردووە. بەلام ئەمرۆ لەبەر ئەوەی خەڵکێکی زۆر ئەو مارە دەکەن ئەو کارەش وەك جاران نەماوە. پاش ئەو کۆرسانە من ئیتر وازم لە کۆرس هێناو هەوڵمدا لە کەسە نوێکانەوە زانیاریەکان فیربم.

من لەرێگەم بۆ شوێنێك کۆمەڵێ ئەندازیار و زانا شارەزا لە بواری فیزیا و چەندین شتی دی ئەوانم بینی و پرسیارم لێکردن دەربارەی خانو بەرەو جۆرەکانی بەراستی من زۆر سود بنین لەو کۆمەلێ خەڵکانە، هەروەها لە نزیك ماڵکەی خۆماندا چەندین کۆلێج بەش هەبوون دەربارەی چۆنیەتی دانانی پیلانی ئابووری ووەبەرهێنان ئەوە شوێکی باشبوو ئەگەر لە قۆناخی سەرەتابوویتایە. من هەمیشە دەگەڕام بۆ رێسا نوێیەکان زوو هەوڵ دەدا فێربم بۆیە من ئەوەی فێری بووم زۆر زیاترە لەوەی خەڵکی کە بە هەموو ژیانی فێری بێت.

لەم ساتو وەختەی کە دنیا لە پێشکەوتن دایە ئێمە دەبێت زۆر ورایابین و زۆر بە خێرای هەوڵبەین کە زانیاریەکان هیچ نەبێت لێیان تێبگەین ئەگینا دوا دەکەوین شکست دێنین. بۆیە ئەوەی دوونێ دەیزانی ئەمرۆ کۆن بووە جا تۆ پێیوستە هەمیشە لە نوێبوونەوە دابێت.

٥- لە پێشدا بەخۆتی بە.

لەکێك لە ئاکارەکانی خودی ئەوەی کە ئەگەر تۆ نەوانی کۆنترۆڵی خۆت بکەی ئەوا ناتوانی دەوڵەمەند بیت. لە پێشدا تۆ دەبێت بەژداری چەند خولیکی ئەسکەر بکەیت و دینت هەبێت واتا ئەگەر تۆ بێبڕوابیت لەڕوی هەستەکانەوە ناتوانی کۆنترۆڵی خۆت بکەیت. لەبەر ئەوە ئەوت پێدەڵێم کە زۆرێك لە خەڵکی دەوڵەمەندبوون بەڵام بە هۆی نەبوونی یان نەتوانین کۆنتـۆلکردنی خۆیـان ئـەو سـەرمایەیان لەدەسـت داوە. واتـا کـە دەوڵەمەندبوون خێرا سەیارەی جوان و خـان و گـران بـەهاو لـەم جۆرانـە ئەمانە بۆیە دەکەن کە ناتوانن کۆنترۆڵی هەستەکانمان بکەن.

ئەم هەنگاوانەی باسـی دەکـەم زۆر قورسـە ئەگـەر خۆت بە باشی و بە بەژداری خۆت ئەنجامی نەدەیت واتا دەبێت خۆت ئەو هەست و سۆزەی ناخت کۆنترۆڵبکەیت. بەڕای من جیاوازی نێوان هەژار و دەوڵەمەند بریتیە لە ڕفتاری خودی واتا بتوانی کارێك بکەی بێئـەوەی خـەڵك ڕازی بێـت یـان پێت بلێت.

دووبارەی دەکەمەوە ئەگەر کەسێك بە کە بەرگەی ئـەو پرێشـانەی ڕۆژانـە کەدەبێتەوە نەتوانیّ بەر گەیان بگرێـت ئـەوا هـەرگیز دەوڵەمەند نابێت، ئەو وتەی باوکە دەوڵەمەندەکـەم دووبـارە دەکەمـەوە کـە دەیگـوت ژیـان تەکانێك یان لەرەیەك بەخەڵکی دەکات ئەگەر کەسـەکان بـزانن چۆن ئـەو کێشەیە چارە سەر دەکەن ئەوا براوەن واتا لە ژیاندا هەمووکەس کێشـەی توش دەبێت بەس ئەوە گرنگە کە چۆن بتوانین کە چارە سەری بکەین.

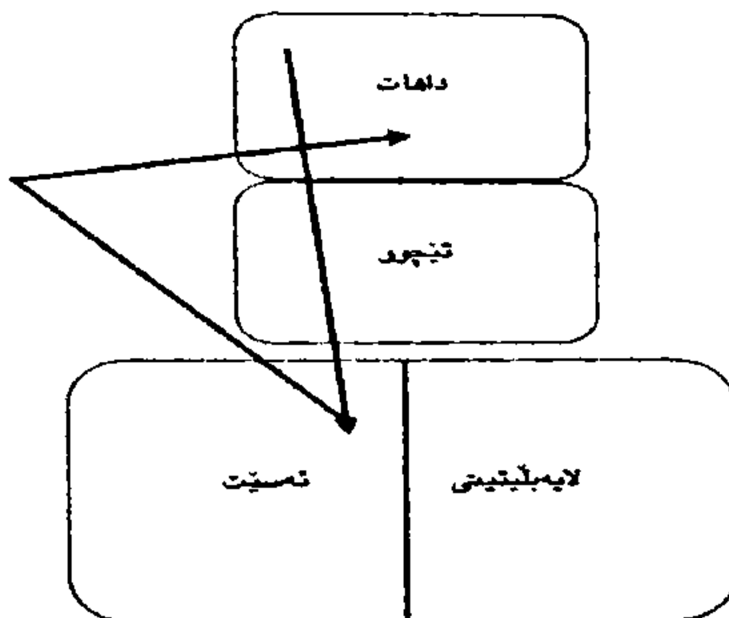
من لە کۆرسی تایبەتی خۆم هەمیشە ئامادەبوان لەسـەر ئـەوە ڕادێـنم کـە گرنگی زیاتر بدەن بە بەڕێوەبردنی سکیلکانتان لە بەرهەمەکانتان.

- بەڕێوەبردنی کاش فلەوە
- بەڕێوەبردنی خەڵکی
- بەڕێوەبردنی کاتەکانت بە باشی

بەڕای من ئەم سێ سکیلّ باشترین ئامرازە بۆ هەموو شتەکان زۆر زیاتر لە بواری وەبەر هێنان. ئەم سێ خاڵ لە ژیانی ژیانتا کارت پێی دەبێت لە هەموبوارەکانا وەك بواری خێزانی بازرگانی ڕێخراوی هتد.

ئەم سکیلانە لە لایەن خودی بەڕێوەبردنەوە گەشەی پێدەدرێت واتا بڕیاری تاکە کەس بەرام بەر کارەکەی بێ گوێدانە خەڵکی. هەر لەبەر ئەمە من سەرەتا ئەم گوت کە سەرەتا بەشی خۆت بدە لە داهاتەکەت.

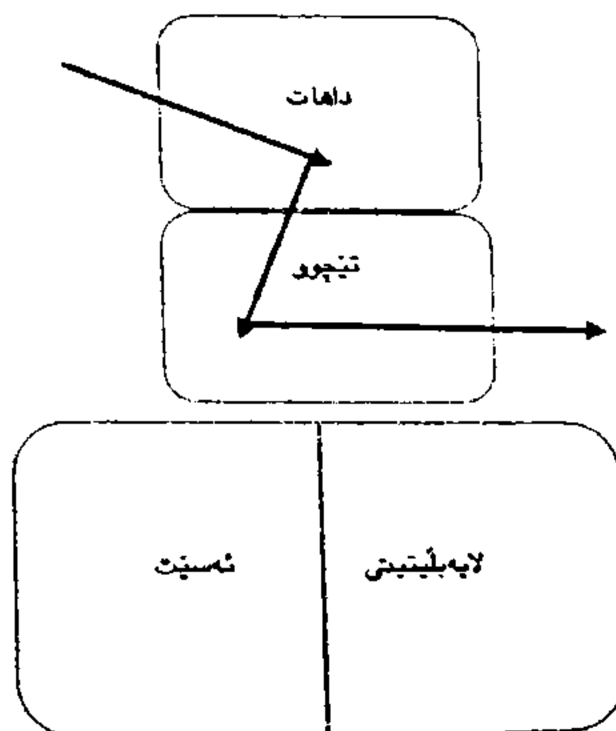
ئەم وتەیەکە بۆ یەکەم جار ە لایەن ملیۆنەرێکی بابیلۆنی بلاّو کرایەوە بەناوی جۆرج کلاسو، لەسەرەتادا ئەم وتەیەی زۆر کاری گەربوو کە ملیۆنان کۆپی کتێبەکەی لێەفرۆشرا، وتەکەی بۆ یتیبوو لەوەی "کە سەرەتا بەشی خۆت بدە لە داهاتەکەت" خەڵکی زۆر بەم وتیە کاری

گەڕیوون و زۆر ئەمیان دووبارە دەكردەوە. هەندێك كردیانە كردار كە لە دوایدا ئەو جیاوازیەكان بۆ دەركەوت كە ئەوانەی جێبە جێیان كرد چۆن داهاتیان زیادی كرد ئەوانی دیكەش بە پێچەوانەوە.

لە تێگەیشتن لەم دایەگرامە و تێبینین كردنی گشت بەشەكان بۆمان دەر دەكەوێت كە چۆن كاشفلەوە بەڕێوە دەبرێت ئەو جیاوازیانەمان بۆ دەر دەخات كە لە نێوان هەژار و دەوڵەمەندا هەیە بۆ نموونە لەم دایەگرانەدا دەوڵەمەند یەكەم جار پارەكە دەدات بەخۆی پاشان بۆ لایەبلێتی بەلام هەژار بە پێچەوانەوەیە. واتا بە تێپەڕبوونی مانگانە ئەسێتی خۆیان بنیات دەنێن و داهاتیان زیاد دەكەن. بۆیە پێیوستە كە سەرەتا ئەو پارەیەیە كە دەستت دەكەوێت بەشی خۆت بدەیت بە خستنی بۆ ناو بواری ئەسێت.

ئەمە هێڵكاری داهاتی ئەو كەسانەیە كە پارەكانیان یەكەم جار بەخۆیان

نادەن واتا زۆرینەی خەڵکی.

مـن و خێـزانم چـەندین کارمەنـد و ژمێریـار و دووکانارمـان هـەبوو ئـەو کێشەیان هەبوو واتا کاتێ کە داهاتەکـەیان وەردەگـرت پارەکـەیان بەشـی خۆیان لێنەدەدا. ئەوە کێشەی سەرەکی ئەوانبوو. کاتێك کـە بـاج وەرگـر باجی کۆدەکردەوە ئـەوان ڕووبـەڕوی کێشـەی گـەورە دەبوونـەوە هەنـدێك جـار کارەباکـەیان دەبـڕین ئامـانجی ئێمـە ئەوەیـە کـە ئـەو پـارەی وەری دەگری هـەر چـەندێك بێـت دەبێـت یەکـەم جـار بـۆ بـواری وەبـەر هێنـان سەرفبیکەیت. بۆ نموونە ئەگەر تـۆ مـانگی ٤٠٠٠٠٠ هـەزرت هەیـە ئـەوا تـۆ دەتوانی پاش ئەوەی تیچون و باجت دا ئـەو پـارەی ماوەتـەوە بیخـەرە بواری وەبەر هێنانەوە یـان ئەگـەر کەمـە ئـەوا کـۆی بکـەرەوە تـا دەبێـت پارەیـەکی زۆر پاشـان بیدە بەشـتێك کـە قـازانجی هەبـەێت وەك پشـکی کۆمپانیا یان هەر وەبەر هێنانی لە مێشکی خۆتدایە. نەك بچـی خانویـەکی گەورە بکڕیت یان سەیارەیەکی ئاخر مۆدێل قەرزاریش بیت لەسـەر ئـەوە خزمەت بە تۆنامات تـۆ دەبێـت ئەسـێتی خـۆت بنیـات نێیـت. پاشـان کە داهاتـت زۆربـوو ئـەکات ئەگـەر خانویـەکیش بکڕیـت کێشـەت بـۆ دروسـت ناکات. بۆنموونە داهاتت بگاتە دە ملیۆنن مانگانـە ئـەوا ئەگـەر سـەیارەی ئاخر مۆدێل بکڕیت کێشەی پارەت بۆ دروست نابێـت ببـەس لەسـەرەتاوە بە پێچەوانەوەبوو.

- وەك هندیەکان بە کە دەبەخشن.

ئەمە بریتیە لە هێزی دەستکوتنی هەندێکشت بۆ هیچ شتێك لەبەرامبەردا.

کاتێک کە سپی پێستەکان دەهاتن و لە ئەمەریکا جێگیر دەبوون لەوکاتەدا نەریتی هندیە سورەکان وابوو کە یارمەتیان پێشکەش بە خەڵکی دەکرد بە تایبەتی لە زستاندا کە پێخەفیان دەدا پێیان بەڵام هندیەکان لە دوایدا چاوەڕێبوون کە ئەمانەیان پێبدرێتەوە سپی پێستەکانیش ئەمانەیان پێناخۆشبوو. بۆیە وەك وتراوە کە وەك هندیەکان ببەخشن.

بەڵام هندیەکان زۆر بێزار دەبوون کە دڵنیا دەبوونەوە کە ئەو هاوکاریەکە کە بەخشیویانە وەری ناگرنەوە ئەمە لەبەر ئەوە ڕوویدا کە تێنەگەیشتنێك هەبوو لە نێوان نەریتی ئەواندا.

هەمان وتە کە دەگوترێت بە هندیەکان بۆ هێڵکاری ئەسێت ڕاستە واتا ئەوەی دەیەبەخشی چاوەڕێی وەر گرتنەوەی دەکەیت، بۆنموونە لە دنیای ئەمڕۆدا وەبەرهێنەکان چاوەڕێی ئەوەدەکەن کە چۆن بە خێراترین ڕێگا پارە لەدەست چوەکانیان بەدەست بێنەوە. واتا ئەو پارەی کە دەستت چووە چۆن بیگێڕیتەوە بازگای سەر کەوتوو ئەوەیە کە ئەوە گرنیە کە سەرفیدەکات بەڵکو ئەوە گرنگە کە چۆن ئەو پارە لەدەست چووەی بە باشترین شێواز وەدەست بێنێتەوە.

- بە بوونی ئەسێت پێداویستسە کانی ژیانت بکڕە.

کاتێك کە منداڵی هەموو هەوڵی خۆت ئەوەیە کەچۆن سەیارەیەکی جوان و ئاخر مۆدێل بکڕیت، بەتایبەتی کاتێك هاوڕێکانت باوك و دایکیان بۆیان دەکڕن، هەر لەبەر ئەمەش تۆ بڕیار دەدەیت کە پارەکۆکەیتەوە بۆ ئەوەی ئەو سەیارەیە بکڕیت بۆنموونە نرخەکەی ٨٠ هەزار دۆلارە تۆ

ئەمە حەزە وات لێدەكات ئەو پارەیە كۆبكەیتەوە و بتەوێت بیكڕیت مەبەستەكەی من لێرە ئەوەیە كە ئەو پارەی كە كۆی دەكەیتەوە ئەتوانی لە بوارێكی دەبەر هێنان بەكاری بێنی دوای چەند ساڵێك ئەو پارەیەت بۆ دەمێنێتەوە ئەتوانی سەیارەكەش بكڕیت كە ئارەزووت كردوە واتا ئەو پارەیە بخەرە بواری ئەسێتەوە. بەلاَم ئەگەر تۆ خێرا پارەكە بدەیتە سەیارەكە ئەوا تەنها دەبیتە خاوەنی سەیارەكە و بەس بەلاَم ئەگەر ڕێگەی دووەم بەكاربێنی ئەوا دەبیتە خاوەن ئەسێتی خۆت.

پاشان لەدوای ئەوە تۆ هەر خاوەنی وەبەر هێنانی خۆتی و پارەت دێتە دەست و داهاتت زیاد دەكات. لێرە چیمان دەست كەوت بە كەمێك ئارامگرتن توانیمان بینە خاوەنی زۆرشت بەلاَم ئەگەر وانەبووینایە ئەوا هەر دەبووینە خاوەنی سەیارەكە و بەس.

لێرەدا من نموونەیەكی دیكە دەهێنمەوە ئەگەر من دەهەزار دۆلار بدەمە چەند كەسێك ئایا چی لەو پارەیە دەكەن؟

١- جۆری یەكەم كە لە شەدا هەشتایە پارەكە هەمووی دەدەنە بوارەكانی خۆشگوزەرانی وەك كڕینی سەیارە بە وەرگرتنی قەرزی تر. یان كڕینی خان یان گەشت كردن.

٢- جۆری دووەم پارەكە كەمێك زیاد دەكەن واتا دەگەیەنە ٢٠ هەزار دۆلار

٣- جۆری سێیەم پارەكە دەكەنە یەك ملیۆن ئەمانە بەچی دەكرێت بێگومان بە زانستی ئابوری دەكرێت كە زۆرمان لێبێبەشین.

من بۆیە هەمیشە دەڵێم كە قوتابخانە فێری زانستی ئابوریمان ناكات كە كیشەیەكی سەرەكی كۆمەڵگایە. ئێمە سەربەستین كە ئایا ئەو خەزەی هەمان بۆ شتە خۆشیەكانی ژیان بەچی ڕێگەیەك بەدەستی بێنین،

بۆنموونە لە ڕێگەی ئەسێت یان لایەبڵیتی یان قەرز کردن. بێگومان ئەسێت باشترین ڕێگەیە کە ئەنجامی بدەیت.

پێویستیەکانی بۆ ئەوەی ببیتە قارەمان:

کاتێك کە من منداڵبووم کار گەربووم بەچەند قارەمای ئەو سەردەکە و هەمیشە هیوام ئەوەبووەکە ببمە بە یەکێك لەوان بۆیە من هەمیشە لە هەوڵدابووم بۆ ئەوەی زانیاری پەیداکەم دەربارەی ئەوان. بۆیە ئەوەم دەکرد کە ئەوان دەیانکرد هەروەها تەواو خولیای ئەوانبووم. کاتێك کە گەورەبووم چومە تەمەنی نێوجەوانی ئەوا بە چەند کەسێکی کە کاری گەربووم پاشان ئەوانە گۆڕا بۆ چەندین کەسی تر هەتا گەرەبووم لە دوایدا بە باوکە دەوڵەمەندەکەم کاری گەربووم بەڕای من کار گەربوون بە کسێك کە سەر کەوتوە ئەوا زۆرباشە بەڵام نەك ببیتە کەسێك شوێن هەناوەکان بکەوی بەڵکو ببە بە قوتابی و ئامرازەکان و ئەزموونەکانی ئەو وەرگرە کە بەهەموو ژیانی بەدەستی هاوردووە. بۆیە تۆ دەتوانی چەند کەسێك بکەیتە پێشەنگی خۆت لەم بوارەدا.

- فێربەو وەربگرە:

هێزی بەخشینن ئەوەی باوکم فێری کردم بووە وانەیەك لەژیانم هەمووکات دەستم پێوەگرتبوو بریتی بوولەوەی بەخشین نازانم چۆن پێناسەی ئەوە بکەم بۆت بەڵام ئەوەی کە دەیزان بریتیە لەوەی بەخشن بنەمای دەوڵەمەندبوونە بۆنموونە ئەگەر باسی دار مێو بکەی ئەگەر ساڵانە نەی بڕین ئەوا دار و پەرژەکانی زیاد دەکات وردە وردە لاواز دەبێت بەڵام ئەگەر ببڕین ئەوا هەموو ساڵێ زەکی جوان لێدەدات بێگومان بۆ سامان هەمان شت ڕاستە ئەگەر تۆ ببەخشی ئەوا پارەو سامانت زیاد دەکات

بەگوێرەی ئەوەی کە خاوەنیت. باوکە دەوڵەمەندەکەم هەمیشە دەیگوت ئەگەر پارەت پێبوو ئەوە سەرەتا ببەخشە واتا ئەو هەمیشە پارەی دەبەخشی بەتایبەتی لەو کاتانەی کە پارەی کەمی پێبوو. من لێرەدا شتێك روون دەکەمەوە ئەگەر تۆ هەستت کرد کە پارەت کەم پێیە ئەوا سەرەتا ببەخشە دڵنیابە بە دە ئەوەندە دێتەوە گیرفانت بە دەبێت ئارام گربیت. ئەوە یاسای دنیایە ئەگەر تۆ شتێك بکەیت ئەوە دێتە پێش بۆنموونە ئەگەر تۆ پارە ببخشی ئەوا پارە دێتەوە شوێنی یان یار مەتی کەسێك بدەیت بۆ فرۆشتنی ستەکانی ئەوا تۆ دەتوانی ئەشیاکانت بفرۆشی یان هەر شتێکی تر کە بتەوێت بیکەیت. بەڵێ ئەوە بەڵێنی خودایە کە خودا پێیوستس بەوەنیە کە وەربگرێت بەڵکو ئەوە ئێمەین کە پێیوستە کە ببەخشین. باەکەدەولمەدەکەم هەمیشە دەیگوت کە خەڵکی هەژرار چاوچنۆکترن لە دەوڵەمەندان. دەوڵەمەندان زۆربەیان ئەوە دابین دەکەن کە خەڵکی پیبوستیان پێیەتی، هەر کاتێ من هەستم بە چار چنۆکی کردوە ئەوا چووم هەندێ پارەم بەخشیوە لەوە دڵنیابووم کە ئەوە دێتەوە شوێنی خۆی بە چەند ئەوەندە.

بۆنموونە ئەگەر تۆ هەمیشە لێواند بەخەندەبێت لەگەڵ خەڵکی ئەوا ئەوانیش وادەبن لەگەڵت یان هەر شتێکی تر من دەمەوێت ئەوە بلێم کە ئەم ژیانە وەك ئاوێنەوایە کە هەر چۆنێك بین هەر ئەوەمان دێتەوە رێ. هەر لەبەر ئەوەیە کە دەڵێم ئەگەر تۆ خەڵکی فێربکەیت ئەوا خۆت بیرۆکەی نوێت بۆ دێت بۆیە بەردەوام بە لەوە و هەمیشە هەوڵبە یار مەتی خەڵکی بدەیت بۆ ئەوەی فێری ئەوەیان کەیت کە خۆت دەیزانی.

فەرهەنگۆك

كۆپۆریش: واتا كۆمپانیا.

موچوەڵ فاوند: واتا پشكی كۆمپانیا.

نێت ۆرس: هەموو ئەو شتانەی كە تۆ خاوەنیت.

براكێت كریك: باج

كۆمیك. چیرۆك بۆ پێكەنین و كاڵتە

كاش فلەوە: دەستكەوتنی بڕی پارە واتا ئەو پارەی كە تۆ دەستت دەكەوێت لە هەر كوێیەبێت.

ئینشورێنسی كۆمەڵایەتی و مێدی كێر. واتا ئەو پارەی حوكمەت دەداتێ كاتێ توانای كارت نامێنێت.

ROBERT T. KIYOSAKI

RICH DAD

پرفرۆشترین کتێب
لە لیستی ئەمازۆن نیویۆرک تایمز
لەلیستی بەناوبانگترین کتێبەکانی سەرکەوتن لەجیهاندا.

5000 DI